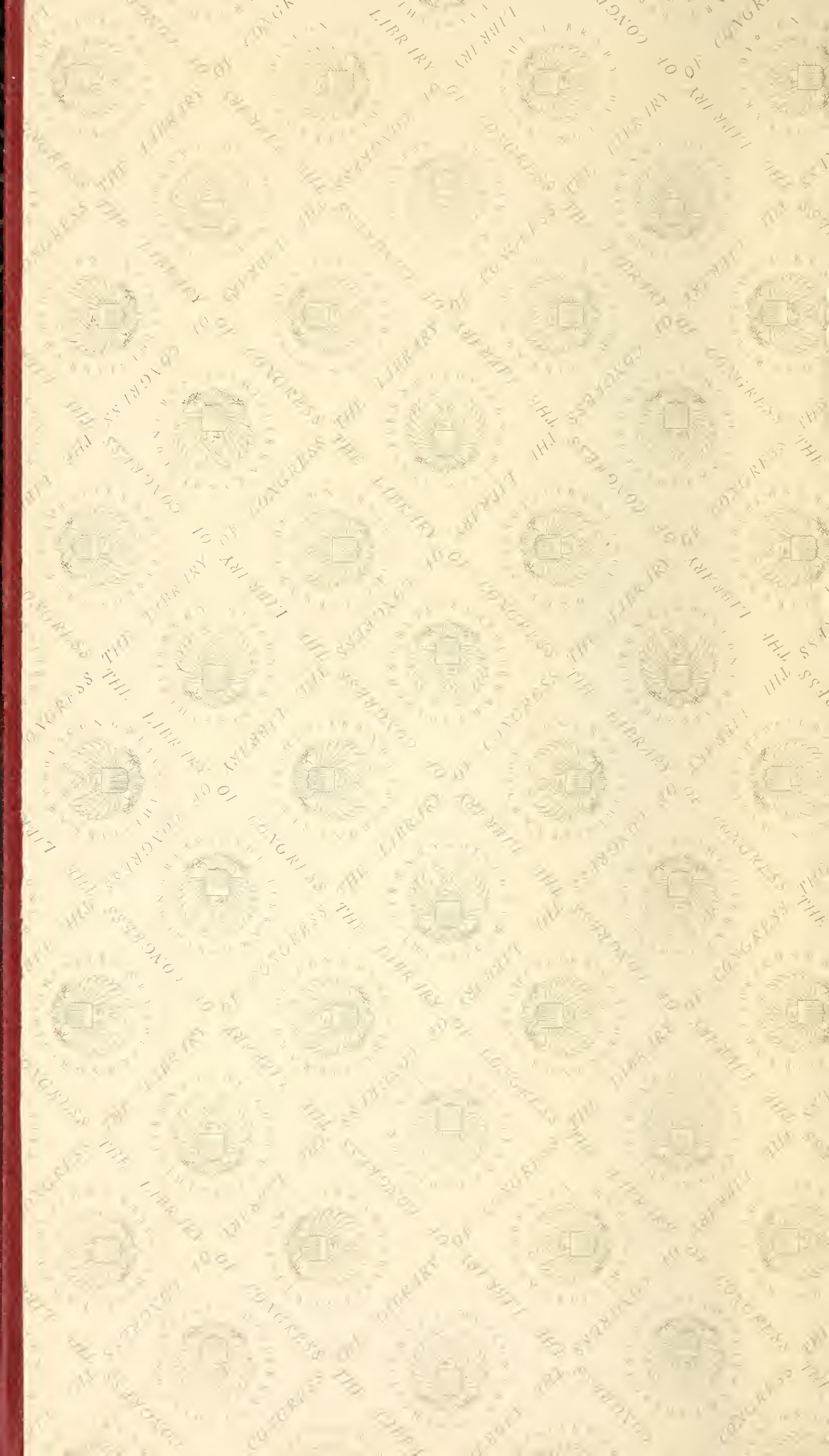
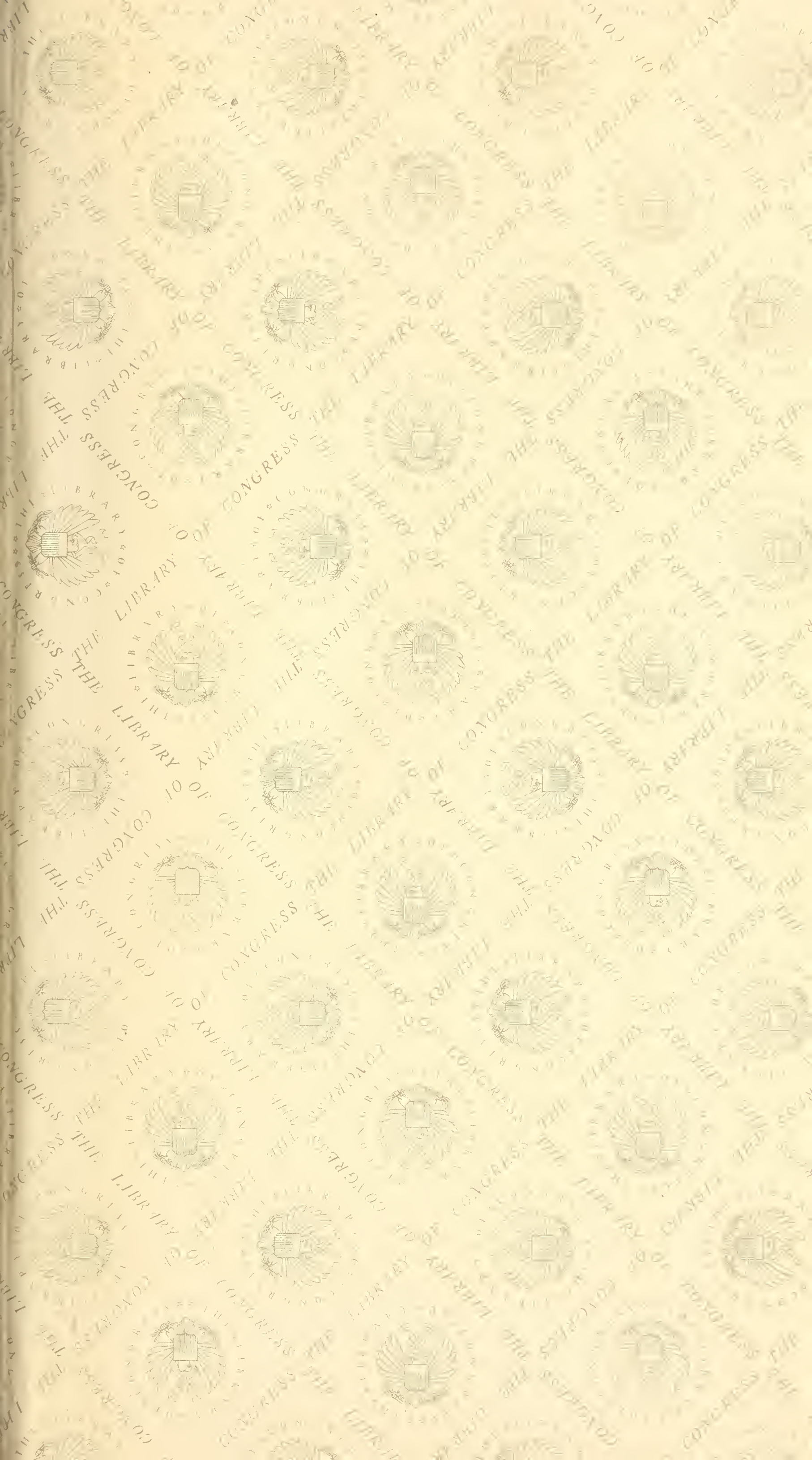

THE LIBRARY OF CONGRESS

STEMMEN DES VREDES.

STEMMEN DES VREDES.

NIEUWE LEERREDENEN

VAN

J. J. L. TEN KATE,

PREDIKANT TE AMSTERDAM.

AMSTERDAM,

D. B. CENTEN.

1863.

AAN

MIJNE VROEGERE GEMEENTEN

op het Eiland MARKEN, te ALMKERK en te MIDDELBURG,

BENEVENS

AAN MIJNE TEGENWOORDIGE GEMEENTE

te Amsterdam,

UIT DANKBARE LIEFDE

OPGEDRAGEN.

INHOUD.

INHOUD.

1.

ALLES TEGEN.

GENES. XLII: 36—38.

Gelezen:

Gen. XLI, XLII.

Matth. VI, VII.

Gezongen:

Ps. 42 : 1, 3.

Gez. 74 : 1, 5, 7.

Gez. 24 : 1.

Genes. XLII: 36—38.

Toen zeide Jakob, hun vader, tot hen: Gij berooft mij van kinderen: Jozef is er niet, en Simeon is er niet, nu zult gij Benjamin wegnemen, al deze dingen zijn tegen mij!

Toen sprak Ruben tot zijnen vader, zeggende: Dood twee mijner zonen, zoo ik hem tot u niet wederbreng; geef hem in mijne hand, en ik zal hem weder tot u brengen.

Maar hij zeide: „Mijn zoon zal met ulieden niet aftrekken, want zijn broeder is dood, en hij is alleen overgebleven: zoo hem een verderf ontmoette, op den weg dien gij zult gaan, zoo zoudt gij mijne graauwe hairen met droefenis ten grave doen nederdalen!

God is de Liefde, en heeft den mensch naar Zijnen beelde, d. i. in ware liefde geschapen. De zonde, afval van God in haren aart, scheidde den mensch van de Bron der Liefde, en maakte alzoo de Zelfzucht, het beginsel van allen hoogmoed, alle dwaasheid, alle onrechtvaardigheid jegens God en de menschen, tot middenpunt van zijn bestaan. Alleen door hernieuwde vereeniging met God, kan het zondig eigen Ik weêr worden be-

teugeld en ten onder gebracht, en de Liefde op nieuw het bezielend beginsel worden van zijn willen en handelen. Zoolang dit niet geschied is, openbaart zich de zelfzucht bij den mensch in allerlei vormen, gewijzigd door de omstandigheden, waaronder hij verkeert. Is hij gelukkig en voorspoedig in zijne wegen, dan loopt hij gevaar het Goud tot zijn mammon of het Vleesch tot zijn afgod te maken; dan omstrikken hem allerlei begeerlijkheden, dan wordt hij vaak een trotschaart en een spotter, eigengerechtig en hardvochtig: hij zaait verkwisting en maait walging; zijn heerlijkheid is in zijn schande — hij heeft zijn loon weg. Verkeert hij daarentegen in tegenspoed en smarten, dan waakt hij als droomende, in gestadige onrust en verwarring. Hij houdt zich aan God niet vast, en hangt dus af van elk schepsel, en het kleinste kan hem ongelukkig maken. Wrevel verteert hem: hij lijdt omdat hij lijden moet, maar hij wil niet lijden, en hij kent geen middel om het te ontgaan of zelfs te verzachten. Het heden doet hem morren; de toekomst doet hem vreezen, en zoo gebeurt het hem menigmaal dat hij de oude klacht der moedeloosheid wanhopig herhaalt: „Verga de dag waarop ik geboren ben!"

Zeker, geheel anders is het met hem, die tot God is wedergekeerd en met Hem verzoend. Tot zulke uitersten komt het bij dezen niet meer. Door de gemeenschap met God, uit kracht der liefde, leert hij zichzelven betemmen. Hij is der waereld gestorven, en vooral hare onreine begeerlijkheden, hare gelogen vermaken, hare schandelijke eere en arme rijkdom, hebben hunne aantrekkelijkheid voor hem verloren. Toch is het er verre van daan, dat hij reeds boven alle gevaar

zou verheven zijn. Neen, waar hij misschien de waereld des voorspoeds overwonnen heeft, kan de waereld des tegenspoeds hem doen struikelen. Het kan hem gebeuren, als plotselinge beproeving hem verrast, als slag op slag zijn hart verbrijzelt, als hij in het liefste en teêrste wordt gewond en wederom gewond, dat hij voor een oogenblik zijn God vergeet en wankelt! Dan proeft hij, hoe het den mensch zou zijn als hij alléén in de waereld stond. Dan ervaart hij zijne diepe afhankelijkheid en de onmisbaarheid van Gods telkens weêr opzoekende en oprichtende genade. Welgelukkig hij, die spoedig tot God wederkeert en zich van Zijn geest laat onderwijzen, om voortaan Hem blijmoedig te volgen, Wiens gemeenschap de zegen is der beproeving en de kracht der zwakheid.

Is er één onder de oude Bijbelheiligen, die het gesprokene bevestigt, dan is het Vader Jakob. Verre zij het van ons, tegen hem als beschuldiger op te treden: want wie onzer is zonder zijne zonde? Maar wij mogen toch wel zijn voorbeeld ten onzen nutte aanwenden, onze winste doen met zijne ondervinding, en aan hem ons spiegelen, naar het woord der vermaning: Wie meent te staan, zie toe dat hij niet valle!

Komt, Gel., zetten wij ons terstond tot overdenking van ons tekstverhaal, dat ons het beeld te aanschouwen geeft van den kortzichtigen mensch, die zijnen God in de beproeving vergeet.

Die God nu, die ons nooit begeven of vergeten kan, make die beschouwing door Zijne genade gezegend aan onze onsterfelijke zielen, door ons voor te bereiden op den dag der beproeving en ons het kruis te leeren dragen in den geest des grooten Meesters. Dat zij zoo!

I.

Ons tekstverhaal geeft ons in Vader Jakob het beeld te aanschouwen van den kortzichtigen mensch, die zijnen God in de beproeving vergeet.

In de beproeving verkeert onze Patriarch zeer zeker. Trouwends, hij is wel bij uitnemendheid in de lijdensschool onderwezen. Reeds van zijns vaders huis af, was hij een eenzame pelgrim, met een steen tot peluw. In een ver land onder vreemden moest hij dienen. Hij werd bedrogen en teleurgesteld in zijn vurigte wenschen. Twintig jaren heeft hij dag en nacht gezwoegd; verdrieten heeft hij aan zijn twee vrouwen, schande aan zijn dochter, droefheid aan zijn zoons beleefd. Rachel heeft hij onderweg verloren; Jozef heeft hij als een verlorene betreurd: voorwaar, hij had meer dan zijn deel! Misschien dacht hij-zelf dat ook, en waande hij nu den beker der bezoeking geledigd. Wellicht was hij daardoor gerust en onvoorbereid op méérder slagen, niet wetend, dat geen sterveling zich gelukkig kan roemen vóór zijn eind. Toch was dat einde nog niet dáár. En de wijze, waarop hij deze nieuwe beproeving droeg, doet ons hare noodzakelijkheid inzien: hij moest nog méér geoefend worden. Ziet, hoe weinig gist hij het. Hij moge geene hooge vreugde smaken, hij is toch te vrede: Benjamin vertroost hem in zijne eenzaamheid. Hij is nu zelfs verblijd: want daar keert de schare weder, die bij heerschenden hongersnood naar Egypte is uitgegaan om koren — ja, straks zal hij niet alleen weêr overvloed van brood hebben, maar ook al zijn kinderen wederzien. Maar hoe? kan hij zijne oogen vertrouwen? Ontbreekt er niet één aan de tien?

Ja, Simeon ontbreekt. Hij is als gijzelaar in Egypte achter gehouden, in handen van den machtigen Regent. Jakob verneemt alles: „Die man, de heer van dat land, heeft hard met ons gesproken, en heeft ons gehouden voor verspieders des lands. Wel zeiden wij tot hem: Wij zijn vroom, wij zijn geen verspieders, wij waren twaalf gebroeders, zoons van éénen vader, en één is niet meer, en de kleinste is heden bij onzen vader in het land Kanaän. Maar 't baatte niet! want die man, de heer van dat land, andwoordde: Hieraan zal ik bekennen dat gij vroom zijt: laat één uwer broeders bij mij, en neemt voor den honger uwer huizen, en trekt heen, en brengt uwen jongsten broeder tot mij. Zoo zal ik weten, dat gij geen verspieders zijt, maar dat gij vroom zijt: uwen broeder zal ik u wedergeven, en gij zult in dit land handelen."

Jakob ontstelt; en nog te meer, nu de zakken worden geledigd, en ziet! een iegelijk had den bundel zijns gelds (in Egypte voor het gekochte koren betaald!) in zijnen zak. Wat in ieder ander geval een blijde verrassing zou zijn geweest, is hier een onheilspellend teeken. Zwijgend staren zij op het treurige geld, in sombere gedachten verzonken. Daar breekt eindelijk Jakob het zwijgen, en als een Job weleer, barst hij uit op den toon der volslagen moedeloosheid: „Gij berooft mij van kinderen! Jozef is er niet, Simeon is er niet: nu zult gij Benjamin wegnemen! Al deze dingen zijn tegen mij!" En als nu Ruben — wiens hand immers in zekeren zin rein is van Jozefs bloed — zich plechtig voor Benjamin borg stelt; als hij den afgrijslijken voorslag doet, waarin misschien het verwijt klinkt van 's vaders voorliefde voor Rachels

kind: „Dood twéé mijner zonen, zoo ik hem tot u niet wederbreng; geef hem in mijne hand en ik zal hem weder tot u brengen!" daar andwoordt de vader, halsstarrig in zijne verslagenheid: „Neen, neen, mijn zoon zal met ulieden niet aftrekken! Want zijn broeder is dood, en hij is alleen overgebleven: zoo hem een verderf ontmoette op den weg, dien gij zult gaan, zoo zoudt gij mijne graauwe hairen met droefenis ten grave doen nederdalen!"

Treurige taal! Hoe kan een Jakob zóó spreken? Hij kan zoo spreken, omdat hij in zijne beproeving voor een oogenblik God vergeet: en die dat doet, wordt onverstandig jegens zich-zelven; onbillijk jegens de menschen; oproerig tegen God.

Onverstandig wordt hij jegens zich zelven: want hij vreest waar hij moest hopen; hij klaagt waar hij moest bidden; hij rust waar hij moest werken.

Jakob vreest; vreest bij uitsluiting; vreest het allerergste en zonder voorbehoud of toevoorzicht. Hij schept zich de akeligste schrikbeelden. Simeon, schoon hij leeft en gezond is, is voor hem reeds dood, evenzeer als Jozef, wiens bebloed kleed hij in handen had. Benjamin is aan zijn zijde, en hij zal hem niet laten gaan, maar voor hem is hij ook reeds weg, weggenomen met geweld, en ook al, dáár in den vreemde, het verderf ter prooi, indien hij niet reeds onderweg bezweken is. Hij ziet reeds een eenzame, verlaten grijsheid vóór zich. Hij is reeds van droefheid gestorven, en ziet het graf reeds geopend, waarin hij ontijdig zal nederdalen: „alles, alles is tegen hem!"

Begrijpen wij zijn droefheid niet? O ja, zij is begrijpelijk genoeg: maar daarom niet minder onredelijk en dwaas. Had hij dan in 't geheel geen oorzaak tot vreeze? Zeker, maar bij zijne vreeze had een hooger beginsel hem zijne kalmte moeten doen bewaren, en voor overdrijving behoeden. Was alles dan afgesneden? Was er geen grond hoegenaamd meer tot hopen?...

Ja, Jakob had moeten hopen.

Vooreerst, als we zeiden, Benjamin was bij hem, en de broeders zouden hem immers niet tegen den wil des ouden vaders wegnemen? Zoo had hij dan in 't ergste geval zijn lievelingskind bij zich tot troost en gezelschap in zijn ouderdom. Maar ook nog negen andere zonen zouden immers hem niet verlaten; en was het verlies van Simeon dan zoo onherstelbaar, zoo gewis? Hij leeft immers, hij is welvarend; 't is waar, gevangen, maar alleen op een vermoeden, dat toch straks ongegrond zal blijken, want de onschuld komt aan 't licht. Die man, die heer van dat land daar ginds, is niet ongevoelig. Harde woorden sprak hij, maar omdat hij hen voor verspieders hield. Overigens heeft hij hen goed behandeld, ja, mild en vorstelijk. Dat geld in hunne zakken kon geen vergissing zijn: wáárom het ten kwade uitteleggen? Had die Egyptische Regent niet gezegd: „Ik vrees God"? Zeker, Simeon zou hij in gijzeling houden, zoolang hij Benjamin niet zag; maar had hij dan Simeons loslating niet in zijne hand? Was de zending van Benjamin een onmogelijkheid? Mocht hij niet hopen ook dezen behouden te zullen wederzien? Was de weg zoo gevaarlijk? Hadden de anderen hem niet veilig tot twéé-

malen toe gemaakt? Zou Benjamin alléén zijn, gelijk Jozef toen hij naar Dothan ging? Had hij geene goede bescherming? Mocht hij niet de gunstigste uitkomst verwachten?

Ja, hij mocht. Maar wie God vergeet, verlaat de hope, die een kracht der vertroosting uit God is. Hij ziet niets dan nacht: nacht van rampen, nacht des doods — en hij wordt als een doode. Zijn hart versmelt; zijne beenderen ontroeren; hij snikt het uit: „Al deze dingen zijn tegen mij!..."

Zóó is hij dan onverstandig jegens zich-zelven.

En dat te meer, daar hij enkel klaagt, waar hij moest bidden.

Jakob klaagt. Dat is menschelijk, dat is eene behoefte onzer zwakke natuur. Alle heiligen hebben geklaagd: niet alleen de Jobs, die, even als Jakob, voor een oogenblik God vergaten; maar ook zij, die zich onder hun kruis vasthielden aan God, als zagen zij den Onzienlijke. Zóó klaagde ook een Abraham: „Zult Gij ook den rechtvaardige met den godloze ombrengen?" Zóó klaagde een Mozes: „Heer, zal ik niet overtrekken naar het goede land aan de overzijde der Jordaan? zal ik hier in de woestijn moeten sterven?" Zóó klaagde een David, vluchtende voor Absalom: „Hoelang, o Heer! zult gij mij gantsch vergeten, hoelang Uw aangezicht voor mij verbergen?" Ja, zóó klaagde zelfs Davids Zoon en Heer, de mensche Jezus aan het kruis: „Mijn God, mijn God, wat hebt Gij mij verlaten?"

Maar ziet, alle dezen klaagden tot God. Hun klagen was bidden. Abraham bad voor het aangezicht des

Heeren. Mozes boog zich voor den Almachtige: David smeekte: „Aanschouw, verhoor mij, Heer!" Jezus sloeg het brekend oog op den Vader, in Wiens handen hij zijnen geest beval. Waar zóó geklaagd wordt, is het geen jammerklagen, geen rustverwoestend murmureeren: maar een roepen naar Boven, maar een de handen uitsteken ten Hemel, maar een gemeenschap oefenen met den Bestuurder van ons lot. Dat is Jakobs klachte niet. Hij heeft zijn God vergeten, en daarom klaagt hij niet tot God, maar tot de menschen, tot zich-zelven, ja, als in den wind, tot niemand bepaald. Hij klaagt òm te klagen.

Jakob had moeten bidden. Vooreerst is het gebed het middel tot redding uit allen nood. Maar ook ten tweede is bidden op zich-zelf reeds een troost en een zegen, nog afgezien van den zegen der verhooring. En ten derde had immers Jakob meermalen die dubbele zoetheid des gebeds leeren kennen. Wat had hem gesteund op zijn omzwerven? den steen van Paddan-Aran zacht gemaakt? alle mishandeling der menschen doen verduren? zijn leed als echtgenoot, zijn vadersmart, doen dragen? hem staande gehouden in de worsteling met God, in zijne ontmoeting met Esau, in zijn opgaan naar Rachels graf? Immers het gebed en 't gebed-alleen! Hij was 't aan zich-zelven, evenzeer als aan zijnen God, verplicht geweest te bidden. Maar daar hij God vergeet, vergeet hij het gebed, dat de band is tusschen God en de ziel. Hij handelt onverstandig jegens zich-zelven; hij maakt zijn hart ziek door wekelijke tranen: een dichte sluier, waardoor hij niets ziet, niets hoort — dan het graf van zich en de zijnen, en zijne eigen hartstochtelijke woorden: „Al deze dingen zijn tegen mij!"

Zoo is hij dan tegen zich-zelven; en die dwaasheid voert hij ten toppunt, daar hij nu ook rust, waar hij moest werken.

Jakob rust. Hij doet niets: geen enkelen stap zelfs om het bedorvene te herstellen, om de gedreigde ramp te ontgaan. Slappe handen, trage kniën; woorden, geen daden! Hij blijft zitten, om werkeloos het hoofd te buigen onder den slag, als een lam. Hij dwingt ook de anderen werkeloos te blijven. Hen en zich-zelven wil hij berooven van de zedelijke geschiktheid en veêrkracht om te handelen. Niets kan hem bewegen zijne zonen naar Egypte te zenden: niet de gedachte (zij komt niet eenmaal bij hem op!) dat hierdoor zijne onzekerheid zou worden weggenomen; niet eenmaal de dreigende hongersnood. 't Is waar, eindelijk laat hij hen gaan; maar als ondanks zich-zelven, gedwongen, zonder aan te moedigen, wat zeg ik? met herhaalde klacht der ontmoedigende vreeze: „Mij aangaande, als ik van kinderen beroofd ben, dan ben ik beroofd!" Zóó had Jakob niet mógen doen. Zóó mag geen mensch zich gedragen, die God heeft leeren kennen.

Jakob had moeten werken. Wist hij het niet, had hij het niet kùnnen weten, had hij het niet ervaren in zijn leven: „God helpt die zich-zelven helpen"? Ja, nog kort geleden was 't immers zoo gants anders geweest, vol opgeruimd vertrouwen en mannelijken moed: „Waarom ziet gij op elkander? ziet, ik heb gehoord, dat er koren in Egypte is: trekt daarheen en koopt ons, opdat wij leven en niet sterven!" — En nu, was die moed beschaamd? Had hij reden ontfangen om

terug te deinzen voor een nieuwe inspanning zijner krachten? Was de proef mislukt? Integendeel. Waarom dan nu zoo zwak en werkeloos?... Neen, M. H., als wij zonder goddelijk bevel ons aan de Krith verschuilen, vergeefs zullen wij wachten op de raven des hemels, die ons het brood zouden brengen! God werkt alles door middelen: Hij wil dat Zijne kinderen die middelen zullen aangrijpen, tot hunne meerdere oefening en ontwikkeling. Wij toch zijn redelijke en zedelijke schepselen, opdat wij de oogen opwaarts zouden heffen om op God te letten, om Zijne vingerwenken gade te slaan, om Zijne wegen te zoeken en op te wandelen. Hij, die den man wiens huis in de vlammen staat, naar het blusschend water doet omzien; Hij, die den drenkeling instinktsgewijze naar de plank doet grijpen, die hem behouden aan 't strand kan voeren: Hij heeft gewild en heeft het den mensch ingeplant, dat de zwakke zijn zelfbehoud zou zoeken naar Gods wil en in Gods kracht. Maar zietdaar hoe het hem gaat, die God vergeet! Hij mist de kracht tot werken, de wijsheid tot het kiezen van paden des behouds: want onze sterkte is de Almachtige en ons verstand de Alwijze-alleen. De Discipelen sliepen in van droefheid: en nog altijd slapen wij in, waar de smart ons overweldigt, eer wij haar tot God hebben gebracht. Zoo worden we onverstandig jegens ons-zelven; want wij dompelen ons in vreeze, wij vernielen onze hoop: in zuchten en steenen versmooren wij 't gebed; wij verlammen onze vermogens, en vergeefs reikt de reddende hand uit den Hemel. Wij doen niets, dan alles opgeven, om alleen de klacht te herhalen, de klacht der kort-

zichtige dwaasheid: „Al deze dingen zijn tegen mij!"

En ware nu hij, die, als Jakob, in de beproeving God vergeet, alleen maar onverstandig jegens zichzelven! Doch het is er verre van verwijderd. Hij wordt ook onbillijk jegens de menschen: want hij is onrechtvaardig in zijne oordeelen; zelfzuchtig in zijne woorden; liefdeloos in zijne daden.

Hij is onrechtvaardig in zijne oordeelen.

Hebben wij het niet gehoord wat Jakob den zijnen toevoegt? „Gij berooft mij van kinderen!" Zóó spreekt een vader — onze tekst legt er nadruk op — tot zijn eigen kroost. Zijn zij het dan, die hun en huns vaders en hunner broederen lot en leven regelen? die geven en nemen? die wonden en genezen? die dood en die levend maken? Waren zij dan zóó wreed, dat zij de oorzaak van hun eigen leven, hun besten weldoener en troost, wilden besteelen van zijn eigen vleesch en bloed, wilden berooven van het liefste wat een mensch heeft, wat Jakob vooral had, van den appel zijner oogen? En hadden zij dat gedaan? Gaven zij er ook zelfs de minste aanleiding toe?

„Jozef is er niet." Neen, op dit punt was hun geweten niet zuiver; en ook dàt woord moest hen pijnlijk aandoen en in stilte doen herhalen wat zij in Jozefs paleis tot elkander gezegd hadden: „Voorwaar, wij zijn schuldig aan onzen broeder, wiens benaauwdheid der ziele wij zagen toen hij ons om genade bad,

maar wij hoorden niet, daarom komt deze benaauwdheid over ons." Maar, al was *God* hier rechtvaardig die het verwijt: „Jozef is er niet," deed hooren — niet de *mensch* die het sprak was rechtvaardig. Jakob wist niet hoe de broeders zich aan Jozef hadden vergrepen: in zijn oog waren zij even onschuldig aan zijn gewaanden dood als hij-zelf; en nu werpt hij hun dien dood als hunne schuld vòor de voeten!

„Simeon is er niet." Maar wederom, is dat door hùn toedoen? Hebben zij hem niet machteloos voor hunne oogen zien binden? Konden zij 't verhinderen? Deed het hen niet bekommerd hunnen weg gaan? Zouden ze niet alles willen geven, om hem te bevrijden? Zijn ze niet gereed om naar dien strengen heer weder te keeren en zijne vrijheid te beproeven? En is er één onder hen, die niet bereid is die vrijheid te koopen ten koste van zijne eigene?

„Nu zult gij Benjamin wegnemen." Wie hunner denkt er aan, het liefste kind geweldig weg te scheuren uit des vaders arm? Strekken zij de hand naar hem uit? Smeeken zij er om? Reppen zij er zelfs van? Zij hebben alléén de voorwaarde medegedeeld, waarop de Regent hun de vrijheid van Simeon en een nieuwen voorraad van voedsel heeft toegezegd. Overigens laten zij de beslissing geheel aan hunnen vader over: gelijk ze dan ook niet optrekken met Benjamin, vóórdat die vader-zelf, zij het dan moedeloos en als ondanks zich-zelven, daartoe zijne toestemming gegeven heeft. Zal het hen-zelven niet veel kosten, den jongstgeboren voor eene wijle den vader te zien verlaten, en dulden zij 't niet alleen, omdat zij door den nood worden gedwongen? Hebben zij niet reeds proeven ge-

geven van hunne zorg voor hun vader, van hunne liefde tot de broeders? Bleek het niet, dat zij een geweten hadden, dat luide kon spreken? En ziet, nu worden ze als gewetenloze booswichten, als onnatuurlijke zonen, als slechte broeders gelijkelijk veroordeeld!

Zoo onrechtvaardig is hij in zijne oordeelen over zijne naasten, die God in de beproeving vergeet.

Ja, meer! hij is zelfzuchtig in zijne woorden.

„Al deze dingen zijn tegen mij!" roept Jakob uit. „Alles komt op mij neder." — Zoo ziet hij dus niemand dan zich-zelven alleen; zoo heeft hij geen medegevoel dan voor zijn eigen leed. Op hèm, op hem-alléén is alles gemunt: *hij* is de man die getroffen wordt, *hij* is de lijder, *hij* de rampspoedige bij uitnemendheid. Zijn er dan geen anderen, die met hem lijden? die lijden gelijk hij, ja méér misschien, daar zij, buiten en behalven de droefheid die den vader door de ziel gaat, ook nog de last van miskenning, van onbillijk verwijt moeten dragen? Maar wat vraagt Jakob naar hùnne smart? Hij denkt er niet eens aan, een oogenblik te veronderstellen, dat er smart ook in hun binnenste kan zijn. Al ware zij er, kan zij bij de zijne worden vergeleken? En kon zij het, wat gaat het hem aan? Hij lijdt, en dat is genoeg. Ziet, zóó zelfzuchtig maakt die redeloze droefheid! Voorwaar, zoo de vreugde den mensch in zijn eigenbaat versterkt, nog veelmeer is dat de eigenschap der smart. De wijzen dezer waereld hebben gelijk: de droefheid is de dood der ziel, de blijdschap is haar leven; de blijdschap opent ons, om het dus uittedrukken: door haar ontluiken we, vergrooten we; de droef-

heid daarentegen buigt ons terug in ons-zelven, en sluit ons op in ons-zelven. In die ziekelijke zelfbeschouwing en zelfbeklaging — inderdaad een zelfbehaging! — is iets aantrekkelijks voor het zondige hart. Het maakt daarbij zich-zelf tot het voorwerp zijner deernis, zijner liefde, zijner bewondering. Het heiligt de smarte tot zijn afgod, en dat te gereeder, daar de waarachtige God wordt vergeten, die de vertrooster is aller smarten, de eenige God van vreugde en zaligheid. Dán-alléén als die God in ons hart woont, kunnen we ook onder de slagen ons-zelven verloochenen, eigen leed vergeten voor dat van anderen, en Jakobs voorbeeld verwisselen voor dat van Jezus, die met doornagelde handen en gebroken lichaam, Zijn kruis niet gedacht, om met ontferming bewogen te worden voor onwetende beulen, voor een verlaten moeder, voor een biddenden boeteling nevens hem!

Van God gescheiden, T., varen wij voort in onze miskenning der naasten, en in plaats van hen te waardeeren en te troosten door onze liefde, worden we bovendien nog ten hoogsten liefdeloos in onze daden.

„Mijn zoon zal met u lieden niet aftrekken, want zijn broeder is dood en hij is alleen overgebleven: zoo hem een verderf ontmoette op den weg dien gij zult gaan, zoo zoudt gij mijne graauwe hairen met droefenis doen nederdalen". Aldus spreekt Jakob en 't is zijn laatste woord. Maar dat woord is tevens een daad: een liefdeloze daad, een dwangbevel, een vonnis. Zijne kinderen moeten blijven; Simeon moet aan zijn lot worden overgelaten, en de anderen des noods

hongerlijden en sterven. Als hij Benjamin maar bij zich behoudt, wat vraagt hij dan naar die anderen? Benjamin is zijn zoon: hij heeft nog éen zoon gehàd, Jozef, maar deze is niet meer: zoo is dan Benjamin alléén hem gebleven. De anderen bezit hij als niet bezittende; hij behandelt hen als hadden zij de aanspraak op den kindernaam verbeurd; als gingen ze hem niet aan, als waren zij hem vreemd gelijk zijn slaven. Het is waar, Ruben stelt zich borg voor Benjamin en geeft zijn eigen bloed ten pand, twee dierbare hoofden stellende tegen dit éene, dat den vader meer waard is dan alle anderen tien te samen. Ruben zal des vaders ooilam beschermen en verdedigen ten koste van zijn bloed, en zoolang hij daarvan nog één druppel omdraagt in de aderen, zal hij den lieveling ongekrenkt terugbrengen in Jakobs armen. Vergeefs! Jakob behandelt hem, als waren Rubens woorden gehuicheld, ijdel geklap, onbetrouwbaar geheel en al. In zulk eene hoede, het kan niet missen, moet het verderf over zijn troetelkind komen. Hem weigerende, stoot hij Ruben wantrouwend van zich af, als een man van woorden, een ontrouwen wachter, een laffen broeder, een onwaardig bewaarder van zulk een kostelijk pand als Benjamin is. En zal nu door diens blijven en de daarbij dringende behoefte aan koren, straks het gebrek zijne woning binnentreden; zal hij die negen ook van honger zien sterven: wat nood? als zijn Benjamin maar niet sterft in dat vreemde land; als zijn graauwe hairen maar niet met droefenis ten grave gaan! Aller leven ziet hij koelbloedig in gevaar gesteld voor de onzekere kans, zijn eigen leven, zoo al niet te rekken, althands draaglijk te maken door Benjamins tegenwoordigheid. Stelt hij het zich vóór, wat

het zijn zal, als de bleeke hongersnood de klaauwen zal slaan in hun en in zijn eigen hart, als die Benjamin-zelf vóór hem moet liggen, gelijk eens het kind van zijn grootvader Abraham aan de voeten lag der dienstmaagd in Barsebaas woestijn, bleek, uitgeteerd, stervende van ellende? Neen, zeker! zóó ver heeft hij niet gedacht: dat blijkt naderhand, als het gebrek werkelijk daar is, en hij zijn weigering intrekt. Hij denkt gantschelijk niet: hij klaagt en mijmert; hij broedt op de ééne, onware, ledige gedachte: „Al deze dingen zijn tegen mij." In deze is al zijn denken opgelost; hij gevoelt het niet eenmaal, hoe hij, in de beproeving zijnen God vergetend, ten hoogsten onbillijk wordt jegens de menschen.

Ja, wij durven nog verder gaan en beweeren, die God in de beproeving vergeet, wordt oproerig tegen God: want hij vergeet Gods voorzienigheid; hij mistrouwt Gods almacht; hij miskent Gods liefde.

Hij vergeet Gods voorzienigheid.

Of is er geen God in den hemel, bij Wien al onze paden zijn? die alle dingen regeert en bestuurt, ook onze geringste ontmoetingen en lotgevallen? die vreugde en smart heeft afgewogen op de goudschaal Zijner eeuwige wijsheid, en zonder Wiens heiligen wil ons zelfs geen hair op het hoofd wordt gekrenkt? Voorwaar, Jakob wist het; want: „weinig en kwaad," d. i. vol kommer en wisselvalligheden, moge hij de dagen der jaren zijns levens genoemd hebben, in die honderd en dertig zonnekringen, die hij beleefd had, had hij elken dag gelegenheid

gehad het Godsbestuur op te merken. De God van Bethel was *zijn* God geweest, immer en overal. Zijne stem had hij gehoord, Zijne Engelen gezien, Zijne leiding ondervonden op al zijn wegen; en had hij Hem daar ginder het opgerichte teeken gezalfd, hoe menig herinnering moest er in zijn harte leven als een gedenkteeken, dat nooit zou kunnen vergaan! En ziet, dat alles is nu op eenmaal als uitgewischt uit zijne ziele. Naderhand, als de eerste stem der droefheid bedaard is, moge hij het zijnen zonen toebidden: „God de Almachtige geve u barmhartigheid voor het aangezicht van dien man, dat hij uw anderen broeder en Benjamin met u late gaan!" voor dit oogenblik noemt hij niet eens den naam van God. Het is alsof die God voor zijn verslagene ziel niet bestaat. Zijn lot is der ménschen werk. Menschen berooven hem van kinderen; menschen zullen zijn graauwe hairen met droefheid beladen; menschen zullen hem ontijdig in Machpelaas doods-spelonk ten grave doen dalen. Alles is van en door de menschen. O, geen wonder, dat hij radeloos is in zijne smarte. In één oogenblik zonder God, is geheel een leven van angst. Wie zich immer, al ware 't ook voor ééne halve stonde, geheel alléén heeft gevoeld in de waereld, hij en hijslechts kan een nieuwen, diepen zin ontdekt hebben in Davids woord: „Gods goedertierendheid is beter dan het leven!"

Arme Jakob! arme mensch! waar staan wij voor bloot zonder Hem, die ons licht is, als maar ons hart heeft leeren erkennen: „De Heer regeert, de Heer zal 't voorzien!"

Zóó voor alsnog onze Jakob niet. Onbewust zeker, maar toch wel waarlijk, mistrouwt hij Gods almacht.

Of kon die God niet uit allen nood, ook uit den grootste, redden? Is hij geen God van wonderen, die spreekt en 't is, die gebiedt en 't staat? Hij die Isaäk van den houtstapel heeft doen wederkeeren, zou Hij Simeon niet uit zijn banden kunnen verlossen? Hij die Laban gebood, dat hij noch met goede noch met kwade woorden hem zou weêrhouden, toen hij huiswaarts vluchtte, kon Deze dien vreemden man niet hetzelfde gebieden met betrekking tot zijne zonen? Die Esau ontwapende, kon Hij den Egyptenaar niet tot genade stemmen? Had Hij opgehouden de harten der menschen te leiden als waterbeeken?... Wij willen niet beweeren, dat Jakob dat geloofde: misschien ware het hem nuttig geweest zoo althands de twijfeling zijne ziel hadde geschokt, want strijden voert tot overwinnen. Maar hij streed niet: hij had zich wapenloos aan de droefheid gevangen gegeven — hij vergeet God en Zijne almacht!

En toch, hoe zou die God hem beschamen! „Alle dingen zijn tegen mij", riep de kortzichtige mensch op aarde, in de diepte zijner ellende. „Alle dingen zijn vóór u", andwoordde de alwijze God in den hemel, uit de hoogte Zijner heerlijkheid. Al deze dingen! — Wat waren dan al deze dingen? — „De hongersnood?" — Maar deze zou hem bij vernieuwing de ondervinding geven, dat de Almachtige ook in de woestijn een tafel kan aanrichten, en dat voor den gerechtige het brood niet zal ontbreken en het water gewis is. — „De reis naar Egypte?" — Maar deze zou van achteren blijken de eerste stap te zijn

geweest tot het hervinden van Jozef, den doodgewaande. — „Het teruggevonden geld?" — Die penningen zouden de eerstelingen zijn van den vollen overvloed, waarmeê Gosen Jakob wachtte en zijn huis. — „Het gevangen houden van Simeon?" — Maar daardoor zou Jozef zijne broeders beproeven, om hun straks, als zij die proef doorstonden, met zijn volle vergeving, zijn volle gunst, zijn geheele liefde te zegenen!... Wat was dan tegen? Niets. Al die bezwaren en gevaren, wat waren ze? Schaduwbeelden des kwaads zonder kracht en zonder wezen; vuurvlammen, die niet verbrandden; waterstroomen, die niet verdronken; doodsspelonken, die niet deden vergaan. 't Waren zegeningen van boven, wonderen van almacht, wonderen van genade. Had die mensch het bebloede kleed zijns lievelings in handen gehad: die God zou die bloedvlekken te schande maken, want in vorstelijk purper zou Jozef verrijzen voor des vaders oog. En Simeon zou leven, en Benjamin zou leven; en brood, en rijkdom, en eere, en vreugde, zouden door de hand des Almachtigen Zijnen welbeminden in den schoot worden geworpen als in den slaap!

Had hij dit vooruit moeten weten, de beproefde Jakob, om aan God te denken en Zijn sterken arm te verheerlijken? Zeker niet, en allerminst was dit noodig om hem althands te bewaren ook voor een derde dwaasheid: de miskenning van Gods liefde!

Gods liefde, M. H., zij komt immers niet alléén in het kleed van aardsche vreugde en voorspoed den mensch te gemoet? Zij kastijdt immers dien zij liefheeft? Zeker, de roede der kastijding was op hem, maar te midden

des kastijdens, was de Heer des ontfermens gedachtig. Negen zonen had de vader ongedeerd en gezond terug ontfangen; ook de tiende, schoon dan nog niet bij hem, leefde en had geen gebrek; overvloed van brood, te midden der schaarschte, was hem op nieuw geschonken, en hij was op nieuw voor gebrek bewaard. Dit alles wordt intusschen voorbij gezien. En waar dat goede wordt vergeten, geen wonder dat ook dáár het schijnbaar kwade des te minder wordt begrepen. T., zonder een vast vertrouwen op Gods eeuwige liefde, loopen wij gevaar Hem te miskennen, vooral wanneer Hij ons in de lijdensschool brengt. Wordt dat vertrouwen verduisterd, dan verduistert ook het helder „dáárom," dat anders op elk „wáárom" van 't Godzoekend hart wordt gevonden. Dan worden de vragen niet meer gedaan: „Is het ook, dat de Heer mij wil genezen, dat Hij mij slaat? Ben ik op een verkeerden weg, dat Zijne hand dus machtig mij aangrijpt en mij brengt waar ik anders niet wezen wil? Moet ik misschien leeren mijne onwaardigheid dieper te gevoelen, mijne afhankelijkheid levendiger te ervaren, mijne aardsgezindheid ijveriger te bestrijden, mijne toewijding aan Hem-alleen vuriger en onverdeelder voort te zetten? En zoo ja, is het dan geen liefde, dat Hij mij beproeft? geen ontferming, dat Hij mij bedroeft? geen genade, dat Hij mij loutert in de rampen des levens, gelijk het goud wordt gezuiverd in de hette des vuurs?" O, welgelukzalig hij, die zich alzoo vernedert onder Gods slaande hand, die de roede kan kussen, en het woord verstaat dat àlle ervaring zegent aan de ziel: „Dien God liefhebben, moeten alle dingen ten goede medewerken; zoo God vóór is, wat zal tegen zijn? Zijn

doen is eeuwig goed en wijs, want eeuwig blijft Hij mijn Vader!" Dat vergat Jakob in deze bange ure zijns levens. En daarom toont hij ons het beeld van den man, die in de beproeving zijn God vergat, en nu onverstandig werd jegens zich-zelven, onbillijk jegens de menschen, oproerig tegen God!

Wij hebben deernis met zijn lijden, en eerbied voor zijne smarte: maar wij ontveinzen ons zijne zwakheid niet, opdat zij ons wijs make in Godzaligheid en ons wapenen tege een gevaar, dat ons allen dreigt!

II.

„Een gevaar dat ons allen dreigt?" Ja, M. H., ook de uitnemendste onder ons loopt gevaar, allermeest wanneer hij er allerminst op bedacht is, God te vergeten, en op denzelfden driedubbelen dwaalweg te vervallen, waar Jakob struikelde. Dit kan dàn vooral het geval zijn, als een plotselinge ramp eensklaps ons overvalt, van wier mogelijkheid wij niet eenmaal hadden gedroomd. Dáárom is de eerste les, die God ons op deze bladzijde der H. Schrift gegeven heeft, wel deze: Bereidt u in het heden des voorspoeds, op den tegenspoed die morgen komen kan! Geniet als niet genietende, bezit als niet bezittende. Uw geld, uw goed, uw bloed, beschouwt het als een leen, voor onbestemden maar bij God bepaalden tijd in uwe handen gesteld, om het straks, ter ure die gij niet kent, aan den Eigenaár weder te geven. Verwacht elken dag de mogelijkheid der beproeving, van den bittersten kelk, van het zwaarste kruis! Gij meent, die levensbeschouwing is naargeestig,

want zij vergalt het tegenwoordige door de vreeze voor eene onzekere toekomst? Het zou het dàn alleen zóó wezen, Gel., als wij zonder God bleven staan in de waereld. Maar zoo Hij in Christus onze Vader is, werkt die voorbereiding op het kwaad ons eeuwig ten goede. Zij geeft ons rust tegen de onrust die komen zal. Zij doet ons schuilen bij God, eer wij in den donker verward naar Hem zouden omtasten. Zij geeft ons wapenen om te strijden — geloof, moed en hope die niet vergaat! — éér de vijand komt en ons wapenloos overvalt. O, smeeken wij God, Gel., dat Hij ons alzoo bekwame, om te bestaan in de proef. Als de smarte over ons komt, leeren wij haar ontfangen voor hetgeen zij is: eene bodesse van boven! Zien wij den Gever, ook waar Zijne gave ons ontnomen wordt. Doen wij winste met elk verlies. Laat ons hopen en bidden en werken: wij zijn het onzer ziele verschuldigd. — Hopen op Hem, die ons lot in handen heeft, die boven alle verwachting doen kan, ook redden zal wanneer het ons goed is. Ik las eenmaal dit woord, en wensch het niet weder te vergeten: „Al ware tusschen den pijl en uw hart het onderkleed reeds doorboord, zoo God wil, hij zal uw hart niet kwetsen; al ware tusschen den bliksemstraal en uw hoofd geen breedte van een hair, zoo God wil, hij raakt u niet aan!" Die God leert hopen tegen hope, want niets is onmogelijk bij Hem. — Maar bidden wij dan ook in Christus' naam: in den naam des grooten Lijders, des getrouwen Getuigen, des rechtvaardigen Voorbidders in den Hemel! Alles verdwijne, slechts niet de zegen om tot God te gaan! Alles verstomme, slechts niet het Abba Vader in 't hart! Wie nog bidden kan, is niet waarlijk ongelukkig: hij heeft zijn

God nabij zich, die zijne zaligheid is! — Maar terwijl we bidden als die niets vermogen, laat ons nochtans tegelijk tijdig arbeiden alsof wij alles vermochten: want wij, die uit ons-zelven niets vermogen, vermogen alles door Hem, die Zijne kracht in zwakheid volbrengt. Werken wij met vreeze en beving ons zelfs zaligheid voor den hemel, welnu, laat ons met beven en vreezen, in volkomen afhankelijkheid van den algenoegzamen God, ook ons zelfs behoud, onze redding, ons geluk voor de aarde werken. Gebruiken wij de wijsheid, die de Alwijze ons op onze bede zal schenken; de vermogens, die de Almachtige ons zal vermenigvuldigen, ons, die uit ons-zelven geen krachten hebben!

En voorts, laat ons rechtvaardig zijn jegens de menschen, ook waar menschen ons bedroeven! Wij zijn het den broederen verplicht. Oordeelen wij niet, opdat niemand veroordeeld worde; kwetsen wij niet, alsof niemand de wonde kan voelen schrijnen dan wij! Verhinderen wij hen niet in den arbeid hunner vertroosting, dien zij ook aan óns willen besteden. „Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren! Heb ons lief en laat ons liefhebben, God der liefde!" dat zij onze dagelijksche bede. Boven alles, laat ons dien God der liefde verheerlijken met geheel ons hart, met al onze gedachten, met ons geheele leven! Erkennen wij Zijne hand in al de kronkelingen van onzen weg, Zijne sterkte in onze uitreddingen, Zijne genade in onze beproevingen, Zijne goddelijke ontferming in alles. Br. en Z., wat kan tegen ons zijn, daar alles in Gods hand is, en Gods hand met den vaderzegen rust op ons hoofd? Is God vóór, dan is ook alles vóór, ook zelfs de droefheid en de dood. Weet gij niet, dat het

bittere in onzen beker een heilzame artsenij is, en lijden de opvoeder in deze schole der heiligheid? Weet gij het niet, dat de Meester door lijden de kroon Zijner heerlijkheid won, en dat de dienstknecht niet meer is dan Hij? En weet gij het niet, dat ook de „laatste vijand" eindelijk een Godsengel worden zal, die ons in den middernacht des lijdens uit den kerker des kranken lichaams zal bevrijden, om ons over te brengen in het zalige licht des Hemels? Zoo gij het weet, zorgt dat gij het weet met uw hàrt, en dat de kennis dáár worde tot een rotsvast en levend vertrouwen. Komt, liefde voor liefde en trouw voor trouw! Verheerlijken wij die des Vaders, door ons getroost, blijmoedig en vrijmoedig aan Zijne leiding over te geven. Offeren wij Hem gedurig gewilliger onze liefste wenschen, waar Hij dit offer eischt; en buigen wij met lof en dank de schouderen onder iedere last die Hij oplegt. Eens zullen wij het met vreugdetranen erkennen, dat wat ons het onzaligste scheen, ons het zaligste heeft gewerkt, en dat de onnaspeurlijke God het helderste licht geeft uit de donkerste wolken. En voorts, wij gaan naar Boven: naar het Huis des Vaders. Dáár wacht ons de meerdere dan Jozef op zijns Vaders throon. Dáár zullen wij niet meer hongeren en niet meer dorsten en God zal alle tranen van de oogen wisschen. Dáár zijn de banden gebroken, en onze Simeons vrij. Dáár hervinden wij onze doodgewaande Jozefs in het eeuwige leven. Dáár scheiden wij niet meer van onze Benjamins. En wat meer zegt — daar vergeten wij Hem nimmermeer, die alles en in allen is: Hem, den God van ons hart,

onzen lieven Vader in den Hemel, den eeuwig Wijze, eeuwig Machtige, eenig Goede, Wiens eigendom te zijn in Christus Jezus op aarde onze vreugde, in den dood onze vertroosting, in den hemel onze zaligheid zijn zal.

AMEN.

II.

DE VREDE EN VREUGDE DER KINDEREN GODS.

Naar psalm IV.

Gelezen:

Matth. VI: 24—34.

Matth. VII.

Gezongen:

Ps. 68: 10.

Ps. 4: 4.

Gez. 27.

Ps. 91: 1.

Psalm IV.

Een psalm Davids, voor den opperzangmeester, op Neginoth.

Als ik roepe, verhoor mij, o God mijner gerechtigheid! in benaauwdheid hebt gij mij ruimte gemaakt: zijt mij genadig en hoor mijn gebed.

Gij mannen, hoe lang zal mijne eer tot schande zijn? [hoe lang] zult gij de ijdelheid beminnen, de leugen zoeken?

Weet toch, dat de Heer zich een gunstgenoot heeft afgezonderd: de Heer zal hooren als ik tot hem roep.

Zijt beroerd en zondigt niet; spreekt in u-lieder hart op uw leger, en zijt stil.

Offert offeranden der gerechtigheid, en vertrouwt op den Heer.

Velen zeggen: wie zal ons het goede doen zien? Verhef gij over ons het licht uws aanschijns, o Heer.

Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd als hun koorn en hun most vermenigvuldigd zijn.

Ik zal in vrede te samen nederliggen en slapen: want gij, o Heer! alleen, zult mij doen zeker wonen.

De Bijbel is een gesloten schatkamer, waarvan ons hart alleen den sleutel heeft. Zoolang wij er niets anders

in zien dan een verzameling van verheven gedichten, naïve verhalen, historische gedenkstukken; zoo lang wij er meer een voorwerp van geleerd onderzoek van maken dan een voedsel voor onze godsvrucht en een middel om op te klimmen tot onzen God en Schepper, miskennen wij het doel, waartoe de Bijbel ons geschonken is, en missen wij het recht verstand om zijn inhoud waarlijk in ons op te nemen. — Geldt dit van de Heilige Schrift in 't algemeen, het geldt allerbijzonderst van die Liederverzameling van „den liefiijke in psalmen Israëls", waarin de heerlijkste schatten van Godsvereering, van hart- en geloofsbevinding voor alle eeuwen werden weggelegd. De opmerking is volkomen juist: om zulk een Dichter te zijn als David was, moest hij juist zulk een Mensch, zulk een geloovige, zulk een door lijden, door allerlei lotsverwisseling, door allerlei levenservaring geoefend strijder zijn: zijne zangen zijn de vrucht, niet alleen van Gods geest in hem, maar ook tevens van Gods wegen met hem; en zoo ergens dan geldt het hier in de hoogste kracht des woords: „Wij hebben geloofd: daarom spreken wij; wat wijzelven bevonden, beproefd, getast, beleefd hebben, dàt verkondigen, dàt bezingen wij." Van dáár dan ook — om de woorden van een uitstekenden bloed- en geestverwant van David te gebruiken — dat „duurzame, dat door alle eeuwen heen werkende, dat op allerlei geslachten van menschen toepasselijke, dat ook vooral die zangen Davids kenmerkt." Maar van daar dan ook, tevens, die overeenkomst van geloof en ervaring, die zij in meerder of minder mate van ons vergen, om zich van ons recht te laten smaken. Wie nimmer lichaams- of zielelijden heeft gekend, begrijpt de

Psalmen niet en weet niet wat hij er eigentlijk van maken zal. Maar hebben ook wij geproefd van den beker der smarte en der beproeving, dan spreken zij uit wat zwijgend in onze ziel was; dan vertroosten, dan verheffen, dan heiligen zij ons: dan worden zij meer dan liefelijke bloemen van Poëzy, dan worden zij „voedzame vruchten van den boom des Levens, de Eeuwige Waarheid".

Ook ons Lied bevestigt dit gezegde: en daarom juist zal de beschouwing daarvan voor hen die den strijd des levens kennen, dan ook bij uitnemendheid welkom en gezegend zijn.

Moge de uitkomst het leeren! —

Laat ons eerst den Psalm-zelven ontvouwen, om straks de lessen, die hij ons geeft, tot ons hart te brengen. God-zelf brenge ze in dat hart, opdat het er te bekwamer tijd winste mede doe, als de donkere ure komt, waarin de ziel uit den geloove moet bidden om straks te psalmzingen in hope. Dat zij zoo.

I.

De Vierde Psalm, dien wij ter overdenking kozen, wordt door het opschrift aan David toegewezen, en geeft ons geen reden om dat opschrift te betwijfelen: integendeel, lied des geloofs en des vertrouwens in hevige uitwendige aanvechting als het is, vloeit het over van echt-Davidische vrede en vreugde. Van deze legt de Dichter getuigenis af, allereerst biddend, bij dien Heer-zelven; maar dan ook vermanend, tegenover zijne lasteraars en vervolgers, die hij wijst op dezen

God zijner sterkte, als die wel waardig is, dat ook zij zich tot Hem bekeeren, want Hij houdt den Zijnen in allen nood de hand beschermend boven het hoofd en geeft hun, ook te midden der beproeving, meer ware blijdschap in de ziel dan anderen bij het aanwassen van waereldschen overvloed ooit kunnen smaken.

Onmogelijk is het, met eenige zekerheid den tijd vast te stellen, waarin de David dit gebed in vervolging zal gedicht hebben: niet alleen omdat de psalm-zelf daaromtrent geen enkelen bepaalden historischen wenk geeft, maar ook omdat er in het veelbewogen leven van dezen Godsman menige ure is aan te wijzen, waarin een lied van dezen inhoud recht natuurlijk zou zijn geweest. Met den weerkeer van den nacht, keeren de „psalmen in den nacht;" en Gods kinderen, gelijk Gods vogelen, zingen niet zelden hetzelfde lied. — Opmerkzame bijbellezers hebben wel eens tusschen de denkbeelden van dezen en die van den daaraan voorafgaanden Derden Psalm een zóó groote verwantschap meenen te ontwaren, dat zij ze als twee afdeelingen van één zelfden zang beschouwen. En waarlijk, zonder nu juist daarom tot dit laatste besluit te komen, moeten wij toch erkennen, dat de inhoud der beide liederen inderdaad zeer gelijksoortig is en op gelijksoortige omstandigheden schijnt te doelen. Beide bevatten de verzuchting tot den Heer om redding. Beide gewagen van vertrouwen op Zijne hulpe, gegrond op de ervaring van vroegere gebedsverhooring. „Ik riep met mijne stem tot den Heer, en Hij verhoorde mij," heet het Ps. III: 5; en: „De Heer zal hooren als ik tot Hem roep, want in benaauwdheid heeft Hij mij ruimte gemaakt," luidt het Ps. IV: 2.

Bij het dichten van beide liederen ziet David zich omringd van tegenpartijders, die, gelijk zij in Ps. III: 3, 4, van hem lasteren, „dat hij geen heil heeft bij God, die nochtans zijne eer is," zoo ook in Ps. IV: 3 „zijne eere tot schande doen zijn." Terwijl bovendien die overeenkomst in Ps. III: 6 en Ps. IV: 9 eene bijna letterlijke wordt, daar wij de eerste plaats: „Ik lag neder en sliep, ik ontwaakte, want de Heer ondersteunde mij", in de andere hooren naklinken: „Ik zal in vrede samen nederliggen en slapen; want Gij-alleen, o Heer! zult mij doen zeker wonen." — Geen wonder dan, dat vele uitleggers ook onzen Psalm beschouwen als een klacht uit den tijd van Davids vlucht voor Absalom, misschien kort na den vorige zijn bedrukt gemoed ontvloeid. Anderen evenwel missen hier zelfs het geringste kenmerk van de zielsuitstorting van een rampspoedig Koning, van een ongelukkig Vader vooral, en achten het daarom waarschijnlijker, dat dit lied te huis behoort in de dagen van Davids vlucht voor Saul, en wel in den laatsten tijd dier omzwerving, nadat hij het leven van zijn ijverzuchtigen vijand meer dan eens edelmoedig had gespaard. Hoe men hier ook over denke, dit eene zal men althands in 't algemeen moeten toestemmen, dat ook in dit Lied alles innerlijke aanschouwing en gevoel ademt. De vijanden en tegenpartijders vernamen tijdens het opstellen van den Psalm — Davids woorden natuurlijk niet. De toespraak, die hij tot hen richt, is een dichterlijke wending, waarvan hij zich bedient om den grond van zijn eigen Godsvertrouwen met des te sterker nadruk uit te spreken. Terwijl hij in den geest zijne belagers tegenover zich ziet, wordt hij zich meer en meer bewust van zijne

eere, die op Gods roeping rust; bewust van zijne innige verkleefdheid aan den Heer, die hare kracht vindt in de ervaring van Gods genade en onder allen strijd steeds meer bevestigd wordt; bewust van zijn vertrouwen op de hulpe des levendigen Gods, dat onwankelbaar vast staat. En in dit bewustzijn vindt hij ten laatste de zekerheid der verhooring van het gebed, waar het Lied mede aanving.

Dat Lied intusschen, dat alzoo aan een bijzonderen toestand zijn oorsprong te danken heeft, is daarom niet te min van een algemeene strekking en bruikbaarheid. In de gemeente gezongen of aan het nadenken der geloovigen overgelaten, is het de tolk van de innige gemoedsbewegingen der kinderen Gods, onder aanvechting van buiten. Nog zijn de tijden niet voorbij, waarin de vrome vaak veel heeft te lijden, ook van de opentlijke en geheime vervolging of lastering der goddelozen; nog de tijden niet voorbij, dat de godvruchtige er behoefte aan heeft zich biddend te versterken in het vertrouwen op God; nog de tijden niet voorbij, waarin ook dit Lied, als het hart maar de „zangmeester" mag heeten, een der vriendelijkste en vertroostendste stralen doet uitgaan van die Schrift, die te recht een licht heet op ons pad en een lampe voor onzen voet.

Wanneer wij er nu toe overgaan, den Psalm meer in het bijzonder te beschouwen, maken wij vooraf de opmerking, dat wij er drie hoofdgedachten, drie wendingen, in vinden, die zeer wezendlijk uit elkander voortvloeien. Willen wij ze stemmen noemen, dan onderscheiden wij:

de stem des gebeds;
de stem der vermaning;
de stem der verheerlijking.

Allereerst vernemen wij een stem des gebeds tot God, die zich wederom splitst in een drievuldige aanspraak:

vs. 2. „Als ik roep, verhoor mij, o God mijner gerechtigheid! — In benaauwdheid hebt Gij mij ruimte gemaakt. — Wees mij genadig en hoor mijn gebed!"

Eerst de roepstem uit de diepte, de kreet der ziele tot God: „Als ik roep, verhoor mij!" Daarbij heet de Heer: God mijner gerechtigheid, dat is: mijn rechtvaardige God. David wacht zijne hulpe niet van een partijdige voorliefde van God tot hem, want hij weet dat er bij God geen aanneming des persoons is; maar hij verwacht die van zijn God als van den Rechtvaardige, die zijn eerlijke zaak ondersteunen zal. Hij geeft daarmede den regel aan voor elk gebed in soortgelijken nood. Om hulpe te bidden, als men God zóó niet noemen durft, is in den grond der zaken Godslastering: want in plaats van te verlangen, dat God overeenkomstig Zijn wezen handele, begeert men dan dat God Zijn wezen verloochene. Alzoo biddende, voelt David zich op eens tot volharding in dat bidden verwonderlijk aangevuurd, door de bemoedigende herinnering aan zoo menige ervaring van Gods gunst: „In benaauwdheid hebt Gij mij ruimte gemaakt!"

Menig moeitevol oogenblik zijns levens, menig uur des

gebeds, menig blijde morgen na den donkeren nacht, gaat als in een oogenblik des tijds den Godsman door den geest. En die God der kracht, die hem zoo menigmaal boven bidden en denken uit de engte geholpen heeft, is immers niet veranderd, noch in barmhartigheid noch in vermogen? „Zou ik U niet met vertrouwen aanroepen?" — is dan de zin dier woorden: „Zou ik ook thands Uw hulpe niet verwachten, daar Gij mij reeds zooveel blijken van Uwe welwillendheid hebt gegeven, mij reeds zoo vaak uit den nood hebt gered, en het immers Uw eigen welbehagen is, dit te doen?"...

„Wees mij genadig, en hoor mijn gebed!"

„Toon, dat Gij genadig zijt, door mijn gebed te verhooren"; want ook bij een regtvaardige zaak, heeft het schepsel van zijn Schepper niets te eischen: Gods goedheid voor den zondaar blijft onverdiende goedheid, is neêrbuigende liefde, is genade, om niet.

Aanvankelijk reeds voelt David zich door deze korte maar ernstige bede versterkt. Reeds is het hem of hij opgeheven wordt uit de diepte zijner smarte. Ja, God zal hem verhooren: hij is er in zijn hart van overtuigd; en die overtuiging geeft hem moed en kracht, zijne vijanden, hoevele dan in getale en hoe machtig ook, onverschrokken in het aangezicht te zien. Hij vertegenwoordigt ze zich in den geest, het is hem of zij daar dreigend voor hem staan: maar die met hem is, is meer dan die tegen hem zijn, en in dat geloof laat hij:

de stem der vermaning hooren:

vs. 3. Gij mannen, hoe lang zal mijne eer tot schande zijn? Hoe lang zult gij de ijdelheid beminnen? de leugen zoeken?"

„Gij mannen", heet woordelijk: „gij zonen des mans", d.i. gij aanzienlijken en voornamen, gij grooten der aarde! gij, die u-zelven voor zoo edel en verstandig houdt, wie nochtans een blinde woede tot schadelijke ondernemingen vervoert! gij, die u zoo sterk en machtig waant, en die nochtans zoo nietig en machteloos zijt tegenover den God der vergelding! „Hoe lang zal mijne eere tot schande zijn?" houdt toch eindelijk op mijne eere te krenken in booze jaloezij. „Hoe lang zult gij de ijdelheid beminnen, de leugen zoeken?" Wanneer ons lied inderdaad uit de dagen der vlucht voor Absalom afkomstig is, mag David hier in de eerste plaats gezinspeeld hebben op de leugen, waarop de onderneming des ontaarden zoons van den beginne af aan gegrond was [1]). Maar indien ook niet, dan herinneren wij ons, dat in elk geval alles in de Heilige Schrift ijdelheid en leugen heet, wat niet op Gods geboden rust, en dat, juist dáárom, in zich-zelven nietig, onwezendlijk, maar door den valschen schijn verleidelijk en verderflijk is. Zoo sprekende, openbaart de geloovige Dichter wat edele gevoelens hem tegenover zijne vijanden bezielen: deernis over de verkeerdheid hunner harten, gerustheid wegends het ijdele hunner pogingen. Wien barmhartigheid geschiedt, is barmhartig op zijne beurt; en het aangezicht, dat God heeft ontmoet op den berg des gebeds, glinstert van heilig licht, ook tegenover de menschen.

„W e e t t o c h, erkent toch," gaat hij voort, vs. 4, d a t d e H e e r z i c h e e n e n g u n s t g e n o o t, een geliefden gunsteling, h e e f t a f g e z o n d e r d; d e H e e r

1) 2 Sam. XV: 7.

zal hooren, Hij hoort werkelijk reeds, als ik tot hem roep". Al Gods leidingen met David tot hiertoe, waren wonderen van genade geweest; en in weêrwil van allen uiterlijken schijn, berouwde het den Heer niet dat Hij Zijnen knecht tot Koning had doen zalven. David is er zich van bewust. En zoo is het of hij zeggen wil: Neen, niet ik heb mij-zelven, maar God, die mij als zijn oprechten vereerder kende, heeft mij tot het vorstelijk purper geroepen: gij, die tegen mij meent te strijden, strijdt tegen Hem die Zijne zaak zal rechten! De Heer heeft mij uitverkoren, en daarom zal Hij mijn gebed verhooren tegen hen, die mij van de mij weggelegde eer zoeken te berooven". Voor David was het een groot voorrecht, dat hij volkomen zeker was van zijne verkiezing tot den throon; dat hij zijn scepter nooit zocht te veroveren, maar die altijd alleen uit Gods hand als een geschenk Zijner vrije liefde begeerd had. Dat was zijn troost bij al de vervolgingen van Saul; dat, zijne vreugde bij al de boosheden van Absalom. Overigens toont het onmiskenbaar verband tusschen dit: „De Heer zal hooren als ik tot Hem roep", en dat andere: „Als ik roep, verhoor mij, o God"! uit vs. 2, duidelijk genoeg, dat de aanspraak aan zijne vijanden slechts een vorm is, waardoor de Dichter zich den grond voor de machteloosheid van de pogingen zijner vijanden en voor de zekerheid zijner redding des te klaarder voor oogen zoekt te stellen. „O Heer"! zoo spreekt zijne ziele, „verhoor mijn gebed": ja, Gij zult het doen; want Gij-zelf gaaft mij de eer, die mijne vijanden mij zoeken te ontrooven"!

Met zulk een bewustheid van Gods onberouwelijke

genade, paart zich dan ook een heilige liefde, waardoor men ook zijn vijanden in het heil diens Gods wenscht te doen deelen. Daarom klinkt de stem der vermaning nog voort:

vs. 5. „Zijt beroerd en zondigt niet.
Spreekt in u-lieder hart op uw leger, en zijt stil!"

„Zijt beroerd en zondigt niet;" of wel: „Voelt ge u ontroerd, zoo zondigt niet," mag wel zijn: Wordt ge bezocht door naijverige bewegingen of boosaardige gedachten, gaat ze te keer, laat ze niet tot booze daden rijpen." Luther en anderen vertalen: „Toornt, en zondigt niet!" d. i. Als gij dan toch eenmaal tegen mij toornen wilt, ziet toe, dat gij u niet bezondigt: beproeft u-zelven toch eens, of gij zonder u te bezondigen tegen mij kunt toornen"! Ernstige, belangloze vermaning aan zijne hateren tot zelfonderzoek over den aart en de gevolgen eener gramschap, als die hun hart tegen hem deed blaken. — „Spreekt in u-lieder hart op uw leger en zijt stil!" In de vredige binnenkamer, op het kalme leger, in de eenzame stilte van den nacht, waar het gedruisch der waereld en de aanhitsingen der boozen ophouden, zwijgt menigmaal de stem der hartstocht om die van het Beter Ik te laten spreken. Dan komt het geweten tot zijn recht en in het geweten — God. De vermaning wordt nog treffender, wanneer wij aannemen, gelijk verscheidene uitleggers doen, dat deze Psalm een Avondlied was. David spoort dan zijne vijanden aan om op hunne beurt te doen, wat hij-zelf zoo even gedaan heeft en waarvan hij den rijksten zegen heeft mogen inoogsten. In de plechtige duisternis, op zijn

eenzame sponde, houden zijne gedachten zich bezig met God, en daar wordt hem alles zoo klaar, daar wordt het zoo licht in zijn binnenste. Och, of zijn vijanden denzelfden zegen deelachtig mochten worden! Wáárin die zegen bestaat, toont de Psalm-zelf, die de vrucht is van zijn stille nachtgedachten. De toon, die daarin heerscht, is zoo kalm, zoo vriendelijk, als de starren daar boven aan den hemel; geen toorn tegen zijne hateren maar het teederste medelij spreekt uit ieder woord. Ook uit dat wat nu volgt:

vs. 6. „Offert offeranden der gerechtigheid, en vertrouwt op den Heer".

Terwijl David als een vogelvrij verklaarde weg-school in bergen en woestijnen, in holen en spelonken, of in den vreemde ronddoolde, scheen hij als een dor lid van het lichaam des uitverkoren' Volks afgesneden; zijne vijanden daarentegen hadden de arke des verbonds in hun midden, bezaten den tabernakel en waren de ijverigste in 't offeren. Daar roept nu David hun toe: „Dwaalt niet! de onreine offers, waarmeê gij des Heeren altaar bevlekt, verwekt Hem slechts tot toorn in plaats van Hem gunstig voor u te stemmen"! Brengt toch den Heer — is Davids bedoeling — brengt den Heilige, offeranden naar Zijn wil en wet, alzoo dat gij afstand doet van zonde en toorn, en uw plicht volbrengt. Want zonder dat, zal uw dienstwerk ijdel zijn, al offert gij ook nog zooveel. Het is niet genoeg offers te brengen, maar zij moeten ook uit een goed beginsel worden gebracht. Een volkomen hart kan elk gebrek in de werken vergoeden; maar ook niet de rijkste gaven vergoeden het gemis van het hart, het éénige juist dat God steeds het éérste ver-

langt. Wie zijn broeder haat, kan geen Gode behaaglijke gave op het altaar brengen, maar zijn gebed zal zonde zijn. De God der waarheid haat een godsdienst, die zich met ongerechtigheid, vijandigheid, belediging des naasten en verzuiming der verschuldigde gehoorzaamheid verdragen kan. Tot het ware offer behoort een boetvaardig en verbrijzeld hart [1]), een nederig en dankbaar geloof [2]), het ernstig voornemen om zichzelve Gode tot eene levendige offerande te wijden en zijne leden te stellen tot wapenen der gerechtigheid [3]).

„Vertrouwt op den Heer"! zoo besluit David zijne vermaning. Zijne en Gods vijanden — 't zij Saul met zijne hovelingen, of Absalom met zijn aanhang — in hunne waereldsgezindheid alleen de dingen aanziende die voor oogen zijn, meenden zeker te zijn van hunne zaak, omdat zij in het bezit waren van alle menschelijke hulpmiddelen, terwijl David daarentegen van die alle ontbloot was. Maar de man naar Gods hart ontdekt hun het valsche van hunne hoop, het gevaarvolle van hunnen toestand, door de vermaning, om niet op zich-zelven, niet op elkander, met één woord, niet op vleesch te vertrouwen, maar op den Heer-alleen! En dit kan men immers slechts dan doen, als men de wegen des bedrogs verlaat, en een rechtvaardige zaak dient? Heeft de vrome Dichter het alzoo uitgesproken, dat den goddelozen de noodzakelijke voorwaarde tot zegen, het Godsvertrouwen, ontbreekt, hij gevoelt — en ook dàt moet hij uitspreken tot Gods lof — dat die voorwaarde bij hem is vervuld.

Zoo wordt dan nu zijne stem:

---

1) Ps. LXI: 19. 2) Ps. L: 14, 23. 3) Rom. VI: 13. XII: 1.

een stem der verheerlijking, die opgaat voor zijn Heer.

vs. 7, 8. „Velen zeggen: Wie zal ons het goede doen zien? Verhef Gij over ons het licht uws aanschijns, o Heer! Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd als hun koren en hun most vermenigvuldigd zijn".

Terwijl er velen jammeren in den nood: „Wie zal ons iets goeds doen genieten?" spreekt hij in vast vertrouwen op zijn God: „Verhef over ons het licht van Uw aangezicht!" Tegenover de radeloze en troosteloze wanhoop, die in hemel en op aarde niemand ziet die helpen kan, omdat zij zich niet vasthoudt aan den Onzienlijke, stelt David de hoop des geloofs. „Ik twijfel niet, als zoovelen", roept hij uit: „Ik weet, o Heer, dat één blik Uwer genade uit allen nood kan redden! en niet mij alleen, maar allen, die met mij in nood verkeeren en opzien tot U!" Met kenlijke zinspeling op den Hoogepriesterlijken zegen [1]), smeekt hij om het „licht van Gods aanschijn". Wanneer God van uit den hemel Zijn aangezicht over iemand verheft, dan ziet Hij hem aan; en wien Hij aanziet, dien zegent hij; want hij is een Licht, en licht gaat van hem uit, dat den nacht der ellende doet wijken, gelijk de zon door haar glans de duisternis verdrijft. En hoe gelukkig de Dichter zich in dit genadelicht gevoelt, kan hij niet verzwijgen. De hoop op dien God, die hem zekerlijk zal redden, maakt hem midden in de be-

1) Num. VI: 25.

proeving oneinig blijmoediger dan zijne vijanden kunnen zijn, ook midden in den schoot van voorspoed en waereldschen overvloed. Zoo ooit, dan ondervindt hij het nu, dat de mensch bij brood alleen niet leeft maar bij alle woord dat uit den mond Gods uitgaat. De inwendige schatten, door wier bezit hij zich thands reeds boven zijne vijanden verheven ziet; de rijkdom van vreugde en vrede in God, dien hij smaakt, zijn hem het onbedriegelijk onderpand, dat eindelijk zijne zaak ook uitwendig zal triomfeeren. Op den Heer dan ook wentelt hij al zijne zorgen, want al zijne paden zijn bij Hem.

vs. 9. „Ik zal in vrede te samen nederliggen en slapen. Want gij, o Heer! alleen, zult mij doen zeker wonen."

Ziedaar dan de slotsom van des vromen Dichters overdenking, de vrucht van zijn gebed: in de hoede des Heeren zal hij, bij alle dreigend gevaar, in veiligheid rusten! In vrede, zonder iets hoegenaamd te vreezen — zegt hij — zal ik mij terstond tot slapen nedervlijen, om terstond ook in te sluimeren: want gij alleen, o Heer! zult mij doen zeker wonen. Gij zult mij geven wat de bijstand van een gantsche waereld zonder U mij niet geven kan: Gij zult mij tegen mijne vijanden beschermen, en geen hair op het hoofd zal mij worden gekrenkt!" Zweeft den Dichter daarbij misschien de belofte Gods bij Mozes voor den geest [1]): „Doet Mijne inzettingen en houdt Mijne rechten, zoo zult gij zeker wonen in het Land! En het land zal zijn vrucht geven en gij zult eten tot verzadens toe,

1) Levit. XXV: 18, 19.

en gij zult zeker daarin wonen"? Het zou niet onmogelijk kunnen zijn: en voorzeker David had er alle reden toe, want zijn geweten zeide hem dat hij des Heeren was met hart en leven, en zijn geloof leerde hem, dat de leuze niet bedriegen kan, die elke strijder des Heeren in zijn schild voert: „Zoo God vóór is, wat zou dan tegen zijn? Die Hem lief hebben, moeten alle dingen ten goede medewerken." Zoo eindigt hij dan juichend waar hij biddend begon, ons een voorbeeld nalatende, hoe wij het machtigst kunnen worden in God, juist dan als wij het zwakst zijn in ons-zelven.

II.

Hebben wij alzoo naar vermogen getracht u, mijne V., den schoonen zin van ons Lied naar waarde te doen schatten, wij voleindigen onze taak door nog eenige oogenblikken meer bepaald stil te staan bij de lessen, die het ook ons te betrachten geeft.

„En nu blijven Geloof, Hoop en Liefde deze drie", zoo heeft een Apostel des Heeren gesproken, en in die woorden heeft hij ons den inhoud aangewezen van alle ware godsvrucht, de onmisbare bestanddeelen van het goddelijk leven in den mensch. Welnu, ook de Psalm dien wij lazen, is wel geschikt om, onder Gods zegen, dat leven bij ons op te wekken en aan te kweeken: want als wij de oogen opheffen van de heilige bladzijde waar we hem lazen, is het alsof zijn naklank ons harte toeroept:

„Bidt, en gij zult gelooven;
gelooft, en gij zult hopen;
hoopt, en gij zult liefhebben!"

Bidt, en gij zult gelooven! — Wij hebben David gezien, van vijanden omringd, door nood geperst, in bittere beproeving; maar hij boog de kniën neêr, hief het hart omhoog, en voelde zich zoo wonderlijk gesterkt in God, dat hij onder Zijne hoede en in het licht Zijner nabijheid, niet ziende maar geloovende, een onuitsprekelijke en heerlijke blijdschap smaakte. — B.B. en Z.Z.! ook wij hebben meermalen een strijd op aarde. Al verkeeren wij juist niet in dezelfde omstandigheden waarin David verkeerde, wie heeft niet, in zijne mate, gelijk hij, de wisselingen der fortuin, de onstandvastigheid der menschen, de bitterheid des tegenspoeds ervaren? Zijn er geen slagen en plagen en smarten, van allerlei aart en naam, waaraan we allen bloot staan, misschien juist dán het meest, wanneer wij ze het minst verwachten? Voorwaar, in die ure hebben wij vertroosting noodig, willen wij niet van droefheid verslonden worden: kracht om staande te blijven en niet met trage handen en slappe kniën ter neder te zinken op den lijdensweg; een vasten grond des vertrouwen om voorwaarts te worstelen onder het kruis, naar den eindpaal waar het kruis ons voor immer wordt afgenomen. Maar op wien zullen we vertrouwen? Wij hebben de onzekerheid der waereld, de wuftheid onzer natuurgenooten, de zwakheid onzer eigene natuur, genoeg leeren kennen, om niet langer in één dezer het rustpunt te zoeken voor ons hart. Alleen het geloof in Gods liefde voor ons, in hare reddende kracht en onveranderlijke genade, kan ons behouden en heiligen in den storm der droefheid. Dat geloof nu, is een

kind des gebeds. Het gebed is de adem des geestelijken levens, de innerlijke band der gemeenschap met God. Wie gelooft bidt, want gelijk het geloof uit het gebed geboren is, zoo put, op zijne beurt, het gebed uit het geloof zijne kracht en neemt het uit het geloof zijn vlucht. Alle lijders en strijders, die nu tot overwinnaars gekroond zijn, hebben gebeden. David heeft gebeden, en Paulus heeft gebeden; onze Heer heeft gebeden in de dagen Zijns vleessches met sterke roeping en tranen. En zonder gebed zullen ook wij niet komen wáár zij zijn noch worden wát zij zijn geworden. — Intusschen komt het er in de eerste plaats op aan, dat wij op de rechte wijze bidden, d. i. met een goed geweten, met een dankbaar hart, met een nederigen geest.

Een goed geweten — bemoedigde David, zoodat hij zich beroepen durfde op Gods rechtvaardigheid, en vrijmoedigheid vond om den God der billijke vergelding, Z ij n e n God te noemen. — Gel., bidt gij ook alzoo? Is de nood, waarin gij verkeert, niet het noodzakelijk gevolg van een zonde die gij hebt gepleegd, een onrechtvaardigheid die gij hebt begaan, een ongoddelijke daad, met één woord, die gij hebt gewaagd en — voortzet in een onberouwelijk hart? Wenscht gij alleen ontslagen te worden uit de tegenwoordige benaauwdheid, om u die misschien morgen op nieuw te berokkenen, nu gij hare oorzaak niet hebt verafschuwd, hare bron niet hebt gestopt? In dit geval, dwaalt niet; God laat zich niet bespotten, en gij zult den Heer niet verzoeken. Als uw eigen konscientie uw gebed op den mond slaat, zal zijne stem zich tot den hemel ziet verheffen, en gij hebt geen verhooring te wachten.

Maar berouwt u de zonde, maar is uwe rechtzaak rechtvaardig, en uw geweten rein: is het u vóór alles te doen om God te vinden en door het geloof te overwinnen, o vertraagt dan niet, maar roept Hem aan die niet ver is van een iegelijk onzer. En opdat gij niet vertraagt, slaat den blik naar het verledene, en laat een dankbaar hart het altaar zijn, waarop gij den Heer uw smeekingen offert. Alzoo deed David. „Gij hebt mij ruimte gemaakt!" roept hij uit, en hij erkent in den God van gisteren, den God van heden en morgen, die de zelfde is in alle eeuwigheid. Die zelfde God is ónze God, en in hetgeen Hij deed, hebben wij den waarborg voor hetgeen wij wenschen dat Hij doen zal. Of wat mensch onder u, T., wien de nood leerde bidden, die nimmer heeft ervaren, dat God een hoorder is des gebeds? Wien heugt niet van een ure der smarte, van een dag der beproeving, van een levensjaar vol kommer en benaauwdheid, waarin de slag onoverkomelijk, het verlies onherstelbaar, de ondergang nabij scheen? Maar gij boogt u voor Hem die in 't verborgen ziet; en ziedaar! juist toen het water aan de lippen kwam, was de hulpe nabij. Ongedacht en onverwacht kwam de redding, die u een goddelijk wonder scheen. Ook wàs zij een wonder van Gods voorzienige liefde, die raad weet als onze wijsheid radeloos en kracht geeft als onze sterkte machtloos werd. Welnu, daar is bij Hem geen schaduw van omkeering. „Ik zal u helpen en gij zult Mij eeren," heeft Hij gesproken; en voor een iegelijk, die het gebod niet roekeloos afsnijdt van de belofte, houdt die belofte haar kracht tot in eeuwigheid. — Maar om dat gebod te volbrengen, en in het geloof versterkt te worden,

is dan ook, eindelijk, een nederige geest onmisbaar. „Wees mij genadig!" roept David; en „Wees mij genadig!" zegt elke ziel, die met oodmoedigheid bekleed is. Wat recht hebben wij te eischen, ook waar het vragen-zelf genade is? Wat aanspraak hebben wij in ons-zelven op de hulp van God, ook in een rechtvaardige zaak, daar wij zoo vaak het onrecht hebben gediend en Hem vergeten? Neen, alle roem is uitgesloten; onverdiende en verbeurde goedheid, is elk gunstbewijs Gods over ons. En dàn eerst, wanneer wij als zondaren komen in het gevoel onzer onwaardigheid, keurt God ons waardig en geeft Hij met Zijn Zoon ons alle dingen. Wie zich vernedert, wordt verhoogd; wie zich buigt, wordt opgeheven; wie zich in God verliest, hervindt zijn God, en in God zich-zelven en zijn waarachtig heil. Hij klopt, en hem wordt open gedaan; hij zoekt, en vindt, vaak meer dan hij verloren heeft; hij bidt, en ontfangt, boven bidden en denken. En bovendien — wat meer zegt dan dat alles — terwijl zijn wensch vervuld wordt, en het gevaar afgewend, wordt hij versterkt in het geloof, dat de overwinning der waereld is!

En die zegen, Gel., wordt wederom de bron van een nieuwen zegen. Gelooft, en gij zult hopen! Ook dit lezen wij tusschen de regels van het Lied onzer overdenking. Ziet, hoe David hoopt tegen hope: wat kalme moed tegenover zijn vijanden; wat rustige zielevrede tegenover de klagers; wat heldere blik in de toekomst, zijn zijnes biddens kracht en de driedubbele zegen zijns geloofs! —

God heeft hem verkoren: wat zou een nietig mensch hem doen? „Bedenkt toch", roept hij zijne vijanden toe,

„ dat de Heer mij heeft afgezonderd tot Zijn gunsteling". En gij dan, Christenen! zijt ook gij geen uitverkoren geslacht, Gods kinderen, in welke Hij Zijn welbehagen heeft? Zijt ook gij niet gezalfd tot koningen en priesters, in het rijk uwes Heeren? Weest dan niet bekommerd, wanneer ook gij uwe benijders en belagers hebt, die u smaden en beliegen, uwen Christennaam zoeken te bezoedelen en uwe eer tot schande te maken. Indien de menschen u veroordeelen, God is meer dan de menschen; en waar gij u bewust zijt, dat gij de gerechtigheid liefhebt en den vrede zoekt, waar Gods geest met uwen geest getuigt, dat God uw Vader en Jezus de Koning is ook van ùwen vrede, daar hebt gij Gods vrijspraak in uw geweten, Gods goedkeuring in uw hart. Al stonden dan ook al de grooten der aarde en alle machten der hel vijandig tegenover u, zij zijn niet in staat ook slechts ééne enkele belofte uit te wisschen uit de heerlijke toezeggingen, die God u doet in Zijn eeuwig woord. Hebt gij het niet vernomen, hoe deze David juicht in de kracht zijner hope: „ Met mijn God dring ik door een bende, en met mijn Heer spring ik over een muur"? — „ Gij zult geen macht over mij hebben, zoo u die niet van Boven gegeven ware", sprak Davids groote Zoon tot Zijn richter; en wij, die Zijne leerlingen zijn, zeggen het hem na, en vreezen niet, want wat van Boven komt, is goed, en Hij die boven allen is, leidt de harten der menschen als waterbeeken. —

En gelijk hij, die alzoo op God hoopt, door geen machtige vijanden zijn kalmen moed laat fnuiken, zoo laat hij ook door geen zwakke vrienden zijn rustigen zielevrede storen. Ai hoort, wat klaagstemmen rondom David heen,

die het neêrslachtig herhalen: „Wie zal ons het goede doen zien?" Maar hij slaat het hopend oog naar boven en juicht: „Verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns, o Heer"! Voorwaar, aan de velen, die ook voor òns het oude lied der moedeloosheid zingen, ontbreekt het wel niet. Wat schare van ontevredenen, die zuchten en morren over leven en waereld, over hun lot en hun God; die meenden, dat de idealen hunner zelfzucht, vaak zoo onrein en ongerechtig, hunnen grond en daarom hunne verwezendlijking moesten hebben in een God, die nochtans heilig is en rechtvaardig en alle leugen beschaamt! Hoe velen, die méér eischen van déze waereld, naar mate zij minder verwachten van de toekomende. Niet alzoo hij, die in Christus gelooft. Hij heeft op zijn Vader in den hemel leeren hopen, en met opgeheven hoofde blikt hij naar Hem op. Waar de Engelen zich bedekken, ziet hij zijn God in het vriendelijk aangezicht, dat zich over hem opheft en beschijnt met zijn vollen glans. Bij het licht der zon, zien wij de zon: in Gods licht zien wij Zijn licht: in het licht de hope, in den weêrschijn van Gods vriendelijke oogen, wordt alles licht, wordt alles vriendelijk. Neen, kinderen Gods! wat gij vraagt en wacht, is niet het goed dat vergaat. Gij hunkert niet om vermenigvuldiging van koren en most, van geld en goed, van wat aardsch en uit de aarde is en met de waereld verdwijnt. Als een zegenende zonnestraal, schijnt Gods zegen over uw pad, en alles groeit en bloeit; en zal de oogst van veel eerst hiernamaals komen, de vrede en vreugde in God verzamelt gij reeds hier: en zalig in dàt bezit, onderdrukt gij uw ontijdige begeerten, uw dwaze wenschen, uw ijdele droomen.

Zoo zijt gij te vreden met uw deel, omdat gij hier het Genoeg hebt dat meer is dan Veel, en omdat hier namaals het Al u wacht. En zoo blijft gij u dan scharen bij de dankbare enkelen, die hun bidden stellen tegenover het klagen der velen!

Maar geen wonder kan ook, dat, bij zulk een hope, uw blik in de toekomst helder blijft, ook in den donkersten nacht. „De Heer zal hooren, als ik tot hem roep!" spreekt David, ook met het oog op het verste verschiet; en al weet hij niet wat het volgend uur kan brengen, hij zal toch nederliggen en slapen, want God zijn Heer zal hem doen zeker wonen. De bevinding werkt hope, en de hope nieuwe bevinding. De ervaring van Gods trouw, geeft u een goed vertrouwen, o Christenen! en zoo gij hoopt op Hem ook voor den laatste uwer dagen, het is omdat gij weet, dat de hoop niet beschaamt. „De Heer zal hooren!" met dat woord ten leven, gaan wij moedig voort op den weg, want de leeuwen zullen er gebreideld en de slagboomen overklommen worden. Zoo lang God nog hoort, zal geen kruis boven onze krachte zijn; en Hij hoort — altijd. Zoo hebben wij dan altijd goeden moed. Gods geopend oor onderstelt een geopend hart, en die tot Gods hart den toegang heeft, smaakt goddelijken vrede, want God is de God des vredes. In dien vrede erkent hij, dat Gods liefde nooit partijdig, Gods wijsheid nooit onbillijk kan zijn. In dien vrede weet hij, dat elke dag genoeg heeft aan zijns zelfs kwaad. Hij zorgt niet voor den dag van morgen, maar legt zich in vertrouwen neêr, om te overnachten in schaduwe des Almachtigen. Daar staat geschreven [1]: „Aan

1) Ps. CXXVII: 2.

zijn beminden verleent God den slaap", en waar wij de toekomst in Gods hand verborgen en welgeborgen weten, daar, Broeders en Zusters! kunnen ook wij ons te samen nederleggen en slapen, gelijk aan den boezem des Heeren Johannes rustte, gelijk die Heer-zelf sliep onder golfslag en orkaan. Als Jezus bij ons woont, dan wonen wij zeker, ook te midden van al het onzekere der aarde; en leggen wij ons dan eens neder tot de laatste sluimering, welnu! ook dan luiken wij het oog in vrede, om daar ginds te ontwaken waar wij in God zullen wezen, waar nooit nacht meer zijn zal! O blijde hoop, hoe heerlijk zijn uwe toezeggingen, die in Christus Ja en Amen zijn!

Maar die hoop, die uit het biddend geloof wordt geboren, gaat op haar beurt met liefde gepaard. En zoo het woord ons waarachtig bleek: Gelooft, en gij zult hopen, niet minder waar is ook dat andere: Hoopt, en gij zult liefhebben! Ziet David wederom! Indien iemand van vijanden en vervolgers kan spreken, indien iemand reden mocht hebben om op zijn beurt te haten en te vloeken, in de kracht zijner oude natuur, het is deze vervolgde. Maar hij haat noch vloekt. Hij heeft de innigste deernis met die dwazen, die haten kunnen, die de ijdelheid beminnen en de leugen zoeken. Hij vermaant hen, om hunner zaligheid wil, toch niet te beminnen wat verafschuwd moet worden en niet te vloeken wat de ziel verderft. Niet alleen spaart hij het leven zijner vervolgers, als het in zijne hand is gelijk de slip van hun mantel; maar hij zoekt hen ook te behouden voor het eeuwige leven. En waar de Koning staat bij het lijk van den oproerling die hem naar de kroon stak, zou de Vader nog wenschen in de plaats van den ontaarden zoon te mogen sterven! —

En zóó was een David, die Christus niet gekend heeft. B. B. en Z. Z.! Wat zullen wij dan doen? wat heeft God recht van òns te verwachten, die Zijn woord verstaan, die daar geboden heeft: „Hebt uwe vijanden lief; zegent ze die u vervloeken; doet wel dengenen die u haten; en bidt voor degenen die u geweld doen en u vervolgen"! die, zelf rechtvaardig, tot onrechtvaardigen nederdaalde om hen tot God te brengen; die voor Zijn moordenaars bad; die voor Zijn vijanden stierf! Hij heeft ons een exempel nagelaten, nog heerlijker dan dat van David, opdat wij Zijne voetstappen drukken zouden.

Welaan dan, indien wij deze dingen weten, zalig zoo wij ze doen. Toonen wij ons geloof uit onze werken; onze hoop op Gods vergeving, door op onze beurt te vergeven; en hebben wij lief, als kinderen van den God der heilige liefde. Geen oog om oog en tand om tand; maar de vriendelijke blik voor den norsche, maar het goede woord voor het wrevele, de zegen voor den vloek. Laat het zijn: Mijn vijand! waarom zouden wij verbitterd strijden? wij moeten ons toch immers eenmaal met elkander verzoenen, als wij — God zien? Voedt geen bitterheid voor hem, die u gisteren nog griefde, want wie weet of God niet heden zijn hart heeft veranderd. Trekt en lokt hem tot dien God, door woorden en daden, die uit God zijn. Broeders! indien iemand onder u van de waarheid is afgedwaald en zich bekeert, die wete dat degeen, die een zondaar van de dwaling zijns wegs bekeert, een ziel van den dood zal behouden, en menigte der zonden zal bedekken [1]). Zeg uwen tegenpartijder wat gij van

---

1) Jak. V: 20.

hem denkt, maar zeg het hem zóó als of hij op zijn sterfbed lag. Wie toch zou wel wreed genoeg zijn een stervende een boos woord te zeggen? En zijn wij menschen dan niet stervende alledag? Het leven is kort, tè kort om te haten: eer wij de eerstelingen der liefde recht hebben leeren smaken, staan wij aan den eindpaal. Maar neen! daar is geen eindpaal voor ons leven, voor onze liefde. Er is alleen een doorgang tot verder, een deur tot hooger. Mogen wij die doortreden, Gel., met gereinigde harten. Wees ons daartoe genadig, o God! en verhoor ons gebed.

AMEN.

III.

DE LIEFDE DES VADERS IN HET GEVEN VAN ZIJNEN ZOON.

NAAR JOH. III: 16.

VOORBEREIDING TOT HET KERSTFEEST.

GELEZEN:

JOH. III.

GEZONGEN:

PS. 103 : 2.

GEZ. 38 : 3.

GEZ. 53 : 3.

GEZ. 42 : 1.

Joh. III: 16.

Alzoo lief heeft God de waereld gehad, dat hij zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve maar het eeuwige leven hebbe.

Het Kerstfeest nadert. Heerlijk feest! dat niet slechts aan het hoofd staat van alle andere christen feesten, maar dezen ook een onmisbare voorwaarde is van bestaan. In de heerlijkheid des Heeren, die over Bethlehems krebbe schijnt, begroet ons voor het eerst het groote licht, dat straks opgaat boven het ledige graf in den hof des Arimatheërs en vonkelt in de vuurtongen der Pinksterzaal. De geboorte van Christus, den Zoon des Menschen, is het begin van de wedergeboorte der Menschheid; en het is alsof men dat heeft willen uitdrukken tot in de keuze toe van den tijd, waarin het Kerstfeest valt. Niet alleen komt het bij het einde van het jaar als een roepstem der eeuwigheid bij het inkorten van den tijd; maar het verschijnt ook in den kouden, donkeren winter, na den kortsten dag, als de herinnering aan het keerpunt in de geschiedenis van

het Godsrijk, bij de komst van Hem, die het licht en het leven der waereld is. Voorwaar, het Heidensche feest, dat op den 25sten December den geboortedag der zon vierde, heeft voor den Christen al de beteekenis eener hoogere waarheid!

Maar om die waarheid met het hart recht te verstaan en te genieten, is het ons vóór alle dingen noodig, recht te weten dàt, en wáárom en wáártoe, ons de Hemelsche Vader den Zoon Zijner liefde geschonken heeft. Want ontleent reeds elke aardsche gift hare eigenlijke gehalte en beteekenis aan de persoonlijkheid en de bedoeling des gevers, bij uitstek geldt dit van eene gave zoo eenig en zoo algemeen tevens als die, welke op hooger, ja op het hoogste gebied des levens, in Hem ons gewierd, die in de Schrift, alsof alle omschrijvingen hier ontoereikend waren, Gods „onuitsprekelijke gave" geheeten wordt.

Welnu, tot zulk een waardeering van de verschijning van Gods Zoon in de waereld, kan de overdenking van ons tekstwoord bij uitnemendheid medewerken. Het zij dan een betuiging van Jezus'-zelven, letterlijk alzoo Zijnen lippen ontvloeid, of door den Discipel dien Jezus liefhad later uit het geheugen teruggegeven als den hoofdindruk, dien des Meesters gesprek bij hem had achtergelaten, het is in elk geval geboren uit den geest des Heeren. Als Nikodemus tot Jezus was gekomen, om onderwijs aangaande den aart van het algemeen verwacht Godsrijk, begon deze met het betoog van de noodzakelijkheid eener wedergeboorte der vleeschelijke zondaarsnatuur, als de eerste voorwaarde om dat Koninkrijk in te gaan; om eerst daarna te spreken over de verborgenheid van dat Godsrijk, de zending

en overgave van Gods Zoon tot verlossing der waereld, langs den weg eener onverdeelde toewijding aan Hem, en in Hem aan den Vader die Hem had gezonden.

Heeft men het Evangelie van Johannes het hart des Bijbels genoemd, dan brengt onze tekst ons wel in het binnenste heiligdom van dat hart. In die weinige lettergrepen wordt de hoofdinhoud van den gantschen genaderaad Gods aangaande de menschen uitgesproken. Zij bevatten een kort begrip van de leer des heils, dat in Christus is, zóó zeer, dat, al waren alle bladzijden uit ons Evangelie verdwenen behalven die ééne waarop deze uitspraak te lezen staat, de Blijde Boodschap niet zou verloren zijn gegaan.

Zoo zij dan dat woord in ons hart, terwijl wij ons opmaken naar den stal, waar „onze hemel geboren is", en spreke het ons, tot onze vreugde en stichting, van Gods Liefde in hare uitnemende waarde, haar eindelozen omvang, hare heerlijke kracht, haar heiligen eisch! De „heerlijkheid des Heeren" werpe daarbij reeds nu een straal in onze zielen, tot zij straks in al hare volheid over ons opga bij den lofzang der Engelen: „In de menschen een welbehagen!"

I.

Onze tekst doet gelijk alles rondom ons en binnen in ons, de hemel en de aarde, en ons eigen hart: hij spreekt van God. De mensch, van Gods geslachte, gevoelt behoefte om den Onbekende te kennen, den Onnoemlijke te noemen, en zoo komt hij er toe om Hem namen te geven, Wien geen geschapen geest om-

vat, en die daarom met geen woord — des geestes tolk — in Zijne volheid kan worden aangeduid. Daarom dan ook is er onder al die namen niet een, die iets meer uitspreekt dan ééne enkele zijde van de wijze, waarop God zich aan en in den mensch openbaart; en het zijn deze openbaringsvormen, die men, het Goddelijke vermenschelijkende voor het menschelijk verstand, Gods eigenschappen heeft genoemd. Gelijk trouwens al ons denken niets anders is dan scheiden en vereenigen, zoo heeft men, om zich God te denken, den Ondeelbare gedeeld en uit de afzonderlijke beschouwing Zijner volmaakt h e d e n tot het begrip van den Volmaak t e zoeken te komen.

Terwijl wij de scheiding verwerpen, zijn wij wel genoopt de onderscheiding aan te nemen, en dat doende voelen wij een vraag bij ons oprijzen, waarmeê wij aanstonds tot u komen. T., wanneer gij eene eigenschap Gods zoudt noemen, heerlijk in uw oog boven al Zijne andere deugden, omdat zij bij uitnemendheid verkwikkend is voor uw hart, aan welke zoudt gij de voorkeur geven?... Aan Zijne geestelijke natuur, Zijne alomtegenwoordigheid en onveranderlijke eeuwigheid? Gij erkent, dat dit alles een onmisbaar bestanddeel van uw Godsbegrip uitmaakt; maar gij belijdt tevens dat desniettemin deze eigenschappen van Gods wezen, op zich-zelve beschouwd, u, stoflijk schepsel, die u beweegt tusschen de grenzen van tijd en ruimte, steeds wisselend en verouderend, veeleer bedwelmen dan vertroosten; en — gij zoekt verder. Zal het dan zijn de volkomenheid van Gods verstand, zooals zich die openbaart in Zijne alwetendheid en alwijsheid? Met diepe schaamte vindt gij u dáártegenover te meer bewust van

de bekrompenheid van uwen blik; gij beseft, dat gij van gisteren zijt en niet weet, en met de klacht: „De kennis is mij te wonderbaar, hare sommen zijn mij te machtig", wendt gij u af, en vraagt — naar meer. Vindt gij dan uwe hoogste vertroosting in Gods almacht en onafhankelijkheid, waardoor Hij spreekt en 't is, gebiedt en het staat, en, zich-zelven genoeg, boven alles is wat buiten Hem is, omdat het door Hem geworden is? De gedachte verplettert u, door het gevoel uwer nietigheid dat zij bij u opwekt, en gij bedekt u het gelaat, bij de stille verzuchting: „Stofjens zijn wij aan de weegschaal, droppels aan den emmer; als niets zijn wij bij Hem te achten!" Kan het dan de heiligheid en rechtvaardigheid en waarachtigheid van Gods wil zijn, waardoor Hij de zonde haat met een volkomen haat, alle boosheid bedreigt met het vonnis der veroordeeling en al Zijn bedreigingen standvastig nakomt? Ach, bij de bewustheid onzer onreinheid en strafwaardigheid, kan dit alles ons slechts met schrik vervullen, zoodat wij bevende van Hem zouden willen vlieden met de belijdenis der zelfveroordeeling: „Zoo gij, Heere! de ongeregtigheden gadeslaat, Heere! wie zal bestaan?"

En zoo hebben al deze eigenschappen Gods dàn eerst vertroosting voor ons in, zoo kunnen we ze dàn eerst waardeeren en zegenen, als wij nog eene andere hebben leeren kennen, die alleen elke vreeze kan wegnemen, en een licht der vreugde doen opgaan in den nacht onzer veelvuldige ellende. Gij noemt haar: het is Gods Liefde. „God heeft LIEFGEHAD," zegt onze tekst; en op dat woord beginnen al Gods deugden, van deze ééne doordrongen en tot een Geheel vereenigd, voor

ons te stralen als ééne zon der hope en des levens. Heeft de Alwetende lief, dan durven we tot Hem opzien: want voor de liefde is alles weten, alles vergeven. Heeft de Alwijze lief, dan is ons lot bij Hem veilig geborgen: want voor de liefde is de volmaakte kennis de beste weg tot het beste doel. Heeft de Almachtige lief, dan hebben onze gebeden een dubbelen grond van verhooring: want dan kan Hij wat Hij wil, en wil Hij wat Hij kan, en het ons onmogelijke geluk wordt een zekerheid — te zekerder, nu die God die liefheeft, eeuwig en onveranderlijk is! In Zijn rechtvaardigheid en heiligheid hebben wij door Zijne liefde den waarborg onzer eigen reiniging; en geest uit den Geest geboren, rijpen we voor Zijn eeuwige aanschouwing.

Voorwaar, een God die liefheeft, hebben de Heidenen niet vermoed; dien heeft God-zelf den mensch moeten openbaren. En wij gevoelen het, de liefde van zulk een als Hij is, is geene wederliefde, uitgelokt door de liefde van iets buiten Hem. Wij weten het, dat Hij het eerst heeft liefgehad, dat Hij, oneindig en zonder schaduw van omkeering, liefgehad heeft van eeuwigheid en liefhebben zal tot in alle eeuwigheid; dat eigenlijk de liefde niet eene Zijner eigenschappen maar Zijn wezen mag heeten; dat Hij almacht, alwijsheid, en al het andere heeft, maar liefde is: de Liefde, de oorspronkelijke, de hoogste, de eenige, eeuwige liefde! Dat zouden we niet hebben durven gelooven, als Hij-zelf het ons niet verzekerd had; maar Hij heeft het ons verzekerd en wij hebben reden om het te gelooven. En nu zijn er dan ook geen woorden genoeg om haar uit te spreken, en is er geen

maatstaf groot genoeg om haar te meten. Ziet, hoe de Schrift-zelve haar met allerlei namen noemt, naar de verschillende gestalten die zij aanneemt. „Barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid is de Heer", roept Mozes uit, als Gods heerlijkheid voorbij zijn aangezicht gaat. En barmhartigheid, genade, lankmoedigheid, weldadigheid, wat zijn zij anders dan zoovele straalbrekingen van het éene groote licht der liefde; dan zoovele gebrokenen, die de liefde tot algemeenen noemer hebben; dan de liefde-zelve in al hare wijzigingen: reddende, vergevende, verbeidende, zegenende! En wederom, in diezelfde Schrift, ziet hoe het innigste tot gelijkenis wordt gekozen om den aart dier liefde eenigzins voor ons begrijpelijk te maken: de trouw des herders, de ontferming des vaders, de teederheid der moeder! Maar het beeld blijft schaduw, de overeenkomst gebrekkig, ja, zóó gebrekkig als de afstand onmetelijk is tusschen den Eeuwig-volmaakte en Zijn onvolkomen schepsel. Dit alles is menschelijk, met één woord; en om te weten wat Gods liefde is, zou men God-zelf moeten wezen. Toch weten wij van haar althands zóóveel, dat wij ons niet bedriegen kunnen omtrent haar gantsch uitnemende waarde, die ons éénig en onschatbaar bleek!

II.

God heeft dan liefgehad, heeft lief, is de God der liefde. Maar wàt heeft Hij lief? Wat is Zijner zóó waardig en Hem zóó verwant, dat het in waarheid het voorwerp Zijner innigste toegenegenheid wezen kan? Zijn Zoon misschien, Zijn Eeniggeborene, van Wien ons

tekstwoord spreekt, en die elders het afschijnsel van Gods heerlijkheid, het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid heet? Voorzeker heeft de Vader den Zoon lief, want Hij toont Hem alles wat Hij doet, en Jordaan en Thabor hebben de betuiging vernomen, die zelfs de ongeloovigste gelooven moet, dat de Almachtige in Hem Zijn welbehagen heeft. Maar daarmede hebben wij den gantschen omvang der goddelijke liefde toch niet gemeten: er is meer! Welnu, dan breiden wij dien uit tot hen die den Zoon het naaste staan, de Engelen des Lichts, die Gods throon omringen en Hem dienen in Zijnen tempel dag en nacht. Voorzeker heeft de goede God de goede geesten lief, bij wie Zijn wil geschiedt in den hemel: maar tot den hemel-alleen bepaalt de goddelijke liefde zich niet — wendt de oogen naar de aarde: er is meer! Welaan dan, zoo zoeken we daarbeneden wat dien Engelen het naaste komt: een enkelen vrome, bij wijze van uitzondering: een Henoch die met God wandelt, een Abraham die tot God spreekt gelijk een mensch tot zijn vriend, een David die een man naar Gods harte is. Er is meer, altijd meer! Zoo verstouten wij ons, en stellen ons een kuddeken voor, enkelen uit de velen, tientallen van de duizenden, schaarsche uitverkorenen van ons geslacht, behouden van Gods toorn of Gods onverschilligheid, door een raad van eeuwigheid of een keuze des oogenbliks, uit even ondoorgrondelijke oorzaak! Maar daar is bij God geen aanzien des persoons en Zijn vrijmacht komt nimmer tot willekeur: meer, altijd meer! — Zoo zullen we dan wijzen op één volk onder de volken, het Israël der verkiezing, dat ook Zijn „eeniggeborene" genoemd wordt, en dat Zijne kennis en dienst op de aarde zou bewaren. Maar

datzelfde Israël betuigt in zijne heilige boeken: „Hoe heeft de Heer de volkeren lief!" en roept u met mij toe: er is meer, immer meer! Wij beginnen nu te vermoeden, dat ook geen gantsch waereld d e e l-zelf in zijne grenzen die der goddelijke liefde getrokken heeft. Wij werpen de laatste beperking weg en met een aarzelende verbazing, die minder nog verzekert dan vraagt, wordt het eindelijk: „Z o o h e e f t d a n G o d DE WAERELD l i e f!" Zoo is 't. Het staat geschreven. Gij leest het op de bladzijde des Woords, die voor u ligt opgeslagen: „God heeft de waereld liefgehad."

Zoo rekent Hij dan niet bij getale: zoo sluit Hij niemand uit: zoo is dan Zijne liefde oneindig omdat Hij de Oneindige is. Maar nu dan ook, hoe beschaamt de goddelijke liefde de onze, nu zij zoovelen en — welken? omvat!

Zoo velen! In ons bekrompen hart is voor zoo weinigen plaats, omdat wij ons-zelven de meeste zijn; en God, die in der waarheid de Meeste is en de Eenige, neemt allen op in Zijn Vaderlijk hart. Tellen wij, zoo wij kunnen, de starren aan den hemel en het zand aan den oever der zee, nog hebben wij daarmede de voorwerpen van Gods liefde niet geteld. Zes duizend jaren breiden zich voor ons uit, met zóóveel natiën en geslachten en huisgezinnen en zielen, dat onze cijfers ons begeven bij de erkentenis van eene liefde die zich niet berekenen laat. Zoo er iets is, dat hare oneindigheid evenaart, het moet hare onbegrijpelijkheid zijn. Welke voorwerpen toch zijn die allen voor een Wezen als Hij? Hij is de Alheilige, te rein van oogen om het kwade te aanschouwen; maar wat zijn die menschen, wat zijn wij? Ach, alle van nature ellendige

zondaren, overtreders Zijner geboden, zonder dankbaarheid, zonder gehoorzaamheid, vervreemd van het leven Gods, des doods en der vervloeking waardig. Dat weet Hij, want Hij weet alle dingen, onze booze werken, onze booze woorden, onze booze gedachten, ons leven en bestaan in de meest verborgen bewegingen en roerselen beide. Vertegenwoordigen wij ons, zoo wij kunnen, de waereld uit den hemel gezien, één enkelen dag, voor den Alomtegenwoordige! Wat ziet, wat hoort, wat doorschouwt onze God, van den opgang der zon tot haren ondergang, dat Zijne algemeene liefde kan wekken of gaande houden? Zietdaar de Heidenwaereld, met hare afschuwelijke afgoden, waarvan de duivel des vleesches de afschuwelijkste is, een koning aller verschrikking! Is zij in haar geheel verbeterd, sedert de Apostel haar schilderde met schaduwen des doods, als overgegeven aan de begeerlijkheden hunner harten tot onreinigheid, Gods waarheid veranderende in de leugen, vervuld met alle ongerechtigheid, en — laatste trek die het nachtstuk voltooit — zelfs zonder natuurlijke liefde? Zietdaar de Christenwaereld, waar men het goud delft uit de mijnen en — uit de spaarkas van weduwen en weezen; waar men op woeker leent, terwijl men het geweten tot bankroetier maakt; waar men handel drijft in menschenvleesch, met zwarte en blanke slaven en slavinnen, waarbij Japhet zelfs Cham zou benijden; waar men oorlogt, in het kleine en in het groote, uitwendig en inwendig, met vreemde en landgenoot, in staten en huisgezinnen, in al zijn vormen, van de openbare menschenslachting af tot den sluipmoord toe, met den dolk of den laster, in elk geval met het recht van den sterkste! Ja, wij-

zelven, die, alzoo sprekende, bijna als beschuldigers schijnen op te treden, wat zijn wij anders dan schuldigen-zelf? Waar is onze liefde tot God boven alles, tot den naasten als ons-zelven tot ons-zelven in den waren zin des woords? De dag van heden heeft ons zien aarzelen en wankelen, struikelen en vallen, koud van hart, koel in den gebede, norsch van woord, zelfzuchtig van daad, op zijn best ongoddelijk in vele en onvolkomen in alles. Waarom zou God ons heden hebben liefgehad? En was ons gisteren beter dan ons heden, en zal ons heden door ons morgen worden goedgemaakt? En als God ons nu bij dat alles nog noodig had; als Hij verwachten kon, dat we, ook verbeterd door Zijne zorgen, ook vernieuwd door Zijn arbeid, ook geheel herboren uit Zijn geest, iets, hoe gering dan ook, zouden bijbrengen tot verhooging Zijner eer, Zijner macht, Zijner zaligheid! Maar Hij wordt niet gediend als van menschenhanden; want van alles behoeft Hij niets en niemand van allen. Één woord Zijner macht, zou het krom en verdraaid geslacht kunnen wegnemen uit den rij Zijner schepselen, om de gaping met één wenk weêr heerlijk aan te vullen, en wat Hij zou kunnen zou Hij mogen zonder Zijn recht te schenden, sints wij het schonden, naar Zijn vonnis en het onze, want in onze konscientie spreekt God!

En Hij ontfermt zich! Hij vergeeft niet alleen, maar Hij zegt van ons wat Hij van Zijnen Zoon zegt: „Ik heb u lief; ik heb in u mijn welbehagen!" O, al wisten wij niets dan dit-alleen; al kenden we nog niets van de werkzaamheid dier Liefde, van hare middelen ter onzer behoudenis, dat éene reeds ware genoeg om ons

met tranen van dankbaarheid en blijde hope te doen aanbidden, en in die drie woorden alleen reeds een Evangelie te doen hooren: God heeft liefgehad; God heeft de waereld lief!"

III.

Maar wij weten meer dan dat. Wij kennen ook die allesomvattende liefde in haar heerlijke kracht. „Alzoo lief heeft God de waereld gehad, dat Hij GEGEVEN HEEFT", zegt onze tekst.

Zoo is dan Gods liefde eene milde, werkdadige liefde: zij heeft gegeven. Wat heeft zij gegeven? Het volledigste andwoord zou eene wedervraag zijn: „Wat gaf zij niet?" Want zij gaf — alles.

Wat God in den loop van zes duizend jaren der waereld gegeven heeft, van het oogenblik af dat Hij den eersten mensch het leven schonk, dat een paradijsvreugde was, tot op deze ure, waarin Hij den jongstgeborene onzer eene plaats geeft onder Zijne schepselen, met de vatbaarheid om een beter Paradijs dan het verlorene te hervinden — dat alles zou een boek vereischen, zoo groot als de jaarboeken der menschheid-zelve, en nog zou het gevaar loopen van niet meer dan een fragment te zijn. Wij wenden ons tot ons-zelven alleen, om uit eigen ervaring tot overtuiging te komen. Zietdaar het plekjen waar gij woont! God heeft het u gegeven op Zijne schoone aarde, wier zon en maan en starren de uwe zijn, want zij schijnen voor u; wier bloemen u toebehooren, want zij geuren voor u; wier duizend wonderen u zijn geschonken, want zij herhalen zich voor u. Zietdaar uw kunstig lichaam, geschikt om

uwen geest te huisvesten; uwen geest, zich-zelven en den Gever bewust, geschikt om het Goddelijke te denken en in zich op te nemen, onverderfelijk als die u schiep — God gaf ze u! Zietdaar uw huis met zijn vriendelijk dak, zijn gezelligen haard, de ouders die u als kind verzorgden, de leeraars die u onderwezen, de vrienden die lief en leed met u deelden, de gade uwer jeugd die een hulpe is tegenover u, de kinderen die uwe eenzaamheid verdreven met hun vrolijk gezang, uw gezegenden werkkring, uw eerlijk stuk brood dat gij-zelf hebt verdiend, de duizend zegeningen, die gij niet verdiendet en ook niet verwachtet, die toch zijn gekomen, één voor één, elk op haar tijd — God gaf ze u! Zietdaar uwen Bijbel, het manna uwer ziel, de lamp op uw pad, vol openbaring, vol waarschuwing, vol vertroosting, vol belofte: een kracht Gods tot zaligheid een iegelijk die gelooft — God gaf ze u! En het is alles niet, dat alles is nog niets in vergelijking van die ééne groote gift, die de kroon zet op al de anderen: „Want alzoo lief heeft God de waereld gehad dat Hij gegeven heeft — ZIJN EENIGGEBOREN ZOON". Bij die gift, inderdaad, wordt Gods liefde méér dan mild: zij wordt opofferende liefde, in de volste mate. God geeft Zijn eeniggeboren Zoon; en als wij aardsche vaders weten dat ons eenig kind onze hoogste schat is, dan weten wij nu ook dat God ons het hoogste gaf wat Hij-zelf te geven had, en wij verstaan er uit dat die gave boven onze schatting en omschrijving is. Wij verliezen ons niet in bespiegelingen over hare natuur en wezen: wat God ons gaf, is niets minder dan Zijn eeniggeboren Zoon — en dat zegt genoeg, want ons

eigen kind is zoo zeer uit ons genomen en toch zoo zeer in ons geworteld, dat wij het van Jezus weten eer wij het van hem lezen. „Die den Zoon heeft gezien, heeft den Vader gezien: Hij en de Vader zijn één." Maar wat wij wel vragen, en vragen moeten, willen wij de bedoeling van het Godsgeschenk kennen en erkennen, is dit: Wáártoe God Hem ons gegeven heeft? Zoo God Hem ons gegeven had om ten onzen nutte een leven van aardsche heerlijkheid te leiden, om ons een wijle op een machtiger throon dan van David te regeeren, te leiden, te leeren; om ons het Goddelijke te aanschouwen te geven, ons met het Eeuwige in aanraking te brengen, ons het Volmaakte tot exempel te stellen, al ware 't gedurende één enkel jaar slechts, om Hem daarna ongekrenkt terug te nemen in Zijn zaligen hemel: voorwaar! het zou reeds veel zijn geweest, veel boven alle verwachting en bede. Maar nu — God heeft Zijnen Zoon gegeven onder de menschen een menschenleven lang, in dienstknechtsgestalte, als een verachte en vervolgde, om eerst, tusschen Bethlehems kribbe en Golgothaas kruis, in een onafgebroken lijden en eene zielsbedroefdheid tot der dood toe, den voorsmaak des doods te proeven en eindelijk dien dood-zelven in zijne smartelijkste en smadelijkste gedaante, als een martel- en vloekdood te ontmoeten. Hij heeft uit den hemel gezien, hoe Zijn geliefde bespot werd en bespuwd, verworpen en gevonnisd, gegeesseld en gekruisigd, vermoord en begraven: en Hij heeft het niet verhinderd. Hij heeft het alzoo gewild! Hij liet Hem niet terugkeeren in Zijnen schoot, eer Hij met stervende lippen geroepen had: „Het is volbracht!"

En wat is er dan door Hem volbracht? Weten wij het? Ja, wij kennen Gods allesomvattende liefde, die Hem der waereld schonk, ook in haar heerlijke kracht. „Alzoo lief heeft God de waereld gehad, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, NIET VERDERVE MAAR HET EEUWIGE LEVEN HEBBE."

O diepte des rijkdoms van ontferming en barmhartigheid! Dàt was dan het laatste doel der Goddelijke liefde met de zending van den Zoon, ons te verlossen van een eeuwig verderf, ons een eeuwig leven deelachtig te maken! Den dood hadden wij verdiend, den dood in alle maniere, zijn voorsmaak in den vloek der afval en vervreemdheid Gods, zijn prikkel in de verbreking van ons lichaam, zijn eeuwigen voortduur in de rampzaligheid onzer ziel, den „tweeden dood". Maar om ons van dat eindeloos sterven, van die driedubbele verderfenis te verlossen, gaf de Vader ons Zijnen Zoon; en dat geven werd een overgeven aan de waereld, ja, voor de waereld, een neêrdalen in al haar schuld en jammer, om haar het voortbestaan der Goddelijke Liefde te verkondigen, waaraan zij niet meer durfde gelooven; om den hoogsten arbeid der Goddelijke Liefde te volbrengen, waarvan het denkbeeld nog nooit bij haar was opgekomen. Al wat die Ééniggeboren Zoon heeft en geeft en doet en duldt, Zijn levend woord en Zijn levenwekkend wonder, de schande die Hij veracht en het lijden dat Hij draagt, de tranen Zijner deernis en het bloed Zijns harten, Zijn heilig leven en Zijn heerlijk sterven: — het is alles ééne groote openbaring, ééne verzoenende offerande, één almachtig verlossingswerk der Goddelijke

Liefde die Hem zond. Voorwaar, nu God alzóó Zijnen Zoon heeft gegeven, zijn wij behouden van den toekomenden toren, het verderf der verdoemenis: want de scheiding onzer ziel van God is opgeheven, uit het geloof gerechtvaardigd, hebben wij vrede bij God, en als Gods kinderen hersteld, zijn wij erfgenamen Gods, in hope zalig! Nu God alzóó Zijnen Zoon heeft gegeven, zijn wij behouden van de verledene slavendienst, het verderf der ongerechtigheid: want de kracht der zonde is gebroken in ons vleesch; wie in Christus is, is een nieuw schepsel, en herboren uit den Geest, zijn wij beelddragers Gods, in beginsel heilig! Nu God alzóó Zijnen Zoon gegeven heeft, zijn wij behouden van den tegenwoordigen stervensnood, het verderf des doods: want de dood is verslonden tot overwinning; die den Zoon heeft, heeft het leven; in Hem is hij alreede gestorven en opgestaan en mede gezet in den hemel, in waarheid onverderfelijk! Zaligheid, Heiligheid, Onsterflijkheid, zietdaar dan dat „Eeuwige Leven", dat Gods liefde ons had toegedacht en in den Zoon Zijner liefde ons geschonken heeft!

Die liefde maakt den inhoud uit van het lied der Engelen bij Bethlehem-Efrata, van de Evangelieverkondiging in de waereld, van de blijde boodschap die ook u wordt gebracht. Wat dunkt u, Gel.! verdient zij niet van de daken gepredikt te worden? Gaat de heerlijkheid des Heeren niet op, waar zij gekend en gesmaakt wordt? En dringt zij u niet tot de aanbiddende erkentenis: „Ja, waarlijk! de verborgenheid der Godzaligheid is groot?"

IV.

En nu, Gel.! indien ik, na al het gesprokene, eenig verwijt van u te wachten had, het zou wel allerminst kunnen zijn, dat ik u de Goddelijken Liefde te bekrompen heb voorgesteld. Verheven boven het oordeel eener uitsluitende enghartigheid, heb ik gemeend niet menschelijk te mogen verkleinen wat het Evangelie-zelf als goddelijk-groot heeft geopenbaard, en ben ik zonder terughouding voor u opgetreden als een prediker der algemeene genade. Maar nu dan ook heb ik het recht, ja, ken ik mijn plicht, u even onweêrhouden voor alle zelfbedrog te waarschuwen en u diezelfde Goddelijke Liefde, die wij achtereenvolgends in hare uitnemende waarde, haar eindelozen omvang, haar heerlijke kracht overwogen, nu ook ten slotte te leeren kennen in haar *heiligen eisch*.

Ons tekstwoord spreekt dien uit, wanneer het ons verzekert dat het „niet verderven maar het eeuwige leven hebben" het deel is van „*een iegelijk*", ja, maar van „*een iegelijk* DIE GELOOFT." God heeft ons lief, maar wij moeten *gelooven*: dat is de éénige maar dan ook onvermijdelijke voorwaarde die er gesteld wordt. Gods Liefde is voor ons als niet aanwezig, d. i. wij kunnen haar niet ervaren, hare gezegende vruchten niet smaken, als zij niet „met geloove in ons gemengd is." Is dan ons geloof de bron van Gods liefde? Heeft Hij ons lief om den wille van ons geloof? Is ons geloof een verdienstelijkheid van onze zijde, die ons op Zijne liefde een recht geeft? Niets van dat alles. Het geloof is eenvoudig des

menschen vatbaarheid voor de Goddelijke Liefde: niets meer, maar ook niets minder; en daarom is Gods heilige eisch de hoogste billijkheid-zelve. Wie zal zoo dwaas zijn, zich de aanwezigheid van het zintuig des gezichts als een deugd aan te rekenen? Maar, wederom, wie zal even dwaas zijn te meenen dat de blinde het licht kan aanschouwen? Het geloof nu is het oog des geestes, dat de heerlijkheid Gods ziet. Want wat is het geloof? Een redelijk voor-waar-houden van de groote feiten en leeringen, die het Evangelie ons verkondigt? Al ware het niets anders dan dit, dan reeds zou het noodig zijn om Gods liefde te smaken: want wat men betwijfelt of ontkent, stoot men af, snijdt men weg, zegt men alle gemeenschap op. En wat nu is het geloof anders dan juist de gemeenschapsband tusschen ons hart en God? Want dat het werkelijk méér is dan een toestemming des verstands, dat het een toewijding van den geheelen mensch aan zijn God is, dat, Gel.! erkent gij met mij. En die toewijding heeft immers haren grond in schuldgevoel en verlossingsbehoefte; in verlangen om gelijkelijk bevrijd te worden van den vloek der zonde en hare overheersching; in de erkentenis dat God Zijnen Zoon in de waereld heeft gezonden om het eene te doen en het andere niet na te laten, zoodat er onder den hemel geen andere naam gegeven is dan de Zijne, door welken zondaren zalig worden? Wij willen tot God die het leven is: maar door den Zoon komt men tot den Vader, en door 't geloof tot den Zoon. Wij wenschen het eeuwige leven dat God is: maar gelijk wenschen straks zoeken wordt, zoo begint bezitten met aannemen; en in dien zin is het geloof de holle hand

voor de volle gift. Het is het weten wat God is in Zijne liefde, en het vertrouwen dat God in deze Zijne liefde ook voor u is wàt Hij is, wat Hij zich getoond heeft te zijn in Christus Zijn Eeniggeboorne!

Welaan dan, Gel.! gelooft gij? Gelooft gij in den Zone Gods, en door Hem, door Zijne gantsche verschijning van de krib tot het kruis, in de heilige, Goddelijke Liefde? Of zoudt gij meenen, dat zij u niet wil, omdat gij haar niet gewild hebt tot heden? Gij zijt „van de waereld?" Maar juist daarom zijt gij mede ingesloten binnen de lijn die de voorwerpen van Gods liefde omvat, want God heeft de waereld lief. God heeft u lief, met de innigste, teederste deernis, juist omdat gij nog van de waereld zijt, en opdat gij uit de waereld behouden zoudt worden. Daartoe moet gij der zonde afsterven, die het verderf is omdat zij van God scheidt; en dit kan alleen geschieden door uit het geloof herboren te worden, dat het leven is, omdat het met God hereenigt. Ziet, als God Zijn eeniggeboren Zoon niet spaart om zondaren te doen leven, dan moet Hij den zondaar wel liefhebben; maar ook, als Hij den zondaar niet behouden kan zonder Zijn Zoon te geven die voor de zonde sterft, dan moet Hij de zonde wel haten. Gij moet haten wat God haat, wilt gij liefhebben wat Hij liefheeft en — Hem-zelven. De God der liefde en der zaligheid, zaligt niet buiten den Zoon Zijner liefde, die Hem verklaart, in Wien Hij tot ons zich nederbuigt en ons aangrijpt. Die den Zoon verwerpt, verwerpt zijn God in Hem, en al heeft Gods liefde dan ook hem bedoeld, hij ver-

ijdelt haar, want hij onttrekt zich ten verderve. De velen die **niet** verderven, zijn betrekkelijk wederom weinigen, in vergelijking van het al der kinderen der waereld. Blikt op naar het kruis, mijne B. en juicht: „Een **moordenaar** zelfs werd zalig!" Maar wederom blikt op en herhaalt met beving: „**Één** moordenaar slechts werd zalig van de twee!" Die gelooft, zal zalig worden; maar die niet gelooft, zal verdoemd worden: de toorn Gods blijft op hem. Gods toorn nu is de uiterste spits van de vlam van Gods liefde. Het licht der genade, als het een menschenleven lang te vergeefs heeft geschenen over een menschenhart, wordt eindelijk een verteerend vuur: gelijk de zon ten slotte de bloem verbrandt en dorren doet, die in haar warmte niet bloeien en groeien wilde. Wie niet buigen wil, moet breken; en wie zich ongeloovig van verre houdt, moet met de waereld der zonde „voorbijgaan", als de dag der vergelding aanbreekt. O, zoo de goedheid Gods u niet kan verteederen, gij kinderen der waereld! dat dan althands de schrik des Heeren u verbrijzele!

Of zijt gij getroffen? Is daar één traan des verlangens naar Gods liefde in uwe ziel? is er één vonksken geloof aan Gods liefde in uw hart? Zoo schept moed! Want ook die ééne traan der oprechtheid is een wonder Zijner genade, en ook die ééne vonk is ontsprongen op het machtwoord, dat de starren uit het niet te voorschijn riep. Aarzelt niet langer. Werpt uwe vrijmoedigheid niet weg, die een groote vergelding des loons heeft. Schaamt u vrij over zoo groote en

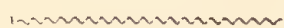
zoo lange ongeloovigheid — gij hebt er rede toe; bedroeft u over uwe ongevoeligheid voor Gods liefde tot hiertoe — het is heilzaam. Maar uit die schaamte rijze nieuwe hoop en uit die droefheid nieuwe vreugde. Alles moet nieuw in u worden, en gij-zelf nieuwe menschen, Gods zonen en dochteren naar het beeld des Eeniggeboren. 't Zij uw oodmoedig verlangen, uw vurige bede, uw ernstig streven! En hebt gij aanvankelijk God wederom lief, volgt dan God na als geliefde kinderen. Hebt de waereld lief gelijk Hij haar liefheeft: met ontfermende, reddende deernis. Heeft Hij u gegeven, geeft gij op uwe beurt: Hem, den Vader, uw hart, en daarom den broeders uw leven. Wat gij Gode geeft, ontfangt gij honderdvoud terug in den tijd en hiernamaals het eeuwige leven. Wandelt in die hoop, tot uw geloof verwisselt in aanschouwen, daar waar de liefde blijft! Wilt gij dat? Zoo zegene God uw goeden wil en werke het volbrengen tot den einde toe. Hij zal u niet verlaten en nooit begeven: want Hij is getrouw, juist omdat Hij de Goddelijke Liefde is.

En maakt u nu op naar Bethlehem, en mengt bij Jezus kribbe ook uwe stem in het groote loflied, dat van Gods welbehagen in menschen zingt!

AMEN.

IV.

DE AANKONDIGING VAN JEZUS' GEBOORTE, EEN OPENBARING VAN GODS WIJSHEID.

NAAR LUKAS I: 26—38.

Gelezen:

Luk. I.

Gezongen:

Lofz. Mariae: 1, 3.

Gez. 112: 3, 5, 6.

Ps. 105: 1.

LUKAS I: 26—38.

EN IN DE ZESDE MAAND WERD DE ENGEL GABRIËL VAN GOD GEZONDEN NAAR EENE STAD IN GALILEA, GENAAMD NAZARETH; TOT EENE MAAGD, DIE ONDERTROUWD WAS MET EENEN MAN, WIENS NAAM WAS JOZEF, UIT DEN HUIZE DAVIDS; EN DE NAAM DER MAAGD WAS MARIA.

EN DE ENGEL TOT HAAR INGEKOMEN ZIJNDE, ZEIDE: WEES GEGROET, GIJ BEGENADIGDE! DE HEER (IS) MET U, GIJ (ZIJT) GEZEGEND ONDER DE VROUWEN. ENZ.

„Hoe groot zijn Uwe werken, o Heer! Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt," zoo roept de Psalmzanger uit; en wie die een blik slaat op Gods heerlijke schepping, op de veelheid en veelvuldigheid harer wonderen, boven aan den hemel en rondom ons op de aarde, behaalt niet dit woord? Welk een schoonheid en orde alom! Welk een samenwerking van al de deelen, bij het onverbrekelijkst verband, tot één hooge, volmaakte éénheid! Gewis, slechts een eeuwig Alvermogen, door een eeuwige Wijsheid bestuurd, kan al deze dingen scheppen en onderhouden tot op deze ure toe!

Maar nog heerlijker dan uit de werken der Natuur, straalt ons die wijsheid Gods toe uit de wegen Zijner Voorzienigheid. Hoe bestuurt Hij aller lot en leven. Hoe teekent Hij menschen en volken hunne paden vóór. Hoe leidt Hij de harten en voeten der millioenen, naar den raad van Zijn eeuwig aanbidlijken wil! Hij weet wat elk en allen behoeven; en beschikt het zóó, dat al hun wêervaren, dat iedere ontmoeting, dat elke schrede, van den morgen tot den avond, van de wieg tot het graf, moet medewerken tot volvoering van Zijn oneindig Godsplan met de Menschheid, die Hij tot Zijne heerlijkheid schiep.

Drukt onze eigen ervaring op die woorden het zegel, geen wonder dat wij hunne waarheid bij uitnemendheid bevestigd zien, ook door de ondervinding van hen, die boven anderen tot iets groots door God werden bestemd. Gij denkt aan een Abraham en een Jozef; een Mozes en een David; en waar gij ons tekstverhaal met aandacht hebt vernomen, zweeft reeds de naam van Maria op uwe lippen.

Wat dunkt u, M. H., was mijne keuze ongeschikt; of kan onder Gods zegen onze overdenking niet nuttig zijn, wanneer wij de aankondiging van Jezus' geboorte leeren kennen als eene treffende openbaring van die aanbiddelijke wijsheid Gods, waaraan wij hulde brachten?

Zóó moge het zijn. En bestrale Hij-zelf ons daartoe met Zijn licht, die in de waereld gekomen is om ons God te verklaren en voor eeuwig met Hem te verzoenen. — Dat zij zoo!

I.

Wij zijn in Nazareth, een veracht stedeken van Galilea. Dáár leeft Maria, de vrome jonkvrouw. Zij is van koninklijken bloede, een dochter Davids: maar onaanzienlijk en eens timmermans bruid. Toch, hoe arm naar de waereld, zij is rijk aan geloof en godzaligheid, en hoe gering in de oogen der menschen, groot in Gods oogen, en bestemd tot een eer, waarbij alle aardsche heerlijkheid verdwijnt en waarover alle geslachten haar zalig zullen spreken. Voorzeker, zoo God haar in de eerste plaats en op gants-éénige wijze den Verlosser schonk, zij moet wel in de eerste plaats en op gants-éénige wijze naar den Verlosser hebben verlangd.

Daar zit ze, in stil gepeins verzonken. Misschien gaat er wel een vóórgevoel van iets groots door haar hart, en verheft zich hare ziel in heilige gebeden. Hoort! het ruischt langs haar heen. Haastig slaat zij de oogen op, en ziet! een Engel des Heeren. De binnenkamer der vromen is een Huis Gods en een poort des hemels. En dáár klinkt het met een stemme, die niet van de aarde is: „Wees gegroet, gij begenadigde! de Heer is met u, gezegend zijt gij onder de vrouwen." Maria ontroert tot diep in de ziele, en sprakeloos blijft ze staan, terwijl alleen hare oogen vragen wat zulk een groetenis beduiden mag? Beminnelijke oodmoedigheid, die haar doet duizelen van een eer, die zij gevoelt maar niet doorgrondt! Maar alvorens zij van hare eerste verrassing bekomen is, hoort zij nog grooter, nog verbazender woord. „Vrees niet, Maria! want gij hebt

genade bij God gevonden: gij zijt het uitverkoren werktuig Zijner bijzondere vóórzienigheid. Gij zult een zoon ter waereld brengen, dien gij Jezus zult heeten. Deze zal groot zijn: Hij zal de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden; en God de Heer zal hem den throon zijns vaders Davids geven: over Jakobs huis zal hij regeeren tot in eeuwigheid, en zijns koninkrijks zal geen einde zijn!"

Wie alzoo de persoon is, door den Engel verkondigd, behoeft Maria gewis niet te vragen. Haar, die de Schriften kende, moesten bij zulke woorden de voorzeggingen der Profeten wel voor den geest komen, gelijk die van een Jesaia [1]): „Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven en de heerschappij is op zijn schouder, en men noemt zijn naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der Eeuwigheid, Vredevorst; der grootheid dezer heerschappij en des vredes zal geen einde zijn op den throon van David en zijn koninkrijk, om dat te bevestigen en dat te sterken met gericht en met gerechtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid." Of gelijk die van een Jeremia [2]): „Ziet, de dagen komen, spreekt de Heer, dat ik aan David een rechtvaardigen spruit zal verwekken, die als koning zal regeeren en voorspoedig zijn, en recht en gerechtigheid doen op aarde, en men zal hem noemen den Heer onze gerechtigheid."

Neen, wat hier ook nog duister moge blijven voor haar ontroerd gemoed, dit éene verstaat zij; den grooten zin van des Engels woord begrijpt zij: zij zou de gelukkige moeder van den Messias zijn! Zij be-

---

1) Jes. IX: 5. 2) Jerem. XXIII: 5, 6.

twijfelt dan ook niet ongeloovig, gelijk een Zacharia, de waarheid der belofte, maar, in diepe verbazing over de buitengewone zaak, doorziet zij niet op wat wijze zij tot stand kan komen. Jonkvrouwelijk-rein en te nederig om zich het voorwerp van goddelijke wonderkracht te achten, vraagt zij fier maar bescheiden tevens: „Hoe zal dit wezen, daar ik ongehuwd ben?" Daar andwoordt haar de Godsgezant: „Heilige Geest zal over u komen, en Kracht des Allerhoogsten u beschaduwen: daarom zal het heilige, dat geboren staat te worden, Gods Zoon heeten."

Zoo zal dan God een wonder doen, en door een nieuwe schepping Zijn Zoon als mensch in de waereld zenden! Diep treft dat woord Mariaas ziel. Zij ziet den Engel; zij hoort zijn woorden: geen twijfel is mogelijk. En opdat deze niet later kome, ontfangt zij, wat zij niet als Zacharias gevraagd heeft, maar wat God haar juist daarom des te minder wil onthouden: een teeken, dat haar van het woord des Engels gewisheid geven zal. De toestand der grijze Elisabeth, die nu reeds de zesde maand harer moederlijke verwachting was ingetreden, moest Maria aanvankelijk ten bewijze strekken der waarheid, die zij-zelve, in veel hooger mate, zou ondervinden: „dat geen ding voor God onmogelijk is." Maria andwoordt met kalme onderworpenheid: „Zie, de dienstmaagd des Heeren: mij geschiede naar uw woord!"

Rijst er geen twijfel in haar op, bij de voorstelling van het lot, dat hare gehoorzaamheid haar kan berokkenen? Maria had genade bij God gevonden, M. H. en Gods genade zal haar ook dit geleerd hebben, dat men, om de oogwenken des Heeren te dienen, zich

vaak menigen smaad voor menschenoogen moet laten welgevallen. Maria geloofde. Door dat geloof heeft zij niet minder den Heer tot haar eigen heil ontfangen in haar hart, als zij hem tot heil van een waereld onder haar hart heeft gedragen!

Maar — reeds is de Engel verdwenen, en de Jonkvrouw weder alleen. Wie zal het beproeven hare gewaarwordingen te schilderen; of zelfs een poging doen om een blik te slaan in de diepte harer ziel? Wij roeren niet aan den heiligen sluier, dien God alleen doorzag, G.; maar dit toch is niet te stout gesproken, de grondtoon harer stemming moet een gevoel geweest zijn als dat, waarvoor een Jakob woorden vond in zijn oodmoedig: „Heer! ik ben niet waardig". Neen, die het uitsprak, had gelijk: „Maria staat daar niet als eene trotsche die een recht ontfing, waarop zij aanspraak bezat, maar als eene bescheidene, die door een genade verrast werd, waarop zij nooit had gehoopt."

Moeder des Heeren! geen koninginne des hemels zijt gij ons, maar uw hemelzin en uw koninklijk geloof vervullen ons met bewondering; en wij kunnen ons uw beeld niet voorstellen, of wij gevoelen iets voor u van dien eerbied, dien wij voor onze eigene moeder gevoelen, en fluisteren het den Engel na: „Wees gegroet, gij begenadigde; gij zijt gezegend onder de vrouwen!"...

II.

Hebben wij de aankondiging van Jezus' geboorte aan Maria ons herinnerd, wij willen er nu toe overgaan, M. H., om u die aankondiging meer bepaaldelijk voor

te stellen als een heerlijke openbaring van de aanbiddelijke wijsheid Gods.

Noemen wij dien God, met den Apostel Paulus, „den alléén-wijze," dan willen wij daarmede uitdrukkelijk te kennen geven, dat Hij, in Wien wij leven, ons bewegen en zijn; die het lot van hemel en aarde en al wat er in is, bestuurt, een ondoorgrondelijk verstand bezit en een oneindig vermogen, om de beste doeleinden door de beste middelen te bereiken. Het hoogheerlijk doel nu, waarmeê God Zijnen Zoon in de waereld gezonden heeft, ligt voor ons niet in 't duister, want deze-zelf heeft het ons betuigd: „Alzoo lief heeft God de waereld gehad, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." Wanneer wij u dan overtuigend mogen aantoonen, dat ook de boodschap des Engels aan Maria bij uitnemendheid geschikt was om mede te werken tot de bereiking van dit doel, door het werken en versterken van dat geloof, dat zielen zalig maakt: — wat dunkt u, zullen wij dan niet onze stelling bewezen, en u de gewenschte aanleiding gegeven hebben, om ook in ons treffend Geschiedverhaal de wijsheid Gods te aanbidden?

Zoo leent ons dan uw welwillende aandacht, wanneer wij ons zetten tot onze schoone taak, en doe God uit den hemel haar ons wèl gelukken!...

Wilde de waereld Jezus geloovig erkennen, T., dan moest zij de overtuiging hebben, dat Hij waarlijk diegene was, waarvoor Hij zich uitgaf: de van God gezondene; dan moest het haar van stonden af aan

niet ontbreken aan bewijzen dat de Vader, in spijt van Jezus' vernedering in den vleesche, dezen voor Zijnen Zoon erkende.

Welnu, dat heeft de Vader gedaan, en bij herhaling. Hij deed het in Bethlehems velden, waar Hij door hemelingen de geboorte des Heilands deed vieren. Hij deed het bij Jezus' doop, toen Hij Zijnen hemel opende, en getuigenis gaf van Zijn welbehagen in den Zoon Zijner liefde. Hij deed dat op den berg, waar Hij den aanstaanden lijder verheerlijkte en gebood hem te hooren. Hij deed het in Gethsemané, waar Hij Zijnen bode heenzond om den bidder te versterken. Hij deed het in Jozefs hof, waar Hij Zijnen engel gebood het graf des gestorvenen te ontsluiten, opdat hij herleefd mocht uitgaan. Maar, als zou dit alles niet genoeg zijn, zoo heeft Hij het reeds gedaan éér Hij Zijnen Zoon in de waereld zond, door de aankondiging zijner geboorte aan de aanstaande Moeder des Heeren.

Door die aankondiging nu verheerlijkte God den Christus op eene Hem waardige wijze.

Wie toch was hij, die geboren stond te worden? Geen gewoon mensch, voorzeker; geen buitengewoon mensch zelfs, geen Profeet slechts, ware 't ook de grootste; maar oneindig meer dan dit alles. Het was degeen, van wien God-zelf uit de hoogwaardige heerlijkheid verklaren zou: „deze is mijn Zoon." De langbeloofde, wien de eeuwen verwachtten, Israëls Messias, de wensch aller Heidenen. Maar indien dan nu God reeds de komst van een Simson en een Samuël, indien Hij voor weinige maanden de geboorte van den voorlooper diens Messias, op buitengewone wijze had

verkondigd, was het dan niet naar Zijn regel en overéénkomstig de waardigheid Zijns gezalfden, dat Hij ook diens geboorte op plechtige wijze en door niemand minder dan een aartsengel uit Zijn hemel op aarde deed boodschappen? Hij die komen zou om van het Licht te getuigen, werd aangekondigd door een bode des hemels: en de nadering van Hem, die het Licht-zelf, het Licht der waereld is, zou niet evenzeer worden bekend gemaakt?

Gezegend zij de wijsheid Gods, die het deed op eene wijze, zoo gants waardig den verheven Persoon die komen zou!

Maar waardig ook der verheven bestemming, waartoe Hij zou komen.

„Jezus" zou Hij heeten, want „Zaligmaker" zou hij zijn. Groot zou Hij wezen, want een eeuwig koninkrijk zou Hij komen stichten. Die zaligheid zou Hij aanbrengen voor verloren zondaren, die Hij met God zou verzoenen, en voor de eeuwigheid behouden. Dat koninkrijk zou een hemelsch koninkrijk zijn; want wie er burger van werd, zou reeds hier op aarde voor den hemel worden toebereid, en eens tot dien hemel ingaan als tot zijn waarachtig vaderland en blijvende erve. Zóó zou die Zoon dan op de waereld komen om die waereld uit haren afval en vervreemdheid van God tot God terug te brengen; om de Aarde en den Hemel, die door de zonde gescheiden waren, op nieuw en onverbrekelijk te vereenigen. Door Hem zouden Menschen en Engelen op nieuw — gelijk in de dagen der onschuld, ja, op nog veel volmaakter wijze — als

broeders met broeders verkeeren. Die engelen, wier koning Hij immers reeds was, eer Hij een dienstknechtsgestalte aannam en „als een mensch werd gevonden op aarde," zouden, van het uur zijner geboorte af aan, niet ophouden neder te dalen tot den Zoon des Menschen. Zij zouden reikhalzen om in te zien in de verborgenheid zijns koninkrijks. Zij zouden in de naauwste betrekking staan tot dat Koninkrijk en al zijne leden. Zij zouden, van nu af, als dienstdoende geesten uitgezonden worden om den wille van hen die de zaligheid zouden beërven. — Wat dunkt u dan, was het den Christus niet waardig, dat van dit alles van stonden af, een blijk werd gegeven? Was er een welsprekender teeken van dat Beter Verbond tusschen hemel en aarde, dan de nederdaling eens Engels tot de Menschen, die het kwam verkondigen? En zoo er eens een Engel op aarde stond om het Paradijs te sluiten: mocht er dan ook geen Engel verschijnen om het Paradijs te heropenen, het Paradijs des Nieuwen Testaments?

Voorzeker, dat was Hem waardig, wiens kruis de ware levensboom zou worden, den Middelaar Gods en der Menschen! En waar God Hem alzoo verheerlijkte, eer Hij nog op aarde geboren was, dáár aanbidden wij Gods wijsheid, die ook daardoor medewerkte om Hem geloof te doen vinden wanneer Hij op aarde komen zou.

Intusschen, als mensch zou Hij op aarde komen, als waarachtig mensch, ons in alles gelijk, uitgenomen de zonde. Naar lichaam en ziel zou Hij zich, als

onzer één, allengskens ontwikkelen; en zoo de Hoogste Wijsheid zich tot die ontwikkeling bediend heeft van velerlei middelen, wie deelt dan het gevoelen niet, dat onder die middelen zijne moeder de eerste plaats bekleedde? Er is misschien nooit een waarlijk groot Man geweest, vooral op Godsdienstig gebied, die niet onbeschrijfelijk veel te danken had aan zijne moeder, wier opvoeding de zaden tot rijpte bracht, die God in zijn hart had nedergelegd. De Hannaas zongen van ouds haren lofzang bij de wieg der Samuëls; de Jochébeds waakten over de Mozessen; de Eunicees stortten het ongeveinsd geloof dat in haar woonde, over in de harten der Timotheussen; en de Monikaas waren de eersten die de Augustinussen opleidden tot den weg der bekeering en zaligheid. Een Maria moest den Heer grootmaken in hare ziele bij de krib van den Heiland der waereld!... Maar ziet nu, wilde die moeder bij uitnemendheid, hare bestemming bereiken, dan moest zij daartoe voorbereid worden, en wel in de eerste plaats zelve gelooven; volkomen gelooven, en door dat geloof worden verstrekt tot hare heerlijke maar moeielijke roeping. Welnu, dat geloof kwam God-zelf in haar wekken door de zending zijns Engels: want door die aankondiging bekwaamde God de moeder van den Christus, juist gants naar hare behoefte. Alle twijfel werd er door voorkomen; alle vreeze opgeheven; alle onzekerheid onmogelijk gemaakt; en hare heiligmaking en vreugde in God zou er steeds door worden bevorderd!

Alle twijfel werd er door voorkomen.

Of zou er, zonder de aanschouwing des Engels en zonder het hooren zijner woorden, geen reden tot twijfel voor haar hebben kunnen bestaan? Was de gebeurtenis die haar verkondigd werd, niet ongehoord, en scheen het niet in strijd met de natuur, ja een onmogelijkheid voor het verstand? Hier zou niet maar een bejaarde Elisabeth, in wie de moederhoop reeds verstorven was, met moedervreugde worden vervuld: dát was niet zonder voorbeeld, sints eene Sara en eene Hanna Gods spaden zegen haren echt hadden zien bekroonen. Neen, hier zou geschieden wat nooit was geschied: een dubbeld wonder: een ongerepte maagd zou moeder worden, en — moeder van een heilig kind! Was het haar in een droom voorzegd, hoe menigmaal zou zij het zichzelve niet hebben kunnen afvragen: „Is in de veelheid der droomen geen bedrog?" Had een mensch het haar aangezegd, al ware hij ook een Profeet, hoe smartelijk had zij zich kunnen vermoeien met de bedenking: „Kan een mensch niet dwalen? kan een of ander verborgen eigenbelang mij niet misleiden?" Zóó zou er gedurig oorzake zijn gebleven om op twéé gedachten te hinken tusschen hoop en vrees: „Zal mijn kind wel waarlijk de Christus zijn, of wachten wij een ander?" Maar nu; zij heeft niet gedroomd. Geen verderfelijk mensch heeft haar, willends of onwillends, misleid. Een Engel Gods is haar verschenen: zij mag het gelooven — zij zal de moeder van den Messias zijn! —

Maar ook alle vreeze werd door die aankondiging opgeheven.

Wie zal haar bewaren voor Jozefs wantrouwen, voor de verachting der braven, voor den hoon der boozen, als haar deugd wordt betwijfeld, haar eer bezoedeld, haar naam bespot? Wie zal hare richtzake richten, daar de schijn tegen haar is, en niemand op aarde hare onschuld kan handhaven? Dat zou God doen, die Zijn Engel zond, en nogmaals zou kunnen zenden om vóór haar te getuigen. Dat zou de Almachtigen doen, wien niets onmogelijk is, die bezwaren als bergen met een wenk kan omver werpen, en die haar nu gebood: „Vrees niet!" Haar angst is geweken, en zij heeft geen ander andwoord dan dit: „Zie, de dienstmaagd des Heeren!" —

En zou er ook later in elk ander geval nieuwe oorzake van vrees zijn geweest, die kon hier geen wortel schieten. De moeder mocht het eenmaal hooren, dat haar Zoon met zondaren at en dronk, zij wist nu dat het heilige dat uit haar geboren was, Gods Zoon was, die op kwam zoeken wat verloren is, en der zonne gelijk zou zijn, die ook het onreine aanraakt met hare stralen zonder zelf ooit verontreinigd te worden. Armoê mocht haar kind dreigen in Bethlehems kribbe; verderf Hem begrimmen in Herodes zwaard; vergetelheid hem dertig jaren begraven in Nazareths timmermanswinkel — wat nood? Gods Engel had het haar verzekerd, Hij zou „leven" en „groot" zijn. En al had Hij tot daartoe niet waar Hij het hoofd op zou nederleggen, dat hoofd is bestemd voor Davids kroon en Zijns koninkrijks zal geen einde zijn. Ja, als zij op den heuvel zal staan, waar die Koning geen kroon draagt dan van doornen en geen throon heeft dan een kruis — dan moge een zwaard door hare ziele gaan, het zal

haar geloof niet dooden; want zij zal het begrijpen, dat Zijn koningrijk niet van deze waereld is, maar van die waereld des lichts en der liefde, waar uit haar een Engel verschenen is!

Geen wonder, zij-zelve heeft Hem van der jeugd af aan op die waereld gewezen, en Hem Zijne bestemming doen kennen. Zij was er toe in staat; want die zelfde aankondiging des Engels had haar, nog eer zij haar kind had gebaard, op hare buitengewone moederplichten voorbereid. Zij moest weten, van Godswege weten, wèlk een zoon zij ontfangen zou, om Hem te kunnen opvoeden overéénkomstig zijne hooge roeping. Dat wist zij nu: „Gods Zoon" zou hij wezen; en mocht zij nu verwachten, dat Hij, die zulk een schat aan hare zorgen had toevertrouwd, haar bekrachtigen zou dien waardig te bewaren, zij gevoelde nu toch ook heel den omvang harer verplichting, om van hare zijde alles te doen wat hare hand te doen vond, om van Hem die haar als een „gezegende onder de vrouwen" had doen begroeten, ook den eerenaam van „gezegende onder de moeders" te verwerven.

En mocht het ook mogelijk zijn, dat zij, ziende op haren arbeid en zijn vrucht, dat zij, zich verlustigende in den glans van het heilig leven haar Zoons, dat zij, starende op de heerlijkheid zijner aanstaande hemelvaart, of zich verdiepende in de gedachte aan het heil, dat Hij voor millioenen had aangebracht — mocht het mogelijk kunnen zijn, dat dan de nederige en stille het hart voelde kloppen van hooger trots dan een sterveling past; dat zij zou willen uitroepen: „dien Goddelijke heb ik gebaard, ik heb hem der waereld geschonken!" o, dan zou die zelfde Engelverschijning

haar verootmoedigen en den vinger op den mond doen leggen; want hoe zou zij ooit ook dat andere woord kunnen vergeten: „Gij hebt genade bij God gevonden. Het was genade, die uwe nederheid aanzag; niet u maar God zij de eere!" —

Ja, met hooge en heilige vreugde, met innige dankbaarheid, meer dan zij anders ooit zou hebben kunnen voelen, zal zij in hare vergevorderde grijsheid op die aankondiging hebben teruggezien, toen zij des Engels profetie vervuld en haren Zoon verheven wist op den throon der heerlijkheid, bij de gedachte: „Ik wist wel, dat dit het einde moest zijn: het was mij gezegd, en ik heb het geloofd." En zoo zal zij, met ons, Gods wijsheid hebben verheerlijkt, die wonderlijk is van raad en machtig van daad, en alles ten beste beschikt!

Maar ook ons, niet minder dan Maria, had Gods wijsheid op het oog, als hij den Engel naar Nazareth zond met de mare der wondervolle geboorte.

Door die aankondiging leerde God ons het voorwerp onzes geloofs kennen in zijne volle waarde, en gaf hij dus het geloof zijne rechte kracht.

Hoe zouden wij het geweten hebben, dat Mariaas Zoon wondervol werd ontfangen, dat het heilige dat uit haar geboren werd, Gods Eeniggeborene is — indien de Engel het niet had geboodschapt? En indien wij het niet geweten hadden, zouden wij onbekend zijn gebleven met dat éénige, dat Jezus maakt tot hetgeen Hij ons nu is: de éénige troost in leven en sterven. Ware het ons verborgen, dat Jezus

de zoon van God is, Hij zou ons niets meer zijn dan de zoon van Maria: een gewoon mensch en niets meer, zij het ook de wijste en de beste.... Jezus niets meer dan een gewoon mensch, de zoon van Jozef den timmerman! Ware 't zoo, dan hield Hij ook op Jezus te zijn, want Hij zou niet meer zijn wat Hem tot den waarachtigen Zaligmaker maakt: de onfeilbare leeraar, het volmaakt exempel, de waarachtige verzoener. Of is er onder degenen die van vrouwen geboren zijn één enkele geweest, die in woorden niet struikelde, die ons God en ons-zelven kon verklaren? Is er één onder Adams kinderen denkbaar, die een uitzondering maakt op den regel: „wat uit vleesch geboren is dat is vleesch", en rein is uit den onreine? Is er één, die zijn broeder kan verlossen, door het handschrift zijner zonden te vernietigen?.... Jezus niets meer dan een gewoon mensch! Maar dan waren wij nog dezelfden, verdoold in den ouden nacht, verstrikt in de oude boeien, gebogen onder den ouden vloek. Wat zouden ons de schoonste lessen baten, zonder gezag; een uitmuntend voorbeeld, zonder volmaaktheid; een meester, die, hoe sterk, den sterkere niet kon overwinnen, en den dood niet ontwapenen?.... Jezus niets meer dan een gewoon mensch! Dan is, o mensch, uw geloof in Hem niets meer dan een afgodendienst, uw hoop op Hem niets meer dan een zelfbedrog; dan is uw hemel nog gesloten, uw Messias nog niet gekomen, dan zijt gij nog in de waereld zonder God en zonder Christus, neen, erger, met een machtelozen Christus, tot wien gij recht hebt te klagen: „Verlos u-zelven en ons!"

Maar nu, Godlof! wij weten het, God heeft het ons geopenbaard, zijn Engel heeft het Maria, en in

Maria, aan de waereld gezegd: „Heilige Geest is over haar gekomen en Kracht des Allerhoogsten heeft haar overschaduwd; daarom, dat heilige dat uit haar geboren is, wordt Gods Zoon genaamd." Mariaas Zoon, Gods Zoon, de mensch Jezus, de Godmensch! Nu hebben wij wat onze ziele verlangt, en wat onze behoefte eischt, een waren Jezus, een Koning in der eeuwigheid. Nu mogen wij ons aan Zijne voeten nederzetten, als aan die der Wijsheid Gods, die tot Zijne vrienden zeggen kan: „Al wat ik van den Vader gehoord heb, dat heb ik u bekend gemaakt, en ik had heerlijkheid bij Hem eer de waereld was." Nu mogen wij ons beijveren ons kruis op te nemen, ons-zelven te verloochenen en Hem te volgen: want wie overtuigt Hem van zonden, en wie weêrspreekt Zijn woord: „Die in mij blijft en ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder mij kunt gij niets doen"? Nu mogen wij den dood en het oordeel te gemoet gaan met den juichtoon: „Dood, waar is uw prikkel? en graf, waar uw zege? er is geen verdoemenis meer voor degenen die in Jezus Christus zijn!": want nu is het waarachtig, dat Hij Zijne ziele kan geven tot een rantsoen voor allen, dat Hij de opstanding is en het leven. Neen, nu is ons geloof niet ijdel: want het is het geloof in Hem die het afschijnsel is van Gods heerlijkheid en dien wij eeren mogen gelijk wij den Vader eeren. Nu is onze hoop geen dwaasheid: want zij is hope op Hem die zeggen kon: „Ik heb alle macht in den hemel en op aarde". Nu is die hemel ons ontsloten, en die aarde de weg ten hemel. Nu hebben wij gevonden den Messias, en, in Hem, genade bij God: want Hij is ons van God geworden tot wijsheid, tot rechtvaar-

digheid, tot heiligmaking en tot een volkomen verlossing.

„Maar dan moet gij ook een wonder gelooven", voert de waereld ons te gemoet, „dat nimmer zijn wedergade gehad heeft!" Alsof wij Gods Engel het geloof zouden mogen ontzeggen, omdat hij ons een heilgeheim boodschapt, dat ons kortzichtig verstand te boven gaat. Alsof wij niet, de waarheid van dit wonder verwerpende, de waarheid van Jezus' gantsche geschiedenis moesten verwerpen, die ééne enkele keten van wonderen is, van Bethlehem af tot Zijn Hemelvaart toe! Alsof God niet almachtig is te doen wat Hem behaagt, Hij die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er. Wij kennen het woord wel van den Apostel des Ongeloofs, dat „zelfs een hoorbare hemelstem hem niet zou overtuigen, dat water kan branden, dat vuur kan blusschen, dat een maagd tevens moeder is, of dat een doode opstaat, want dat hij dit houdt voor eene lastering van den grooten God der Natuur." Maar als Apostelen des Geloofs zetten wij er de betuiging tegenover dat Hij, die rivieren kan gebieden dat zij niet verdrinken, en de vlammen dat zij niet branden, machtig is Zijnen zoon uit een jonkvrouw te doen geboren worden en leven te scheppen waar Hij wil, als de groote God der genade! Uit wien is die natuur met hare wetten dan uit Hem? Is zij boven Hem, of Hij boven haar verheven? Zou dit wonder-alléén den Almachtige onmogelijk zijn geweest? Of is dit alleen Zijner niet waardig? Of is het geen gezegend wonder en naar de behoefte der Menschheid? En zoo wij het niet begrijpen, zullen wij het dáárom verwerpen? Maar wat blijft er dan nog over te gelooven, als wij alléén

aannemen wat wij begrijpen, wij die van gisteren zijn en niet weten, die nog niet eens het raadsel hebben opgelost van onze eigene ziel! Zoo dan leiden wij onze gedachten gevangen tot de gehoorzaamheid aan Gods openbaring, en danken Zijne wijsheid, die ons ook deze verborgenheid heeft geopenbaard, opdat wij onzen Zaligmaker zouden kennen in Zijne volle waarde, en omhelzen met dat geloof, dat aanbidt ook waar het niet doorgrondt, en dankbaar uitroept: „Ja, waarlijk zulk een Hoogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren, hooger dan de hemelen geworden!"

III.

Wij hebben naar vermogen onze taak voleindigd, G.! Wij hebben u Gods wijsheid in de aankondiging van Jezus' geboorte trachten aan te toonen. Is het ons mogen gelukken? Zijt gij versterkt in uw geloof, zijt gij verlevendigd in uw verlangen naar de vreugde van het Kerstfeest? Gevoelt gij, méér dan toen gij aan deze plaatse verscheent, de dierbaarheid en onmisbaarheid van juist zulk een Verlosser als u gegeven is, de zoon des Menschen, de zoon van God?

Ziet, een Engel kwam tot Maria, Gabriël die voor God staat. Willen wij weigeren te gelooven, tot hij ook ons verschijnt? Dan zullen wij nimmer gelooven, want zulke Engelen komen tot ons niet meer. Maar beteekent „Engel" niet „Afgezant," en is „Gabriel" overgezet zijnde, niet „Man Gods?" Welnu, zijn er niet Mannen Gods en Gezanten van Christus' wege, reeds jaren aan jaren voor uw aangezicht verschenen,

om u te bidden alsof God door hen bade: „Laat u met God verzoenen! Gelooft de Schriften! Erkent uwen Heiland! Gelooft, en weest behouden!" Zoo gij dan heden op nieuw die stemme hoort, verhardt uwe harten niet. Verheerlijkt Gods wijsheid, die het u heeft geopenbaard, dat gij een Heiland hebt, die niet „uit den wil des vleesches noch uit den wil des mans is geboren," maar als Gods eigen Zoon u des Vaders beeld doet aanschouwen. Boven alles, verheerlijkt Gods liefde, die zulk een Verlosser ook u heeft geschonken! Ziet, gij zijt wel in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft u uwe moeder ontfangen: maar uw Jezus heeft geen zonde gekend of gedaan, en juist dáárom zijt gij in Hem rechtvaardig voor God. In den eersten Adam zijt gij op het diepst gevallen, want hij was aardsch, uit de aarde: maar in den tweeden Adam zijt gij op het heerlijkst verhoogd, want Hij is de Heer uit den Hemel. Nu Jezus mensch is geweest, heeft hij den mensch zijne eere en zijne kroon hergeven, en der menschen natuur geadeld boven die der Engelen-zelven. De Goddelijke werd mensch voor u, opdat gij, o Mensch! goddelijk zoudt worden door Hem. En gaat gij nog gebukt onder de rampen dezer aarde, die pijnlijk zijn voor vleesch en bloed; staat de dood op uwen drempel, u dagende tot den laatsten bangen strijd: ziet, uw Verlosser ook werd vleesch en bloed deelachtig, om het kruis voor u te dragen en den dood voor u te ondergaan. Nu heeft Hij medelijden met uwe zwakheden: want in hetgeen Hij-zelf verzocht zijnde geleden heeft, kan Hij dengenen die verzocht worden te hulpe komen. Wie u ook immer begeve, Hij zal u niet verlaten; want Hij is uw hoofd

en gij zijt Zijne leden. Wie u ook immer verachte, Gods Zoon schaamt zich niet u Zijn broeder te noemen. Wat *gij* hadt, nam Hij over: uwe zonde en ellende; om u te geven wat *Hij* bezit: den vrede Gods en het eeuwige leven. Zoo verblijdt u dan in Hem, zoo verheerlijkt Zijnen naam, zoo hebt Hem lief met al uwe krachten! Volgt Maria na, Zijne gezegende moeder, in hare geloovige blijdschap en blijd geloof. Leert van haar te vertrouwen, ook bij de onbegrijpelijkste wegen. Leert van haar te gehoorzamen, ook bij de moeilijkste roeping. Leert van haar te danken, voor elke onverdiende eer. En dit is ùwe eere, dat God in u een welbehagen heeft en uwe nederheid heeft aangezien. Verheuge zich dan ook uw geest in God uwen Zaligmaker; want groote dingen heeft Hij ook aan ù gedaan en heilig is Zijn naam. Maar wat wijs ik u op Mariaas voorbeeld, als ware niet méér dan Maria hier! Ziet Jezus aan, volgt Jezus na! Hemelsch voorbeeld, al de luister van Engelenheiligheid wordt duister bij 't licht van Z ij n e heiligheid. Wat is eens Gabriëls gehoorzaamheid, waardoor hij den hemel verliet voor een uur, vergeleken bij Jezus' gehoorzaamheid, die Hem den hemel deed verlaten een menschenleven lang! Wat is de goedheid des Aartsengels, die zegen en genade verkondigde aan ééne enkele, vergeleken bij de ontferming van dezen Engelenkoning, die zegen en genade uitstortte over duizenden en millioenen! Werd Hij ons in zwakheid gelijk, Br. en Z., o, dat wij Hem dan gelijkvormig worden in de kracht Zijner heerlijke deugden. Tot Hem, hoogmoedig hart! en gij zult nederigheid leeren: want die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof achtte Gode evengelijk te zijn, heeft

zich-zelven vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende en is den menschen gelijk geworden. Tot Hem, zelfzuchtige ziel! en gij zult dienstvaardigheid leeren: want Hij, Wien de Engelen dienden, is gekomen om menschen te dienen en Hij heeft zelfs hun voeten gewasschen. Tot Hem, gij die uwen broeder haat! en gij zult leeren wat liefde beteekent: want hieraan hebben wij de liefde gekend, dat Hij Zijn leven voor ons gesteld heeft, dat Christus voor ons gestorven is als wij nog zondaars waren! Zoo zij dan dat gevoelen in u, dat ook in Christus Jezus was! — En voorts, verbeidt Hem, want Zijn koninkrijk komt. Reeds is Hij groot, maar nog altijd klimt Zijne grootheid, want in Zijnen naam zal alle knie zich buigen en alle tong zal belijden, dat Hij de Heer is, tot heerlijkheid Gods des Vaders. Heeft Hij gewoond waar gij nu zijt, gij zult eens wonen waar Hij nu is. Werd Hij u gelijk, gij zult Hem gelijkvormig worden, o Christenen! want gij zult Hem zien gelijk Hij is. Zalig aanschouwen! Dan zal het ook tot ons zijn: „Weest gegroet, gij begenadigden!" En indien wij de oogen neêrslaan en andwoorden: „Ziet de dienstmaagd, den dienstknecht des Heeren!" ook die Heer is daar met Zijn onveranderlijk woord: „Ik heet u niet meer dienstknechten: ik heb u vrienden genoemd: gaat in tot het Huis van den Vader!"

AMEN.

V.

HET GELOOF IS VEEL.

NAAR 1 KOR. XIII: 13.

Gelezen:

1 Kor. XIII.

Gezongen:

Ps. 89: 1.

Gez. 94.

Gez. 181: 1.

Ps. 2: 7.

1 Kor. XIII: 13.

En nu blijft geloof, hoop (en) liefde, deze drie: doch de meeste van deze is de liefde.

Wel mocht men het een schoonen tijd noemen, den merkwaardigste uit de geschiedenis der waereld, dien eersten tijd des Christendoms, de jeugd van 's Heeren Kerk, die de oude en verouderde menschheid met kracht van Boven begon te verjongen. Op den doorluchtigen Pinksterdag werden Jezus eerste gezanten gevuurdoopt met stroomen des levens. Wel verre van op te houden, vloeiden die stroomen al breeder en overvloediger, om in al hun volheid te worden uitgegoten (een Hemelsche zalving!) over de nieuw gestichte gemeenten. Wie nu het hart maar niet opzettelijk sloot voor de heilzame indrukken des heiligen geestes, stond weldra daar als een wonder des Allerhoogsten, gezegend met een diepte van inzicht, een kracht van wil, een rijkdom van vreugde, hoedanige de menschheid tot dáártoe niet gekend had, en die des te helderder straalden, naar mate dichter nevelen de Heidenwaereld overdekten, die de Apostolische Gemeente omringde.

In de eerste spanning zijner kracht bij den strijd tegen een overmachtige waereld die in 't booze lag, deed het Geloof niet zelden wonderen. De Heer in den Hemel deelde uit Zijn eigen heerlijkheid mede aan Zijne Gemeente, en vooral onder de beweeglijke Grieken in Korinthen openbaarde zij zich op de krachtigste wijze. Al deze dingen werkte een en dezelfde Geest, een iegelijk deelende in 't bijzonder gelijk hij wilde; maar de gaven waren verscheiden. Hier ontfing een Christen de macht om vreemde talen te spreken, die hij nimmer had aangeleerd; ginds werd een ander gezalfd met een vurige welsprekendheid, zoodat hij als een bezield Profeet zijne hoorders stichtte en ontgloeide; elders wederom werd de macht om teekenen en wonderen te doen, overvloedig uitgestort. Maar zij, die deze heilige gaven ontfingen, waren zelf nog niet geheel geheiligd, en daar nu de oude mensch nog in hen woonde en werkte, sloop er weldra een treurig misbruik binnen in het aanwenden der gaven, die men menigmaal boven hare waarde schatte', gelijk b. v. het geval was met die om in vreemde talen te spreken. Men vergat, dat het alles uit God en door God en tot God is, tot Zijne eer en tot heil der Zijnen. Men verhief gaven boven gaven, begon te benijden en te minachten. En zoo verkoelde de Liefde allengskens — de Liefde, zonder welke alle andere gaven in pralende ijdelheden ontaarden. Tegen dat misbruik nu legt de Apostel in den Brief, waaruit wij onze tekstwoorden ontleenden, getuigenis af. Eerst beschouwt hij die gaven in 't algemeen, om hare onderlinge betrekking aan te toonen; terwijl hij verder aanwijst, dat alle gaven eerst door de Liefde hare

eigenlijke waarde en waarheid ontfangen. Tegenover de verganklijke, slechts voor den aardschen verschijningsvorm der Kerk berekende gaven, staan de blijvende grondbeginselen van alle waarachtig Christendom. „Thands," d. i. in dit aardsche leven, „blijven" als de drie wezendlijke bestandeelen, waaruit het geestelijke leven bestaat, het Geloof, de Hoop, de Liefde. Zij zullen onmisbaar zijn, altijd en voor allen. En van deze noodzakelijke en eeuwige gaven, is de Liefde de meeste. Hoeveel méér moet zij dan zijn dan alle andere zoodanige talenten, die eenmaal reeds hier in den tijd zullen ophouden. Jaagt niet, zoo wil dan de Apostel zeggen, naar 't geen schittert voor luttel jaren, maar naar wat leeft zoolang de menschheid leeft. Gelooft en hoopt, en — boven alle dingen — hebt lief, want de Liefde is de meeste!

Zietdaar het verband van onze tekstwoorden voldoende aangewezen. Welke waarheid ontleenen wij nu aan die uitspraak des Apostels? Deze: 't Geloof is veel, de Hoop is meer, de Liefde is alles.

Het Geloof is veel: want het is de vatbaarheid voor de zaligheid.

De Hoop is meer: want zij is de verwachting der zaligheid.

De Liefde is alles: want zij is de voorsmaak der zaligheid.

De ontwikkeling van elk dezer stellingen zal de stof tot eene afzonderlijke Leerreden uitmaken. Voor heden bepalen wij ons bij den aart en de waarde des geloofs. God leere ons die bij ervaring kenken, en zegene daartoe ons spreken en hooren. Dat zij zoo!

I.

Het Geloof is veel: want het is de vatbaarheid voor de zaligheid.

De zaligheid! Zou er wel een woord zijn, M. T., dat lieflijker klinkt in eens menschen oor? Is er wel eene zaak denkbaar, zoo algemeen begeerd als deze? Jammer, dubbel jammer daarom, dat zoo weinigen dat woord recht verstaan, dat zoovelen zich die zaak voorstellen, niet gelijk zij in der waarheid is, maar gelijk hun bedorven hart wel wenschte dat zij zijn mocht. „Wilt gij zalig worden?" op die vraag zal niemand u het toestemmend andwoord schuldig blijven: want daarbij rijst bij elk een beeld van groote vreugde en onverstoord geluk voor den geest, wel onzeker van omtrek en lijnen, maar toch aanlokkelijk genoeg om er naar te grijpen, daar het eene verhooging en bestendiging belooft van het hoogste genot ooit op aarde gesmaakt. Toch heeft men daarbij een duister besef, dat Gods kennis en dienst met die zaligheid in verband moeten staan: en dàt besef juist is het éénige wat op het liefelijk beeld een donkere schaduw werpt. Van dáár, dat bij de andere vraag: „Zoudt gij reeds heden zalig willen worden?" — dat is dan immers ook: „Zou reeds heden de dood u welkom zijn?" — het andwoord schuldig wordt gebleven, waar men nog buiten God geniet en gaarne nog eenigen tijd zou willen blijven genieten. Van dáár, dat men meestal naar de zaligheid des hemels wenscht, als de zaligheid der waereld voorbij is gegaan, d. i. als men op zijn sterfbed ligt. Zoo dan blijkt het, dat de zinnelijke mensch

tot het begrip van het ware wezen der Zaligheid niet is doorgedrongen; dat hij zich niet bewust is dat de allerhoogste gelukstaat, waartoe hij naar zijn oorspronklijke aanleg en bestemming geraken kan, onafscheidelijk is van het leven in God. Want zoo is 't, G.! Zaligheid is niets anders dan Godzaligheid: eene zoo volkomen vereeniging met dien God, door Wien en tot Wien wij geschapen zijn, dat het in der waarheid geworden is: „God in mij en ik in God." Van nature nu — gelijk wij allen, helaas! bij treurige ervaring weten — zijn wij met God niet vereenigd, maar van God gescheiden; want van nature zijn wij zondaars, en zonde is scheiding van God. Zoo is het dan juist de vervreemdheid van God, die onze zaligheid in den weg staat; en zoo is dan de onmisbare voorwaarde tot zaligheid: hereeniging met God, wegruiming dus, in de eerste plaats, van alles wat ons van God verwijdert en verwijderd houdt. De beletselen nu, die ons van God vervreemden, heeten:

De angst van ons geweten, waardoor wij, in het gevoel onzer schuld en doemwaardigheid, bevende den hoogen God ontvlieden;

de hoogmoed van ons hart, waardoor wij onze ellende willen ontkennen, en weigeren als hulpelozen onze hulp te zoeken bij den Heer;

de onreinheid onzer natuur, waardoor onze ziel aan 't stof kleeft, en onze zinnelijkheid de waereld lief heeft die in 't booze ligt, boven God die heilig is en heiligheid gebiedt.

Maar nu vraag ik dan ook: wat is geschikter om deze hinderpalen der zaligheid te overwinnen en ons tot God terug te voeren en in Hem over te planten:

wat is, met andere woorden, geschikter om ons vatbaar te maken voor de zaligheid — dan het Geloof? Is er een beter middel, ja, wat meer zegt, is er een ander? Er is geen beter, er is geen ander.

't Geloof, en 't Geloof-alleen, werkt in ons de vatbaarheid voor het leven in God, ja, het is die vatbaarheid-zelve. Want het Geloof, waarvan wij spreken, is allereerst:

Het geloof in Gods algemeene menschenliefde. Het is niet maar een verstandelijk kennen en erkennen, maar ook een hartelijk vertrouwen, dat God Liefde is. Het neemt aan, dat die Liefde geen lust heeft in 't verderf harer schepselen, maar lust in hun behoud en leven. Het stemt toe, dat de Liefde Gods alzoo groot is geweest, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gezonden heeft tot een Middelaar Gods en der menschen, tot een volkomen verlossing. Het houdt voor vast, dat God dat gedaan heeft niet voor enkelen, maar voor allen; niet voor rechtvaardigen, want zij zijn er niet, maar voor zondaren, gelijk wij allen zijn; dat Hij ons dus liefheeft, ondanks onze zonde en juist van de zonde ons verlossen wil.

Maar als dit nu een der trekken is van den aart des Geloofs, kan het dan ook wel anders of in het hart waarin het kiemt, neemt het de schuwe, slaafsche vreeze weg, die ons anders van God doet vlieden? Voorwaar, zoo de voorstelling van den vertoornden Rechter den doemeling doet wegdeinzen van zijnen God: de gedachte aan een vergevend Vader trekt het verloren kind als met zachte liefdekoorden naar Hem terug. De nacht des vloeks deinst daarbij voor den morgen des zegens. De God van verre wordt een

God van nabij; de God des hemels, de God des harten, vol ontferming en vergeving. Het hart laat zich met Hem verzoenen; en het wordt vrede, vrede door het bloed des kruises. De ziel ziet zich den weg tot terugkeer gebaand, den verschen en levendigen toegang heropend. 't Wordt weêr: „Wij zijn van Gods geslachte," en de geest neigt zich tot zijn eeuwige oorzaak. „Het is mij goed nabij mijnen God te zijn," wordt de overtuiging die daar binnen leeft; en zoo wordt de vatbaarheid hersteld om op de volmaaktste wijze met God hereenigd, d. i. om zalig te worden.

Maar die vatbaarheid wordt, al verder, door het Geloofalleen ontwikkeld, omdat dit het geloof is in Gods vrije genade, d. i. in Gods onverdiende, ongehoudene liefde. Men heeft te recht gezegd: het Geloof is eigenlijk niets anders dan het ophouden van het groote misverstand, dat wij nog iets tot onze eigene zaligheid kunnen en moeten doen. Door het Geloof juicht men in oodmoedige aanbidding: „Wij worden uit genáde zalig, en dat niet uit ons, het is Gods gave!" Door het Geloof gevoelen wij onze volslagen onwaardigheid, waardoor wij als van rechtswezen alle aanspraak verloren hebben op den verbeurden Hemel, en onze volslagen onmacht, waardoor wij alle kracht missen om het verlorene als door ons-zelven te herwinnen. Door het Geloof erkennen wij, dat wij niet op ons-zelven kunnen staan, dat alles om niet wordt geschonken, door God-alléén.

Maar als dit nu een tweede karaktertrek is van het Geloof, nog ééns, kan het dan wel anders, of in 't hart waarin het leeft, wordt de trotschheid gebroken, die

vroeger deed volharden in de vervreemdheid van God? Al uwe gaven en vermogens zijn op zich-zelven ontoereikend om het eeuwig geluk te verwerven: welke overtuiging is vernederender voor den hoogmoed van het Eigen Ik? Al uwe werken en deugden zijn ontoereikend om u eene plaats te koopen in den hemel der gelukzaligheid: welke zekerheid is doodelijker voor den waan der eigengerechtigheid? God-alleen kan u verlossen, en Hij wil het, spijt ùwen onwil tot heden: welke waarheid is beschamender voor onzen weêrstrevigen trots? Zoo dan leert het Geloof roemen: „Alle roem is uitgesloten: wie roemen wil, roeme in den Heer!" Zoo dan leert het Geloof erkennen: „Hij moet wassen, ik moet minder worden." Het Geloof veroodmoedigt; het maakt klein; het maakt afhankelijk: het drijft uit tot God, om met zelfverloochening op Hem alleen te steunen, en bij Hem-alleen te zoeken wat nergens elders te vinden is. Zoo is het Geloof dan niet maar eene toestemming des verstands, maar een toewijding, en dus een daad, des harten: de daad, de voortdurende en daardoor tot een toestand overgaande daad der volkomenste overgave aan Gods macht, bij het volkomenste vertrouwen op Gods liefde. Waar Geloof is, is de hereeniging met God begonnen en de zaligheid nabij: want de vatbaarheid om haar te smaken wordt hersteld van 't oogenblik af aan, waarop men vatbaar wordt voor het leven in God.

En die vatbaarheid — eindelijk — wordt door 't Geloof-alleen voltooid, omdat dit het geloof is in Gods

heiligheid. — Neen, zoo wij gelooven, meenen wij daarom niet, dat God, dewijl Hij zich over den zondaar ontfermt, onverschillig zou zijn omtrent de zonde. Integendeel, wij houden het dan daarvoor, dat Hij den zondaar liefheeft, niet omdat maar ondanks hij het is, en dat, waar Hij den zondaar liefheeft met een volkomen liefde, Hij de zonde haat met een volkomen haat. Heilig, heilig, driemaal heilig is de Heer: Hij is te rein van oogen dan dat Hij het kwade zou kunnen aanschouwen. Hij vergeeft ons, omdat Hij ons wil verlossen van de macht der zonde, en er geene verlossing mogelijk is zonder voorafgegane vergeving. En Hij wil ons verlossen van de macht der zonde, omdat geen dienstknecht der zonde het leven kan beërven, en Hij ons toch zoo gaarne dat leven schenken wilde. Zoo dan erkent het Geloof de volmaaktheid van Gods rechtvaardigheid, waardoor Hij de ongerechtigheid niet kan gedoogen; de vastheid van Zijnen eisch: „Weest ook gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader die in de hemelen is, volmaakt is;" de zekerheid en billijkheid van Zijn besluit: „Zonder heiligmaking zal niemand den Heer zien." Het Geloof, met één woord, leert inzien, dat er dán-alleen geestes- en levens-gemeenschap met God kan bestaan, als er geestes- en levens-verwantschap bestaat.

Maar als het nu een laatste eigenschap is van het Geloof, dat het zulke overtuigingen instort, ten derden male vraag ik: kan het dan wel anders, of in 't hart waarin het werkt, wordt de macht der zonde gefnuikt? Zonder heiligheid kan ik niet zalig worden: dat versta ik door het Geloof: maar zoo is dan het Geloof een machtige prikkel tot heiligheid. Hoe leert

het de zonde haten en laten, mijden en bestrijden! Hoe dringt het tot kruisigen van de leden met de begeerlijkheden, tot uitdoen van den ouden en aandoen van den nieuwen Mensch! Hoe drijft het tot bidden en werken; hoe arbeidt het zelf al biddend aan de bekeering des harten, aan de vernieuwing des levens, aan de wedergeboorte onzer gantsche natuur, tot gelijkvormigheid aan God, zooals Hij zich in den mensche Jezus heeft geopenbaard! Ja, waar het Geloof werkt, dáár heeft die gelijkvormigheid een wezendlijken aanvang genomen. Allereerst in den wil, zoodat het heeten mag: „Een iegelijk die uit God geboren is, zondigt niet." Maar ook aanvankelijk uitwendig, want ofschoon de daden nog altijd het zegel drukken op des Apostels belijdenis: „Wij struikelen allen in velen," zoo is toch ook uit de daden zichtbaar, dat het andere woord niet minder waarachtig is: „Ik jaag naar het Volmaakte, of ik het ook grijpen mocht!" Juist, omdat het God is, die het willen en volbrengen werkt naar Zijn welbehagen, werkt de geloovige in Gods kracht zijns zelfs zaligheid langs den weg der heiligmaking. Welnu, nog ééns dan, waar men gelooft, is de hereeniging met God begonnen en de hemel nabij, want: „De reinen van harten zullen God zien."

Wat dunkt u thands na al 't gezegde, G.? Hebben wij te veel beweerd, toen wij verklaarden, dat het Geloof de vatbaarheid is tot zaligheid? Het wordt geboren uit het verlangen naar Gods gemeenschap, en het werkt alles uit wat daartoe geschikt maakt. Het brengt — om alles in één woord samen te vatten — den mensch in den éénigen toestand, waarin hij met God hereenigd, d. i. zalig kan worden.

II.

Maar zoo hadden wij dan ook recht, G., om te betuigen, dat het Geloof veel is. Ja, veel is het, onuitsprekelijk veel, want het is onmisbaar, onvernietigbaar, onbedriegelijk.

Het Geloof is veel: want het is onmisbaar.

Is het Geloof, gelijk wij hebben aangetoond, de eenige toestand, waarin men met God herééënigd, d. i. zalig kan worden, dan spreekt het van zelf, dat het onmisbaar is. Niets verderfelijker dan de waan, dat de dood-zelf die herschepping bij den mensch te weeg brengt, waardoor hij, als op een tooverslag, plotseling geschikt zou worden voor de Betere Waereld met hare hemelsche genietingen en goddelijke werkzaamheden. Alzoo doende, schrijft men den dood een vermogen toe, dat hij niet bezit. De dood is alleen het louteringsproces des lichaams, niet der ziele; en zoo de ziele bij 't sterven niet reeds het beginsel des nieuwen levens in zich bevat, de dood kan het haar niet geven. Maar alzoo doende, miskent men tevens het innig en wezendlijk verband tusschen dèze waereld en de aanstaande, tusschen ons leven hier en ons leven ginder. Dat verband is even zeker als dat tusschen zaaïing en oogst, tusschen elke oorzaak en haar gevolg. In den hemel zetten wij het hemelsche voort, dat wij hier hebben aangevangen. Dáár komt het tot volkomen ontwikkeling, want al het zondige, het zinlijke, het aardsche, dat hier zijn voortgang ver-

traagde zoodat het nooit zijn toppunt kon bereiken, is ginds gereinigd, vergeestelijkt, verhemeld. Maar de eerste voorwaarde, waarop iets tot ontwikkeling kome, is toch wel, dat het in de kiem besta. De kiem nu der zaligheid moet in dit leven worden gelegd, hetwelk is het leven der beginselen, der Genesis, d.i. der wording. Zoodan, wie áchter het graf den staat der zaligheid wil ingaan, moet reeds vóór het graf voor dien staat gerijpt zijn. Om de zon te aanschouwen, is het niet genoeg dat zij aan den hemel sta: wij moeten ook het orgaan hebben om haar te kunnen zien: een geopend oog. Het Geloof nu is het geopend oog, dat het licht des Eeuwigen Levens ziet. Wanneer deze dingen alzoo zijn — en onze rede zelfs zal het moeten toestemmen dát zij alzoo zijn — dan kan het ons ook niet verwonderen, dat de Heilige Schrift zoo, bijna op elke bladzijde, vóór alle dingen aanspoort tot het Geloof. „Wat moet ik doen om zalig te worden?" luidt de vraag, die het bekommerde hart doet; en onder alle hemelstreken en te aller tijde, keert het ééne andwoord der Goddelijke Wijsheid onveranderd terug: „Geloof, en gij zult zalig worden!" Alle andere middelen, die de mensch in zijn hoogmoed en zelfzucht beproeft, zijn ijdel, want zij zijn reeds in hun eersten grond onwaar, onwezendlijk. Zonder Geloof is het onmogelijk God te behagen: wat niet uit het Geloof is, is zonde. Wel hem dan, die gelooft, want hij is behouden: hij is tot zijne bestemming gekomen, hij kán voor eeuwig zalig worden.

Voorwaar! dat is veel, onuitsprekelijk veel, voor een schepsel dat van nature verloren was, zonder hoop en zonder hemel. Ja, dat is het Eene Noodige, wel

waardig dat wij er naar jagen. Wat al nooddruft en smarten zouden wij op aarde niet moedig dragen, vele jaren achter één, indien we maar het vaste vooruitzicht hadden, langs dien weg éénmaal tot den lang ontbeerden rijkdom te kunnen komen! En hoe zouden wij ons dan niet veel meer al de zelfverloochening getroosten, die noodig is om te gelooven, als het Geloof zóóvéél is, dat het ons het uitzicht opent op een heerlijkheid die geen einde heeft?

Het Geloof is veel: want het is onvernietigbaar.

Een gemoedstoestand, die op gewaarwordingen rust en ontstaan is door de verschijnselen der altijd wisselende waereld, is onzeker en voorbijgaande. Indien het zoo ook ware met den toestand, waarin het Geloof het hart der menschen brengt, zou het ophouden veel te zijn. Het zou dan maar iets, het zou dan slechts weinig zijn; want wat wàre vreugde kan ooit ontleend worden aan eene bezitting, die afhankelijk is van omstandigheden buiten ons bereik, die alzoo elk oogenblik onherroepelijk kan verdwijnen? Maar zoo is het niet met het ware Christelijke Geloof, waarvan wij spreken. Wij hebben het reeds opgemerkt, dat Geloof is niet maar een verstandelijke overtuiging, gegrond op sluitredenen der menschelijke rede, die vroeger of later onjuist of onhoudbaar zouden kunnen blijken. Het is evenmin de bewusteloze toestemming des overprikkelden gevoels Het rust op onomstootelijke beginselen: het is een daad, een feit, een toestand: de feitlijke daad, de toestand der volkomen overgave aan God, der aanvankelijke vernieuwing van het innigst wezen des menschen. Het Geloof is uit God: daarom is het onverganklijk, want al

wat uit God is kan niet sterven. Neen, hij die eenmaal inderdaad van Boven verlicht is geworden, zoodat hij zijne betrekking tot God heeft leeren inzien; hij, die waarlijk werd uitgedreven door de oprechte behoefte der ziele tot den eeuwigen Middelaar Gods en der menschen; hij, die aanvankelijk de eerstelingen heeft gesmaakt van den vrede en de vreugde, uit de herstelde vereeniging met den Levende, uit den verborgen omgang met den Algenoegzame geboren: voorwaar, hij wil en kan niet wederom afvallen van Hem in Wien hij is overgeplant. Zekerlijk, een strijd zal hij altijd te strijden hebben. Bedenkingen des ongeloofs zullen wel menigmalen oprijzen uit het hart, dat nog altijd hier beneden iets van zijne oude arglistigheid behoudt. Bovendien zal de waereld geene harer drogredenen sparen, geene harer aanlokselen bedekken. De wet des vleesches, die in onze leden is, zal ons telkens wederom aansporen tot overtreding van de wet des geestes, die in ons gemoed is. En zoo zal het dan menigmalen zijn als bij den Apostel: „Ik ellendig mensch! wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?" Maar ook altijd weder zal de klacht zich oplossen in het lied der verwinning: „Ik danke God door Jezus Christus!" Zegevierend zal het Geloof wederkeeren uit elken strijd. Het is als een boom, waarover de stormen heenvaren, die wel de takken kunnen breken en menig bloesem afwaaien, maar den wortel niet kunnen vernielen. Ja, meer! elke proef zal het Geloof zuiveren en bekrachtigen. Hoe meer de ellende der zonde, de valschheid en ongenoegzaamheid der waereld, de dwaasheid der zelfgenoegzaamheid, bij ondervinding worden gekend, des te meer zullen alle krachten

des geestes en des wils zich terug en samentrekken binnen den cirkel des Geloofs. Alle andere toestanden, hoe meer ze wisselen, zullen dien éénen toestand, hoe langer hoe meer tot een blijvenden toestand maken; tot hij eindelijk de natuurlijke toestand des Christens geworden is.

Voorwaar, dat is veel, voor een schepsel dat van nature veranderlijk was, zonder vastigheid of duurzame gelijkvormigheid aan zich-zelven! Laat nu vallen en verwelken wat wil, alle andere vreugde door droefheid worden verzwolgen, alle aandoeningen van gedaante verwisselen: het Geloof blijft. Die toestand doorleeft en overleeft alle gedachten en gewaarwordingen, die hij kan opwekken. Zijn laatste grond is in God: en daarom blijft dit het laatste woord: „Die het goede werk begonnen heeft, zal het voltooien tot op den dag van Jezus Christus: want Hij is de eerste en de laatste!"

Het geloof eindelijk, is veel: want het is onbedriegelijk.

Het zou kunnen zijn — want groot is de kracht der dwaling en des zelfbedrogs! — dat de mensch zijn leven lang in een toestand verkeerde, die eerst aan de andere zijde des grafs, wanneer alle logen zich oplost in het licht der Eeuwige Waarheid, een valsche toestand bleek te zijn, waaruit de teleurgestelde ziel als uit een zoeten droom — maar helaas! ook niet meer dan een droom — tot haren schrik moest ontwaken. Zoo is het niet met het Geloof. Het is uit God, hebben we reeds eenmaal gezegd: en wat uit

God den Waarachtige is, beweeren wij nu, kan niet liegen in zijne beloften, niet falen in zijne uitwerkselen. Van daar dan ook die stellige toezeggingen, die in Gods Woord zoo overvloedig aan het Geloof worden gedaan. „Die gelooft, komt niet in de verdoemenis; die gelooft, zal zalig worden; die gelooft, heeft het eeuwige leven." Dit is even redelijk, als wanneer men zeggen zou: die het gehoor heeft zal hooren, die het gezicht heeft zal zien. De Zaligheid is het uiterste gevolg van het Geloof, gelijk de vrucht het uiterste gevolg is van den bloesem. Wie gelooft, is vrijwillig tot en in God wedergekeerd. Hij leeft, beweegt zich, en is nu in Hem. Gelijk de ranken aan den wijnstok het leven des wijnstoks leven, door zijne sappen gevoed en groeiende uit zijnen stam, alzoo de geloovigen in God. Wie nu in God is, is in den Heilige, den Onverderflijke, den Zalige: dáárom zal hij, als hij het toppunt zijner geloofsontwikkeling bereikt heeft, heilig zijn, onverderflijk zijn, zalig zijn. En dan eindigt het Geloof (in den engeren zin des woords genomen) want het wordt Aanschouwing, gelijk de bloesem afvalt, wanneer de volle vrucht gerijpt is en nu in 't daglicht verschijnt.

En voorwaar! dit is veel, onuitsprekelijk veel voor een schepsel, dat van nature bevlekt was, vergankelijk en ongelukkig. Welke gedachte is deze: de mogelijkheid om het goede te willen, immer en alom en alleen, en het te kùnnen gelijk men het wil. Denk ze weg, al de onreine, goddeloze denkbeelden, al de booze begeerten, al de nutloze woorden, al de onheilige en zelfzuchtige daden, waarop gij nu dagelijks u-zelven betrapt, o mensch! Vervang ze door enkel vruchtbare gedachten,

door alleen heilige wenschen, door louter woorden des lichts, en werken der liefde: welk een heerlijk schepsel staat er dàn voor uwe oogen! En wederom, welk eene gedachte is deze: de mogelijkheid om onvergankelijk voort te bestaan van eeuwigheid tot eeuwigheid. Denk ze weg, al de krankheden, al de pijnen, al de misvormingen die den dood vooraf gaan, al de verschrikkingen en tranen die hem vergezellen en volgen — en stel er een eeuwige jeugd, een onverwelkelijke frischheid voor in de plaats naar lichaam en geest, zonder rimpel of schaduw: welk een onverderfelijk wezen straalt er dàn voor uwen blik! En nog eens, welk eene gedachte is deze: de mogelijkheid om immer, onafgebroken, en op den hoogsten trap, volkomen gelukkig te worden. Denk ze weg, al de rampen, al de beproevingen, al het hartzeer, van wat naam en aart ook, al den strijd des levens en des geloofs — en vervang ze door een stoorloos heil, den hoogsten vrede, een juichend zegefeest zonder omkeer of einde: welk een zalige gedaante vertegenwoordigt zich dàn voor uwe verbeelding! En veréénig nu deze drie voorstellingen tot ééne enkele: laat dien heilige de onvergankelijke en dezen de zalige zijn: o, roept gij uit, dàt is een beeld des Onzienlijken, dat is een kind van God, dat is een broeder van Jezus! Welnu, zietdaar het Ideaal dat gij bereiken kunt — bereiken door 't Geloof. Is het wonder dat alle geloovigen bij dat vooruitzicht reeds hier hebben gewaagd van eene „heerlijke en onuitsprekelijke vreugde" van wege het einde des Geloofs? Is het Geloof niet veel? Of kent gij een toestand op aarde, zoo noodig, zoo begeerlijk, zoo gezegend voor alle ziele?

III.

En nu ten slotte de vraag tot u, Gel.! hebt gij u-zelven beproefd of gij in 't Geloof staat? en is de uitslag van uw onderzoek geruststellend geweest?

Overhaast u niet te zeer met het andwoord: onderzoekt u-zelven naauwkeurig en onpartijdig, als laagt gij op uw sterfbed! Want weldra wordt uw sterfbed gespreid — en wie weet, of uw oog dan wel helder genoeg zal zijn om te blikken in de diepten van uw gemoed, of de tijd, die u overschiet, wel lang genoeg zal wezen, om te doen wat gedaan moet zijn eer wij de eeuwigheid binnentreden! —

Hebt gij u-zelven beproefd? Hebt gij u-zelven voorgesteld, wat het zegt te gelooven? Én hebt gij daaraan uw hart en uw leven ter toetse gebracht? Ware uw geloof niets anders dan de overtuiging, dat er een Schepper leeft, van Wien gij afhankelijk zijt, dat er een Verlosser bestaat, die de zondaren liefheeft — wat nuttigheid zou het u geven? Dàt gelooven de Duivelen ook en zij sidderen. En zou er dan wel een schepsel buiten de Heidenwaereld gevonden worden, voor wien de vermaning nog noodig ware: „Geloof"? Neen, de vraag is niet, of gij niet luide wêerspreekt wat de hemelen u vertellen, wat de geschiedenis u verzekert, wat duizend harten u bevestigen. Maar dit is de vraag, of gij voor u-zelven tot de groote verandering zijt gekomen, waardoor de Schepper uw Vader, de zaligmaker ùw Zaligmaker wordt: waardoor God uw waarachtig leven wordt, en de mogelijkheid uwer zaligheid, de groote

gedachte wier verwezendlijking het éénig doel is van al uw streven? Ach, van hoevelen is het te vreezen, dat zij zich-zelven bedriegen, zich met den klank des woords vergenoegen, en dit leven verbeuzelen in het vermeend bezit van 't geen zij zich niet eens de moeite hebben gegeven te leeren kennen. Zij buigen het hoofd voor de waarheid, maar sluiten haar het hart. Zij erkennen dat God in hun leven is, want al is Hij onzienlijk, Zijn voetspoor wordt overal gezien: maar ze hebben nog niet begrepen, dat hun leven ook in God moet zijn, omdat ze de noodzakelijkheid daarvan nog nooit hebben gevoeld. Niet van het verstand allereerst, maar van den wil zijn de uitgangen des levens. Daarom vraagt God allereerst het hart, al gebiedt Hij ook tevens de gedachten gevangen te leiden tot Zijne gehoorzaamheid. O mijne Vrienden, nog eens dan, dwaalt niet, en beproeft u-zelven of gij in 't geloof staat! Wijzen der waereld, die alle schatten van menschelijke kennis hebt saam vergaderd, maar een vreemdeling zijt gebleven in uw eigen hart! Godvruchtigen in eigen schatting, die al de leerstellingen des Christendoms hebt doorzocht en opgenomen in uw begrip, maar de eerste les des Christendoms nog niet hebt verstaan met uwe ziele: dat de mensch uit God is en tot God moet wederkeeren! Treedt af van uwe verhevene zitplaatsen, en zet u als leerlingen aan de voeten van Jezus, om te worden als de kinderkens! Komt dáár, gij breede schare van ontevredenen, die u over het leven beklaagt, op elken weg, dien des overvloeds en dien des gebreks, omdat u het éene ontbreekt, dat bij het goede het Betere doet najagen en bij het kwade vertroost met het Eenig Goed!

Komt dan, gij allen die vermoeid en belast zijt, en gij zult ruste vinden voor uwe zielen: want het Geloof geeft rust, het is rust — in God! Leert gelooven, en gij zult een schat vinden, die tegen het verlies van waerelden kan opwegen: want een waereld zal voor u opengaan, gants nieuw en heerlijk, waarin alle dingen de uwe zijn. Leert gelooven, en gij zult in een toestand worden overgezet, die u boven alle uitwendige toestanden der aarde zal verheffen, omdat hij u de volkomen vrijheid zal geven in de volkomen overgave aan God. Leert gelooven, en met het hart zult gij leeren verstaan wat uw verstand nooit kon doorgronden: Gods oogmerken in Zijne krachten; Gods wil met u in Zijne leidingen; de waarde van dit leven, en uwe bestemming voor het andere! Leert gelooven, en gij zult vatbaar worden om zalig te zijn!..

Maar hoe kunt gij het leeren? „Is het Geloof niet een gave, die gij u-zelven niet kunt schenken, en tot wier bezit gij niets af of toe kunt doen?" Ja, het Geloof is een gave, maar zóó heet het, omdat het geschonken wordt. Het Geloof wordt geschonken — God geeft en vermenigvuldigt allen die hebben; en die niet hebben en vragen, zij ontfangen, om altijd méér te ontfangen! Onderzoekt eerst u-zelven en Gods woord. Ziet uwen toestand in gelijk hij waarlijk is. Laat God u zeggen hoe hij wezen moest, u leeren hoe hij 't worden kan. „Door de hellevaart der Zelfkennis tot de hemelvaart der Godskennis", heeft men gesproken, en dat woord is waarachtig. En als gij dan al uwe ellende buiten God gevoelt, al uw armoede en heel uw rampzaligheid: dan op de kniën, om te vragen! dan geklopt met het gebed! dan

gezocht met al den ijver des verlangens, in den naam die gegeven is: dien van Jezus Christus! Ziet, daar op elke bladzijde van het Evangelie staat Jezus Christus voor u geschilderd gelijk Hij is: als een Middelaar Gods en der Menschen. Grijpt Hem waar Hij u grijpt in uw geweten, in de kranke plaatsen van uw hart, dat immers schreit naar God! Verhardt u niet, maar laat u leiden: leiden door Zijnen geest, die u bestraft, maar ook vertroost; die u toefluistert: „Keer weêr tot den Vader, verloren zoon! alles is vergeven — alles is volbracht, tot op dit laatste na: dat gij u laat verzoenen!" O welgelukzalig hij, die zijn God heeft hervonden, aan de hand van den oversten Leidsman! Hij gevoelt het, nieuwe, heerlijke krachten zijn in hem uitgestort, wier bestaan hij te voren niet had vermoed: kracht tegen de waereld des verderfs daar binnen, tegen de waereld der verzoeking daar buiten; kracht om zich bij elke zwakheid in God te versterken, bij elke droefheid in God te verblijden, bij elke armoê uit God te verrijken. Wie in God gelooft, ziet bewezen wat niemand anders ziet, en in de eerste plaats deze waarheid: „God is de Liefde, God is het Leven". Leven en Liefde zijn slechts andere namen voor den naam God. Die God heeft — leeft, want hij heeft lief; heeft lief, want hij leeft. En omdat hij leeft, kan hij niet sterven in der eeuwigheid. Hij is opgewekt uit den driedubbelen dood: den dood der zonde, den dood der smarte, den dood des eeuwigen verderfs. Het bij menschen onmogelijke is door God in een mensch mogelijk gemaakt — hij kàn zalig worden! — Wij kunnen zalig worden, want wij kunnen gelooven. In niemand, hoe diep verbasterd, is de mogelijk-

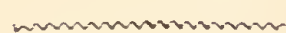
heid om tot Geloof te komen uitgeroeid. Alleenlijk, hij kieze de welgebaande wegen! En voorts, Br. den weg weet gij: Christus is de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot den Vader dan door Hem.

Die ooren heeft, hoore, wat de geest tot de Gemeenten spreekt!

AMEN.

VI.

DE HOOP IS MEER.

NAAR 1 KOR. XIII: 13.

Gelezen:

1 Kor. XIII.

Gezongen:

Ps. 16: 3, 6.

Gez. 189: 6.

Gez. 54: 1.

Gez. 191: 6.

1 Kor. XIII: 13.

En nu blijft geloof, hoop (en) liefde, deze drie: doch de meeste van deze is de liefde.

Geen verwonderlijker iets, voorzeker! dan het menschelijk hart, zoo te recht een waereld in het klein genoemd. Wat al bewegingen en omwentelingen hebben er plaats! Wat al gewaarwordingen en aandoeningen worden er doorleefd! Hoe wordt dáár alles eerst geboren en gerijpt, wat straks als woord en daad naar buiten treedt, en vaak beslist over de richting van ons tijdelijk en eeuwig lot! Voorwaar, wel mocht de Profeet het ons herinneren: „Des levens uitgangen zijn uit het hart."

Maar hoeveel ook, M. H., dat voor een wijle dat hart vervulde, verkwijnt en gaat voorbij om nooit terug te keeren! Hoe herhaalt het, telkens wanneer de overgang van de tijdperken des levens zijn invloed doet gevoelen, de woorden des Apostels: „Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, overleide ik als een kind; maar wanneer ik een man geworden ben, zoo heb ik te niet gedaan hetgeen eens kinds was." Al wat tijdelijk is, al wat alleen tot het lager leven der zinnelijkheid behoort, verwelkt met-

ter tijd, wordt verstompt met de zinnen. Slechts wat met de Eeuwigheid in verband staat, wat tot het leven van 's menschen geest behoort, met één woord, wat Goddelijk in den Mensch is, is onverderfelijk en overleeft zelfs het graf. Goddelijk nu, is alleen datgene wat God-zelf in ons hart heeft uitgestort, wat ons tot God voert, met God vereenigt, in God doet blijven. Dat doen het Geloof, de Hoop, de Liefde, waarvan Paulus in ons tekstwoord spreekt. En juist daarom blijven zij. Zij zijn niet maar tijdelijke aandoeningen van het gemoed, niet maar toevallige verschijnselen binnen den kring van het inwendig leven; maar de wezendlijke, duurzame, onvergankelijke bestanddeelen van dat leven-zelf. Welgelukkig de mensch, in wiens binnenste zij wonen! Hij heeft de beste, de heerlijkste gaven des heiligen Geestes ontfangen. De behoefte aan eene openbaring van Boven is bij hem vervuld: want zijn hart heeft de goddelijke waarheid gevonden, en, in haar, God, het leven zijner ziel. De onbestemde begeerte naar iets hoogers en beters, is veranderd in het bepaalde verlangen naar een geopenbaarden Hemel en een toegezegde Zaligheid. De aardsche, zelfzuchtige toegenegenheid is in Liefde herschapen, waarin de mensch zich-zelven eerst recht hervindt, terwijl hij zich-zelven verloochent. Met één woord, hij is vatbaar voor de zaligheid; hij verwacht de zaligheid; hij geniet den voorsmaak der zaligheid, reeds hier beneden.

M. H.! is ieder uwer reeds zulk een gezegend kind van God? Wenscht gij althands dat het zoo ware? Voorzeker, dan is de vervulling niet verre; want de Vader der Lichten is met Zijne goede gaven nabij de ziel die

tot Hem zucht. Is het Geloof niet uit het gehoor, en het gehoor niet uit Gods Woord? Is de Hoop niet uit Gods beloften? Is de Liefde niet uit Gods liefde, die daar klopt aan ons hart? Heden dan, zoo wij Zijne stem hooren, verharden wij ons harte niet!

Luisteren wij ook ditmaal, nu wij meer bijzonder bij den aart en de waarde der Christelijke Hoop worden bepaald, en make God ons van hoorders ook daders Zijns Woords! Dat zij zoo.

I.

„Het Geloof is veel: want het is de vatbaarheid voor de zaligheid": zóó luidde de stelling, die wij de vorige reize met elkander onderzochten en waar bevonden. De zaligheid toch — zóó was de loop der denkbeelden die wij ontwikkelden — is God-zaligheid: volkomen vereeniging van het innigst wezen des menschen met God. Die vereeniging wordt belet door de angst van ons geweten, den hoogmoed van het hart, de onreinheid onzer natuur. En juist deze beletselen worden weggenomen door het Geloof: want het is 't Geloof in Gods liefde: en dit trekt het kind uit zijn godsvervreemdheid tot den Vader terug; het is 't Geloof in Gods genade: en dit verbreekt alle eigenwaan en eigengerechtigheid; het is 't Geloof in Gods heiligheid: en dit sterkt het hart tot den goeden strijd op den weg der heiligmaking. Alzoo, wie gelooft, is, juist daardoor, teruggebracht in den eenigen toestand, waarin hij met God hereenigd kan worden, d. i. waarin hij vatbaar is voor de zaligheid. Uit de richtige overweging van dezen aard des Geloofs,

volgde nu van zelf de ware erkentenis van zijne waardij: het Geloof bleek ons een onmisbare, onvergankelijke, onbedriegelijke toestand des harten, en dáárom noemden wij het veel: ja zóóveel, dat wij bijna geneigd zouden zijn te vragen: „Kan er wel iets anders zijn, dat in gehalte en heerlijkheid het Geloof zou kunnen te boven gaan?"

Het is deze laatste vraag, die wij willen beproeven in dit uur te beandwoorden. De Apostel noemt in onzen tekst niet alleen het Geloof maar ook de Hoop, als een wezendlijk bestanddeel des Christelijken Levens. Ook de Hoop blijft; en van die Hoop hebben wij gezegd, dat zij nog meer is dan 't Geloof: want zij is de verwachting der zaligheid.

„Hoe?" vraagt men misschien bij het hooren van deze tweede stelling: „Is dan niet juist het Geloof datgene wat ons de zaligheid hiernamaals als onbetwijfelbaar doet verwachten?" Wij haasten ons daarop te andwoorden, dat zeker in de H. Schrift meermalen op zulk eene wijze van het Geloof wordt gesproken, dat wij er van zelf de Hoop, als een bestanddeel des Geloofs, onder verstaan, gelijk ook wederom de Hoop dikwerf alzoo wordt voorgesteld, dat zij slechts eene andere benaming van het Geloof schijnt te zijn. Maar dit neemt niet weg, dat waar Geloof en Hoop bepaaldelijk van elkander onderscheiden worden — gelijk in onze tekstwoorden geschiedt — bij alle overeenkomst en verwantschap, toch een kenmerkend verschil tusschen beide moet aanwezig zijn.

Al terstond kan men zeggen, dat tusschen Geloof en Hoop dit verschil bestaat, dat het eerste meer bepaald bij het Tegenwoordige, de laatste in de Toekomst leeft. Im-

mers, het Geloof heeft, door de gemeenschap met Christus den Vredevorst, vrede met God, een geopenden toegang tot den throon Zijner genade, ruste in Hem; en dáárbij leeft het, en verkwikt het de ziel. Maar door de Hoop zijn wij ons bewust, dat alles wat wij hebben, slechts een „onderpand" 1) is van hetgeen wij nog ontfangen zullen; dat het nog niet geopenbaard is wat wij zullen zijn: maar dat een heerlijkheid ons wacht die alles te boven gaat. In dien zin is het een waar woord: „Het Geloof verzadigt 2), en de Hoop maakt hongerig" 3). Het Geloof heeft genoeg: de Hoop wacht meer. Hij die het Geloof heeft, bidt: „Ik kan zalig worden: o Heer! ik dank U." Maar die de Hoop heeft, juicht: „Ik zal zalig worden: o Heer! vervul Uwe belofte."

Daaruit volgt dan wel van zelf, dat de Christelijke Hoop onbestaanbaar is zonder Geloof, omdat dit de eerste voorwaarde is van haar bestaan, de grond waarin zij geworteld is. Maar men kan de stelling niet omkeeren: want de vatbaarheid voor de zaligheid kan gewrocht zijn in een hart, zonder dat het daarom die zaligheid voor zich-zelf verwacht met een gewisheid die boven alle aarzeling of twijfel verheven is. Leert de ondervinding niet dagelijks, dat men oprecht gelooven kan, zonder — gelijk de Schrift het uitdrukt 4) — „van zijne hope ten vollen verzekerd te zijn tot den einde toe?" Is er niet menig Christen onder u, M. H., die geen enkel oogenblik zou aarzelen te belijden, dat hij door Gods genade aan zich-zelven ontdekt is geworden; dat hij Jezus Christus heeft erkend als zijn eenigen Mid-

1) 2 Kor. I: 22.
2) Joh. VI: 35.
3) Luk. VI: 21. Rom. VIII: 24, 25.
4) Hebr. VI: 11.

delaar; dat hij zich door Hem met zijnen Schepper heeft laten verzoenen en dat hij nu door 't Geloof met God vereenigd is, alzoo dat God het leven is zijner ziele? Maar wanneer ik nu een stap verder wilde gaan en vragen: „Of gij het dan ook voor zeker houdt dat u de zaligheid niet kan ontgaan? of gij u in uwe ziel overtuigd houdt, dat, zoo gij heden stierft, gij heden in 't Paradijs zoudt zijn?" niet waar, dan schrikt gij terug, dan verstomt gij; want het vreeselijke: „neen!" wilt gij niet, en het vermetele: „ja!" durft gij niet uitspreken. En zoo hebt gij dan als niet hebbende; zoo mist gij dan wat toch hier beneden niet gemist behoefde te worden: de zekerheid van het zalig: „Mijn!"

Treurige toestand! verwonderlijke tegenstrijdigheid! Gij zijt kinderen der vreugde, en toch nog neêrslachtig; zoo rijk, en toch zoo arm. Gij staat in het Testament, en gij durft de erfenis niet als uw eigendom beschouwen. Gij wandelt aan de hand des Vaders, en gij weet niet of gij het Vaderhuis zult binnentreden. Gij zijt uit de duisternis geroepen tot Gods wonderbaar licht, en toch is er in uwe toekomst nog een duister punt. Gij zet een somber vraagteeken achter uw hoogsten wensch, en verandert het onveranderlijke: „Gewis!" in een wankelend: „Misschien!" Zoo trekt gij daarheen met een verborgen kommer, met onafgewischte tranen; altijd geslingerd tusschen vreeze en verlangen, aan eene bare der zee gelijk. En zoo gij eenmaal, na den laatsten nacht, de oogen opslaat in den schoot des Hemels, de zaligheid zal u bij verrassing gegeven zijn, en niemand zal zich over de gift meer verbazen dan — gij-zelf.

„Van waar?" zoo vragen we, „van waar toch die aarzeling bij zoovelen, om voor zich-zelven aan te

nemen, wat zij geen ander op grond van zijn Geloof zouden durven ontzeggen?" Mij dunkt, uit een drievoudig misverstand, dat, als het onkruid onder de tarwe, vaak opgroeit naast het Geloof, wel zeker niet ten zijnen bate. Zal ik het u noemen? Het is:

miskenning van den aart der godlijke genade;
miskenning van den aart des geestelijken levens;
miskenning van den aart der christelijke roeping.

„Zijt gij zeker van uwe zaligheid?" — „Ach!" andwoordt men: „Hoe zou ik het kunnen, daar ik zulk een groot zondaar ben? Zouden mijne overtredingen niet te velen zijn? Zou God mij wel willen zaligen, die van alle zondaren de voornaamste ben?" — „Maar kent gij dan Gods genade niet," andwoordt gij, „die zich ook over den snoodste ontfermt en machtig is om te reinigen van àlle zonden?" — En gij bemoedigt uw zwakken broeder, zeggende: „Al waren uwe zonden als scharlaken, zij zullen worden als sneeuw; want gij gelooft immers, en die gelooft heeft het eeuwige leven!"

Maar hij hervat zijne klachte, en: „Ach!" is het wederom: „Juist dat woord verschrikt mij; want mijn geloof is zóó klein en mijne ongeloovigheid zóó groot, dat ik menigmalen vrees mij-zelven te hebben bedrogen en nooit in waarheid des Heeren te zijn geweest." — „Maar kent gij dan den aart des geestelijken levens niet?" herneemt gij, „dat immers niet op eens tot vollen wasdom komt, maar allengskens ontwikkelt, naar den vasten regel die in alle leven, in dat der genade gelijk in dat der natuur, geene plotselinge sprongen maar geleidelijke overgangen gebiedt?" En

gij herinnert hem het woord des Meesters, dat „het koninkrijk der hemelen gelijk is aan een mosterdzaad, het kleinste wel van alle zaden, maar de kiem van een boom, in wiens takken de vogelen des hemels nestelen."

Maar nòg durft hij zich van zijne zaligheid niet verzekerd houden, want nog een nieuwe bedenking rijst bij hem op. En: „Ach!" heet het ten derden male: „Hoe zou ik zoo stoutmoedig durven wachten wat zoovelen slechts wenschen, die veel langer in het Geloof staan en daarin veel meer bevestigd zijn dan ik?" — „Maar kunt gij dan uwe christen roeping zóó misduiden?" andwoordt gij wederom, „die u gebiedt niet op anderen te zien, maar op den Heer; niet de ervaring van menschen, maar de woorden Gods te kiezen tot toetssteen en richtsnoer van uw eigen gemoedsbestaan, van uw weten en verwachten." Ja, wie weet of niet misschien — want wie doorgrondt de arglistigheid van het menschelijk hart? — die nederigheid een valsche is, achter wier dekmantel, met meerder of minder zelfbewustheid, die fijner hoogmoed zich verbergt, die ons in eigen schatting doet rijzen naarmate wij ons-zelven lager schijnen te stellen. In elk geval houdt gij het voor zeker, dat de Hoop ontbreekt, omdat inderdaad het Geloof nog zoo zwak is; want waar het Geloof zijn toppunt heeft bereikt, daar vloeit het samen met de Hoop: daar zijn beide één. Maar, ziet gij, de Hoop moet reeds vroeger het Geloof te hulpe komen, want juist zij moet het voeden en ten toppunt voeren. Heerlijke Hoop! wie is geschikter dan zij, om dat drievoudig misverstand, dat wij aanwezen, weg te nemen, en eene stellige verzekerdheid der zaligheid te doen wortelen in het hart?

Is er een beter middel? Is er een ander? Er is geen beter; er is geen ander.

De Hoop is, in de eerste plaats, die kracht Gods, waardoor de gewisheid in mij wordt opgewekt, dat Gods genade zich niet alleen over ànderen ontfermt, maar ook over m ij; ja, dat Hij mij niet maar eenmaal verlossen zàl, maar mij werkelijk reeds hééft verlost. — Verwonderlijk verschijnsel en treffend bewijs van den godlijken oorsprong der Christen Hope! terwijl de Hoop der Waereld zich grondt op onzekerheden, ja, dikwerf op de ongerijmdste misrekeningen, rust de Hoop die van Boven is, op de redelijkste gevolgtrekkingen, die niet falen kunnen. Wilt gij een voorbeeld? Ik sla het Evangelie op en lees: „Dit is een getrouw woord en alle aanneming waardig, dat Jezus Christus in de waereld gekomen is om zondaren zalig te maken." Die nu g e l o o f t, neemt die waarheid dankbaar aan, met den stillen wensch: „O, mocht mij dat heil te beurte vallen!" Maar hij, in wien de H o p e leeft, gaat verder en maakt het algemeene tot het bijzondere, met deze koene sluitreden: „Christus is gekomen om z o n-d a r e n zalig te maken: i k ben een zondaar: dus — is Hij gekomen om m ij zalig te maken. In dat woord wordt de belofte m ij persoonlijk gegeven: want ik word er met name genoemd!"

Wat dunkt u, is de Hoop dan niet geschikt om alle wantrouwen tegen Gods alomvattende genade op te heffen, om voor o n s - z e l v e n ons te doen aannemen wat Hij a l l e n geloovigen heeft geschonken?

Maar ook het tweede misverstand heft zij op: want

alle nevel van valsche vreeze verdwijnt voor haar licht. — „Is mijn Geloof niet te klein, om de belofte der zaligheid op mij te durven toepassen?" is de altijd wederkeerende klacht der Moedeloosheid, die alleen door de Hoop tot zwijgen kan worden gebracht. Door de Hoop toch, verstaan wij, dat de voorname vraag niet is, hoe groot ons Geloof is, maar òf wij gelooven? Dat wij niet in de eerste plaats hebben te onderzoeken, wat ons geloof al of niet vermag, maar wat het van God wacht, die alles vermag. Wilt gij op nieuw een voorbeeld? Ik sla wederom het Evangelie op en leze: „Die in den Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven." Die nu gelooft, wederom, neemt die waarheid eerbiedig aan, met eene verzuchting van heilige jaloerschheid: „Benijdenswaardig en gezegend dan de ziele die gelooft!" Maar hij in wien de Hope leeft, gaat verder en zegt: „Maar gij, mijne ziele! gelooft gij dan niet? Uw geloof is zwak, maar het is toch immers Geloof? Als God-zelf geen trap of mate van uw Geloof bepaalt, zult gij het dan doen? Zal uwe bekrompenheid perken zetten, waar Gods edelmoedigheid ze heeft weggelaten? Is een druppel ook niet water? Is een vonk ook niet vuur? Gij gelooft, en dan hebt gij het eeuwige leven!" Ziet, zóó versterkt dan de Hoop het Geloof. Zoo werkt zij meê tot de voltooiing van Gods werk in het hart, dat op 's Heeren dag volmaakt zal zijn. Zij lokt den blik van beneden naar boven, van ons-zelven tot God, en ontvoert ons aan onze eigen overleggingen, om ons bij uitsluiting te bepalen bij de toezeggingen des Waarachtigen.

Maar juist dáárom heft zij dan ook het derde vooroordeel op, dat ons belet de zaligheid te verwachten. Zij

geneest ons van het angstvallig raadplegen van anderer ervaring, waardoor onze eigen ontwikkeling belemmerd wordt.

„Ik zou roemen in de zaligheid, waar zooveel uitnemender Christenen nog aarzelen? ik reeds juichen daar zij enkel bidden?" — „En waarom dan niet?" roept de Hoop ons toe: „Of heeft God het u verboden? Is Hij niet oneindig rijk in wijsheid, dat Hij een iegelijk leidt langs zijn eigen wegen, overeenkomstig zijn aart en aanleg?" Zoo vraagt dan niet wat anderen al of niet voor zich verwachten, om daar uwe eigene verwachtingen naar af te meten en in te korten: maar let alleen op des Heeren beloften, om dáárop volkomen te bouwen. „Er staat geschreven!" dàt is de leuze der Christen Hoop; de rotsgrond, waarop zij al hare vooruitzichten bouwt. Het kan gebeuren, dat wij een verloste hooren klagen, dat de Heer hem schijnt verlaten te hebben; maar als de Hoop ons vervult, laten wij ons daardoor niet in verwarring brengen, want er staat geschreven: „Ziet, ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der waereld." Het kan gebeuren, dat wij een kind van God zien terug deinzen voor de donkere groeve; maar zoo de Hoop ons bezielt, laten wij ons daardoor niet tot vreeze verleiden, want er staat geschreven: „Die gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven." Het kan gebeuren, dat zich reeds vrijgesprokenen voelen sidderen bij de gedachte aan het oordeel; maar als de Hoop ons ondersteunt, laten wij ons daardoor den moed niet ontnemen, want er staat geschreven: „Er is geen verdoemenis meer voor degenen die in Christus Jezus zijn." — „Dat staat voor ù geschreven," zegt de

Hoop: „En vraagt ge of ik bedriegen kan, zoo herinnert u, dat er ook van mij geschreven staat: „En de Hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is, door den heiligen Geest die ons gegeven is." — Één ding weet hij die hoopt: en dat is niet wat anderen waren of zijn, maar wat hij-zelf eens was en nu is: blind, en nu ziende; dood, en nu levende; een kind Gods, en daarom een erfgenaam Gods; die zocht en nu ontfangen zal; alles ontfangen, geheel ontfangen, zeker ontfangen, en voor eeuwig! —

Wat dunkt u dan, M. H., is de Hoop niet geschikt, om ons zelfstandig te doen jagen naar het voorgestelde doel, met het oog op God en de hand in Zijne hand, waaruit niemand en niets ons kan rukken?

Ja, heerlijke Hoop, gij blijft! Gij zijt een kostelijk bestanddeel van alle Goddelijk Leven: gij zijt het „Amen!" des harten op het „Voorwaar!" des Barmhartigen." Gij zijt de verwachting der zaligheid.

II.

Maar dáárom dan ook, zoo het Geloof reeds veel is, hoeveel meer moet de Hoop dan niet wezen? — Zij is meer, M. H.; want, terwijl zij alles heeft, wat het Geloof heeft, bezit zij bovendien ruimer blik, grooter kracht, rijker vreugde.

De Hoop heeft alles wat het Geloof heeft; want de Hoop sluit het Geloof in zich. Niemand kan op goede gronden de zaligheid stellig verwachten, die niet vatbaar is geworden voor de zaligheid door her-

eeniging met zijn God. Dáárom, wien de Vader der lichten, de ware Christen Hope heeft uitgestort in het hart, het kan niet anders of hij had alreeds de onmisbare, onvergankelijke en onbedriegelijke gave des Geloofs ontfangen. Maar juist door de Hoop heeft zijn Geloofsleven een hooger trap van ontwikkeling bereikt. Het Geloof en de Hoop hebben het zelfde middenpunt gemeen: d. i. God; maar de kring van het Geloof ligt binnen dien der Hoop. Door de Hoop wordt de blik des geestes ruimer; want van de Goddelijke Waarheden Gods, die het Geloof omhelst, voert zij tot de aanneming der Goddelijke Beloften, ook van die welke zich uitstrekken in de verste toekomst. Zeker, het is reeds veel, onuitsprekelijk veel, het treurig oog uit de diepte van het bedorven en schuldgevoelend hart op te mogen heffen naar Golgotha; te mogen vestigen op het Lam Gods dat de zonden der waereld wegdraagt, met de betuiging: „Voor mij gegeven, voor mij gestorven!" Zeker, het is reeds veel, onuitsprekelijk veel, den matten blik uit de duisternis der waereld, met haren strijd en hare zorgen, opwaards te wenden naar den hoogen Hemel, met de belijdenis: „Daarboven woont mijn Vader in het licht, die het oor neigt tot mijn gebeden; die mijn zwakheden te hulpe komt, die zich niet zal onttrekken waar mijn hart tot Hem uitgaat!" Bij dien blik wordt de pijn des gewetens gesust, want het Geloof zegt: „God is genadig!" Bij dien blik wordt het gevoel van eenzaamheid en verlatenheid opgeheven, want het Geloof zegt: „God is alomtegenwoordig!" Bij dien blik wordt de angst der hulpeloosheid gestild, want het Geloof zegt: „God is almachtig!" Maar o, hoeveel meer, hoe on-

uitsprekelijk veel meer is het niet, als door de deure des Hemels heen, het binnenste Heiligdom te aanschouwen en te zeggen: „Dit alles is het mijne." Waar het Geloof zegt: „Mijn God is bij mij!" dáár juicht de Hoop: „Ik zal bij God zijn!" Waar het Geloof den weg naar het graf beschenen ziet door het morgenlicht des Levenden, daar ziet de Hoop de zerk reeds weggewenteld, en Lazarus in den vollen dag! Het Geloof weet, dat, „zoo ons aardsche huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben," en zucht van verlangen naar de woonstede die uit den Hemel is. De Hoop aanschouwt reeds den Nieuwen Mensch, zoo als hij zijn zal, als het verderflijke de onverderflijkheid zal hebben aangedaan. Ja, de Hoop snelt den tijd vooruit, om zich te verlustigen in de voorstelling van alles, waarin Gods barmhartigheid ons het beeld der eeuwigheid heeft afgeschaduwd. Zietdaar de schare die niemand tellen kan, uit alle geslachten en tongen en natiën! Zietdaar den throon van God en het Lam, en de fonteine des Levens, uit hem voortkomende, klaar als kristal, om de zielen voor eeuwig te laven! Zietdaar het gantsche Hemelsche Jeruzalem, met zijn gouden straten, zijn boomen des levens, met de heerlijkheid Gods tot zijn zonne. Waar is al het oude? Voorbijgegaan. Waar is de dood? Verslonden ten leven. Waar zijn de tranen? Afgewischt van de oogen. Wie is Hij, de Volheerlijke, die daar komt tot de getrouwen, ze bij name noemt, voor God belijdt, voor de Engelen zegent? Dat is Christus de Heer! En die Zalige, dáár in de verte, die duizelt van blijde ontroering, die naauwelijks naderen durft, maar nu toesnelt op het woord des

Heilands, om den heilgroet te aanvaarden, om de kroon te ontfangen, om het Lam te volgen waar het ook heengaat. Wie is hij? Spreek, wie mag hij wezen? „Dat zijt gij!" zegt de Hoop, die uit God is!...

Neen, zoo diep en zoo ver kan het Geloof alleen niet zien: de Hoop is meer dan 't Geloove.

De Hoop is méér. Want gelijk zij ruimer blik heeft, zoo heeft zij ook grooter kracht.

Voorzeker, groot is de kracht des Geloofs; maar zoo de Hoop het niet bezielde in den strijd, zou het de waereld niet kunnen overwinnen. Juist de stellige verwachting der zaligheid, leert bidden, leert dulden, leert strijden, met de hoogste inspanning en met den besten uitslag. — Het Geloof ook bidt, want het gebed is zijn dagelijksch voedsel: maar niet zelden wordt het verzwakt door den inwendigen twijfel, of God wel ditmaal zal verhooren. Hoe vaak overstelpen de nutteloze woorden de trage gedachten of koude gewaarwordingen! Hoe menigmaal, vooral na nieuwe afdwaling of struikeling, ontbreken zelfs de woorden, en zou de werkzaamheid des gebeds geheel en al stilstaan, zoo niet de Geest onzen zwakheden mede te hulp kwame, en, waar wij niet weten wat wij bidden zullen, met onuitsprekelijke zuchtingen voor ons bade. Maar de Hoop laat niet af met bidden: want het gebed is niet alleen hare spijze, maar hare ademhaling. Zij heeft de toezegging der verhooring, en weet dat die eenmaal zal volgen. Zij verlustigt zich onafgebroken in de aanschouwing der hemelsche goederen, die de Vader zijnen kinderen heeft weggelegd, en dáár-

om laat zij het: „Abba Vader!" niet zwijgen in het dankbaar harte. — Maar ook geduld en volharding zijn bij uitnemendheid de eigenschappen der Hoop, gelijk geschreven staat 1): „Indien wij hopen hetgeen wij niet zien, zoo verwachten wij het met lijdzaamheid." Ja, gewis, het Geloof leert lijden, want het leert beseffen, niet alléén dat wij de smart hebben verdiend als onwaardige zondaren, maar ook dat de kastijding ons nuttig is tot onze vorming voor burgers van het Rijk des Heeren. Maar de Hoop kust de roede, en zegent de beproeving: want zij houdt het dáárvoor, dat „het lijden dezes tegenwoordigen tijds niet is te waardeeren tegen de heerlijkheid die aan ons zal geopenbaard worden." Zij verlevendigt den moed door de herinnering, dat de dienstknecht, in de voetstappen des Meesters, door verdrukking ingaat in het Koninkrijk Gods. In de beproeving wijst zij op de vrucht der gerechtigheid; onder het kruis naar de kroon; in den nacht naar het Oosten, waar de morgen eens heerlijk zal dagen. Zij geeft kracht tot zelfverloochening, want zij ziet op de vergelding des loons. Ja, zij weet, gelijk de landman, dat de vreugdeoogst eens te heerlijker zal zijn, naarmate het tranenzaad blijmoediger en overvloediger in de voren is geworpen. Hoe zou zij tot alles niet sterken? — Maar ook in den goeden strijd tegen vleesch en bloed, tegen waereld en zonde, is zij vooral een kracht ter overwinning. Gewis, het Geloof is machtig in den strijd: maar zonder de Hoop zou het weldra bezwijken. De Heilige Schrift spreekt van het schild des geloofs, maar van den

1) Rom. VIII: 33.

helm der hope der zaligheid. Evenmin als de krijgsman blootshoofds kan volharden, waar duizende pijlen en zwaarden het op zijn hoofd hebben gemunt, evenmin kan de Christen een duurzame zege behalen bij de aanvallen des Boozen, als de Hoop hem niet dekt en beveiligt. „Mijn schat is boven!" juist dàt vuurt hem aan, om zijn hart bij zijn schat te doen wezen. Slechts over den weg der heiligheid, leidt het pad tot het Land der zaligheid, want de reinen van harte zullen God zien: juist dàt doet hem waken en werken en jagen of hij het Volmaakte ook grijpen mocht, gelijk hij-zelf daartoe van Christus is gegrepen!

De Hoop, eindelijk, is meer dan 't Geloof, want zij geeft rijker vreugde.

Zeker, het Geloof is eene oorzake van velerlei vreugde, en Petrus spreekt de ervaring uit van alle geloovigen, als hij zegt 1): „In Christus, hoewel Hem niet ziende maar geloovende, verheugt gij u met een heerlijke en onuitsprekelijke vreugde." Alleen reeds de getuigenis des heiligen Geestes in de konscientie, dat men zich waarlijk geschikt gevoelt voor de hemelsche gelukzaligheid, is een bron van blijdschap. Maar juist die blijdschap wordt al terstond door de Hoop verrijkt, omdat deze in de geschiktheid voor de zaligheid een onbedriegelijken grond ziet voor de stellige verwachting der zaligheid. En behalven deze blijdschap des Geloofs, die zij aldus verhoogt en bestendigt, heeft de Hoop bovendien hare eigene vreugde, van

1) 1 Petr. I: 8.

zelve voortvloeiende uit haren aart en werkzaamheid, zoo als wij die vroeger beschouwden.

Met blijdschap erkent het Geloof, dat zoovelen Christus aannemen, van Hem macht ontfangen kinderen God te worden: maar met zalige vreugde verandert de Hoop de algemeene waarheid in een bijzondere belofte, door de persoonlijke toeeigening, die het: „zij" maakt tot „gij." — Met blijdschap erkent het Geloof, dat Gods kracht in zwakheid volbracht wordt, en — het volhardt in den strijd: maar met zalige vreugde weet de Hoop, dat Hij die het goede werk begonnen heeft, dat voltooit tot op den dag van Christus; en — het viert reeds triomf! En terwijl het Geloof zich verblijdt in de overéénkomstigheid zijner ervaringen, en die van velen, — verheugt de Hoop zich in de verscheidenheid der leidingen diens Eenen, die ook in Zijne genade geen éénvormigheid kent! Het Geloof vertrouwt, dat God een star kan doen lichten ook in den donkersten nacht: maar de Hoop aanschouwt de star, en, gelijk de Wijzen uit het Oosten, „haar ziende verheugt zij zich met zeer groote vreugde." Met één woord, terwijl het Geloof een „vaste grond is der dingen die men hoopt," is de Hoop een vervroegde aanschouwing der dingen die men gelooft. En zoo er blijdschap is in de overtuiging: „die gelooft zàl zalig worden," er is naamlooze vreugde in de zekerheid: „Wij zijn in hope zalig geworden:" — eene zekerheid die de stervende hand in de snaren doet grijpen bij het jongste lied: „Noch dood noch leven, noch engelen noch overheden noch machten, noch heden noch toekomst, noch hoogte noch diepte, noch eenig

schepsel, kan mij scheiden van de liefde Gods, die daar is in Christus Jezus mijnen Heer!"

III.

En nu, mijne vrienden! zijt gij kinderen der Hope? Had ik het oog op de hope dezer waereld, ik zou de vraag niet behoeven te doen. De waereld, even als de Pandora der fabel, bewaart nog de Hoop op den bodem van haar geledigde korf; en er is wel bijna niemand, die, ook na duizenderlei misrekeningen, niet meent dat nu eindelijk voor den eersten maal zijn wensch moet worden vervuld, al ware 't maar alleen om dat te kort te dekken. „Hoop doet leven", zegt het spreekwoord, en Hoop is dan ook de stroohalm, waaraan menig drenkeling den golfslag des levens en — des doods denkt te ontkomen. Maar deze hope, die een gemeengoed is van allen, omdat zij een instinkt is der menschelijke natuur, is, zoo als deze zelve, onvast en bedriegelijk; en gelijk zij vaak de dochter is van het Onverstand, zoo is zij op hare beurt vaak de moeder der Smarte, onleerzaam en lichtgeloovig tot hardnekkigheid toe! Neen, zoo wij vragen of de Hoop in uw hart woont, wij kunnen niets anders bedoelen dan de Hope van het vernieuwde hart, met één woord, de Christen Hope, waarvan wij spraken, hare „volle verzekerdheid tot den einde toe".

Is zij de uwe? Weet gij het zeker? Hebt gij haar onderzocht? En zijn de gronden, waarop zij rust, u proefhoudend gebleken? Getuigt uw geweten, dat zij ook bij ù opgegroeid is uit den wortel van dat Geloof, dat alleen de zielen zalig maakt?

Indien nog niet, de schuld is uwe, want God heeft haar u aangeprezen, ja aangeboden, uw leven lang, midden in het genot der dingen, die u onvoldaan, midden in de verwachtingen, die u onzeker, midden in de teleurstellingen, die u in droevige verbazing achter lieten, gelijk het kind bij het schuim van zijn gebarsten zeepbel. Als God ons voor een oogenblik verarmt, het is vooreerst omdat de bezitting eene ingebeelde en daarom eene schadelijke was, want alle logen werkt schade; maar ook om ons straks voor eeuwig te verrijken met de waarheid, die dubbel winst is na zùlk verlies. Daar zijn jaartallen en datums gegriffeld op de tafel uwer herinnering, waarvan gij zeggen moet, met Jakob: „Gewis, toen was de Heer aan deze plaats, en ik heb het niet geweten!" Uw verwelkte eerekrans, uw gesmolten fortuin, uw verkleinde vriendenkring, uw wijn dat water werd, uw laatst uitgedragen doode, uw jongst vervlogen hartewensch, zij alle verkondigen het u, dat uw God u heeft bezocht. Bezocht om u eindelijk los te maken van de waereld en hare ijdele beloften, om u de heerlijkheid te doen zoeken die voor God bestaat, den schat die nooit vergaat, den Vriend die immer blijft, en in Hem de vreugde die nooit verschaalt, de opstanding en het leven, d. i. de genezing aller wonden. En ja! God liet, onder alle duisternis, een lichtend spoor Zijner nabijheid na in uw eenzaam huis, een prikkel in uw smachtend hart, eene verzuchting tot Hem en het Zijne in uwe dorre ziel. Die verzuchting is het begin des gebeds, waarop het Amen volgen moet. O, spreekt het uit, dat gebed! Neemt er al uwe andere wenschen in op, totdat zij zich oplossen in den éénen, grooten

wensch om des Heeren te zijn met al wat gij zijt en wacht. Gelooft! Laat u met God verzoenen, en, in Hem, met dit uw eerste leven, ook met de afgevallen bloesems, de verijdelde begeerten, de onvruchtbare verlangens van dat leven, dat tot hiertoe zijn eeuwigen grondslag miste. Die grondslag ligt in Hem-alleen, tot Wien wij geschapen zijn, tot Wien wij terug getrokken worden door den geest diens Eenen en Eenigen, die voor tijd en eeuwigheid alle lagere en hoogere behoeften der onsterfelijke ziel, ook die der Hope, kan vervullen. Zonder hereeniging met God geen levensverwantschap met God — wij hebben het u vroeger herinnerd — en zonder deze geen levensgemeenschap met Hem, geen stellige verwachting dus van de dingen, die Hij zijnen kinderen te genieten geeft, juist omdat het Zijne kinderen zijn: een oodmoedig leven, een blijmoedig sterven, een vrijmoedig opzien tot eene onverderfelijke zaligheid!

Als het Geloof eenmaal in u woont, G., kan de Hoop u geen vreemdeling blijven. Zij volgt het Geloof op den voet, gelijk de warmte het licht. Zij is het Geloof-zelf onder eene verheerlijkte gedaante. Gezegende gast van Boven! vriendelijke verzoetster aller bitterheid der waereld, milde vergoedster aller beroovingen! Wat gij op haar uitzet, mijn broeder! is niet verloren: zij betaalt het met woeker terug, interest op interest, kapitaal ten honderd, in beter dan gemunt goud: in proefhoudenden vrede, den onbedriegelijken eersteling van onvergankelijke vreugde!

Of zeg mij, gij geloovige ziel, die de hope Gods in uw binnenste opnaamt! heeft zij u niet rijk gemaakt boven bidden en denken? Rijk — in de blijdschap der

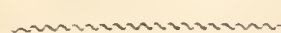
verzekerdheid, dat God ook ù aannam en onafgebroken bezig is u, naar uw eigen aart en aanleg, te hervormen naar Zijn beeld en tot de eeuwige aanschouwing Zijner heerlijkheid? Rijk — in de gehoorzaamheid aan Zijn gebod; in de onderwerping aan Zijn wil; in de volgzaamheid aan Zijne leiding; in de zelfverloochening naar 's Heilands voorbeeld; in aanvankelijke heiligheid, d. i. heiliging, afzondering van de zonde en hare slavernij, tot Zijne Liefdedienst, die de volmaakte Vrijheid is?...

Zoo volhard dan tot den einde, in alle deze, met lijdzaamheid en verblijding. Gij verwacht den Hemel: dat zij u genoeg, ook waar de Waereld met al het hare u ontbreekt! Toen Melanchthon op zijn uiterste lag, vroeg men hem of hij nog iets begeerde; en hij andwoordde: „Niets dan den Hemel-alleen!" Dat was de Hoop, die zijn doodspeluw zachtkens schudde!... O, gij Hope, die uit God zijt! sta gij ook eens bij onze veege sponde en fluister het ons toe: „In liefelijke snoeren zijn uwe plaatsen gevallen, en eene schoone erfenis is u beschoren!"

AMEN.

VII.

DE LIEFDE IS ALLES.

NAAR 1 KOR. XIII: 13.

GELEZEN:

1 KOR. XIII.

GEZONGEN:

Ps. 116: 1, 10.

GEZ. 63: 5.

Gez. 59: 5.

Ps. 133: 3.

1 Kor. XIII: 13.

En nu blijft geloof, hoop (en) liefde, deze drie: doch de meeste van deze is de liefde.

Eene eeuw, gelijk een persoon, moet voorbijgegaan zijn, om naar waarheid beoordeeld te worden. Zij moet tot de geschiedenis behooren; en dit kan zij niet, zoolang zij nog het voorwerp is van de persoonlijke, vaak zelfzuchtige sympathiën en antipathiën van het tegenwoordige oogenblik.

Hoe zal toch wel eenmaal het oordeel luiden, dat een billijke Nakomelingschap zal uitspreken over deze onze negentiende Eeuw? Al ontbreekt het volledige andwoord op deze vraag, het geweten dier Eeuw profeteert ons reeds nu, dat aan haar karakterbeeld de trek van waereld- en menschenvergoding niet ontbreken zal. „Die trotsche eeuw", zal het heeten, „heeft één lievelingsthema gehad, dat zij met alle mogelijke verscheidenheden heeft opgezongen, te weten: de voortreffelijkheid der menschelijke natuur."

En voorzeker, — wie zal het ontkennen? — de menschelijke natuur is voortreffelijk in vele; en vooral met opzicht tot den vooruitgang van wat men de Stellige Wetenschap genoemd heeft, de ontwikkeling en

volmaking van Industrie en toegepaste Werktuigkunde, heeft zij, in ónze dagen bij uitnemendheid, wonderen gedaan. Maar één ding, ja twee dingen zijn daarbij te bejammeren — en ook dit zal de kritiek van een Christelijker Natijd niet vergeten op te merken — vooreerst: dat de kinderen dezer eeuw zich zoo zeer gehaast hebben deze hunne eigene grootheid zelve te huldigen met onmatigen ijver, en ten tweeden, dat men, bij dien lofzang op de menschelijke natuur, wel wat te veel uit het oog verloren heeft, dat die natuur, spijt al de gaven en oorspronkelijke krachten, waarvan zij nog altijd getuigenis aflegt, toch in elk geval, door de zonde ontheiligd en misvormd, eene kranke natuur is geworden, die alleen door een Godlijk heelmiddel kan worden hersteld, ja „van Boven" moet worden herboren, wil zij metterdaad hare bestemming bereiken: het afschijnsel te zijn van de natuur haars heiligen Scheppers, tot Zijne eeuwige verheerlijking. Alle gaven en krachten zijn niet alleen uit en door maar ook tot den almachtigen Schepper, van Wien ook de wijste der aardsche koningen getuigd heeft, dat Hij „alles gewrocht heeft om Zijns zelfs wil."

Hoop, Geloof en Liefde, deze drie, zijn, naar de uitspraak van een Apostel-zelven, de onmisbare, altijdblijvende bestanddeelen van het Godlijk Leven in den mensch, d. i. van het waarachtig-Menschelijke Leven, indien anders de Mensch in God alleen de Mensch is in zijne ware ontwikkeling. Van deze levenselementen nu, is de Liefde de meeste. En daarom, M. H., indien wij bij eene vroegere ontvouwing van den aart en de waarde van des Christens Geloof en Hope, een biddend beroep hebben gedaan

op uwe belangstellende aandacht en Gods belangstellingwekkenden zegen, wij doen dat nù met een aandrang in die zelfde mate grooter als het voorwerp onzer tegenwoordige beschouwing verhevener en gewichtiger is.

I.

Wij hebben nu achteréénvolgends den aart en de waarde van het Geloof en de Hope des Christens onderzocht. Wij hebben het Geloof leeren kennen als de vatbaarheid voor de zaligheid, omdat het, met wegneming van alle zich daartegen verzettende hinderpalen, den mensch terugbrengt in den éénigen toestand, waarin hij met zijnen God heréénigd kan worden. Geen wonder dan ook, dat wij het Geloof véél noemden, als de onmisbare, onvergankelijke, onbedriegelijke gave, de eerste voorwaarde tot ons eeuwig heil. — Maar liefelijker nog rees het beeld der Hope voor onzen geest, die wij leerden kennen als de stellige verwachting der zaligheid, omdat juist zij, door de opheffing van een drievoudig misverstand, ons de vervulling van al Gods heerlijke beloften voor de Toekomst, voor ons-zelven als zeker te gemoet doet zien. Geen wonder dan, wederom, dat wij de Hoop méér noemden dan 't Geloof, daar zij, het Geloof met al zijne krachten en uitwerkselen in zich sluitende, daar boven nog uitmunt, door ruimer blik, door grooter kracht, door rijker vreugde.

Wanneer we nu meenden, dat er dan ook geen hooger gift door den Vader der Lichten kan worden gegeven dan die Hoop; dat er geen volmaakter zielstoestand op aarde denkbaar is, dan die waarin zij ons

verplaatst, zouden wij ons evenwel bedriegen. — „Nu blijven," zegt ons tekstwoord, „Geloof, Hoop, Liefde, deze drie; maar de meeste van deze is de Liefde:" — zoodat er dan niet alleen nog een derde, even wezendlijk en daarom even duurzaam bestanddeel des Christelijken Levens bestaat; maar dat bestanddeel bovendien de beide anderen in waarde overtreft.

„De Liefde is de meeste; de Liefde is alles: want zij is de voorsmaak der zaligheid:" zietdaar de derde stelling, aan wier ontwikkeling wij deze ure wenschten toe te wijden.

De Liefde, zeggen wij, is de voorsmaak der zaligheid. — De zaligheid, gelijk wij vroeger hebben aangetoond, is niet anders dan Godzaligheid, d. i. volkomene vereeniging van ons innigst wezen met God. Terwijl nu het Geloof de Godskracht is, die ons van God verwijderd hart tot God terugbrengt en bekwaamt om eenmaal, in de volmaaktste gemeenschap met Hem hersteld, het Hoogste Geluk te smaken; terwijl de Hoop ons bovendien de mogelijkheid tot zekerheid maakt, en ons dit Hoogste Geluk leert beschouwen als onze gewisse erfenis, is het juist de Liefde, die het werkelijk bezit van dat Hoogste Goed als 't ware vervroegt. Kan 't anders? Neen, immers? Of is het met „deze drie" niet aldus gelegen: het Geloof blikt naar buiten, op de Liefde Gods die ons omringt met zegen in dit leven; de Hoop blikt naar boven, naar de Liefde Gods die ons met nog hooger zegen wacht in het leven hiernamaals; maar de Liefde draagt binnen in zich wat buiten en boven ons was: want God is de Liefde, en die de Liefde in zich heeft opgenomen, heeft God-zelven in zich opgenomen, die nu in

het hart als in Zijn eigen tempel woont. Hij die lief- heeft, heeft den hemel reeds in zijn hart, nog eer zijn hart in den hemel is. Hij smaakt de zaligheid reeds bij vóórproef; hare eerstelingen zijn hem geschonken: geschonken in den vrede met God, die alle verstand te boven gaat; geschonken in de vreugde in God, die onuitsprekelijk is; geschonken in den heiligen zin, die alle onreinheid uitwerpt als een vijandig element, dat zich niet kan verdragen met de wenschen en behoeften van den nieuwen mensch; geschonken, met één woord, in het kindschap Gods, dat met een: „Abba Vader!" in den Levende ons doet leven en bewegen en zijn. — De Liefde dan, hoe zullen wij haar waardig loven? De Liefde, wie zou haar niet begeeren?

Toch wordt zij zoo schaars gevonden, getuigen de menigvuldige klachten, waarmede zoovelen door dit leven gaan!.. Ware toch de Liefde overvloediger, de juichtonen zouden luider klinken; want hoe zou men met den voorsmaak der zaligheid in 't hart, zijnen weg niet met blijdschap reizen? Van nature, neen! hebben wij de Liefde niet: waarom dan ook een Apostel het noodig geacht heeft te vermanen: „Doet aan de Liefde!" 1); en om harer deelachtig te worden, is het ons in de eerste plaats noodig, van harte te erkennen, dat zij ons — ontbreekt. Dat kan ons niet bevreemden, omdat wij weten dat juist in de zelfzucht en zelfgenoegzaamheid van het Eigen Ik het wezen van ons geheele bederf gelegen is. Maar wèl bevreemdend mag het schijnen, dat ook daar waar een beginsel des Nieuwen Levens kiemt, de Liefde nog vaak zoo koud,

1) Koloss. III: 14.

zoo onvruchtbaar is. Is het niet, omdat men de dringende noodzakelijkheid der Liefde niet recht gevoelt, en dus nog niet boven alles naar de Liefde jaagt? omdat men er nog niet ten vollen van overtuigd is, hoe verder van de Liefde, des te verder van God, en dus des te verder van de zaligheid? . . .

Ziet; er is een driedubbele macht, die ook den geloovige nog altijd weêr op meerder of minder afstand van God dreigt te verwijderen. Ik bedoel:

de koelheid van het ondankbaar hart, dat zoo ras vergeet wat wij God zijn verschuldigd en wat Hij eischt tot loon Zijner liefde;

de lust van het zondig vleesch, dat ons nog telkens in de zinnelijkheid tracht te verstrikken en het Hemelsche te doen vergeten voor het Aardsche Goed;

de verzoeking der booze waereld, die ons overal omringt, om ons te verleiden door haar voorbeeld en God te doen verlaten.

Maar wat doet nu de Liefde, die, uit het Geloof geboren en door de Hoop gevoed, in het harte woont?

Zij fnuikt die vijandige machten en hergeeft God de volle heerschappij over dat gantsche hart.

De Liefde herinnert ons gedurig de ontfermingen Gods, want de Liefde is het geheugen des harten. Zij doet ons met dank erkennen, dat wij „het leven, den adem en alle dingen," aan onzen Schepper verschuldigd zijn. Zij houdt ons staande op den weg, om ons terug te doen blikken op de afgelegde baan, waar elke voetstap getuigt van de hulp van den Besten Weldoener. Zij spreekt van onverwachte zegeningen en on-

gedachte uitkomsten, van onverdiende voorrechten boven duizenden. „Heeft u ooit iets ontbroken?" zoo vraagt ze, „van 't geen gij waarlijk noodig hadt? Heeft Hij die de lelie kleedt, u naakt gelaten? En die de jonge rave spijzigt, heeft Hij u laten hongeren? Heeft Hij uwe ziele niet verkwikt met zoo menige vreugde? en werden ook zelfs de smarten die u troffen, niet wederom bronnen van hoogere blijdschap, omdat zij u opvoedden in de school der zelfverloochening, en het Hoogste deden zoeken?" De Liefde brengt ons naar Bethlehem, en wijst ons op het Kind in de kribbe, met den lofzang der Engelen: „Eere zij God in de hoogste plaatsen, vrede op aarde, in menschen een welbehagen!" De Liefde brengt ons naar Golgotha, en wijst ons op den stervenden Heiland, met de juichstem des Doopers: „Ziet het Lam Gods, dat de zonden der waereld, dat ook úwe zonden, wegdraagt!" De Liefde voert ons voor de geopende deure des Hemels, waar de belofte des Eeuwigen ons toeklinkt: „Die overwint, zal alles beërven, en ik zal hem een God zijn, en hij zal mij een zoon zijn." De Liefde doet ons danken voor de gaven des Geloofs en der Hope, door welke die belofte aan ons vervuld kan worden, en aanvaardt haar met tranen van vreugde. De Liefde wekt telkens weêr ons sluimerziek hart uit den dreigenden slaap der onverschilligheid met den psalm der dankbaarheid: „Loof den Heer, mijne ziele! en al wat binnen in mij is, Zijnen heiligen naam! loof den Heer, mijne ziele, en vergeet geene van Zijne weldaden!"

Zóó doet de Liefde, daar zij ons Gods Liefde in hare volheid doet aanschouwen, ons Gods Liefde eerst recht genieten en in haar — den voorsmaak der zaligheid.

Maar juist omdat de Liefde ons Gods Liefde zoo dankbaar in al haren omvang doet smaken, verlevendigt zij gedurig de vraag in het binnenste: „Als God dit alles voor u heeft gedaan, wat doet gij dan, o ziele! voor God?"
Liefde wekt wederliefde, en de wederliefde moet zich openbaren in de verheerlijking van Hem die het eerste heeft liefgehad, verheerlijking met hart en mond en daden. De zaligen in den Hemel „dienen God in Zijnen tempel dag en nacht," d. i. onafgebroken; want in God te leven, is God te dienen, en dit dienen behoort dus tot de zaligheid.

Dáárom, wie God lief heeft, volbrengt Zijne geboden, niet door uiterlijken dwang, maar door innerlijken drang. De Liefde Gods openbaart zich in Liefde tot al wat God lief heeft en haat tegen alles wat God haat: want zij is de hoogste sympathie met God. Zij bestrijdt dus de zonde. Zij kruisigt dus het vleesch met de begeerlijkheden. Zij wendt dus de oogen af van het schijngoed der waereld, waar een vloek op rust; om langs den weg der heiligmaking naar het welbehagen Gods te streven. Dáárom heet dan ook de Liefde de band der volmaaktheid, de vervulling der wet: want in het ééne gebod der Liefde, worden alle andere geboden betracht. De Liefde — zóó heeft men te recht gesproken — loopt als een purperen draad het gantsche paerelsnoer der christelijke deugden door. Zij kleedt zich in alle kleuren, slechts niet in onreine. Zij neemt alle gedaanten aan, slechts niet die der zonde. Zij herschept zich in elke deugd, in al wat goed, al wat lieflijk, al wat weldadig, al wat vertroostend is. Daarom dan ook drukt zij zich uit in een levendig en werkzaam wel-

behagen in Gods schepselen en Christus' verlosten. Hoort, met wat heerlijke trekken onze Apostel-zelf, door haar bezield, haar afmaalt op deze zelfde bladzijde: „De Liefde is lankmoedig; zij is goedertieren," want zij is God in ons, en God is goed en geduldig in Zijne eeuwige goedheid. „De Liefde is niet afgunstig," omdat Hij het niet is, die mildelijk geeft en niet verwijt. „De Liefde handelt niet lichtvaardig," zij praalt niet noch jaagt naar bijval. „Zij is niet opgeblazen," niet hoovaardig of trotsch. „Zij handelt niet ongeschiktelijk:" zij vergeet nooit wat zij anderen verschuldigd is, en tucht en orde besturen haar werk. „Zij zoekt zich-zelve niet," want zelfzucht is de bron der zonde; en geven is zaliger dan ontfangen. „Zij wordt niet verbitterd; zij denkt geen kwaad": zij rekent het booze niet toe, zij vergeeft gaarne beleedigingen. „Zij verblijdt zich, niet in de ongerechtigheid, maar in de waarheid:" zij verheugt zich, niet als anderen in zonde leven, maar als zij rein en heilig trachten te wandelen voor God. „De Liefde bedekt alle dingen:" zij verbergt en ontschuldigt anderen feilen. „De Liefde gelooft alle dingen:" zij vertrouwt zonder argwaan zoo lang zij kan. „De Liefde hoopt alle dingen:" zij verwacht het beste van elk en allen. „De Liefde verdraagt alle dingen:" ook gekrenkt en miskend, houdt zij vol en blijft leven. „De Liefde vergaat nimmermeer!"

Waar Liefde is, is heiligheid, is God; en daarom, indien zaligheid en heiligheid één zijn, is de Liefde het begin van het leven in God, de voorsmaak der zaligheid; want „waar Liefde woont," zegt de Psalmdichter, „aldaar gebiedt de Heer den zegen, het leven tot in eeuwigheid."

Die Liefde kent de waereld niet; want „al dat in de waereld is, de begeerlijkheid des vleesches en de begeerlijkheid der oogen en de grootschheid des levens, is niet uit den Vader." Die drievoudige prikkel jaagt de kinderen der menschen in eeuwige onrust daar heen; en maar al te zeer is het hun aan te zien, dat de drukkende, knagende zelfzucht in hun binnenste woont. Dit treurig verschijnsel is den geloovige tot een onophoudelijke ergernis en aanstoot. Hoeveel naauwer zou hij met zijnen God verbonden kunnen leven, als hij alleen door kinderen Gods omgeven ware!... Maar nu! hoeveel is er niet, dat met de heerschende stemming zijns harten in strijd is, en haar, met meer of minder geluk, zoekt te storen! Wat wordt hij telkens afgetrokken van de onzienlijke dingen naar de zienlijke, die zijne ziel op nieuw willen doen rondwentelen in den ouden, rustelozen maalstroom van zondige begeerten en schuldig genot, van alle booze hartstochten die van God vervreemden, het Geloof zelf schokken en de Hoop verdringen!.. Wat zal hem van de verschrikking der waereld verlossen en hem hare verleiding doen overwinnen?

Ook dàt, M. T., kan de Liefde-alléén. Waar de Liefde Gods geworteld is, daar is het hart met God vereenigd, zoodat het niet maar gebruik maakt van den vrijen toegang dien het heeft tot den throon Zijner Genade, maar onafgebroken leeft in Zijne gemeenschap. Zonder zich ooit aan Zijn alwetenden blik te willen onttrekken, verkeert het immer voor Gods aangezicht met al zijn verzuchtingen, al zijn gebeden, al zijn aanvechtingen, al zijn stille worstelingen, al

zijn overwinningen. Het stort zich uit in Gods hart, het neemt toevlucht onder Gods vleugelen, het schuilt in Gods schoot, het versterkt zich in Gods kracht, tegen alles wat het Godlijk Leven in zijn binnenste schuilhoeken zou kunnen belemmeren of schokken. Door de Liefde is de christen mede opgewekt en medegezet in den Hemel met Christus. Ja, door de Liefde is hij in God met dit zijn leven; en God versterkt het met de voedende kracht Zijns geestes en draagt het met Zijne alverzorgende voorzienigheid.

Zóó is hij dan reeds in deze waereld boven de waereld verheven: hij vreest hare dreigingen niet, want zij heeft geen macht over hem — hij is buiten haar bereik. Hij is gewapend tegen al hare pijlen, en de weêrklank harer stem dringt niet door tot zijn hart, waar de Hemelsche sabbatsstilte niet wordt gestoord. Het genot van Gods Liefde vergoedt hem niet alleen alles wat hem op de waereld ontbreekt, maar weegt duizendmaal op tegen al hare heerlijkheden. Het is met die Liefde gelijk van haar geschreven staat: „Hare vlammen zijn vurige kolen: geen wateren kunnen haar verdrinken; en al bood men voor haar alle schatten der aarde, Gods kind zou ze ten eenenmale verachten.” En wederom: „De verborgenheid des Heeren is voor degenen die Hem liefhebben, en Zijn verbond om hen die bekend te maken.” Al de genietingen der Natuurlijke Liefde, ook in hare edelste verschijnselen, gelijk die van den zoon tot zijnen vader, van de dochter tot hare moeder, zijn slechts zwakke afschijnselen van de Hemelsche Liefde, die het bewustzijn van de vereéniging met God in het menschelijk Hart doet ontstaan. Voor-

waar! daar zijn verrukkingen van vreugde bij het gevoel van Gods nabijheid, bij het genot van Gods welbehagen, bij de volheid van Gods zegen; daar zijn bewegingen des harten van innigen dank, van heilig verlangen naar gelijkvormigheid aan Hem, van brandende begeerte om Hem te verheerlijken; daar zijn zoetheden in Gods gemeenschap, die de Liefde-alléén kan smaken, en die onuitsprekelijk blijven!... De Liefde-alléén verstaat het, want zij kent het bij ervaring: „Daar is verzadiging van vreugde voor Gods aangezicht, en lieflijkheden zijn in Zijne rechterhand eeuwiglijk." — Die „lieflijkheden" nu, wat zijn zij anders dan de eerstelingen des Hemels, dan de voorsmaak der Zaligheid en haar onderpand tevens?

Voorwaar, de Liefde alleen heft den zondigen toestand der zelfgenoegzaamheid op, en wekt in den mensch de éénheid met God en Gods éénheid met hem. Door haar wordt Gods liefde zijne liefde; want hij leeft niet meer, maar Christus leeft in hem; en die Liefde die hem gegeven is, wordt, naar het woord zijns Verlossers, binnen in hem eene fonteine van water, springende tot in het eeuwige leven!"

II.

Zoo is dan de Liefde hier beneden de voorsmaak der zaligheid. — Wat dunkt u, is het te stout gesproken, als wij haar de meeste, als wij haar alles noemen? Voorwaar, wel is zij de meeste, wel is zij alles: want zij is immers de volste van inhoud, de hoogste van wezen, de langste van duur.

Zij is de volste van inhoud. Want zij bevat Geloof en Hoop in zich, en niet omgekeerd. Uit het Geloof is zij geboren, door de Hoop is zij gevoed, en beide zijn met haar hier beneden onverbrekelijk verbonden. Op al de waarheden Gods heeft zij Ja en Amen gezegd, en al de beloften Gods heeft zij aangenomen. Maar die waarheden, van leerstellingen die zij waren, zijn door haar tot feiten geworden, ja, tot ééne daad, die bron wordt van alle werken der gerechtigheid: „weêrgekeerd en aangenomen!" En die beloften, van toezeggingen voor de toekomst die zij waren, zijn door haar tot genietingen voor het tegenwoordige geworden, ja, tot één genot, dat de springfontein wordt van alle stroomen der zaligheid: „God in mij en ik in God!" De Liefde aanschouwt in 't Geloove, en is in Hope zalig. Zij is zooveel méér dan het Geloof, als de vrucht méér is dan de bloesem, en zooveel méér dan de Hoop, als het bezit méér is dan de verwachting. Juist van de Liefde, en van haar-alléén, staat er in ons teksthoofdstuk geschreven: „Zij gelooft alle dingen; zij hoopt alle dingen." —

Maar gelijk zij dieper is van gehalte, zoo is zij ook breeder in omvang dan het Geloof en de Hoop.

Het Geloof drijft uit tot God om het hart met Hem te hereenigen. De Hoop blikt op tot God, om uit Zijne hand de zaligheid te gemoet te zien, die uit die hereeniging geboren zal worden, als deze hiernamaals volkomen zal zijn. Maar de Liefde brengt die toekomst reeds in het heden over: de Liefde maakt die hereeniging reeds hier zoo naauw en innig als mogelijk is éér het Volmaakte gekomen is. De Liefde omhelst

als met uitgestrekte armen den volheerlijken God in al Zijne deugden en volmaaktheden. Zij kleeft Hem aan, niet om hetgeen Hij geeft, maar om hetgeen Hij is: niet om het genadeloon, dat Hij beloofd heeft, maar om Hem-zelven, om Zijne liefde te smaken, die alleen reeds haar hoogste loon is. In die Liefde Gods smaakt zij den hemel en al wat hemelsch en godlijk is. En terwijl er in het Geloof en in de Hoop in zóó ver nog altijd iets eigenbatigs overblijft, als de mensch daarin uitsluitend zich-zelven bedoelt: dáár bedoelt de Liefde God-alleen, zoodat zij-alleen den Psalm leert zingen: „Wien heb ik nevens U in den hemel? nevens U lust mij ook niets op de aarde. Bezwijkt mijn vleesch en mijn hart, zoo is God de rotssteen mijns harten en mijn deel in eeuwigheid."

Ja, meer! in al Gods schepselen omhelst de Liefde den Schepper, juist omdat zij Gods schepselen zijn. Zij verlustigt zich in de Natuur, die het werk is Zijner handen en de spiegel Zijner almacht en goedheid. Zij heeft een welbehagen in de Menschen, omdat God zulk een welbehagen in hen heeft, dat Hij Zijn Eeniggeborene voor hen heeft gegeven, den menschen in alles gelijk uitgenomen de zonde!... „Die liefheeft Dengene die geboren heeft, die heeft ook lief dengene die uit Hem geboren is." Dáárom is elke broeder in 't Geloof hem die liefheeft gezegend en dierbaar bij de gedachte: de verborgenheid der Eeuwige Godlijke Liefde arbeidt ook aan dit hart en werkt in hem een wonder des Nieuwen Levens, in de liefde, tot zaligheid!" Wat zeg ik? dit is de aanbevelingsbrief, die eenen iegelijken mensch tot hem inleidt: „Ook voor deze ziel heeft Gods liefde zich geopenbaard en is de

Zoon Zijner liefde gestorven!" — Ziet, hoe de Liefde alle natuurlijke betrekkingen des levens verhoogt en heiligt! Zij vormt Godvruchtige ouders en kweekt Godzalige kinderen. Zij heiligt het Huwelijk tot een Echt der zielen, die in den hemel niet wordt ontbonden. Zij maakt de heeren barmhartig en de dienstknechten getrouw, en beide dienaars des éénigen Meesters. Zij kleedt den naakte; zij voedt den hongerige; zij troost den bedrukte; weent met die weenen, en verblijdt zich met den blijde. Zij geeft raad en brood, en het brood der ziele, Gods eeuwig woord, ook den Heiden daar ginds in de verte. Niemand is haar verre en niemand vreemd en allen zou zij wenschen alles te kunnen zijn. Hoe meer zij geeft, hoe rijker zij wordt, om altijd meer te geven. Voorwaar, voorwaar! bij zulk een volheid van inhoud, doet zij ons des Apostels woord beämen, en juichen: „De Liefde is de meeste, zij is alles!"...

De Liefde is de meeste, de Liefde is alles: want zij is ook de hoogste in wezen.

Is het Geloof, naar zoovele uitspraken der H. Schrift, onmisbaar tot zaligheid, ja, eene eerste voorwaarde tot gemeenschap met God, ook de Liefde wordt in niet minder krachtige uitspraken voorgesteld als noodzakelijk tot ons eeuwig heil. Slechts hij die liefheeft, „is uit God geboren en kent God: „die niet liefheeft," daarentegen, „heeft God niet gekend." „Die den Heer Jezus niet liefheeft, die is eene vervloeking; en die zijn broeder niet liefheeft, is in de duisternis, en wandelt in de duisternis en weet niet waar hij he-

nengaat." Door de Liefde-alléén worden Gods geboden vervuld, en is de band met God onverbrekelijk. Ja, de Liefde is het voornaamste der bestanddeelen des Christelijken Levens, gelijk de Apostel haar ook het laatste noemt. Zij is de kroone des Christen levens: zijn volle vrucht, die eerst dàn kan verschijnen als de knop des Geloofs en de bloesem der Hope haar voorafgegaan en voorbereid hebben. Ja, het Geloof en de Hoop moeten enkel dienen om de Liefde te voeden en te bevorderen, die ten laatsten „alles in allen" moet zijn.

Dat alles doet ons reeds vermoeden, dat de Liefde niet-alléén een hooger kracht moet bezitten dan het Geloof en de Hoop, in wier grond zij wortelt, maar ook hooger moet zijn in wezen. — En wij hebben ons niet bedrogen: want er staat geschreven: „Die in de Liefde blijft, die blijft in God en God in hem, want God is Liefde." God is Liefde: zoo is dan de Liefde Zijn wezen, en ónze Liefde Levensverwantschap met God, de aanvang van die „godlijke natuur"-zelve, die wij deelachtig zullen worden, „nadat wij ontvloden zijn het verderf, dat in de waereld is door de begeerlijkheid." Neen, nergens lezen wij ooit van God, dat Hij gelooft; en geen wonder! want Hij weet alle dingen, en door zich-zelven, op de volmaaktste wijs. En wederom, op geene enkele bladzijde vinden wij ooit geschreven, dat God hoopt; en geen wonder! want alles bezit Hij, Wiens de aarde is met hare volheid, de hemel met zijn heerlijkheid; die het Leven in zich-zelven heeft, uit Wien, door Wien, en tot Wien alle dingen zijn. Maar wij kunnen dat Evangelie niet openslaan, of Zijne Liefde wordt er ons gepredikt, die, gelijk ons zoo even een Johannes herinnerde, niet maar eene Zijner

eigenschappen maar Gods wezen-zelf is... Zoo is dan de Liefde, die onze borst doet gloeien, een sprank van Zijne vlamme, een trek van Zijn gelaat! Zoo is dan de Liefde onze adelbrief, dien wij in ons binnenste omdragen in de heilige zelfbewustheid die Gods Geest in ons opwekt: „Wij zijn van Gods geslachte."

Heerlijke Liefde! Ja, zij is alles: alles in God, en daarom alles in den mensch, die naar Gods beeld is geschapen. Zonder Liefde zou God geen God zijn; want den verhevenste en liefelijkste van al Zijne namen, den Vadernaam, zou Hij verliezen: en bij alle koele bewondering Zijner wijsheid en alle slaafsche vreeze voor Zijn almacht, zou geen hart tot Hem uitgaan om Hem te zegenen. Maar, zonder Liefde ook, evenzeer, zou de Christen geen Christen zijn, want de eervolste en beminnelijkste van alle namen zou hem ontbreken: de Kindernaam voor God, en de Broedernaam voor de menschen! En al ware het mogelijk, dat hij zonder de Liefde kon profeteeren en alle verborgenheden wist en bergen verzette', goed en bloed ten offer bracht, toch, zonder de Liefde zou hij een klinkend metaal zijn, een luidende schelle, zonder geest, zonder leven: een geruchtmakend voorwerp van verbazing misschien, maar van eerbied en teederheid nimmer! Zoo is dan de Liefde het ware kenmerk des Christens, het ware wezen des Christendoms: Liefde tot God boven allen en tot den naaste als tot zich-zelven! De zwakheid van het Geloof en de slapheid der Hope kunnen door een overvloed van Liefde worden bedekt; maar de armoede aan Liefde kan door Geloof noch Hoop worden vergoed. De Liefde in ons, is God in ons. Voorwaar, voorwaar! zij is de hoogste in wezen en daarom de kostbaarste in

waarde van alle Gods gaven. Paulus had recht: „De liefde is de meeste!” de Liefde is alles!

Ja, de meeste is de Liefde, eindelijk ook dewijl zij de langste in duur is. Zijn Hoop, Geloof en Liefde, des Christens drie geleids-engelen, door dit leven naar het andere, welnu het Geloof en de Hoop nemen afscheid aan den grenspaal, om tot de Aarde weder te keeren, waar zij bij uitsluiting hunne werkkring en bestemming hebben. Maar de Liefde, de Hemelsche, gaat mede over den grenspaal heen, en draagt de ziel op hare vleugelen de open hemelpoort binnen. Hier beneden is de verborgenheid der Godzaligheid ons als een raadselachtig spiegelbeeld en alle kennis daarvan is „ten deele”. Dien schaduwomtrek ontwaren wij en die onvolkome kennis, die ons trouwends hier genoeg is, nemen wij in ons op door 't Geloof: door het Geloof alléén vermogen wij dit, maar het Geloof vermag ook niet méér. Intusschen, ons is door den Apostel (vs. 12) een toekomst beloofd, waarin wij „God zullen kennen gelijk wij van Hem gekend zijn, van aangezicht tot aangezicht”, d. i. op de volkomenste wijze, en tevens aller dingen oorsprong en wezen. Daarin ligt dus opgesloten dat het Geloof, voor zoo ver het zich slechts uitstrekte tot wat ten deele was, zal ophouden. Het Geloof, in den engeren zin des woords, wordt Aanschouwen; en het Geloof, voor zoover het de toestand van vatbaarheid voor eene aanstaande zaligheid was, lost zich op in den toestand van het werkelijk zaligzijn. Het zelfde geldt van de Hoop; want de Hoop, in den engeren zin des woords, wordt Bezit; en voor zooverre zij de stellige verwachting der zaligheid was, heeft zij uitgediend van het oogenblik af, waarop

het eenmaal verwachte bezeten wordt, en de Toekomst, die men op aarde te gemoet ging, een Hemelsch Tegenwoordig geworden is, waar het geen tijd meer heet maar eeuwigheid.

Maar de Liefde was reeds hier beneden de voorsmaak der zaligheid, en daarom is de eenige verandering die zij ondergaan kan, een toeneming, een ontwikkeling, waarbij de voorproef wordt tot de volle verzadiging, de handvol waters uit de beek tot de springende fonteine-zelve. Wat hier de Liefde nog belemmerde in hare vlucht en werkzaamheid, is dáár voor immer weggenomen: onverhinderd ontvouwt zij in den Hemel al hare krachten, „God in Zijn tempel dienende dag en nacht," en den Heer en al Zijn verlosten omvattende. Juist omdat zij hier slechts de eerstelingen kon smaken van wege hare zwakte bij de overgebleven zonde, die zelfzucht is, zal zij daar ginder gedurig moeten toenemen in kracht en reinheid, om het gantsch zeer uitnemend gewicht der heerlijkheid te dragen, om de volheid der zaligheid voor eeuwig te kunnen genieten. Waar de gereinigde van harte God ziet, en de verloste zijn Heiland aanschouwt gelijk Hij is, wordt hij meer en meer van gedaante veranderd naar het beeld zijns Gods, die de Liefde is, en zijnen Heer gelijkvormig, die het afschijnsel is van den God der Liefde. — Ja, voorwaar! de Liefde is uit God, en daarom, gelijk God Eeuwig is, is zij Eeuwig: „Zij vergaat nimmermeer!"

III.

Is die Christen Liefde de uwe, M. H.?... Ziet, wij hebben het gezegd en herhalen het, van nature ontbreekt ons de Liefde. Al de zonden die wij begaan

met gedachten, woorden en werken, bewijzen hare afwezigheid, en laten het niet twijfelachtig wie hare plaats heeft ingenomen: de doodsche en doodelijke zelfzucht. Deze erkentenis — ook dit willen wij herhalen — is de eerste schrede tot het bezit; want indien hij die zoekt, de belofte heeft dat hij vinden zal, alleen hij die mist, zal waarlijk zoeken. Maar zóó groot en zóó blind is die zelfzucht, dat zij juist dit ééne niet erkennen wil. Ach, hoevelen leven voor zichzelven alleen, zonder anderen regel dan hunne ongeregelde begeerlijkheid, zonder andere wet dan hun eigen wil, en meenen nochtans dat zij God lief hebben! Hoevelen wandelen in allerlei Heidensche zonden en onchristelijke praktijken, en wanen terwijl dat zij des Heeren zijn! Hoevelen voeden al de bitterheid van den haat of al de ijskoude der onverschilligheid in het bekrompen hart, en beweeren niettemin dat zij hunnen naaste beminnen! Waarom, zoo de Liefde in der menschen borst woont, die murmureeringen en lasteringen Gods en der menschen, die twisten en krakeelen in kerk en staat, die kreeten en tranen en ellenden in de huisgezinnen? En wij-zelven, die het erkennen, dat de Liefde niet alleen onze plicht en roeping, maar ook onze eer en ons hoogste voorrecht is, waarom staan wij nog dagelijks beschaamd, waar wij rekening houden met ons-zelven tegenover de menschen en God?... Als deze vragen ons veroodmoedigen, als wij met droefheid onze liefdeloosheid belijden, ziet! de Heiland is nabij om ons te verlossen van den vloek der liefdeloosheid. Zoeken wij de Liefde Gods, dat zij onze zonden uitdelge en ons hart en ons leven vernieuwe! Laat Gods liefde voor ons, allereerst ons ontsteken in liefde tot God. Bidden wij God, dat Hij

ons leere Hem lief te hebben uit een rein hart: dan zal de broederliefde van zelf ontwaken in ons binnenste! En is zij ontwaakt en voedt zij zich uit de liefde tot God, Br. en Z., laat ons dan met verdubbelde inspanning bidden en waken, dat niets die hemelsche vuurvlam blussche. Laat ons strijd voeren tegen alle bedenken des vleesches, dat een vijandschap Gods is. Onderdrukken wij de bewegingen van nijd en afgunst en spijt en wraakzucht, eer de booze blik worde tot het booze woord, dat reeds een halve daad is. Laat ons niet liefhebben met woord en tong, maar metterdaad en in waarheid. De grootste armoede is armhartigheid. En God die rijk is, laat Zijne kinderen in niets gebrek lijden, ook niet aan de gelegenheid om den Vader te verheerlijken en de macht om den Broeder wel te doen. Als de liefde Gods in ons is uitgestort en de liefde tot Christus en de menschen heeft ontstoken, zijn wij tot alle offers in staat. Ziet die wolke van getuigen, die rondom ons ligt! Heerlijke Apostelen, die, om onsterfelijke zielen van het verderf te behouden, uwe lichamen liet dooden! Machtige Kerkhervormers, die, om vervreemde harten tot den God der waerheid terug te brengen, schavot en houtmijt hebben veracht! Edele Zendelingen, die, om arme Heidenen den Satan te ontrukken, schipbreuken hebt getart en u tot in de spelonken der menscheneters hebt gewaagd! Stille Weldadigen, die, om weezen en weduwen te bezoeken in hunne verdrukking, u onthoudt ook van de geoorloofde genietingen, en de gemakken der waereld ten offer brengt. Ja, gij zijt overgegaan uit den dood tot het leven. Gij wist het hier beneden, gij weet het daar boven; en gij hebt ook dit ondervonden, dat geen teug koud wa-

ters verloren is gegaan. O mochten wij u gelijken! Of, mijn Medechristenen, heeft de Liefde niet een heerlijk loon? Hoe zalig zijn God te beminnen en in de gehoorzaamheid aan Zijne geboden een voorsmaak te genieten van het leven des hemels, waar Hij allen alles is! Hoe zalig te ervaren, dat wij tempelen zijn des Heiligen Geestes, dat God niet alleen met ons, maar ook in ons is en wij in Hem! Jagen wij daar naar; smeeken wij daar om! Verdiepen we ons daartoe in de aanschouwing Gods, die Zijn eigen Zoon voor ons gaf, toen wij nog zondaars waren; in de aanschouwing onzes Heeren, die voor ons de schande heeft veracht en het kruis gedragen! Aanschouwen wij Hen zoolang, tot de gloed Hunner liefde heendringt door alle poriën van ons hart, en wij naar Hunne gelijkenis worden herboren in de Liefde! Ziet, Koninkrijken zijn veroverd, en de veroveraars zijn naakt en arm in de eeuwigheid gekomen, waar de eerste dingen zijn voorbijgegaan. Welsprekende woorden zijn gesproken over de verborgenheden der Godzaligheid, en de Engelen hebben geglimlacht als over het stamelen eens kinds. Krachten zijn gedaan en duivelen uitgeworpen in Jezus' naam, en de Rechter heeft hen afgewezen van de deur des Hemels met een: „Ik heb u niet gekend." Maar de arme zondares, die hare zalfflesch verbrak om die uit te gieten op Jezus' voet; en de nooddruftige weduwe, die haar penningsken bespaarde om het neêr te werpen in de bus der armen, zitten aan de rechterhand des Konings in het licht der eeuwige zaligheid. Wilt gij er juichen en zalig zijn met haar? Gaat dan henen en doet desgelijks!

AMEN.

VIII.

MET EEN VOORNEMEN DES HARTEN BIJ DEN HEER TE BLIJVEN.

TER BEVESTIGING VAN NIEUWE LEDEMATEN.

NAAR HAND. XI: 23.

GELEZEN:

KOLOSS. III.

GEZONGEN:

Ps. 84: 1.

GEZ. 94.

Vóór den Doop GEZ. 40: 1.

Na den Doop GEZ. 40: 7.

Gez. 154: 5.

GEZ. 96.

Ps. 84: 1.

„Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot,
O Heer, der Legerscharen God!
Zijn mij Uw Huis en Tempelzangen!
Hoe branden mijn genegenheên
Om 's Heeren Voorhof in te treên:
Mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen.
Mijn hart roept uit tot God die leeft,
En aan mijn ziel het leven geeft."

Neen, dat is niet te stout gesproken, als wij het Huis des Heeren lieflijk noemen en vol heilgenot! Is het dat immer voor het hart, dat tot den levenden God roept, hoeveel te meer dan in dezen gezegenden avondstond, nu wij het méér nog dan anders zien en ervaren, hoe die God ook hier ten leven roept en het leven geeft. Of zegt mij, gij onder mijne Br. en Z., wier oog thands rust op de schare der nieuw in te wijden kweekelingen der Gemeente, straks ook ùwe broeders en zusters in hoogeren zin: gij, wier hart met heilige belangstelling hier zoovelen begroet, reeds door banden des bloeds en der aardsche liefde aan u verknocht, weldra door nog inniger, nog heiliger band aan u verbonden! zegt mij, brandde dat hart niet in uw binnenste van begeerte

om 's Heeren Voorhof in te treên?... En gij vooral, die gereed staat om openlijk belijdenis af te leggen van dien Verlosser, aan Wien gij eenmaal door den Doop zijt opgedragen, toen Zijne beloften u aan het voorhoofd beteekend en verzegeld werden, bezweek niet uw ziel van sterk verlangen naar deze plechtigheid? En was het Psalmlied dat wij zongen, niet uit uw hart gegrepen, waar het misschien aan eigen woorden ontbrak om uit te spreken wat er in u omgaat?

Voorwaar, er is reden om het te gelooven; want indien ooit, dan is nu de heerlijkheid des Heeren voor u opgegaan in de volheid Zijner genade.

O, mocht nu maar die genade over u en mij zóó overvloedig worden uitgestort, dat alle goede aandoeningen geheiligd, alle goede beginselen versterkt, alle goede woorden dáártoe gezegend wierden, om leven te wekken en vruchtbaar te maken; met één woord, dat de volle vrucht dezer heilige ure wierd gesmaakt in de volbrenging der eischen die God er ons in doet, in de vervulling der beloften die God er ons in geeft!

Komt, naderen wij met die bede tot den throon der Genade.

VOORGEBED.

Tekst: Handel. XI: 23.

„Dewelke, daar gekomen zijnde, en de genade Gods ziende, werd verblijd en vermaande hen allen, dat zij met een voornemen des harten bij den Heer zouden blijven."

Een enkele trek uit het leven van een Godsman, Gel., wordt ons in deze woorden geschetst. Hij kwam,

hij zag, hij verblijdde zich in Gods genade aan anderen geschonken, en vermaande uit de volheid zijns geloofs tot getrouwheid aan dien Heer, die, zelf zoo getrouw, niet ophield zich te ontfermen over alle die Hem van harte zoeken. Die trek behoort niet tot het leven van één enkele: hij wordt gevonden in dat van alle, die, te aller tijde, onder soortgelijke omstandigheden, op soortgelijke openbaringen van Gods goedertierenheid mogen nederzien.

Het feit — „te komen" ter plaatse waar Christus door nieuwe leden als hun Hoofd en Heer wordt erkend — is een altijd terugkeerend feit in de geschiedenis van de Uitbreiding des Christendoms. De gewaarwording, waarmeê dat feit het hart des voorgangers vervult en dat van allen die de verschijning des Heeren reeds vroeger leerden lief te hebben, — „de blijde" zielevreugde — is een altijd terugkeerende ervaring in de geschiedenis van de Gemeenschap der Heiligen. Het gevolg dezer blijdschap, die een heilige en heiligende blijdschap in den Heer is, — de ernstige „vermaning" aan de jonge belijders, ja aan „allen" en zich-zelven om „met een voornemen des harten bij den Heer te blijven," — is een altijd wederkeerend besluit van zulk een ure in de geschiedenis der Christelijke Liefde, die anderen en zich-zelven wenscht behouden te zien naar den Evangelischen regel: „Die volhardt tot den einde toe, die zal zalig worden."

Een en ander vernieuwt zich dan ook in deze ure. En zoo heb ik u dan reeds den gang doen verstaan, dien onze tegenwoordige Toespraak nemen zal. Ik ga u allereerst kortelijk herinneren, van wien ons tekstwoord eigenlijk spreekt, om het zoodoende straks

naar tijdsgelegenheid toepasselijk te maken op onszelven, die „hier gekomen zijn"; op Gods genade, die ook wij hier aanschouwen; op de Christelijke blijdschap, die ook wij hier ondervinden; op de heilige vermaning, die ook wij hier noodig achten.

Maar geen komen dan in Gods vreeze, geen blijdschap dan door God geheiligd, geen spreken dan door Hem gezegend, kan duurzame vruchten dragen. En daarom verheffe zich ons hart in ons binnenste tot Hem, met de stille verzuchting dat ons komen en blijven in Christus moge zijn. Dat zij zoo!

I.

Zoo had God dan den Apostel Petrus, en in hem allen Christenen die uit de Joden waren, klaarlijk doen verstaan, dat Hij geen aannemer des persoons is; dat Hij de uiterlijke omstandigheden van natie en geslacht niet in aanmerking neemt; dat Hij geen onderscheid maakt tusschen volken en menschen, waar het de roeping van het Christendom geldt. Wij zouden de jeugdige Jeruzalemsche Gemeente verongelijken, wanneer wij beweerden dat er bij haar geene vreugde was over de toetreding der Heidenen; maar aan den anderen kant zouden we evenzeer de waarheid te kort doen, wanneer wij ontveinsden dat het den Jood-Christenen op den duur maar al te moeilijk viel zich geheel te gewennen aan het denkbeeld eener onbeperkte vrijheid van Gods genade en een onvoorwaardelijke opheffing van de Oud-Testamentische heilsbedeeling. Beide verschijnselen deden zich op; en het laatste was, zoo al niet gants te verontschuldigen,

dan toch genoegzaam te verklaren, ook uit de omstandigheid, dat zij den Tempel met zijne instellingen nog steeds voor oogen hadden. Intusschen liet het zich aanzien, dat, bij dezen stand van zaken, Jeruzalem niet dan schoorvoetend en op kleine schaal aan de bekeering der Heidenen zou arbeiden; dat het Christendom niet veel meer dan een Joodsche sekte worden kon. En daar dit nu met de bedoeling, evenzeer van den Godlijken Stichter als van den Hemelschen Vader-zelven in strijd was, kon op dit oogenblik, nu het rijk der Waarheid onder de Heidenen moest komen, geen treffender blijk van Gods albestierende voorzienigheid worden begeerd, dan de vorming van eene andere Moedergemeente. Indien deze, onafhankelijk van de Jeruzalemsche zuster, maar tegelijk door den band der Christelijke liefde voortdurend met haar vereenigd, het standpunt dat Petrus door den doop van den Heiden Kornelius had aangewezen, met vrijmoedigheid innam en handhaafde; indien zij het middenpunt werd van een rechtstreekschen arbeid onder de Heidenen, waarbij niet langer een tijdelijk Jodendom als de noodzakelijke overgang tot het Christendom werd beschouwd; voorwaar, de heerlijke zaak van het Evangelie zou niet anders dan er grootelijks bij winnen kunnen.

Om zulk eene andere Moedergemeente te vinden, bezat nu wel geene plaats meerdere geschiktheid dan Syriës hoofdstad, Antiochië. Drie eeuwen vóór Christus, door koning Seleukus Nikator, aan den oever van den Orontes in de nabijheid der zee gesticht; op dit tijdstip, na Rome en Alexandrië, de voornaamste stad van het Romeinsche Rijk en daarom dan ook tot de Hoofdplaats van het Romeinsche Oost-Azië ver-

heven, mocht deze stad met recht het middenpunt genoemd worden van Oostersche en Westersche volken, kunsten en schatten. Haar dan ook had de Heer tot de aangeduide bestemming verkozen; en wanneer heeft het ooit Zijner voorzienigheid aan de middelen ontbroken om haren raad te vervullen? Tot nog toe hadden eenige Christenen van Joodsche afkomst, die na Stefanus' marteldood uit Jeruzalem verdreven waren, ook in Syrië en aangrenzende landen het Christendom gepredikt, maar zich daarbij alleen, hetzij uit omzichtigheid, hetzij uit bekrompenheid, tot de Joden bepaald. Maar ziet, wat gebeurt er? Eenige Hellenisten (Grieksche Jood-Christenen), zooals Filippus en anderen, die van het Eiland Cyprus en van Cyrene geboortig en juist dáárom reeds uit den aard der zaak vrijer gezind waren dan de Palestijnsche broeders, gevoelen zich onweêrstaanbaar opgewekt om ook zeer bepaaldelijk den Heidenen het Evangelie te verkondigen. Een meerdere overeenkomst van taal en zeden dan anders tusschen Joden en Heidenen wordt aangetroffen, baant hun daartoe den weg, en weldra zien zij zich binnen Antiochië een belangrijken werkkring geopend. Wel verre van de Heidenen eerst tot Joden te willen maken, prediken zij hun een leer, die van de Mozaïsche wet onafhankelijk is: zij verkondigen hun zonder omwegen den Heer Jezus Christus, den eenigen Middelaar Gods en der menschen (vs. 20.) En ziet, de hand des Heeren is met hen! Hunne handelwijze wordt, even als die van Petrus vroeger, door de uitkomst gerechtvaardigd: een groot aantal hunner hoorders komt tot geloof en bekeering. En zóó bevestigt zich dan ook in hen de groote waar-

heid, dat God ook een God der Heidenen is, en dat de Heiland der waereld zich eene Gemeente vergadert „uit alle geslachte en volk en natie" (vs. 21.) Het kan niet missen of het gerucht dezer even onverwachte als voorspoedige overwinningen, door de prediking des Gekruisten in het hart des Heidendoms-zelven op Heidensche hoogmoed en waereldsgezindheid behaald, moest al spoedig Jeruzalem bereiken. De Christengemeente aldaar, ofschoon door het gebeurde met Kornelius wel eenigzins geschokt in hare Joodsche vooroordeelen, had echter het oude wantrouwen jegens geloovigen uit de Heidenen nog niet geheel leeren afleggen. Het ontwaakt met nieuwe kracht bij het bericht van den plotselingen overgang van zoovelen, die zich immers over de wet van Mozes niet bekreunen, maar zich ook ten haren opzichte waarlijk vrij achten, nu zij door den Zoon zijn vrijgemaakt. Zou hunne bekeering wel waarlijk uit God zijn? Zij heeft, zoowel in hare menigvuldigheid als in haren snellen voortgang, bovendien iets zóó verbazends, dat zij de bezadigde broeders tot dubbele omzichtigheid schijnt te noopen. Aan den anderen kant schijnen de overgebrachte berichten geloofwaardig genoeg, om althands een naauwgezet onderzoek naar de zaak tot duren plicht te maken. Tot dat onderzoek wordt besloten; en met Christelijke wijsheid wordt het juist aan eenen man opgedragen, die daartoe boven velen een uitnemende geschiktheid bezitten moest. Het is Joses, toegenaamd Barnabas, d. i. Zoon der Vertroosting, die ook een akker verkocht en het geld aan de voeten der Apostelen gelegd had. Hij was dus een Christen, die niet alleen bij uitnemendheid de gave bezat om anderen

te leeren en te vermanen, maar die ook door zijn kostbaar offer bewezen had, dat hij-zelf in oodmoedige zelfverloochening betrachtte wat hij anderen predikte. Zoo verdiende hij dan ten vollen den schoonen eeretitel dien de H. Schrift hem heeft gegeven, een begeerlijker dan alle aardsche glorienamen, die de waereld kan schenken: dien van „een goed man en vol des heiligen geestes en des geloofs.” (vs. 24.) Zulk een man is in ’s Heeren zaak, altijd een bruikbaar man. Joses was het dubbeld, want schoon een zone Levis, is hij geboortig uit Cyprus, zoodat hij, als geboren Hellenist, wel het beste met Grieken kan omgaan. Zoo wordt dan de gevierde Leeraar door de Jeruzalemsche Gemeente met volkomen vertrouwen naar Antiochië afgevaardigd, en weldra kan hij zich proefondervindelijk overtuigen van de waarde of onwaarde der verspreide geruchten. Neen, God zij geloofd! zij waren noch ongegrond noch overdreven. Al wat hij ziet en hoort, wekt en versterkt de verzekering in zijn binnenste, dat dit van den Heere geschied is. Hoe meer hij de geesten beproeft, hoe meer het hem duidelijk wordt, dat zij uit God zijn. Hier heeft genade gewerkt, een snel en krachtig, maar daarom niet minder wezendlijk en onvergankelijk werk. Over deze Antiocheensche Heidenen is wel waarlijk blijdschap in den hemel geweest, blijdschap bij den Heer en Zijne Engelen: wat wonder, dat ook Zijn dienstknecht op aarde zich verblijdt met een heerlijke, hemelsche blijdschap! Niets ontbreekt hier; niets valt hier af te schaffen of te veranderen, niets te laken maar alles te prijzen en voor alles te danken. En ja, danken doet Barnabas zeker: hoe zou hij anders dan God

kunnen danken, waar Deze Zijne liefde en trouw, Zijne eeuwige barmhartigheid, op zoo verrassende wijze verheerlijkt had aan zulken en zoovelen? Mij dunkt, de stille traan in het opwaards geslagen oog van den Man Gods heeft reeds gedankt, eer zijn mond het deed en zeker wèlsprekender dan woorden het vermogen. Maar prijzen? enkel prijzen? is dat heilzaam, tegenover deze nieuwelingen, die in allen gevalle nog maar in het strijdperk staan, en de palm der volharding nog hebben te behalen? Verre zij het van hem het gekrookte riet te breken of het rookend lemmet te blusschen; want de Heer heeft hem geleerd den dag der kleine dingen niet te verachten; en hier zijn meer dan kleine dingen, hier zijn groote dingen, hier zijn onmiskenbare gloriedaden Gods geschied. De Christelijke liefde heeft hem geleerd alle dingen, en vooral zulke, te gelooven. Maar die Christelijke liefde gaat met Christelijke wijsheid gepaard, en dáárom zij het evenzeer verre van hem, de jonge broeders in verzoeking te brengen door het andere woord des Meesters te vergeten: „Zijt niet hooggevoelende maar vreest!" Hoe menigmalen waren zij, die bij den aanvang vurig van geest waren, straks laauw, eindelijk koel geworden; en wat al veelbeloovende bloesems waren in de hitte der vervolging of de verleiding der waereld, afgevallen zonder ooit tot vruchten gerijpt te zijn! Neen, hij wil iets beters doen dan enkel prijzen: hij wil zijn naam gestand doen: hij wil vermanen; met vaderlijke ernst en broederlijke liefde, allen zonder onderscheid vermanen, dat zij „met een voornemen des harten bij den Heer zouden blijven"; dat zij Hem trouwe mochten houden tot in den dood, opdat zij eenmaal de kroon des levens

mochten ontfangen! — Zoo doet hij. En terwijl meestal eerst de Eeuwigheid den verborgen zegen van menige prediking aan het licht zal brengen, werd hem het voorrecht geschonken reeds hier in den tijd de heerlijke uitwerkselen zijner goede woorden te aanschouwen. De jonge bekeerlingen volhardden met lust en ijver op den ingeslagen weg des heils. Joses kan niet besluiten van hen te scheiden: hij roept Paulus uit Cilicië aan zijne zijde, en zet met hem op het groote arbeidsveld dat voor hen ligt, Gods arbeid een geheel jaar onafgebroken voort. De eerstelingen uit de Heidenen worden de eerstelingen van die millioenen, die sedert naar Christus zich Christenen noemen; en zij doen het met eere, want zij toonen dat zij afstand hebben gedaan van alle ongerechtigheid. En zóó besloeg dan weldra de Gemeente van Antiochië een hoogstgewichtige plaats in de geschiedenis der Christelijke Kerk: zóó waren er nu weldra twee vaste punten, van waar de verkondiging van het Evangelium uitging. Wat Jeruzalem tot dusverre was voor de verbreiding des Christendoms onder de Joden, dat werd Antiochië nu voor de verbreiding des Christendoms onder de Heidenen. Voorwaar, niet te vergeefs had Barnabas zich verblijd over de genade Gods aan deze Heidenen verheerlijkt; en zoo reeds de wijze koning een woord op zijn tijd vergelijken mocht met gouden appelen op zilver gebeeldhouwde schalen, hier was het goede woord der vermaning, door den Meerdere dan Salomo, voor velen gerijpt tot een vrucht der gerechtigheid, een reuke des levens ten leven!

II.

Gel. T., ik behoef u de toepasselijkheid van ons overwogen tekstwoord op ons tegenwoordig samenzijn wel niet met vele woorden te betoogen. Gelijk we reeds zeiden, in zeker opzicht herhaalt zich, wat den wezendlijken inhoud betreft, het daarin vermelde feit gedurig in de geschiedenis der Christenkerk. Zien wij ook hier niet eene schare voor ons, „een groot getal" evenzeer, die openlijk den Heer Jezus wenschen te belijden die hun gepredikt werd? En al zouden wij aarzelen om van die allen stoutweg te verklaren, dat zij zich tot God hebben bekeerd, omdat de Christelijke voorzichtigheid eerst de vruchten der bekeering wenschte te aanschouwen, toch kan men in zekeren zin van hen zeggen dat zij gelooven; toch mogen wij naar den aart der liefde van hen vertrouwen, dat dit geloof bij meerderen iets méér is dan een eenvoudig verstandelijk toestemmen van de hoofdwaarheden des Christendoms: dat het bij hen aanvankelijk een zaak, een daad, een toestand des harten geworden is. En ziet nu! hoe menig belangstellend vriend van Christus en het Christendom en deze jonge Christenbelijders, is hier gekomen, zeker niet zonder iets van de heilige vreugde, die in het hart van Barnabas leefde, om getuige te zijn van deze ure van hemelschen zegen. En daar ik geroepen ben, om in 's Heeren naam aan deze plaats het woord te voeren, welnu laat het in den geest van dezen Zoon der Vertroosting zijn, en moge ook mijne vermaning getuigenis dragen van dien heiligen geest, die uit zijne woorden sprak! Vergunt mij dan alzoo u de tegen-

woordige ure voor te stellen, als een ure van godlijke genade, van heerlijke blijdschap, van heilige ernst.

Deze ure is een ure van Godlijke genade: want zij beschikt u, Nieuwe Leden! de rijkste gunst, de grootste eer, het uitstekendst voorrecht, dat een mensch hier op aarde ten deele kan vallen.

Of is het geen gunst, is het geen onverdiende goedheid Gods, Gel. in den Heer! wat u heden geschiedt? God-zelf vernieuwt en bevestigt met u het genadeverbond, ten dage uwes doops met uwe ouderen of hunne plaatsvervangeren gesloten, en neemt u in het Koninkrijk der Hemelen op. Waart gij tot nu toe ten opzichte van dat Koninkrijk nog als kinderen, die kinderstaat is nu opgeheven; en als volwassen leden der Kerk treedt gij op, om van nu af aan, als vrije persoonlijkheden, uwe eigene verandwoordelijkheid te dragen. Indien het u ernst is geweest met de belijdenis, die gij voor de tegenwoordigers der Gemeente hebt afgelegd en die gij hier voor God en de menschen met den heiligsten eed bekrachtigen wilt, dan zijn van nu voortaan, niet alleen de heilige plichten des verbonds u opgelegd, maar ook al de heerlijke beloften des verbonds, al die zalige toezeggingen aan hen die zich den Heer niet hebben geschaamd, ook u gegeven, ook u bezegeld. En dat is een goedheid Gods, waarover uw hart reden heeft zich met diepen oodmoed te verbazen. Of hebt gij die goedheid Gods verdiend? Is zij niets anders dan een billijke belooning voor alles wat gij tot hiertoe voor God zijt geweest en voor den Heer hebt gedaan? Jonge menschen! wat zegt hierop uw gewe-

ten, wat het leven dat achter u ligt? Ach, hoe jong gij ook nog zijt, toch leefdet gij reeds lang genoeg, om ook bij u-zelven de treurige ervaring op te doen, dat het vleesch is wat uit vleesch geboren is; dat ook waar wij het goede willen, het kwade ons bijligt. Gij hebt de ontdekking kunnen doen — en God geve dàt gij ze deedt! — dat ook uw hart bedorven is, dat gij ook van nature van God vervreemd zijt: van God, dien gij niet missen kunt, voor Wien gij eens in het gericht zult verschijnen! Maar juist daarom dan ook was het Evangelie u een blijde boodschap, want het leerde u, dat God zich over onwaardigen ontfermt en dat Jezus Christus in de waereld is gekomen om op te zoeken en zalig te maken wat verloren is. Hij nam u aan van vóór de grondlegging der waereld: dat was genade! Nu neemt gij Hem aan voor de oogen dier zelfde waereld: en dat is genade op nieuw. Voorwaar, zoo ooit, dan moet gij het nù gevoelen, dat alle roem is uitgesloten; dat wat de Heer u doet, verbeurde goedheid is; en zoo kan het niet anders, of uw hart in uw binnenste moet het dankend toestemmen: „ja, een ure van godlijke genade is mij de tegenwoordige, want zij is eene ure van de rijkste gunst!"

En dat niet alleen, maar ook eene ure van de grootste eer.

Voorwaar, zoo gij iets gevoelt, Gel., van de beteekenis der tegenwoordige plechtigheid, dan is wel de Psalm in uwe ziel: „Wat is de mensch, o God! dat Gij zijns gedenkt, en des menschen zoon dat Gij hem bezoekt?" Wat wordt u gegeven te doen? Toe te treden tot de Gemeente, welke is het lichaam des Heeren. Zoo wordt gij dan van nu voortaan op

de plechtigste wijze met God en den Heiland verbonden, en de verhevenste bestemming wordt u toegelegd. Gij betuigt te gelooven in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes. En „Ja en Amen" spreke de Almachtige daartoe! Maar dan ook vragen wij u, is er een grootscher naam dan een kind van God te mogen heeten? een roemrijker titel dan als een verloste des Heeren, een broeder en zuster van Gods eeniggeboren Zoon, begroet te mogen worden? een grooter eer, dan tot een tempel des Heiligen Geestes bestemd te worden? Indien een Koning der aarde u aannam als zijn eigen vleesch en bloed en tot zijn erfgenaam verklaarde, hoe zoudt gij u buigen onder het gewicht van zooveel heerlijkheid! Maar nu, de Koning der koningen en de Heer der heeren, schaamt zich niet u aan te nemen als Zijne geliefden, en u deel te geven aan de erve Zijner heiligen in 't licht, de onverderfelijke en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard is voor u. Boven alle Engelen wordt gij begenadigd, want Engelen zijn wel hoog in wezen, maar Gods Zoon hun broeder niet. Hij die ons heeft liefgehad en ons van onze zonden gewasschen heeft in Zijn bloed, Hij maakt ook u tot Koningen en Priesters, Gode en Zijnen Vader. En tot dat Koninklijk Priesterdom toegelaten, ziet gij dan op uwe beurt een plaats u aangewezen bij dat uitverkoren geslacht, het heilig volk en verkregen volk, dat de verheven roeping heeft om te verkondigen de deugden Desgenen, die u uit de duisternis roept tot Zijn wonderbaar licht. Ja, zoo het u ernst is en blijft met uwe belijdenis, zoo gij in waarheid des Heeren zijt, dan is het ook u weggelegd in de toekomst, om

Christus gelijkvormig te worden, en zijn u al die groote en dierbare beloften geschonken, opdat gij door dezelve der Godlijke natuur deelachtig zoudt worden, nadat gij ontvloden zijt het verderf, dat in de waereld is door de begeerlijkheid. Wat dunkt u, Gel., mocht ik niet zeggen, dat de grootste eer u beschikt is, en deze ure geen ure noemen van Godlijke genade?

Ja, dat is zij, eindelijk, ook daarom nog, omdat zij u het uitstekendst voorrecht schenkt.

Deelt gij misschien reeds in de gedachte, die zich hier onwillekeurig aan mij opdringt? Aandoenlijke gedachte! Van deze gantsche schare, die ik vóór mij zie, is er niemand aan wien God zich onbetuigd heeft gelaten. Gij werdt in een Christenland uit Christen ouders geboren. Gij hebt het teeken van Gods genadeverbond aan uwe voorhoofden geschreven, of gaat het in deze oogenblikken ontfangen. Gij zijt reeds in uwe jeugd bekend gemaakt met het Evangelie der zaligheid; als kinderen reeds zijt gij gewezen op een Vader die in de hemelen is, en een algenoegzamen Zaligmaker, die ook u liefheeft en aan uwe behoudenis arbeidt. Het andwoord op al de groote vragen, die een onsterfelijke ziel zich-zelve doen kan, is u van boven gegeven: uw God en uw lot, uw toestand en uwe bestemming, alles is u geopenbaard, en nu treedt gij op met de vrijwillige belijdenis, dat gij in het licht dier openbaring wenscht voort te wandelen tot uwe laatste ure, dat zij uw eenige troost is in leven en sterven. En ziet! op dezen zelfden oogenblik, zijn er duizenden en millioenen, die met u leven op deze zelfde aarde, maar die het waarachtige leven niet hebben leeren kennen; die met u opzien naar denzelfden hemel, maar die niet

geleerd hebben hem als hun Vaderland te begroeten. Arme Heidenen! Arme verwaarloosde kinderen, die niet meer dan Heidenen gebleven zijn! Ach, zijn ze niet zonder God in de waereld, en gezeten in duisternis en schaduwen des doods? Gel., wat onderscheidt u dan boven dezen? Gods genade alleen: Gods almachtige genade, die u bevoorrecht heeft boven alle dezen, niet om eenigen grond in u, maar naar Zijn eigen welbehagen en ondoorgrondelijke ontferming. O, mocht gij dat voorrecht recht levendig beseffen, mocht het u al het gewicht, al de heiligheid dezer ure des te dieper doen gevoelen. Hoe toch zoudt gij ontvlieden, als gij op zoo groote zaligheid geen acht gaaft? Neen, deze ure, die in drievuldig opzicht zulk een ure van Godlijke genade is, zij u eene eeuwig-onvergetelijke onder de uren uwes levens! Zij herinnere u elken dag hoe God u heeft uitgezonderd, opdat gij dan nu ook als uitgezonderden, als geheiligden tot Zijne eere, Hem zoudt verheerlijken, Wiens eigendom gij zijt voor nu en voor immer. Is dat goede voornemen in uw ziel? Welaan dan, staat op; verneemt de vragen, die ik u doen ga, en geeft daarop uw andwoord als voor het aangezicht van den Kenner der harten!

[*De gewone vragen.*]

Heil u, Gel., heil u met die keuze! Heil u met uwe belofte! Heil u met uwe toetreding tot het Verbond der Genade, dat dan nu ook van uwe zijde gesloten is, gesloten voor de eeuwigheid! Des Heeren Gemeente op aarde, de Heer-zelf in den hemel, heeft uwen hei-

ligen eed vernomen, en hij ligt voor uwe rekening. Zijt gij nu alle zonder onderscheid levende leden van het lichaam des Heeren? Ik weet het niet; God weet het: maar dit weet ik, dat indien het niet zoo ware — en kan het wel zoo zijn? — nochtans die ure, die voor menig uwer nog niet sloeg, uit deze ure geboren kan worden; want Gods genade die zich heden over u ontfermt, zal u morgen niet verlaten. Gij staat nu op den tweesprong des levens; gij staat nu op den drempel van het Huis des Vaders. Zijn er onder u die zijn ingegaan? Zullen velen, zullen alle anderen, straks volgen? God geve het, God werke het, en verhooge alzoo de vreugde dezer ure, die nu toch reeds eene ure van heerlijke blijdschap is!...

Want ja, dat is zij, nieuwe Br. en Z.:

voor den Heer, dien gij belijdt;

voor uwe vrienden, die hier zijn gekomen om de genade Gods te zien;

voor u-zelven, in meerder of minder mate, al naar het goede voornemen waarachtiger en vaster in u is.

Voor uwen Heer en Verlosser in den hemel — is deze ure eene ure van heerlijke blijdschap. En dat zou zij zijn, al ware er ook maar één enkele onder u, die op dit oogenblik reeds in waarheid des Heeren is in leven en sterven. Indien er blijdschap is bij Zijne Engelen over éénen zondaar die zich bekeert, wat heerlijker blijdschap moet er dan bij Hem zijn, die meer dan alle Engelen weet hoe kostelijk reeds éene onsterfelijke ziel is, en die haar liefheeft in ons allen, met een alles te boven gaande liefde. Maar toch, wij mogen het vertrouwen, toch zal het goede zaad, dat in zoovele harten is uitgestrooid, niet maar bij een enkele

vruchten dragen. Wie weet, bij hoe menig uwer het reeds is neêrgevallen in een goede aarde! Wie weet, bij wie het in 't verborgene reeds kiemt, reeds wortelt, om straks op te schieten en te rijpen voor den dag des oogstes! Wie weet, of niet dáár, waar des menschen oog het niet aanschouwt en des menschen verwachting het niet heeft vermoed, in deze ure het goede werk wordt begonnen of voortgezet, dat niet kan worden verbroken! Wie het weet? De Heer weet het; en gij, Geliefden, weet het althands eenigzins van u-zelven. O, bluscht dan den geest niet uit. O, geeft dan uw Heiland de vreugde die Hij aan u wel heeft verdiend. Laat dàt het loon zijn Zijner tranen en Zijnes bloeds, het loon Zijner zelfverloochening en Zijner smarten, die Hij zich ook om uwentwil heeft getroost op aarde, dat Zijn offer ook voor ù niet te vergeefs zij volbracht! Heerlijke gedachte, mede te werken aan de verhooging der zaligheid van Hem, Wiens hoogste zaligheid immer is de eerstgeborene te zijn van vele broeders en het Huis des Vaders vol te zien!

Iets van die zaligheid gevoelen wij, uwe Herders en Leeraars, die tot hiertoe uwe leidslieden waren en u onderwezen van den weg dien gij gaan zoudt, en nu hier zijn gekomen om Gods genade te zien. Iets van die zaligheid gevoelen uwe Ouders, die u liefhebben als zich-zelven, die voor u arbeidden en baden; die u als kleine kinderen op de armen namen om aan de heilige doopvont voor u te staan en de geloften des Verbonds te betalen. Zij hebben God gebeden, dat zij de ure mochten beleven, waarop gij-zelf zoudt toetreden om die gelofte als uit hunne handen over te

nemen aan de heilige plaatse: en hun gebed is verhoord. En nu zijn zij hier, met de verwanten en geburen, verblijd zijnde; met alle die belangstellen in uwe zaak en de zaak des Heeren, en hun hart verheugt zich. Er *is* reden van blijdschap, voor hen en voor ons: want vele zorgen werden in dit oogenblik vergoed, vele moeiten beloond, vele verwachtingen vervuld. Wij kennen uw hart niet — hoe weinig kent vaak zelfs een Ouder het hart van zijn kind! — maar wij hebben geloofd en gehoopt, dat gij uit aandrang des harten en met een goed voornemen toetreedt, en zoo hebben wij u op de belijdenis aangenomen, die, waar zij met het hart wordt gedaan, de ziele zalig maakt. Gij zijt er opentlijk voor uitgekomen, dat gij, als arme en verloren zondaren in u-zelven, uw toevlucht neemt tot den eenigen Middelaar Gods en der menschen. Gij hebt beloofd Hem verder alzoo voor die menschen te belijden, dat zij uwe goede werken zien en uwen Vader in den hemel verheerlijken mogen. Als gij daarbij blijft (en Gods genade moge er u toe sterken!) dan mogen wij, die u op het hart dragen, verwachten, dat de getrouwe Heiland ook u zal belijden, ook u voor de Zijnen zal erkennen voor Zijnen Vader die in de hemelen is. En zouden wij ons in die hope niet verblijden? Zou zij ons niet te vuriger doen bidden voor hare vervulling, nu wij u op den weg gebracht zien, die tot hare vervulling leidt? Gewis, onze ziele verblijdt zich om uwentwil, en God geve dat het de eersteling zij dier onuitsprekelijke en heerlijke vreugde, die gesmaakt moet worden, als wij, ten dage des grooten Wederziens, elkander voor Gods throon hervinden en er geen enkel dierbaar hoofd wordt gemist!

Dat wenscht ook gij immers, Gel., Nieuwe Leden! Broeders en Zusters voortaan in denzelfden Heer en dezelfde hope? En gij dan ook, zij het ook met beving, met diep gevoel van afhankelijkheid en heiligen eerbied, gij ook verblijdt u en wederom verblijdt u in den Heer! In den Heer: zóó moet het zijn. Neen, niet dáárover verheugt gij u, dat ge nu van het onmiddelijk opzicht uwer ouders en leermeesters ontslagen zijt, en voortaan onder de volwassenen geteld zult worden, want de leidende hand en het onderrichtend woord waren u te noodig en te heilzaam, dan dat gij u, ook thands, buiten hun bereik zoudt willen stellen; en gij gevoelt het zelf maar al te zeer, dat scheiden van zijne jeugd, is scheiden van het blijdste en zorgelooste tijkperk des levens. Niet dáárover verheugt gij u, (allerminst!) dat gij de leeruren ontgroeid en toegerust zijt met die kennis, die bij een lidmaat der gemeente geeischt wordt. Want gij weet het zelf, dat gij nu niet aan het einde staat, maar eerst recht eigenlijk aan het begin der bane der levende wetenschap, en waar ook aan uwe kennis nog zooveel ontbreekt, waar velen uwer gaarne de uren nog verlengd zouden hebben willen zien, waarin ze aan de voeten der Leeraars neder zaten, daar gevoelt gij uwe roeping om van nu voortaan met dubbelen ijver de Schriften te onderzoeken, die u wijs kunnen maken tot zaligheid. Maar waarover gij u verheugt, is: de gunst en de eer en het voorrecht, die gij u heden van God ziet geschonken, die u aanneemt tot burgers van het Koninkrijk Zijner liefde. Het is de genade Gods, die u spaarde tot op dezen dag; die u de stem der Goddelijke Waarheid deed hooren en verstaan, en het u vergunde van haar

getuigenis af te leggen. Het is het onderpand van Zijne voortdurende ontferming voor de toekomst, dat Hij u in het oogenblik van heden geeft. Het is de ervaring Zijner onveranderlijke trouw, die nu het verbond bezegelt, dat hij voor vele jaren aan uw voorhoofd heeft bevestigd... Maar bedrieg ik mij niet, dan zie ik er onder u, die bij dit woord ontroeren, want hun voorhoofd draagt dit teeken niet: het water des Doops werd hun tot hiertoe onthouden. Welnu, Gel., daarover ontruste uw hart zich niet. Gij hebt beleden in Jezus te gelooven: wat verhindert u gedoopt te worden? Komt, dat ook uwe blijdschap volkomen zij. In den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes, staat op! Beandwoordt de vragen die ik u doen ga, en ontfangt daarop het sakrament des Heiligen Doops; terwijl de Gemeente, vóór en na, aan het heilig werk deelneme met biddend gezang!

[*De gewone vragen.*]

Na het andwoord zingt de Gemeente vóór den Doop:

Gez. 40: 1.

Zoo slaat Ge Uw oog
Nog van omhoog,
O God, op zondaars neder!
Het schuldig kind
Van Adam vindt
In U een Vader weder.

[DOOP. GEBED.]

Daarna valt de Gemeente zingend in:

GEZ. 40: 7.

'tGeloove juich',
Aanbidde en buig'
Zich voor die Liefde neder!
Zoo komen wij
Van schulden vrij
Tot U als Vader weder!

En zoo is dan nu al het plechtige werk geschied, waartoe deze ure van goddelijke genade en heerlijke blijdschap was bestemd. Al het werk? Neen. Zij is immers ook eene ure van heilige ernst; en ik zou mijne taak niet volbracht hebben, indien ik mij ontslagen rekende van het woord van vermaning, dat mij nog op het harte weegt. Kan het u verwonderen, jeugdige Broeders en Zusters! dat in de vreugde dezer oogenblikken ook een heilige kommer zich mengt, als wij uwe jonkheid en onervarenheid aanzien en bedenken wat waereld van verleiding gij staat in te treden, waar zooveel u trouweloos zal zoeken te maken aan de plechtige gelofte die gij nu hebt afgelegd? Voorwaar, wel mogen wij, als een andere Zoon der Vertroosting, u als met tranen bidden, om nu toch ook met een goed voornemen des harten bij den Heer te blijven tot Wien gij kwaamt. Ziet, dáár komt het op aan, want daarvan is de zegen dezer ure voor geheel uwe toekomst afhankelijk. Zonder volstandigheid en trouw, is er geen vaste hoop der zaligheid. Zoo volhardt dan tot den einde opdat gij zalig worden moogt! Zoo zijt dan getrouw tot in den dood, opdat gij de

kroone des levens moogt verwerven. Zoo reinigt dan u-zelven van alle besmetting des vleesches en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreeze Gods. En opdat gij het moogt, gij die door eigene wijsheid en kracht niets vermoogt, stelt u-zelven onder de gedurige bewaring en versterking van Gods Geest en Genade! Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt: want de geest is wel gewillig maar het vleesch is zwak. Bewaart uw hart meer dan al wat te bewaren is: want van dáár zijn de uitgangen des levens. Vliedt de begeerlijkheden der jonkheid: want bedenkt dat God u om al deze dingen zal doen komen in het gericht. Weest oodmoedig: want den nederige geeft God genade. Weest eenvoudig en oprecht: want God heeft waarheid lief in het binnenste. Weest rein van hart en zeden: want alleen de reinen van harte zullen God zien, en zonder heiligmaking ziet niemand den Heer. Wacht u voor de eerste beginselen der zonde: want de booze gedachte, niet onderdrukt zijnde, wordt booze begeerte; en de begeerte, zonde; en de zonde, voldragen hebbende, baart den dood. Weest stille burgers, getrouwe onderdanen, nuttige leden der Maatschappij; maar boven alles waardige leden der Gemeente, levende leden van Christus uwen Heer. Hebt God lief boven alles en uwen naaste als u-zelven: want dat is de vervulling der wet en de band der volmaaktheden. En toont, dat gij tempelen zijt des Heiligen Geestes, door de vruchten des Geestes te vertoonen, die daar zijn liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, zaligheid. Strijdt daartoe den goeden strijd, en gebruikt de genademiddelen die God u geeft. Blijft u besten-

dig oefenen in de kennis der waarheid, die naar de Godzaligheid is. Onderzoekt dagelijks voor u-zelven met een ernstig en biddend nadenken de H. Schriften. Laat de onderlinge bijeenkomsten niet na, gelijk sommigen de gewoonte hebben; en laat u niet vervoeren met elken wind van leering. Bedenkt dat het Christendom niet in woorden bestaat maar in kracht. Houdt u naarstig aan het gebruik van het Avondmaal des Heeren: want uwe ziele wordt er gespijzigd en gelaafd ten eeuwigen leven. Vergeet niet, dat gij nu den naam van Christenen draagt; en dat die naam recht geeft in u dezulken te verwachten, die, met den heiligen Geest tot koningen, priesters en profeten gezalfd, den Heere Jezus liefhebben; Zijne beloften gelooven; Zijne geboden betrachten; Zijne voetstappen drukken; Zijn beeld vertoonen in handel en wandel. God-zelf sterke en bekwame u. Hij zij en blijve u genadig. Hij bevestige en fondeere u. Hij drage u op Zijne handpalmen. Hij omringe u met Zijne Engelen. Hij leere u de waereld te overwinnen; den Booze te wederstaan; uwe roeping en verkiezing vast te maken. Zoo zult gij u-zelf behouden en die uwen wandel zien. Zoo zal deze ure een ure van zegen voor de eeuwigheid, en de gewichtige stap, dien gij deedt, u een onberouwelijke zijn. Zoo zullen anderen worden opgewekt uw voorbeeld te volgen; de goede belijdenis te betuigen, en achter u toe te treden tot het Genadeverbond Gods. Zoo zult gij hun, die den heiligen eed der trouwe reeds vroeger hebben afgelegd, een aanleiding worden tot zelfbeproeving, tot bekeering, tot volharding, tot toenemende geloof en heiliging. O, nu wij u daar zoo vóór ons zien, jeugdige Broeders en Zus-

ters! ontroert zich ons hart in ons binnenste over u en ons. Gelijk gij dáár nu staat, stonden wij ook eens aan den drempel des levens. Dierbare, onvergetelijke ure! waar zijt gij gebleven? Ook in ons oog was de stille traan van heilige aandoening, die thands in de uwe glinstert. Ook in onze borst was het hart brandende van een nooitgekende gewaarwording. Goede gedachten, heerlijke voornemens, vervulden ons gelijk u. Wat is er van die alle geworden? Bij velen — niets; bij meerderen — weinig; en ach, te weinig bij allen. Schaamte bedekt ons, en wij buigen het hoofd op de borst met de bede: o God, zijt ons zondaren genadig! En gij zijt van geen andere bewegingen dan wij: menschen, zwakke, zondige menschen als wij: hoe zal het u zijn? Het zal u zijn, gelijk het ons is, zoovelen wij, bij alle tekortkomingen, toch het ééne niet gewonnen geven, dat ten slotte de overwinning is die de waereld overwint: ons geloof. Struikelen zult gij in velen: maar de Heer zal u oprichten. Dwalen zult gij telkens: maar de Goede Herder zal u wederbrengen. Gij zijt nu Zijne schapen; en Zijne schapen zijn in Zijne hand en Hij geeft hun het eeuwige leven. O, zalige troost! onze ontrouw verbreekt Gods getrouwheid niet: Hij kàn zich-zelven niet verloochenen: Hij is dezelfde, gisteren, heden en in alle eeuwigheid. Welaan dan, Geliefden, wie gij ook zijt! ouderen of jongeren, leeraars of leden! op die genade Gods voor het eerst of bij vernieuwing, onze zorgen gewenteld, onze plannen gebouwd, onze zwakheid gesteund. Bevestigen wij onze geloften; herhalen wij onze belijdenis. Ja, Amen! wij gelooven, en in dat geloof willen wij leven en sterven. Vergete

onze rechterhand zich-zelve, eer wij Hem weêr vergeten, die ons nooit vergat. Hij-zelf verheffe daartoe over ons het licht Zijns aangezichts, en geve ons eens het einde des geloofs, de zaligheid der zielen. Zoo mogen wij, die lotgemeen zijn op de aarde, eens lotgemeen zijn in den hemel, waar de belijdenis enkel lofzang en het bidden danken zal zijn.

AMEN.

IX.

EEN NAAM, EEN EISCH, EEN BELOFTE.

NAAR JEREMIA III: 22*a*.

Gelezen:

Lukas XV.

Gezongen:

Ps. 32: 1.

Gez. 39: 1, 4.

Gez. 36: 2.

Jeremia III: 22a.

Keert weder, gij afkeerige kinderen! ik zal uwe afkeeringen genezen.

Gelijk men den Profeet Jesaia wel eens den Vijfden Evangelist genoemd en, naar dezen of genen trek, met Johannes vergeleken heeft, zóó zou men den Profeet Jeremia in zeker opzicht met Paulus kunnen vergelijken: in zóó ver namelijk, als er in den gantschen Bijbel misschien geen twee andere Schrijvers te vinden zijn, die in dezelfde mate als dit paar Godsgezanten en Martelaars, het hart voor hunnen lezer ontsluiten en hunne innigste persoonlijke gewaarwordingen voor hem uitspreken. Onverholen maken deze beide kinderen Benjamins, die, op zoo verschillende tijden, de verwoesting van Jeruzalem en den ondergang van hun Vaderland aanschouwden, ons deelgenooten van hun lijden en strijden; van al de wisselende stemmingen huns gemoeds onder de verkondiging van het Woord der eeuwige Waarheid; van al de teederheid der levendige liefdesgemeenschap, die hen met Gods kinderen verbindt, die de smarten van geheel Gods volk tot hùnne smarten maakt, ja, hen al het lief en leed van

's Heeren Gemeente als eigen ziels- en levenservaring meêleven en doorleven doet.

Wat men van Jeremia gezegd heeft, is volkomen op Paulus toepasselijk: „Wat ons onweêrstaanbaar in hem aantrekt en boeit, is misschien nog minder de macht van zijn woord en werk, hoe waardig hij zijn last ook volvoerde, dan het tragische van zijn lot en de adeldom van zijn gemoed, slechts geëvenaard door de diepte en kracht van zijn geest." En wat men elders van Paulus heeft geschreven, kan evenzeer op Jeremia worden overgebracht: „Zijn teêrhartige deelneming wordt hem een bron van kommer en geneucht: soms is het hem of hij onder den last zijner deernis zal bezwijken; als schreiend vermaant hij en al weenend spreekt hij van de vijanden zijns Heeren, maar met des te brandender begeerte omhelst hij dan elke gelegenheid die hem een blijder hoop vertoont." Van beide, Paulus en Jeremia, geldt een derde woord: „Gestalten uit erts gegoten en wegsmeltend in tranen."

Het tekstwoord, dat wij ontleenden aan eene Toespraak van Jeremia, onder Koning Josia tot de Tien Stammen gericht, sints bijna honderd jaren ballingen in Assyrië, herinnert ons onwillekeurig de Nieuw-Testamentische gelijkenis van den Verloren Zoon. Hier spreekt een Vader tot zijn kroost, uit al de diepte van zijne heilige liefde — laat ons zien met welk een n a a m, met welk een e i s c h, met welk een b e l o f t e.

Spreek ook tot ons, gij Vader in den hemel! Leer ons Uwe geboden in gebeden veranderen, en laat Uwe toezegging ons levendig maken. Dat zij zoo!

I.

Hoe noemt God ons? „Afkeerige kinderen." Verwonderlijke benaming, die op hetzelfde oogenblik verhoogt en vernedert, waarin de grootste eer en de grootste schande dooréén klinken. Kinderen Gods te heeten, wat is grootscher? Hoe, de Onuitsprekelijke die hemel en aarde vervult, de Almachtige uit Wien, door Wien en tot Wien alle dingen zijn, de Aanbiddelijke tusschen Wiens heerlijkheid en Wiens voortreffelijkst schepsel de afstand der oneindigheid ligt: Hij buigt zich neêr tot het maaksel Zijner handen, met een woord van toenadering dat een belofte van eeuwige zaligheid bevat. Hij gaat de Engelen voorbij, om den Mensch toe te spreken: den Mensch, een handvol stofs, een wezen van een dag, een worm der aarde, die Zijn aangezicht niet zien kan en leven. Hij reikt hem als 't ware de hand van Zijn hoogen throon om hem tot zich op te heffen en te zegenen. Hij stelt zich tot hem in de naauwste en vertrouwelijkste betrekking: Hij noemt hem Zijn kind. Welk een eer!

Maar ach, in één zelfden adem, hoe wordt die eer verduisterd! Want het heet „afkeerige kinderen!" Hoe, afkeerig te zijn van Hem die ons in 't aanzijn riep, in Wien wij ons bewegen en leven en zijn, van Wien alles is wat wij hebben en wenschen en wachten, die Zijne goedertierenheden dagelijks nieuw maakt over ons, ja, die ons het: „Abba Vader!" op de lippen legt. Welk een schande!

„Afkeerige kinderen!" In dat woord is een glimlach en een traan, de heiligste ernst en de teederste liefde; en ik weet niet wat aandoenlijker klinkt, de toon des verwijts in die vertroosting, of de toon der vertroosting in dat verwijt.

„Maar hoe," hoor ik vragen, „past die benaming niet veeleer op Israël dan op ons? Was niet dat Israël het volk, door God-zelven geroepen en afgezonderd om de drager Zijner kennis onder het Menschdom te zijn? Was het niet aan en door en in dat Volk, dat zich de Heer openbaarde, opdat daaruit licht en redding en heil voor de andere volken zou uitgaan? En was het ook niet wederom dit volk, dat, ten hoogsten begunstigd, het zwaarste zondigde? waarin zich Gods rechtvaardigheid en oordeel, zoowel als Zijn liefde en trouw, op het luisterrijkst verheerlijkte? een volk, te aller tijde gekenmerkt als het volk der groote voorrechten, der groote overtredingen, der groote ellenden, der groote beloften?"

Ik beken het, T., éénig staat Israël daar in de waereldgeschiedenis, éénig in zijne betrekking ook tot God. En tot Israël allereerst kwam het woord dat wij bespreken. Maar daarom is dat woord niet minder toepasselijk op het gantsche Menschelijke Geslacht. Wij weten 't, God is niet alleen een God der Joden, maar ook der Heidenen; want, gelijk Hij verklaard heeft, Hij heeft de volkeren lief, ja, alzoo lief de waereld, dat Hij voor haar Zijn eigen Zoon niet heeft gespaard. Maar wij weten ook dit: niet minder dan Israël zijn de volkeren afgedwaald; want daar is geen onderscheid en wij derven allen de heerlijkheid Gods. Ontzettende waarheid, die van alle kanten be-

vestigd wordt, door Gods Woord, door de geschiedenis van alle tijden en plaatsen, door de ervaring van ieder onzer, elken dag, ieder uur. Zóó staat er geschreven: „Door éénen mensch is de zonde in de waereld gekomen en door de zonde de dood; allen zijn onder de zonde; allen zijn ze afgeweken; de geheele waereld is verdoemelijk voor God." Sints Adam, het hoofd van 't gantsche Menschengeslacht, gevallen is, liggen al zijn kinderen in 't booze. God verklaart aan Noach, dat het gedichtsel van 's menschen hart boos is van zijner jeugd af aan, en de Christus Gods verklaart, zoovele eeuwen later, aan Nikodemus, dat hetgeen uit vleesch geboren is, vleesch is; terwijl de geest Gods door den mond des Apostels getuigt, dat het bedenken des vleesches een vijandschap Gods is. En ziet nu, hoe de hand der geschiedenis haar zegel hecht aan deze uitspraken der Schrift! Van Adam tot Noach, van Noach tot Christus, en wederom van dat tijdstip af, door alle eeuwen heen, onder alle tongen en natiën, heeft de zonde geheerscht. Waterstroomen hebben de aarde verzwolgen; maar de zonde ging mede in de ark. Vuurstroomen hebben de aarde geblakerd; maar de zonde rees op uit de assche. De zonde heeft zich onuitroeibaar voortgeplant van geslacht tot geslacht, van huis tot huis, van hart tot hart. Neen, T., ik zal u niet wijzen op den toestand van volslagen verdierlijking, waarin, van de schemerende oudheid af tot op den dag van heden, al de Barbaren verzonken liggen die geen God hebben in de waereld en verwoed de tanden slaan in het vleesch hunner broeders. Neen, ik zal u het vonnis niet herhalen, door Romeinen over Romeinen, door Grieken over Grieken uitgesproken,

waarbij de glans hunner beschaving — de flikkering eener verfijnde zelfzucht — en hunne trotsche deugden, blinkende gruwelen worden. Neen, ik zal de schand- en bloedtooneelen der ruwe Middeleeuwen niet op doen dagen uit de nevelen des Bijgeloofs die ze dekt. Ik zal niet eens bij het hooggeroemde licht ónzer eeuw de volkeren met u monsteren die rondom ons henen leven en den christennaam dragen, vervreemd vaak in velen van den christengeest en den christenzin, die God leert aanbidden in geest en waarheid en een volk tot een volk des Heeren maakt. Maar wat wij willen en moeten, is de oogen slaan op ons eigen volk, in ons eigen hart. Al heeft Gods genade ons bewaard voor zoo diep verval, als waartoe wij elders menige natie zien gekomen, toch past ook bij ons de beschaamdheid des aangezichts over menig vergrijp en menig misvormdheid van hart en leven. Of kunnen wij ons zooveel uitnemender achten dan dat Israël uit Jeremiaas dagen, wanneer wij de duurder verplichting niet voorbijzien die hooger kennis en rijker voorrechten opleggen? Wat was er met dat Israël gebeurd, kort voor dat God hen „afkeerige kinderen" noemde? Onderzoekt het verledene! Wat zegt ons het Geschiedboek? 1) „Het was gebeurd dat de kinderen Israëls gezondigd hadden tegen den Heer hunnen God." Maar dat is immers ookònze geschiedenis? „En de kinderen Israëls hadden ongerechtigheden bemanteld tegen den Heer hunnen God." — Onze geschiedenis, wederom. „En zij hadden afgoden gediend, waarvan de Heer tot hen gezegd had: Gij zult deze zaak

1) Zie 2 Kon. XVII.

niet doen!" Onze geschiedenis, nog eenmaal. Of hebben ook wij niet onze eigene volks-ongerechtigheden? Verdrinken niet honderden bij honderden hun zedelijk gevoel en hun geweten, de edelste krachten van hunnen redelijken geest, in dien Drank, dien men te recht een „vloeiend vuur" heeft genoemd? Is het Geld niet de afgod van duizende grooten, en afgunstige Eerzucht die van duizende kleinen? Is er niet een koortsachtig streven in elken stand, om zich uit zijnen stand te rukken? of is men misschien alreede verzoend met het feit dat armen en rijken elkander ontmoeten, omdat Gód ze heeft gemaakt? Stoot de Wellust de armoede niet meer in den arm der schande; en hebben onze dorpen en steden hunne verborgenheden van ellende niet meer, die de bezoedelde bladzijden van het verdichtsel beschamen? De wanden van Steenbeek en de cellen onzer kerkers kunnen ons het andwoord geven, dat de gevels der huizen tot leugenaars maakt! —

Maar genoeg naar buiten gewezen. Keert tot u-zelven in, gij burgers waaruit het Volk bestaat, gij christenen die het bewarend zout van uw Vaderland moest wezen, en valt neder in het stof met de tollenaarsbede: „O God, zijt ons zondaars genadig!" U past het, zondaren die dit hoort — mij past het, zondaar die dit spreek! Neen, wij vergeten de tranen van ons berouw, de gebeden van ons geloof, de lofzangen onzer dankbaarheid niet. Maar waren ze vol bij God? Was ons vertrouwen nooit twijfelmoedig? Bleken onze struikelingen niet velen? Is er geene troetelzonde in ons hart, wier zaak wij bepleiten tegen God? geene overgebleven verkeerdheid in ons leven, die wij vermommen onder het lichtkleed der deugd? Is er

geen mensch, of geen wensch, of geen genot, of geen eer, die wij liefhebben boven Hem die de eerste moet zijn en de laatste? Regeert de oude zelfzucht nooit meer in ons binnenste? Hebben wij onze uren van dorheid niet? onze dagen van verachtering? onze weken van verkoeling? Gij allen, zoudt gij den diepsten plooi van uw geweten durven ontvouwen voor God, voor mij, ja voor u-zelven? En toch, God doorleest u, God doorgrondt ons, broeders! — Neen, wij vragen niet langer, maar slaan de oogen neêr met de betuiging: Het is zoo, Gods Woord geldt mij: afkeerig kind, dat is mijn naam; ongerechtige, zoo heet ik! — Neen, Nathan, niet David-alleen is die man, maar ook ik! Neen, Paulus, niet gij-alleen, ook ik wil het schrijven onder Gods geboden, die mij tienvoudig veroordeelen: „Van alle zondaren ben ik de voornaamste!"

II.

Maar schuldbelijdenis-alleen is niet voldoende, gij gevoelt het, M. H. Gods eisch gaat verder. „Afkeerige kinderen!" roept Hij uit: „Keert weder!" dat is: „Bekeert u tot mij!" En dat geldt niet alleen het Israël van Jeremiaas dagen, het geldt ook u, en mij, en allen.

Bekeering! Zietdaar den grooten inhoud der prediking, zoowel van Nieuw als van Oud Testament. De stemme des roependen weêrklonk door Judeaas woestijn: „Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij!" En niet anders luidde de vermaning des Heeren, die zijne discipelen uitzond, opdat die hen

hoorden zich mochten bekeeren. „Wat zullen wij doen, mannen broeders?" heette de bekommerde vraag ten doorluchtigen Pinksterdage; en: „Bekeert u," was het andwoord. „Hiertoe ben ik verschenen," sprak Paulus tot Agrippa, „om dit volk en den Heidenen de oogen te openen, en hen te bekeeren van de macht des Satans tot God." „Laat de vorige dingen varen," riep hij den Lystrenzen toe, „en bekeert u!" En: „Bekeert u," klonk het te Athene; en: „Bekeert u," te Efeze; en: „Bekeert u," aan alle oorden der waereld, tot den huidigen dag toe.

En wat is dan die bekeering, dat zij zulk een dringend vereischte is bij alle vleesch?... Is het een witten van den grafsteen, waarachter doodsgebeente is en onreinheid? Is het een zedelijke zelfverbetering van den uitwendigen mensch? „Wee onzer, als onze gerechtigheid niet overvloediger is dan die der farizeën!" Neen, de bekeering is niets minder dan de vernieuwing van het beginsel onzes geestes; de hervorming des gemoeds; de verandering van den zin; de loutering van de levenskiem in den diepsten grond van ons geestelijk bestaan, door een godlijke kracht: met één woord, de reiniging der bron, waardoor-alléén de afgeleide wateren hunne troebelheid verliezen. Vraagt aan een David, wat het is zich te bekeeren; en hij zal u andwoorden: „Het is met zijne ziele te zeggen: ik heb gezondigd tegen God." Vraagt het eenen Saulus; en hij zal u andwoorden: „Het is, als een worm in 't stof gezonken, met zijn gantsche hart te vragen: Heer, wat wilt Gij dat ik doen zal?" Vraagt het eenen Petrus; en hij zal u andwoorden: „Het is, met alles wat in ons is, en woord, en daad,

de getuigenis afteleggen: „Heer, Gij weet alle dingen: Gij weet dat ik u lief heb." Vraagt het elken verloren zoon, die te huis kwam, en hij zal u andwoorden: „Het is op te staan en tot den Vader te gaan." Berouw, Gehoorzaamheid en Liefde, in den vuurgloed des Geloofs tot één beginsel versmolten — zietdaar de bekeering! Eenmaal moet zij plaats grijpen bij een iegelijk onzer, willen wij vrede hebben hier beneden en een eeuwig heil daar boven. De oude mensch, met zijne werken, moet verdwijnen; de Adam in ons, voor Christus wijken. Al het menschelijke in ons moet — niet gekrenkt of vernietigd — maar vernieuwd en hersteld worden, als door een andere geboorte. Onze aanleg moet van de zonde gezuiverd, Gode gewijd, en daardoor menschelijk-schoon en menschelijk-edel worden. Het kranke, kortzichtig oog van onzen geest, ons door aardsgezindheid verduisterd verstand, moet ziende worden gemaakt, om de heerlijkheid des Heeren te aanschouwen, om het Godlijke te kunnen denken en in zich op te nemen. Ons hart moet gereinigd worden van zijn oude booze begeerlijkheden, van zijn heidensche zorgen, van zijn wilde onrust, van zijn slaafsche vreeze: zoodat het wordt tot een nieuw hart, dat de genade zijns Gods en de liefde zijns Heeren gevoelt: — dat, kinderlijk vrij en vrolijk, zich verheft tot den throon zijns Vaders, en zijnen Heiland leeft, met een heilige aandrift om Hem na te volgen. Ons oude leven, dat zoo arm is aan vruchten der liefde, zoo bezoedeld door allerlei zelfzucht en allerlei ijdelheid, moet door een nieuw leven vervangen worden, in de gemeenschap des Levenden, in reine menschenliefde, in al de deugden van Christus, in kracht en onverderfelijkheid.

Dat moet éénmaal geschieden, zeiden wij, T.! Wij hadden ons juister moeten uitdrukken, en zeggen: daarmeê moet éénmaal een aanvang worden gemaakt, en voorts moet het onophoudelijk geschieden! .... Geen gevaarlijker waan dan deze, dat het werk der bekeering de wonderboom is van een enkelen dag, die, plotseling volwassen, geen koestering en verpleging, geen buigende hand en geen zuiverend snoeimes, geen regen en zon meer behoeft! Voorwaar, voorwaar, het is niet genoeg, tot den Vader te zijn wedergekeerd: broeders, wij moeten ook bij Hem blijven. Wij moeten al naauwer en naauwer met Hem vereenigd worden; en, door dagelijks toenemende gemeenschap, dagelijks rechtvaardiger en heiliger en, daardoor, dagelijks zaliger worden. Gods wijsheid moet altijd meer het eenig licht worden van ons verstand; Gods liefde altijd meer de eenige levenswarmte van ons hart; Gods geest altijd meer de adem onzer ziele. Zóó moeten we onophoudelijk „worden", door Hem die alleen „is"; zóó, ons immer ontwikkelen, om nimmer het toppunt der ontwikkeling te bereiken: want God alleen is „volmaakt." En zoo is dan het werk der bekeering, een werk van geheel ons leven! .... Wij moeten heden voortgaan ons te bekeeren, gelijk dat gisteren onze verplichting was, en morgen op nieuw onze roeping zal wezen. De ruste der overwinning is voor hier namaals: zoolang we hier zijn, moeten wij strijden. Reeds werd het u vaak — ook door mij — herinnerd: de gevolgen der zonden des eersten afvals wonen en werken in de leden van ons vergankelijk hulsel. Zwakheden en gebreken houden, tot de laatste ademhaling toe, onzen worstelenden wil omstrikt. Hoe

menigmaal wordt de vrede Gods in ons gestoord; hoe menigmaal de christelijke moed tot het goede beteugeld! Hoe gaarne wenschten we niet al onze betrekkingen heilig en heerlijk te doen worden: en toch voltooien wij niet wat wij beginnen. Hoe vurig begeeren wij steeds godlijk te leven: en toch volbrengen wij niet wat wij willen. Het gantsche schepsel zucht, en wij allen zuchten mede: „Ik ellendig mensch, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?" Zoo dan, Christenen, houdt het woord ook voor ons nog altijd zijn kracht: „Bekeert u tot den Heer!"

Grijpt dan de wapenen weêr aan met nieuwen moed! Zet de loopbane voort met nieuwen lust! Grijpt den eenigen Voleinder uws geloofs, waar Hij u greep, weêr vast met vernieuwde behoefte! „Neen, Heer!" moet het zijn, „niet alsof ik het reeds verkregen heb, maar ik jaag er naar!" En zoo moeten wij dan, als geliefde kinderen Gods, Hem op nieuw tot ons voorbeeld kiezen, die zijn gezegend lichaam voor ons doorsteken en zijn heilig bloed voor ons plengen liet, opdat wij, met den Vader verzoend, zijne beelddragers zouden worden, en alzoo rijpen tot de opneming in de Gemeente der Toekomst, die daar is zonder smet of rimpel.

III.

„Maar wie is tot deze dingen bekwaam? Die roeping overtreft onze krachten!...." Ja, zóó zouden we kunnen spreken, indien wij alléén stonden met onze zwakheid en ons arglistig hart. Maar hoort, wat

heerlijke belofte ons de Almachtige gegeven heeft: „Ik zal uwe afkeeringen genezen."

Hoe? hebben wij het wel verstaan? God-zelf zal voor ons doen wat Hij eerst van ons eischt? Ja, mijne vrienden, dat is het genadegeheim Zijner eeuwige Vadertrouw. Zoo is 't hier, zoo is 't alom in de stemmen Zijns woords. Slaat de rolle op der Profeten en Evangelisten, en zegt wat gij vindt. Bij elk gebod — een belofte; bij iedere roeping — een woord der liefde. „Bekeert u!" heet het, en wij sidderen. „*Ik* zal u bekeeren," volgt er op, en wij herleven. — „Maakt u een nieuw hart," beveelt de Alheilige. „Mijn zoon, geef Mij uw hart, en *Ik* zal 't maken," belooft de Barmhartige. — „Werkt uws zelfs zaligheid met vreeze en beving," gebiedt het Evangelie. „*Ik* ben het, die in u werkt het willen en 't volbrengen," verzekert de God des Evangeliums. — „Klopt, en u zal worden opengedaan," klinkt Jezus' roepstem. „Ziet, *ik* sta aan de deur, en *ik* klop: hoort mij en opent!" klinkt Jezus' smeekbede. — „Naakt tot Mij!" eischt de Hemelsche Rechter. „Ik zal tot *u* naken," troost de Hemelsche Vader. — Zoo is dan God de eerste en de laatste; de Alfa en de Omega. Zoo is dan Zijne liefde een vrije, voorkomende liefde: want zij schenkt eer zij vordert: zij geeft wat zij vordert, en zij beloont uit genade wat zij uit genade gegeven heeft. — Gods ontferming, blinden, zietdaar uw oog; zwakken, zietdaar uw kracht; dooden, zietdaar uw leven. Gods genade — zalig die haar kent en erkent! En wie is er, die haar niet moest kennen? Is zij ons niet geopenbaard? Neemt zij niet allerlei gedaanten aan om ons te redden? Ja, laat mij het voor u herhalen: als de vriendelijkste Goeder-

tierenheid verschijnt zij ons in Christus; als de hoogste Zelfverloochening geeft zij den Zoon voor ons over, om ons te verlossen; als de diepste Genade daalt zij tot ons neder, als wij onder de ellende van ons bederf gebukt gaan, en wischt zij onze schulden uit; als de zachtste Lankmoedigheid leidt zij ons leven langs den weg der heiligheid tot zaligheid. Laat mij het voor u herhalen: zij is de herder, die het honderdste schaap zoekt; de samaritaan, die den halfdoode verpleegt; de gastheer, die de armen en verlatenen, de kreupelen en verminkten dwingt tot zijn feestmaal! Zij voorziet alles en voorziet in alles. Zij is onbegrijpelijk wijs, oneindig geduldig, onuitsprekelijk werkzaam en zinrijk. Zij bevrijdt, zij reinigt, zij zaligt wien zij verschijnt, door de dubbele wegneming van zondestraf en zondemacht. Waar zij arbeidt in een hart, daar verslindt zij al het booze, en vernieuwt zij al het oude. De akker onzes levens wordt door haar geheel gezuiverd en verjongd, zoodat er, naar het woord van onzen Profeet, voor een doorn een dennenboom opgaat, en voor een distel een myrtenboom. Zij maakt een kind des toorns tot een kind des welbehagens, tot een wandelend wonder Gods, dat daar is zonder moed een held; zonder krachten sterk; zonder schatten rijk; verdrukt maar niet benaauwd; vervolgd maar niet verlaten; neêrgeworpen maar niet verdorven; of uitwendig verdorven, maar inwendig verheerlijkt; droevig doch altijd blijd; getuchtigd maar niet gedood; stervende, en ziet, hij leeft; onterfd door de waereld, maar erfgenaam des hemels, met al zijn goederen, waarbij alle throonen en kroonen als rook vergaan!... Die genade nu, Christenen, belooft ons: „Ik zal u genezen." Tot haar dan onze toe-

vlucht genomen, met al onze afkeerigheden! Geen vleesch tot onzen arm gesteld, maar gesteund op den Heer onzen God, en in Zijne mogendheid gearbeid aan de bereiking onzer bestemming! Hij zal ons helpen en zegenen. Heeft Hij het heiligste en kostbaarste wat Hij had in hemel of op aarde, meer dan een hemel vol heiligen, meer dan hemel en aarde, heeft Hij Zijn eigen, eenig Kind, niet over gehad voor ons behoud? Maakte Hij hem niet tot een mensch, die kwam om te dienen en zijn leven te geven tot een losprijs voor velen? Maakte Hij hem niet tot een lam Gods, dat de zonden der waereld wegdroeg? Maakte Hij Hem niet tot zonde, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem? Heeft Hij door dien Zoon Zijner liefde geen nieuwe levenskracht uitgestort in de dorre aderen der kranke menschheid: kracht ten goede, kracht tot gehoorzaamheid aan al Zijne geboden? Ziet, dàt mag genade heeten, dàt de afkeeringen genezen! En zou die genade, die het grootste gaf en het snoodste vergaf, nu het mindere onthouden en het overgebleven kwade nog toerekenen? Neen, God de Heer heeft beloofd, dat Hij ons al de afkeeringen zal kwijtschelden, die onze rekening ook nu nog bezwaren. Hij gaat voort ons tot alles te sterken: tot het geloof, dat de waereld overwint; tot de hope, die niet beschaamd wordt; tot de liefde, wie vele wateren niet kunnen blusschen; tot de volharding, die zalig maakt; tot de trouw tot in den dood, die de kroone des levens zal erven. Gods eigen Zoon staat, naar Zijn geest en kracht, voor de deur van uw hart en roept: „Zoo waarachtig als ik voor u gestorven ben, zoo waar-

achtig leef ik thands voor u. En zoo waarachtig als ik eens Mijne ziele voor u ten beste had, zoo waarachtig heb ik nu al de macht voor u ten beste, die de Vader mij gaf! Ik waak voor u. Ik werk voor u. Ik bid voor u. Ik bestuur uw lot en uw leven. Komt herwaarts tot Mij, en ik zal u ruste geven. Ik wil, wordt gereinigd!"

IV.

„Keert weder, afkeerige kinderen! Ik zal uwe afkeeringen genezen!" Die naam, die eisch, die belofte, komen tot allen. Worden zij door allen oodmoedig erkend, gehoorzaam ontfangen, blijmoedig toegeeigend?

Och, of het zoo ware! maar ik vrees, dat er ook onder u, T., nog zullen gevonden worden, bij wie het heeten zal tot den barmhartigen God: „Voor ditmaal ga heen!".... Dat is met andere woorden: „Voor ditmaal wil ik den hemel voor mij zien sluiten, wil ik mijn kranke ziel niet laten genezen, wil ik afkeerig en ellendig blijven als een verloren zoon!" O jammerlijke vreeze! of — o jammerlijke koelzinnigheid! Wie dezer twee heeft u met dwaasheid geslagen, en wie harer maakt u het rampzaligst?...

Ik spreek van jammerlijke vreeze.

Daar zijn misschien heilbegeerigen onder mijne hoorders, die gebukt gaan onder den last hunner zonden, en die niet kunnen gelooven, dat het woord ook hun zou gelden: „Ik zal uwe afkeeringen genezen." Kleingeloovigen, gij weet het dan niet, dat juist dat schuldbesef, die innige erkentenis uwer onwaardig-

heid, een werk is van Gods geest, die arbeidt aan uw herstel? Gij walgt van het vreemde land, waar uwe ziel gebrek lijdt, en toch durft gij den drempel niet overschrijden van het Huis des Vaders, die u reeds lang van verre heeft gezien, die u te gemoet is gegaan met open armen, die u heden op nieuw als met tranen smeekt: „Afkeerige kinderen, keert terug!" — Wat draalt gij nog langer? Gij wacht misschien op de gunstige ure? Welaan, die is thands gekomen, want alleen de tegenwoordige ure behoort u; reeds de volgende behoort u niet meer: zij behoort de Toekomst, die misschien hier nooit een Heden voor u worden zal.... Is het u te groot, vergeving te ontfangen om niet? te groot, om genezen te worden door den Medicijnmeester der zielen, die ook ùwe ziele uit genade wil làten leven? Zoo blijft dan van verre, want den hemel verdienen, kunt gij nooit! Waarom verplengt gij uwe tranen op het zaaisel uwer goede voornemens? Slechts aan Jezus' voeten zullen de eerste natmaken, en de laatste wasdom ontfangen. Waarom weegt gij geld uit voor hetgeen geen brood is, en uwen arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan? Neigt uw oor, geeft met Israël het andwoord op Gods roepstem: „Ziet, hier zijn wij, wij komen tot U; Gij zijt de Heer onze God!" en Hij zal met u een eeuwig verbond maken, en u geven de gewisse weldadigheden van David, ja, van Davids Zoon en Davids Heer, den Zaligmaker der waereld!... Of meent gij met Jezus bedrogen te zullen uitkomen? Wie heeft u dat geleerd? De tollenaar misschien, die gerechtvaardigd heen ging? Of de zondaresse, die in Simons huis een hemel zag open gaan op de verzekering: „Ga

heen, uw geloof heeft u behouden?" Of de melaatsche, die gezond werd op het machtwoord: „Ik wil, word gereinigd?" Of de moordenaar, wien het kruis een drempel van het Paradijs werd? Heeft dat de aarde u verzekerd, waar de juichkreet niet ophoudt: „Ik weet dat mijn Verlosser leeft!" — Of de hemel, die weêrklinkt van den lofzang van de Saulussen en Simons, die Paulussen en Petrussen werden?.... Maar met uzelven vreest gij bedrogen uit te komen?.... Voorwaar, dàt is een lichtstraal van boven, die in uw ziel valt, niet om haar te verblinden maar om haar voor te lichten op den weg tot Hem, bij Wien geen ding onmogelijk is. Zijt dan niet ongeloovig, maar geloovig: Hij die u roept is getrouw!...

Maar ik sprak ook van jammerlijke koelzinnigheid, die misschien velen uwer verwijdert van God.

Van alle gemoedstoestanden, T., is deze de beklagenswaardigste, omdat hij de gevaarlijkste is. Hoe den mensch aan te grijpen, die een rots gelijkt, door geen storm bewogen, door geen zon gesmolten? Zal hij de spijze niet versmaden, die niet hongert? de lafenis niet verachten, die niet dorst? Zal hij naar rust verlangen, die niet vermoeid is; of naar genezing smachten, die zich niet krank weet? Zal hij, die zijn gevaar niet kent, niet vergaan, terwijl de redding hem wordt aangeboden? Wat baat het, u een God te prediken die alle afkeeringen geneest, e͞n een Heiland die van allen vloek bevrijdt, als uwe afkeeringen u niet verontrusten en de vloek u niet drukt? Verslagenheid over de vervreemdheid Gods moet er zijn, willen de kinderen wederkeeren tot Zijne gemeenschap.

Of, kent gij die verslagenheid, maar onderdrukt gij

die telkens weêr, om nog langer op het verlokkelijk dwaalpad te vertoeven? O, bedenkt dan toch eindelijk eens, hoe ellendig het is, altijd dus gebonden te blijven in de rampzaligheid des ouden levens! Zoo lang gij daarin verzonken ligt, droomt gij van waereldsche vreugde, waereldschen overvloed, waereldsche heerlijkheid, en — uw bedrogene ziele blijft schreien om brood! Arme weezen, gij hebt geen Vader in den Hemel. Arme zwoegers, gij hebt geen vrucht van uw zweet en uwe tranen, want de distelen zijn op uwen akker en de doornen rondom uw hoofd. Gij mist den troost des gebeds; de versterking van den arbeid; de verkwikking der rust. Een doodelijke krankte verteert al de gaven van uwen geest, de laatste veêrkracht van uw beter Ik; en nergens vindt gij het geneesmiddel, omdat het nergens elders is dan bij dien God, dien gij verliet. De gedachte aan uw aanstaand graf jaagt u een siddering aan; de zekerheid van een rechtvaardig oordeel doet uw gebeente beven; het vooruitzicht der eindeloze eeuwigheid is het schrikbeeld uwer slapeloze sponde. Gij lijdt, maar zonder vertroosting; gij geniet, maar zonder vreugde; gij verwacht, maar zonder hope; gij leeft, maar het is een sterven; gij zult sterven, maar het zal geen ingang ten leven zijn. O, gij deerniswaardigen, mijn vrienden, mijn broeders! indien gij dit alles erkent, erkent dan ook, dat het eenmaal anders met u worden moet! Hongert en dorst naar den levenden God. Oordeelt zelf! Zou het u niet beter zijn, als eindelijk uw geest ontslagen werd van de oude verwarrende gedachten der ongerechtigheid, van de oude kwellingen der zonde, van de oude onrust, van den ouden maal-

stroom van genot en walging? Als eindelijk uw geweten eens genezen werd van al zijn wonden, door eene ontferming die geeft en vergeeft, mildelijk en zonder verwijt? Als eindelijk uw hart eens ontslagen werd van zijn ouden druk en toorn en boosheid? Als eindelijk uw ziel zich verblijdde in het licht der zaligheid Gods? Als gij zelf uwe verkeerde gewoonten kost afleggen, en het nieuwe leven in uw hart en wandel zijn eerstelingen mocht vertoonen? Verlangt er naar! Bidt er om! Ziet Hem aan, den Oversten Leidsman, den Oudsten Broeder, het eenig en heilig en waarachtig Kind des Vaders, die u uit alle diepten van ellende kan opheffen. Ziet Christus aan! Grijpt Zijn reddende hand, terwijl Hij nabij is en ù grijpt: want Hij is niet gekomen om te verdoemen, maar om te zaligen; niet om van God weg te drijven, maar om tot God heen te drijven ter eeuwige verzoening! Gelooft wat zijn trouwe lippen spreken, wat zijn vlekkeloos bloed bewijst, wat zijn heilige geest bezegelt! Laat u door Hem tot den Vader brengen, en vertroost u met deze woorden: „De godloze verlaten zijnen weg, en de ongerechtige man zijne gedachten. Gelijk zich een vader ontfermt over zijne kinderen, ontfermt zich de Heer over die Hem vreezen; en bij Hem is vergeving, opdat Hij gevreesd worde!"

AMEN.

X.

HEBT GIJ DEN HEILIGEN GEEST ONTFANGEN?

NAAR HAND. XIX: 2.

NABETRACHTING TOT HET GEVIERDE PINKSTERFEEST.

GELEZEN:

GALATEN V.

GEZONGEN:

Ps. 25: 2.

GEZ. 93: 2, 3.

GEZ. 96.

Hand. XIX: 2.

Hebt gij den heiligen geest ontfangen?

Het geschiedde, terwijl Apollos te Korinthen was, dat Paulus, de bovenste deelen des lands doorreisd hebbende, tot Efezen kwam, en eenige Discipelen van Johannes vindende, zeide hij tot hen: „Hebt gij den heiligen Geest ontfangen?" — En het geschiedt heden, na meer dan achttienhonderd jaren, dat de Gezant des Heeren in het Bedehuis komt, en eenige Discipelen van Jezus vindende, zegt hij tot hen: „Hebt gij den heiligen Geest ontfangen?"

Christenen, bevreemdt u die vraag? — Ziet, nog maar pas zijn de dagen voorbij, waarop we samen Pinkster vierden, het feest der Hemelsche Eerstelingen, het feest van de komst des beloofden Troosters. Wij verplaatsten ons binnen Jeruzalem, in het midden van 's Heeren jonge Gemeente. Wat zagen, wat hoorden wij daar? Vuurtongen zweefden boven het hoofd der Jongeren, en met vurige tongen prezen zij de groote werken Gods. Ongeleerde visschers werden tot welsprekende Godsmannen en lafaarts tot helden gemaakt, die den gekruisten Jezus predikten van de daken

als den Christus Gods. Een oogst van drie duizend zielen werd ingezameld voor den Hemel; en — het Christendom was ingewijd. Van dat oogenblik af aan wordt de Joëls-belofte vervuld aan een iegelijk die Gods Zoon erkent voor zijn Heer; want de bedeeling des Geestes die de harten vernieuwt en heiligt, is begonnen om nimmer te eindigen.

Zoo hebben wij het dan moeten toestemmen, Broeders! de uitstorting van dien Geest was een der heerlijkste weldaden waarmeê Christus de Zijnen gezegend heeft. En dat blijft zij ook ons, en allen die na ons komen, tot aan de voleinding der waereld. Zoo is de Gezant des Heeren dan in zijn recht, wanneer hij tot u komt en vraagt: „Gij hebt het Pinksterfeest meêgevierd: welnu, was het ook een Pinksterfeest voor uw hart? Gij hebt gezongen en gebeden: welnu, was het met iets van de hemelvlam, die Petrus zoo krachtig getuigen, die de Elve zoo juichend aanbidden deed? Is ook ùwe hoop verlevendigd, ook ùw geloof bekrachtigd, ook ùw gemoed gelouterd geworden? Kortom: hebt gij den heiligen Geest ontfangen?"

I. „Bevreemdende vraag!" zegt de waereld; en ik andwoord: „Geen is natuurlijker."

II. „Onnoodige vraag!" zegt de waereld; en ik andwoord: „Geen is gewichtiger."

III. „Moeilijke vraag!" zegt de waereld; en ik andwoord: „Geen is gemakkelijker."

De ontwikkeling dezer drie andwoorden zal de stof onzer Toespraak uitmaken.

Daarbij verlichte ons God met Zijn geest en genade, ons tot heil en Hem tot heerlijkheid. Dat zij zoo!

I.

„Hebt gij den heiligen Geest ontfangen?" — „Bevreemdende vraag!" zegt de waereld; maar de Gezant des Heeren andwoordt: „Neen, geen vraag is natuurlijker."

Waar een Herder of Leeraar, onder den Oppersten Herder, tot een Gemeente spreekt die zich naar Christus noemt, wat zal hem naauwer ter harte gaan, dan dat zij in waarheid Diens roepstem hoore, Hem volgend naar de frissche weiden en de wateren des levens? De Jongeren van den Dooper mochten Paulus met verbazing toevoegen: „Wij hebben niet gehoord of daar een heilige Geest is," wie onzer zou in oprechtheid die ontschuldiging tot de zijne kunnen maken? Welk een verschil tusschen hunnen toestand en den onze, zoo uit- als inwendig! Zij — waren geboren in een Joodsch Land, opgevoed in de leer der Wet en der Profeeten, die door allerlei menschelijke inzettingen verduisterd was geworden, en leefden te Efezen, te midden van een Heidensch Volk, dat afgodische kniën boog voor het houten beeld eener Diana en al de gruwelgoden van den Olympus. Wij — daarentegen, hebben het eerste licht aanschouwd in den schoot des Christendoms, als kinderen van een Land, waar de banier des Evangeliums reeds meer dan duizend jaren in zegepraal wappert boven de puinen des Heidendoms.

Nog meer. Zij — waren stil blijven staan bij den Wegbereider, zonder Dien te leeren kennen die de Weg-zelf is; zij — onbewegelijk gebleven bij den laatsten grenssteen van het Oude Verbond, zonder het grond-

gebied des Nieuwen Testaments op te treden. Jezus' dood tot vergeving der zonden; Jezus' opstanding tot onze gerechtigheid; Jezus' hemelvaart tot onze plaatsbereiding, waren hun even onbekend. Wij — daarentegen, wij kennen de geschiedenis der verschijning van Gods Zoon in al hare bijzonderheden. Bij Bethlehems kribbe bewonderen wij Gods welbehagen in menschen. Bij Golgothaas kruis aanbidden wij het Lam dat geslacht is en ons Gode kocht met zijn bloed. Op des Olijfbergs top zaten we met de Jongeren neêr om Hem juichend na te oogen, die gezeten is aan de rechterhand der kracht Gods, en nog voor ons bidt.

Eindelijk. Zij — mochten Johannes als iets toekomstigs hebben hooren voorspellen: „Ik doop u met water; die na mij komt, zal u met den heiligen Geest en met Vuur doopen:" zij wisten niet dat het woord van den grootste aller Profeeten bewaarheid was: wisten niet, dat er werkelijk een Geest was uitgestort dien de mensch als een blijvend in hem wonende gave zou kunnen ontfangen. Zij — hadden de vuurtongen niet gezien en de vuurredenen niet gehoord, die Jeruzalem hadden doen daveren op dat doorluchtige feest van den vijftigsten dag; en Paulus was de eerste Apostel, die hun verkondigen kwam, dat de eerste zwakke beginselen waren voorbijgegaan. Eerst nu viel de blinddoek van hunne oogen; de Johannes-doop werd vervangen door een doop in den naam des Heeren Jezus; en geen dier twaalf Mannen, die niet, bij al zijn dankbaarheid, gewenscht had dat hij al deze dingen nog vroeger had mogen kennen. Wij — daarentegen, onze eerste uitgang hier beneden was een opgang naar het heiligdom, waar wij als teedere zuigelingen reeds het merkteeken des

Lams aan het voorhoofd ontfingen, in het „bad der wedergeboorte." Van moeders schoot af aan heeft het ons aan geen leeraars ontbroken om ons de gantsche volheid van zegen en zaligheid te verkondigen, die door het Evangelie is geopenbaard. In den morgenstond van ons leven zijn we openlijk toegetreden om ingelijfd te worden in de Gemeente, die het lichaam van Christus is. Misschien dertig, misschien vijftig, misschien zeventig malen hebben wij het Pinksterfeest meêgevierd. En wie weet, hoeveel malen wij het hoorden of lazen, dat het gevoelen dat in Jezus was, ook in ons moet wezen; dat een iegelijk die den naam van Christus noemt, een tempel moet zijn van heiligen Geest; en dat die Geest, wel verre van alleen, als in de dagen van ouds, slechts voor enkelen verkrijgbaar te zijn, het erfdeel kan worden van een iegelijk die er God met oprechtheid om bidt!

Wat dunkt u, mijne Vrienden, is er reden van bevreemding, wanneer de bode des Heeren tot hen, die zich Jongeren des Heeren noemen, de vraag richt: „Hebt gij den heiligen Geest ontfangen?" Of zoudt gij veeleer billijke oorzaak van verwondering hebben, wanneer hij die zich uitdeeler noemt der verborgenheden Gods, te vreden was met een uitwendig Christendom, en u verwijderd hield van een zelfbeproeving, die de eerste stap is tot die wedergeboorte des harten, zonder welke niemand het Koninkrijk Gods ooit kan ingaan?

II.

Maar juist dit laatste wordt door de waereld met woord en daad geloochend. „Het zij zoo", roept zij uit, „de vraag moge natuurlijk zijn bij den overbezorgde die de godsdienst zoo zwaar tilt als een looden last, toch is zij onnoodig. Wij willen de moeder niet veroordeelen, die van duizend gevaren droomt, terwijl haar kind ligt te spelen op haar schoot, maar wij mogen haar toch beklagen, want ijdel is haar zorg." En als deze beweering ons verrast, mijne Vrienden, zet de waereld zich in haren leerstoel neêr, en gaat dus voort om haar werk te voltooien: „Paulus' tijd is de onze niet, want de achttien eeuwen die er sedert verloopen zijn, hebben de gedaante der dingen veranderd. Toen — leest het in uw tekstverhaal! — toen werd de geloovige gedoopt, dan trad er een Godsman toe, een Paulus of een Petrus, die de handen zegenend uitstrekte boven zijn hoofd, en — de heilige Geest kwam over hem. Dan stond hij daar, als een wonder Gods, met buitengewone gevaren toegerust; van zijne lippen vloeiden talen, die hij nimmer had geleerd; voor zijne oogen ontsluierde zich een toekomst, die hij nimmer had gegist. Slangen nam hij op, en zij schaadden hem niet; kranken dreef hij uit, en zij kwamen niet weder; dooden riep hij op, en zij keerden in 't leven. Dat alles was buitengewoon, gelijk immers dat tijdperk-zelf in menig opzicht buitengewoon was. Dat alles was voor die bedeeling, en thands is zij voorbij. Voor ons — geen kennis zonder inspanning en moeizamen arbeid. Voor ons — geen blik in het verschiet, dat als met zeven

zegelen verzegeld is. Voor **ons** — ziekbedden van maanden en jaren. Voor **ons** — de onverwinnelijke dood. Wat wilt ge dan nog met uw vraag? Wees billijk en neem haar terug, want zij is verouderd, zij is **onnoodig** geworden!"

En ja, M. T., wij willen billijk oordeelen en erkennen dat de verschijnselen voorbij zijn, die zich bij de stichting der Christenkerk opdeden, juist omdat die Kerk nu eens en voor immer gesticht is. Maar daarom nemen wij van de vraag geen letter terug, en wij blijven beweeren, dat zij **gewichtig** is boven duizenden, ja, ten allen tijde eene levensvraag. Want de heilige Geest, al vertoont hij zich niet meer in de schitterende lichtkrans van teekenen en wonderen, blijft het levensbeginsel van 's Heeren Gemeente. Ook ons is hij beloofd; ook ons is hij noodig; ook ons wordt hij geschonken. Hij is ons beloofd; want wij kunnen de Schrift niet opslaan, of het heet: „Vraagt, en ik zal u den trooster geven; water zal ik gieten op den dorstige en stroomen op het drooge." Hij is ons noodig; want van nature zijn wij allen onrein en zonder waarachtig Goddelijk leven. Zonder Hem — blijven we vleesch uit vleesch geboren, en gaan we den weg alles vleesches, want de waereld verdwijnt met al haar heerlijkheid en — al hare slaven. Zonder Hem — blijft het kruis van Christus ons een ergernis en een dwaasheid, de Bijbel een gesloten boek, de Hemel een verloren Paradijs. Zonder Hem — geen berouw, geen bekeering, geen vreugde, geen geloof, geen hoop; dat is, zonder Hem geen opstanding achter het graf, geen zaligheid achter het oordeel. Zonder Hem — zinken wij dagelijks dieper ten verderve, worden we immer kranker en verdoemelijker, terwijl

wij ons altijd gezonder en rechtvaardiger wanen. Troosteloos zijn wij, en al troostelozer worden wij zonder dezen trooster. Wel dan, die hem erkent en zoekt in zijne volstrekte onontbeerlijkheid. Uit Hem — de eerste traan der droefheid tot God, wier einde een heerlijke en onuitsprekelijke vreugde is. Uit hem — elke goede gedachte, elk verstandig voornemen, elk lieflijk woord, elke heilige daad. Uit hem — de vrijmoedigheid die ons doet juichen: „Ik ben een kind van God." Hij werd en wordt gegeven, waar maar een ziele uit de diepte roept om behoud. Hij klopt aan het geweten der verloren zoons, en zij keeren terug uit het verre land der zonde. Hij spreekt in het gemoed der Mariaas, en zij vallen Jezus te voet, met verbrijzeld hart, een andere zalfflessche vol geuren der liefde. Hij omgordt de lendenen der kerkhervormers, en zij trekken ten strijde tegen de machten der Duisternis met de betuiging: „Ik kan niet anders, God helpe mij!" Hij ontsteekt de zielen der zendelingen, en zij verlaten vader en moeder, om den Heidenen het Evangelie te verkondigen met den marteldood in het gezicht. Al wat gelooft, leeft in den Geest, wandelt in den Geest, wordt geleid door den Geest, doodt de werkingen des vleesches door den Geest, heeft de eerstelingen des Geestes, brengt vruchten voort van den Geest, wordt verzegeld door den Geest. „Hebt gij mijn Goud?" vraagt de Mammon. „Hebt gij mijn Gunst?" vraagt de Waereld. „Hebt gij mijn Geest?" vraagt Jezus. En zoolang het waar blijft, dat noch Waereld noch Mammon onze ziel kan verlossen van het verderf; zoolang het waar blijft, dat alleen de gemeenschap met Christus door Wien we tot God komen, ons op ons sterf-

bed kan vertroosten, zoolang blijft ook die laatste vraag noodzakelijk en is het dwazer en gevaarlijker het andwoord daarop uit te stellen, dan te huppelen rondom een afgrond, of zich te slapen te leggen in het hol van den leeuw.

III.

Maar ik voorzie een andere bedenking, die redelijker schijnt, ook zelfs bij hem die anders niet van belangstelling ontbloot is in God en Zijn dienst.

„Toegegeven", luidt zij, „dat het goed en noodig is te vragen: hebt gij den Heiligen Geest ontfangen? toch is er geen vraag waarop het moeielijker valt te andwoorden. Hoe groot is ook in dit opzicht het verschil tusschen Paulus' dagen en de onzen. Wij hebben het immers reeds gehoord, wat wonderkrachten en gaven in den morgenstond des Christendoms de onmiddelijke gevolgen waren van de mededeeling des Geestes. Die twaalf Jongeren des Doopers zijn naauwelijks gezegend door den Apostel, of zij, die een oogenblik te voren niet eens wisten dat de Geest Gods uit den hemel was uitgestort over alle vleesch, zien een tweede Pinksterzon aanlichten boven hun hoofd, en worden veranderd in machtige Profeeten. Zoo konden ze dan gewagen van de plaats en de ure waarop zij van Boven gezalfd waren met kracht; want op even zekere als onvergetelijke wijze was hun die genade geschied. Maar wij, waarbij zullen *wij* het weten? Geen vuurtong, geen vreemde taal, geen hemelkracht, is de bode die het ons meldt. Wij blijven uitwendig dezelfden. Niet meer als de ruischende wind, maar onhoorbaar als een zachte stilte, daalt Gods Geest in de harten neêr. Komt

hij in tranen? Ach, tranen droogen zoo snel: menigeen die heden zijn sabbatstranen weende, juicht morgen weêr in den wilden feestroes der waereld. Komt hij in goede voornemens? Ach, met goede voornemens is de hel geplaveid: menigeen die in dit oogenblik op het beeld der deugd verlieft, heeft eer het avond is, zijn eerste liefde verloochend en zijn hart der zonde gegeven. Aandoeningen gaan voorbij; gewaarwordingen bedriegen; en de smartelijke Godsklacht houdt niet op te klagen: „Wat zal ik u doen, o Ephraim? en wat zal ik u doen, o Juda? dewijl uwe Godsvrucht is als een morgenwolk en als een daauw die verdampt?" —

M. H., ik stem toe dat deze redenen tolken zijn eener helaas! maar al te bedroevende waarheid. Ik erken, dat het noodlottigst zelfbedrog voor de deur ligt, dat reeds zijne honderden verslagen heeft en het gaarne zijne duizenden doen zou. Toch is mijne vraag niet moeielijk te beandwoorden: wat zeg ik? zij is het gemakkelijker dan eenige andere, zoo maar Gods woord ons licht is.

Hoort en oordeelt! Daar staat geschreven:

Galaten V: 22: „De vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid."

Hebt gij het begrepen, M. T.? Geen vrucht zonder boom, geen levend water zonder bron. Waar de vrucht des Geestes bloeit, daar is de Geest ontfangen. En zoo wordt het dan nu: welaan wij, zoo wij onzeker zijn, hieraan zullen wij kennen of des Heeren Geest in ons woont, zoo wij des Heeren wil betrachten!

De vrucht des Geestes is liefde. Hebben wij God lief boven alles, omdat Hij de eerste is en de laatste, en den naaste als ons-zelven, omdat hij met ons van éénen bloede en Gods geslacht is? Wij kunnen het weten: want zoo wij de zonde najagen, is God verre van ons hart, en zoo wij alleen ons-zelven zoeken, hebben wij nog niet geleerd ons te verloochenen om den wille der broederen.

De vrucht des Geestes is blijdschap. Verblijden wij ons en wederom verblijden wij ons in de verlossing die in Christus is en in de hope der zaligheid? Wij kunnen het weten: want zoo de begeerlijkheid der waereld ons grootste genot is, of de zorgvuldigheid des levens onze hoogste smarte, is de voorsmaak des hemels niet in ons binnenste en ons gebed nog geen hallelujah.

De vrucht des Geestes is vrede. Hebben wij vrede met God, den mensch, ons-zelven? Wij kunnen het weten: want als de open wond nog in ons geweten schrijnt; als een innerlijke tweespalt ons nog scheidt van God en het goddelijke; als de storm der hartstochten nog woedt in ons binnenste; als wij nog haten en benijden — zijn wij nog midden in het bedenken des vleesches, dat vijandschap is tegen den Schepper en Zijne schepselen.

De vrucht des Geestes is lankmoedigheid en zachtmoedigheid en goedertierenheid en goedheid: een hemelsch klaverblad van vieren in de bloemkrans der Christelijke deugden. Zijn wij geduldig gelijk Jezus het was, die als men schold niet wederschold, maar zegende die Hem vloekte? Zijn wij vergevensgezind, niet tot zevenmaal toe, maar zeven-

maal zeventigmalen? Wij kunnen het weten: want als wij nog de wet onzer leden volgen die ons gebiedt: „oog om oog, tand om tand"; als wij gediend willen worden en de eerste zijn, o, het beeld van den Godlijken Kruisdrager is nog ver van ons hart en ons leven.

De *vrucht* des *Geestes* is *geloof*. Hebben wij allereerst ons vertrouwen gezet op den waarachtigen God, wiens beloften Ja en Amen zijn; en hebben wij nu op onze beurt die christelijke barmhartigheid aangedaan, die alle dingen gelooft en hoopt? Wij kunnen het weten: want als ons wantrouwen nog aarzelt tegenover God en mensch; als wij den eerste lasteren, en den andere verdoemen en verketteren; als de loerende kwaadaardigheid onze peluw nog maakt tot een adderennest, zijn wij nog verre van de eenvoudigheid der kinderen Gods.

De *vrucht* des *Geestes*, eindelijk, is *matigheid*. Gebruikt gij de waereld als niet misbruikende? als een leengoed des Allerhoogsten? Werkt gij allereerst om de spijze die niet vergaat, en 't zij gij eet of drinkt, doet gij het al ter eere Gods? Gij kunt het weten: want als de buik uw afgod is; als gij wandelt in brasserijen en dronkenschappen, in slaapkameren en ontuchtigheden, is de nacht voor u dag, uw christennaam een leugen, en het Godswoord uw vonnis: „Zonder heiligmaking zal niemand den Heer zien."

Welnu, T., wat dunkt u thands? Is het andwoord op de voorgestelde vraag nu nog zoo zwaar? Zijn zij de onzen, die heerlijke eigenschappen van een herboren gemoed, die de Apostel ons heeft opgenoemd, *dan hebben wij den Heiligen Geest ontfan-*

gen. Zijn zij ons daarentegen vreemd, alle vreemd en ten eenenmale vreemd, dan hebben wij den Heiligen Geest niet ontfangen. En al waren wij dan ook hier beneden in eere bij de menschen, wij zijn een schande voor den Heer; en 'ten zij wij ons bekeeren, blijft ons de Hemel gesloten, wiens poorte bij God staat, hebbende dezen zegel: „Hier zal niet inkomen iets dat ontreinigt en gruwelijkheid doet en leugen spreekt, maar die geschreven zijn in het Boek des Levens des Lams."

IV.

En nu, M. V., als gij al het gezegde ter toetse brengt aan u-zelven, spreekt! verheugt gij u met een heilige vreeze? Of slaat de schrik u om het harte, en zoudt gij wel wenschen deze „harde reden" niet gehoord te hebben? Toch ben *ik* het niet, maar is het een Apostel des Heeren, toch is het uw Heer en Heiland-zelf, die uit dit Zijn Woord u heden vragen komt: „Gij alle die hier vergaderd zijt, andwoordt nu, want gij weet het: hebt gij den heiligen Geest ontfangen?"

O, zoo Hij hier in ons midden stond, in den lichtglans Zijner heerlijkheid, gelijk Hij nu onzichtbaar rondwandelt tusschen de kandelaren; zoo Zijn machtige hand bij dat zielontroerend woord onze hand greep; zoo Zijn doordringend oog in het onze zag met dien blik die al de plooien van ons gemoed doorleest — wat al kniën zouden knikken, wat al doodelijke bleekte zou menig voorhoofd bedekken, met wat sidderenden mond zou menigeen fluisteren: „Neen, Heer! ik heb

uwen Geest niet: ik kom u niet toe." En waarom dan niet, mijne vrienden? In den naam diens Heeren, voor Wien gij eens in waarheid verschijnen zult, waarom dan toch niet? Is het dat God u verstoten heeft? Is het dat Christus voor u niet verschenen is? Is het dat de Geest des Levens nooit tot u heeft gesproken om u te overtuigen van zonde en oordeel en gerechtigheid? Maar is dat denkbaar van den Barmhartigen Vader, die gezworen heeft: „Zoo waarachtig als ik leef, ik heb geen lust in des zondaars verderf?" Is dat denkbaar van den Middelaar Gods en der Menschen, die als met tranen u bidt door zijne Gezanten: „Laat u met God verzoenen"? Is dat denkbaar van die alomtegenwoordige Kracht des Allerhoogsten, van wie de Waarachtige beloofd heeft dat zij uitgestort zou worden over „àlle vleesch", en die in alle ziele haar werk begint en voltooit, 'tenzij ze opzettelijk wordt bedroefd en gebluscht? Alzoo is het dan ùwe schuld, gij die daar wandelt naar den vleesche! dat gij nog zonder geloof en zonder Heiland en zonder hope zijt. Wanneer zult gij ophouden Gods Geest te weeren? Als de waereld ù weert en verlaat? Ach, wie waarborgt u, dat Hij dan nog zal inkeeren tot een hart, dus verouderd in zondedienst en ijdelheid? Is er niet beloofd: „Die Mij v r o e g zoeken, zullen van Mij gevonden worden," en is de J e u g d niet het geschiktste tijdstip ter bekeering? Of ontvliedt gij dien Geest, tot gij-zelf eerst uw gemoed zult gereinigd hebben, Hem tot een waardigen tempel? Ach, dan zult gij uw geheele leven te vergeefs wachten, want Hij-juist is het die de ziele loutert en wijdt tot een heiligdom Gods. Ongerechtigheid en eigengerechtigheid, zietdaar dan den dubbelen schuilhoek, waarin

de dwaze mensch zich onttrekt aan de zalige invloeden Gods. Of wel — wacht gij misschien tot een plotseling wonder u zal veranderen, waar ge neêrzit met trage handen en slappe kniën, ver van den verordenden weg, u wiegende in den ouden droom van zelfbedrog die onwil voor onmacht doet doorgaan? Even verderfelijke dwaling, M. V.! want God werkt niet zónder ons, maar dóór ons. Hij bekeert en heiligt ons, niet door ons ledige aanschouwers van Zijn werk te doen zijn, maar door ons mede te laten arbeiden in Zijne kracht. Hoort wat geschreven staat: „Werkt uws zelfs zaligheid met vreezen en beven, want het is God die in u werkt het willen en werken naar Zijn welbehagen." Dat is niet: God werkt, dus sluimert gij voort! Maar integendeel: werkt gij! want God is 't die in u werkt. Ziet, zonder Gods adem kan het schip niet varen, maar die de zeilen niet uitzet kan den wind niet opvangen. Zonder Gods regen en zonneschijn kan het koren niet groeien, maar die het zaad niet in de voren werpt, zal vruchteloos een graanoogst verwachten. Zonder Gods zegen kan het zweet niet baten, en het is te vergeefs dat gij vroeg opstaat en laat opblijft en eet brood der smarte; maar die niet wil arbeiden voor zijn onderhoud, zal vruchteloos uitzien naar de raven van Elias. De man van Jericho kon zelf zijn blinde oogen niet openen, maar wel verre van daarom in zijn hulpeloosheid te blijven zuchten, ging hij uit naar den weg waar de Heer voorbij moest, en hij riep Hem aan en werd genezen. O alle gij blinden, komt! In Gods woord is de weg; waar gij knielt is de weg; overal waar uw hart tot den Heer roept, is de weg. Hij zal u niet ongeholpen voorbijgaan:

Hij kan het niet; want dan zou Hij zich-zelf moeten verloochenen, en dat is onmogelijk.

Gij bekommerde harten, die dit uit oodmoed gevreesd hadt; die uit besef van het bederf dat u nog aankleeft, met de betuiging aarzelt: „Ook ik heb de eerstelingen des Geestes ontfangen!” Vreest niet! Juist die kommer, juist die zelfbeschuldiging, is een bewijs dat gij gedronken hebt uit de sprinkader des levens. Of houdt gij Christus niet vast? Smacht gij niet naar verlossing? Wenschtet gij niet gants rein te worden? Welaan dan, gij Simons! zalig zijt gij, want vleesch en bloed heeft u dat niet geleerd, maar de Vader die in de hemelen is. „Uwe liefde is maar een vonksken.” Het zij zoo: maar een vonk van het Godsvuur zal tot een vlam worden, die vele rivieren niet kunnen blusschen. „Uw geloof is maar een mostertzaad.” Het zij zoo: maar een mostertzaad, het kleinste der zaden, groeit tot een boom, in welks takken de vogelen des hemels nestelen. „Uw lankmoedigheid en goedheid worden nog zoo vaak door ongeduld en gramschap verwonnen.” Het zij zoo: maar wien het telkens rouwt, zal wettig strijden; en die wettig strijdt, zal gekroond worden. „Uw blijdschap en vrede zijn nog zoo dikwijls bewolkt en het schreien is u nader dan het juichen.” Het zij zoo: maar die met tranen zaait, zal met gejuich maaien, en na elke wolk blinkt de zon der zaligheid met des te vriendelijker stralen. Houdt goeden moed! Veracht den dag der kleine dingen niet. Volhardt tot den einde toe, opdat niemand u beroove van wat gij hebt. Die heeft, dien zal gegeven worden, maar die niet heeft, van dien zal ook genomen worden wat hij heeft. Menschen laten hun arbeid varen, en

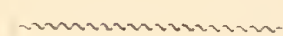
het werk hunner handen is broos als een spinrag; maar Gods werk kan niet gebroken worden. Wat Hij begint, voltooit Hij, tot op den dag van Jezus Christus. Zijt gij vaak trouweloos en geneigd Hem te verloochenen, uw God is getrouw en kan zich-zelven niet verloochenen. Zijt gij zwak, uw Heiland is sterk. Kunt gij nog zondigen, Hij kan nog vergeven. Kunt gij nog struikelen, Hij kan nog oprichten. Kunt gij nog lijden, Hij kan nog troosten. In zes benaauwdheden zal Hij u verlossen, en in de zevende zal u het kwaad niet aanroeren. Zet uw hart open voor al de volheid van uws Heeren genade. Zoekt Zijn verborgen omgang en wandelt Hem na. Dan zal Zijn Geest u meer en meer volmaken; dan Gods Geest meer en meer met uwen geest getuigen, dat gij Gods kinderen zijt.

Vermoeiden en belasten, bij Hem is rust. Gewonden en verbrijzelden, bij Hem is genezing. Pelgrims naar het Vaderland, de fontein des Levens ruischt op uwen weg met hemelsche frischheid. En de Geest en de Bruid zeggen: kom! en die het hoort, zegge: kom! en die dorst heeft, kome, en die wil neme het water des levens om niet!

AMEN.

XI.

ONZE EERSTE ZUSTER IN EUROPA.

NAAR HAND. XVI: 14, 15.

Gelezen:

Handel. XVI.

Gezongen:

Ps. 89: 7, 8.

Ps. 25: 2, 4.

Gez. 33: 5, 6.

Gez. 69: 1, 7.

Hand. XVI: 14, 15.

En een zekere vrouw, met name Lydia, een purperverkoopster, van de stad Thyatira, die God diende, hoorde (ons); welker hart de Heer heeft geopend, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd.

En als zij gedoopt was, en haar huis, bad zij (ons), zeggende: indien gij hebt geoordeeld, dat ik den Heere getrouw ben, zoo komt in mijn huis en blijft er. En zij drong ons.

„Het Koninkrijk der Hemelen," zóó sprak eenmaal de Heer door gelijkenis, „is gelijk aan het mostertzaad, hetwelk een mensch nam en in zijn akker zaaide; hetwelk wel het minste is onder al de zaden, maar wanneer het opgewassen is, dan is 't het meeste van de moeskruiden, en het wordt een boom, alzoo dat de vogelen des hemels komen en nestelen in zijn takken." Dat woord, M. H., is in den loop der tijden op verwonderlijke wijze vervuld; want het Koninkrijk van Jezus Christus, zoo nietig in zijn begin, telt na achttien eeuwen niet minder dan bijna tweehonderd-en-veertig-millioenen burgers. Toch is het er verre van

daan, dat die allen in der waarheid levende leden van het lichaam des Heeren zouden zijn. Hoe velen zijn levend-dood, of krank en kwijnend! Wanneer allen die zich naar Christus noemen, den blik terug slaan naar den morgen des Christendoms, naar de eersteling-gemeente te Jerusalem, hoeveel reden tot schaamte, bij dat lieflijk tooneel: „Allen die geloofden bijeen, één hart en ééne ziel, alle dingen gemeen, en groote genade over allen.” Toch ware het te wenschen, T., dat de oogen zich derwaards méér heenwendden, opdat de roepstem des Verheerlijkten mocht worden verstaan en gehoorzaamd, die nog van uit Efeze voortklinkt naar zooveel honderde plaatsen: „Gedenkt dan van waar gij uit zijt gevallen, en bekeert u, en doet de eerste werken!”

Gel., ik heb een poging willen doen om u en mijzelven te bewegen tot een vergelijking van hetgeen wij zijn met wat die eerste belijders des Heeren, in de frischheid van hun jong geloof, in de kracht hunner liefde tot Christus, voor God en menschen waren. Ik wil uw aandacht bepalen bij die Lydia, op welke wij, meer dan op eenig ander uitstekend Discipel des Heeren, een naauwe betrekking hebben, omdat zij aan de spitse staat dier duizenden, die sedert in het waerelddeel waar wij leven het Evangelie hebben aangenomen en gedoopt werden tot belijdenis van den naam des Vaders, des Zoons en des heiligen Geestes. Wij komen achter haar aan, als jonger broeders en zusters, en mogen dus wel de vraag tot ons geweten brengen: „Zijn wij der oudste zuster waardig?”

De beandwoording dier vraag, hoe zij ook uitvallen moge, kan onder Gods zegen niet anders dan heil-

zaam zijn. En zoo dan roepen wij uw onverdeelde aandacht in, wanneer wij u achtereenvolgends op Lydia wijzen, als op een beschamend, een bemoedigend, een heiligend voorbeeld, voor allen die na haar den zelfden Heer belijden.

I.

Wij stellen dan de eerstelinge der Europeesche Christenen hier allereerst tot een beschamend voorbeeld.

Wie is die eerstelinge? De naam Lydia — hij zij dan haar gegeven bij hare geboorte, of door de Filippenziërs ontleend aan het Landschap waaruit zij afkomstig is — schijnt haar aan te duiden, niet zoo zeer als een dochter Israëls dan wel als een proselytinne uit de Heidenen. Zij is een koopvrouw, wie de handel in purper, reeds sedert Homerus' dagen in haar vaderland bloeiende, naar hier heeft gevoerd. Toch niet alzoo, of in haar hart is plaats overgebleven voor hooger belangen dan die van waereldsch gewin. Zij dient den Mammon niet: het staat tot hare eere geschreven: „Zij diende God." Behoorde zij vroeger tot die blinde Heidenen die zonder God in de waereld zijn, zij heeft de altaren der afgoden verlaten, den almachtigen Schepper van hemel en aarde erkend; en leeft nu, ingelijfd in de gemeenschap met Zijn bondsvolk, in de betrachting der Wet. Met ernst en naauwgezetheid, „naar de bescheidenste wijze," streeft zij naar de vervulling Zijner heilige geboden: gelijk wij haar dan ook op den sabbatsdag aantreffen onder de weinige vrouwen, voor welke Paulus optreedt in de proseucha, het houten

gebedenhuis, aan de rivier, waardoor te Filippi de plaats eener synagoge wordt vervangen.

M. H., reeds hierin is Lydia voor duizende hedendaagsche zoogenaamde Christenen tot een beschamend voorbeeld. Zij, de vreemde, misschien nog pas onlangs toegetreden Jodengenoote, de Heidinne van afkomst, de rondreizende koopvrouw, die nog altijd van Heidensche dwalingen en verleidingen omringd is in de steden die zij doortrekt, ook in dit bijgeloovig Filippi waar zij verwijlt: zij blijft getrouw aan de waarheid, die zij nu eenmaal beleden heeft; zij laat zich niet terugbrengen tot de vorige dingen waarover zij zich nu schaamt, maar jaagt naar rechtheid en reinheid des levens, als een ijverige dienstmaagd des Allerhoogsten. En zoovelen, die bij uitnemendheid zich kinderen van God noemen, wandelen daarhenen in zonde- en waerelddienst, zonder zich over God of Zijn gebod te bekreunen. Zij vernemen de roepstem der boden des Konings, die hen van zijnentwege komen noodigen tot zijn maaltijd: maar de jokossen die zij beproeven moeten, de akker dien zij kochten, de vrouw die zij trouwden, geven hun overvloedige ontschuldiging om niet te komen. Zij zullen den drempel van Gods heiligdom niet overschrijden, ook al ligt het geen tien voetstappen van hunne woning; veel minder er een weg voor maken „buiten de poort", gelijk deze Lydiaansche. Zij hebben de oude leer van den sabbat als een Joodsche bekrompenheid afgeschaft, want het vleesch, welks rechten zij herstelden, viert elken dag zijne saturnaliën, door de rust der uitputting gevolgd. Toch roemen zij in hunne christelijke verlichting en beschaving, en bitterder zou men

hunne hoogmoedige eigenliefde wel niet kunnen krenken, dan wanneer men hen wees op den naauwgezetten Israëliet, die naar zijn wet en geweten zijnen God onberispelijk zoekt te dienen, met de betuiging dat het dezen verdragelijker zal zijn op den dag des oordeels, dan hem die, zich op zijn Christen naam verheffende, alleen zijne wellusten diende en het vleesch had tot zijn God. — Jammerlijke dwaling, hoe wordt zij door den Heer gelogenstraft, die, terwijl hij den Joodschen jongeling „beminde", die Gods geboden had onderhouden van zijner jonkheid af, over het zich Christelijk-noemend Sardes Zijn toorn openbaart in de bedreiging: „Gij hebt den naam dat gij leeft en gij zijt dood: ik zal over u komen als een dief in den nacht!" — Maar daar is meer, Gel., waarin Lydia, de eerstelinge, hare latere dus geheeten Christenbroeders beschaamt. Zij is „godsdienstig", naar al de voorschriften der leer die zij van Mozes heeft aangenomen. Zij doet wat zij kan om door de werken der wet gerechtvaardigd te worden bij God. En toch, dat is haar niet genoeg. Ziet, hoe zij daar hangt aan de lippen van een dier „mannen broeders, in wie een woord van vertroosting is", die ook hier zich voornam niets te weten dan Jezus Christus en dien gekruisigd. Heeft zij misschien reeds vroeger er een onrustig voorgevoel van gehad, dat het haar niet zou gelukken uit eigen deugden, door eigen krachten, den hemel te bouwen waaraan zij gelooft? Heeft zij op den verborgen weg van Zelf- en Godskennis reeds zulke vorderingen gemaakt, dat het woord van den Profeet, die immers ook háár Profeet is geworden, hare volle overtuiging uitspreekt: „Wij zijn allen als een onreine en onze

gerechtigheid is een wegwerpelijk kleed?" Ontwaakte in haar binnenste reeds, korter of langer, een hartelijke begeerte naar den Beloofde, in Wiens gemeenschap alleen alle behoeften der ziel worden vervuld? Wij weten het niet; maar dit weten we, dat zij met gespannen aandacht luistert als het haar voor het eerst wordt verkondigd: „Wij worden om niet gerechtvaardigd, uit Gods genade, door de verlossing die in Christus Jezus is." Nu gevoelt zij wat haar ontbreekt, en erkent het met een oodmoedig hart. O, hoe nietig wordt haar nu alles wat zij tot hiertoe gedaan heeft; hoe volslagen ontoereikend om de zaligheid te verdienen, wier bezit nochtans het toppunt is van hare vurigste wenschen. Ja, zij gelooft het, en dat geloof geeft de eerste rust aan hare ontroerde ziel, in Christus-alléén is de gerechtigheid en het eeuwige leven. Voor immer zegt zij de loondienst vaarwel, om zich in den Zoon Gods te laten aannemen als een kind Gods, en van eene godsdienstige zondares die zij tot heden was, wordt zij eene levende christinne, „wedergeboren uit water en geest!" En zietdaar, M. H., wat in de tweede plaats en vooral beschamend is voor andere duizenden, die zeggen zich geschaard te hebben rondom het kruis van Golgotha maar inderdaad nog altijd bleven toeven aan den voet van Sinaï, waar zij het onmogelijke mogelijk wanen: „Doet dit en gij zult leven." Zij zijn godsdienstig; zij hebben zich van der jonkheid af toegelegd op een kuisch en tuchtig leven: en zoo meenen zij dan één te zijn van de negen-en-negentig rechtvaardigen die de bekeering niet van noode hebben. Of wel, zij hebben een tijd lang, gelijk de anderen, gewandeld naar de begeerlijkheden van hun hart, maar

zijn door deze of gene beweegreden — het arglistig zondaarshart heeft er zoovelen! — tot het besluit gekomen „een beter leven" te leiden. Soms is de waereld hun afgestorven, en nu wreken zij zich met de spijtige verwerping van het verachtelijk overschot harer vervlogen genietingen. Soms ook hebben zij nog veel van de waereld te hopen, en wenschen dus, onverminderd het inwendig bederf dat de waereld vergunt en voedt, de uitwendige vormen van eerlijkheid en rechtschapenheid te bewaren, wier schennis de waereld nooit vergeeft. Of — eindelijk, en beter gewis! — een onverklaarbare angst, de waarschuwende engel die de zonde ter zijde treedt, doet hen allengskens voor de zonde terugdeinzen. Zij verlaten de ongebaande wegen, en treden binnen de perken der menschelijke onberispelijkheid terug, worden werkzame leden der maatschappij, goede burgers, vlijtige huisvaders misschien — maar ook niets meer. Niets meer? wat zou er dan toch nog meer noodig zijn dan dit, om getroost te leven en zalig te sterven? Is het dan inderdaad niet veel, niet alles, geen dief te zijn en geen echtbreker en geen moordenaar, ieder het zijne te geven, ja weldadig te zijn en hulpvaardig, een getrouw kerkganger, een man van eer? O, gewis het is veel, want de orde der samenleving en de welvaart der huisgezinnen bloeit door de zulken; ja meer, die het goede zoekt, is niet verre van het Koninkrijk Gods. Maar niet verre is nog niet in: en dit veel is nog niet alles, is nog weinig, wordt tot niets, wanneer het ééne er niet bijkomt dat eigenlijk alles is, daar het al dat andere in zich sluit en eerst waarlijk worden doet wat het schijnt. Dat ééne is het éene noodige, is de vol-

komene toewijding aan God door den Middelaar Gods en der menschen, is de verandering van den inwendigen mensch in den diepsten levensgrond, door Gods heiligen geest, zoodat hij een nieuw schepsel wordt. Te willen wandelen naar Gods geboden zonder te leven in Gods gemeenschap, is vruchten te willen kweeken van een boom die van zijn wortel is afgescheiden. Niemand komt tot den Vader dan door den Zoon. Godsdienstigheid zonder Christendom is eigengerechtigheid; en eigengerechtigheid voert ten verderve. Dit is het ware Christendom, als een arm en verloren zondaar tot Jezus te gaan, als tot den Éénige wiens naam onder den hemel is gegeven tot zaligheid — niet om in hoogmoed naar Zijn voorbeeld zich-zelven te verbeteren, maar om in oodmoed door Zijn geest zich te laten herscheppen: om zich te laten verlossen allereerst door Zijn dood van den vloek der zonde, en zich nu voorts te laten overbrengen door Zijn leven uit de dienst der zonde tot een wandel in alle goede werken; niet als verdiensten der werkheiligheid, maar als vruchten der liefde jegens een God, die er gaarne de kracht toe geeft en uit genade beloont wat Hij uit genade gegeven heeft.

Ziet, dat willen velen niet weten; en dáárom staat deze Lydia beschamend tegen over hen: want zij gevoelde dat het niet genoeg was zich van Heidensche ongerechtigheid bekeerd te hebben tot de godsdienst der werken; maar liet zich door Christus bekeeren tot het éénige beginsel der ware godsdienst, de aanbidding Gods in geest en waarheid, uit een hart met God verzoend en hersteld naar Zijn beeld en gelijkenis!...

II.

„Als deze dingen alzoo zijn, wie kan dan zalig worden?" Heb ik het geraden, M. H., zijn er ook onder u, die misschien in meerdere of mindere mate hun beeld hebben herkend, en nu, terugblikkende op zoo langen en vruchtelozen arbeid, bijna zouden vertwijfelen aan de mogelijkheid hunner behoudenis? O, tot u dan het andwoord, dat de Heer-zelf op zulk een vraag eens heeft gegeven: „Bij de menschen is dat onmogelijk, maar bij God zijn alle dingen mogelijk." En nog eens u gewezen op de eerstelinge van Gods Koninkrijk onder onzen hemel — ditmaal als een bemoedigend voorbeeld!

Ja, wel bemoedigend staat zij daar vóór u, die vrouw, nog zoo kort geleden u in uw ijdelen zelfstrijd gelijk, en zoo spoedig en zacht, wij zouden haast zeggen zoo eenvoudig en natuurlijk, en toch inderdaad zoo wondervol en genadig, gebracht tot den vrede in leven en sterven, die alle verstand te boven gaat. Oordeelt zelf. Haar hart is onrustig en verlangt naar meerder kennis, naar hooger waarheid. Daar komt een prediker, die beter dingen schijnt te zullen verkondigen dan zij tot hiertoe hoorde. Wat schijnt eenvoudiger dan dat zij zich opmaakt naar het Huis des gebeds, om zich onder zijn gehoor te stellen? Is het niet de taal van het natuurlijk verstand: „Hoe zullen zij gelooven, zoo zij niet hooren?" Toch is hier reeds een wonder van genade. Reeds de lust om het woord te hooren, is van Boven: reeds de honger en dorst naar gerechtigheid is uit God.

Maar daar is méér, waaruit hier Gods vinger zichtbaar is. Wij geven ook de andere helft van de vraag des Apostels, die wij aanhaalden en zeggen: „Hoe zullen zij hooren, zoo er niemand is die predikt, en hoe zal men prediken, zoo men niet gezonden wordt?" En merkt nu op, door wat wonderlijke leiding der Voorzienigheid deze Paulus juist dáár en op dien dag moet optreden, opdat deze eerstelinge van een geheel waerelddeel gewonnen worde voor Gods koninkrijk! Zij is uit Thyatire in Macedonië, en juist Macedonië heeft Paulus in den droom tot zich geroepen, met dat onvergetelijk: „Kom over en help ons!" Wat schijnt eenvoudiger dan dat de Kruisgezant terstond derwaards zal gaan en dan in de Macedonische volksplanting, ook in dat Thyatire zal optreden met zijne prediking, waardoor deze hare burgeresse bestemd is allereerst behouden te worden? Maar zij is daar niet: zij vertoeft binnen Philippi; en ziet! nu bestuurt God het alzoo, dat Thyatire wordt voorbijgegaan, en dat de eerste plaats in ons waerelddeel waar het Evangelie zal worden gehoord, juist dat Filippi is, waar de vrouw zich bevindt die de eerstelinge moet zijn! Is dat niet wonderlijk bestuurd door Hem die alle dingen werkt naar den raad van Zijn wil? En nu zit die vrouw daar, luisterende naar de verkondiging der Blijde Boodschap; en ja, zij neemt acht op hetgeen van Paulus gesproken wordt. „Wederom hoogst natuurlijk," roept gij uit. „Wederom wondervol en genadig," andwoord ik. Niet zonder oorzake: wat leest gij in ons opmerkelijk tekstwoord ter dezer plaatse? „De Heer heeft haar hart geopend, zoodat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd."

Zoo had zij dan op de heilmare géén acht genomen, zoo de Heer-zelf niet haar binnenste had ontsloten. En hoe ontsluit de Heer dat binnenste? Door droomen en gezichten? Door hoorbare stemmen uit den hemel? Neen, de Gezant die het middel tot hare bekeering moest worden, moge bij wijze van uitzondering en naar de bedeeling dier eerste dagen des koninkrijks, door een droom en een stem naar herwaards zijn gelokt, niets van dien aart is bij de aanstaande bekeerlinge geschied om haar onder het woord te brengen, noch geschiedt thands om het woord in haar hart te brengen. Dat woord wordt er gebracht, op zachte, onnaspeurlijke wijze, zonder dat zij het op het oogenblik zelf bemerkt. „De Heer opent haar hart." Meer staat er niet van geschreven. Toch weten wij het wel, in die weinige korte woorden is sprake van een goddelijk geheim, een goddelijke werking: bovenmenschelijke kracht is er toe noodig om al de waereldsgezindheid, al de hardnekkigheid, al de onverschilligheid, de velerlei dwaasheden en dwalingen, te overwinnen, die gewoonlijk het Hooger Leven den toegang versparren tot het arglistigste aller dingen: een menschelijk hart! Er is dan ook geen waarlijk godvruchtige gedachte, gezindheid, voornemen, woord, welke niet de vrucht zijn van Gods invloed op ons gemoed, d. i. het werk van Gods eigen geest. Die geest doet ook deze vrouw verstaan en begrijpen de dingen die des geestes Gods zijn: zij neemt Christus aan als haren Zaligmaker en Heer; zij erkent, dat zij het doet: en nu, zonder eenig verder voorbeding of uitstel, worden haar terstond door den doop, als door een bad der wedergeboorte, al de dierbare beloften

verzegeld, die den geloovige toekomen en in Christus Ja en Amen zijn.

Zietdaar nu wat wij een bemoedigend voorbeeld hebben durven noemen voor een iegelijk, die, bekommerd van wege zijne zonden, de mogelijkheid zijner behoudenis betwijfelt. Ziet, de krachten waardoor de Heer deze zondaresse tot bekeering bracht, blijven door alle eeuwen heen dezelfde en bestemd ter bereiking van hetzelfde doel. Door zijn Woord en Geest worden, onder de leidingen zijner Voorzienigheid, de harten toegebracht tot den Heer. Beide hebben ook wij noodig ter onzer zaligheid: welnu, beide zijn ook voor ons verkrijgbaar: zij zijn onder ons bereik: zij worden ons geschonken. Wij zouden wenschen dat òns gebeurde wat Lydia te beurt viel, dat de Apostel Paulus tot ons kwame om ons Gods vrederaad te verkondigen? Maar het geschiedt ons! Paulus spreekt tot ons; niet één-, maar zóóveel malen wij-zelf verkiezen: hij spreekt tot ons uit zijne brieven en wij hebben zijn Evangelie in huis. En niet alleen hij, maar ook de Apostel Johannes, maar ook de Apostel Petrus, maar al de Evangelisten, en, in hunne schriften, onze Heer en Meester, ja, God-zelf spreekt tot ons. Gij ziet het, meer dan Lydia is ons geschonken. Ons, Gel., zoo vele wij hier zijn, — niet àllen nog die op aarde zijn, en van wie ons niets onderscheidt dan de genade Gods. Zoo zijn dan ook wij bevoorrechten boven duizenden, niet minder dan Lydia was. Zoo heeft dan ook voor ons Gods voorzienigheid wonderen gedaan, niet zoo in 't oog vallend misschien, maar niet minder groot zeker dan voor Lydia. Laten wij onzen blik wijden over de waereldkaart, wat al landen en eilanden, wat

al zielen en volken, die nog altijd nederzitten in schaduwen des doods. Zij gelooven niet in het Evangelie, want zij hebben het Evangelie nog nooit hooren verkondigen: nog trad er geen zendeling op in hun midden om hun den weg des heils te wijzen. Wij, daarentegen, zijn daarop gewezen van der jeugd af aan: naast de wieg, waarin als teedre zuigeling de moederhand ons koesterde, lag de Bijbel opengeslagen, die haar leerde hoe zij haar kind zou opvoeden voor God en den Hemel. Ja, eer wij nog onze voorrechten konden waardeeren, eer wij, gelijk Lydia, konden kiezen wat tot onze zaligheid noodig is, werden ons de beloften der zaligheid reeds geschonken, reeds verzegeld in het bad des doops. Welnu, wien hebben wij dat te danken? Wie is oorzake, dat wij juist *nu*, onder de zegevierende kruisbanier, zijn geboren: dat wij juist *hier*, en niet honderde mijlen verder, onder een blinden heidenstam, het daglicht zagen rijzen? dat wij leven, terwijl Gods woord ongebonden is, van onze daken wordt gepredikt, onder onze daken is verspreid, in aller oor, in aller hand is, voor niet te vernemen, om niet te verkrijgen, ook voor den allerarmste? Ziet, dat heeft de Heer gedaan: dáártoe zond Hij reeds vroeger Zijne gezanten naar onze stranden: dáárom liet Hij daar onophoudelijk uit alle Gemeenten de roepstem uitgaan: „Kom over en help ons!" en zij kwamen, de Boodschappers van het goede; en wij vonden hen gereed het ons te verkondigen toen wij de eerste maal den drempel van Gods huis overschreden: en heden, gij ziet het, tot op dit uur, staan zij er nog. Zoo is dan Lydiaas Heer ook ònze Heer, en de genade die Hij haar bewees, wil Hij ons bewijzen, want Hij geeft

ons datzelfde woord, waarop zij acht nam, en het werd haar een kracht Gods tot zaligheid! „Waarop zij acht nam: juist, dàt was het. Want wat baat ons het bezit van Paulus' woord, zonder de hand die het hart ontsluit om er acht op te nemen?" Maar onthield dan de Heer Zijne ontsluitende hand aan eene Lydia? En zoo Hij haar den heiligen Geest heeft gegeven, die haar onder 't gehoor des Woords, van zonde overtuigde, van gerechtigheid en oordeel, zou hij u dien Geest weigeren, u, die Hem evenzeer noodig hebt als zij, u, wier ziel in Zijne oogen even kostelijk moet zijn als Lydiaas ziel, want even als de hare is zij van God geschapen, is zij voor de eeuwigheid bestemd, heeft zij een hemel te winnen of te verliezen. Neen, Lydiaas voorbeeld leert ons — en juist dáárom is het zoo bemoedigend — dat de Heer het niet laat blijven bij de gave Zijns Woords, dat Hij bereid is zijnen Geest er bij te schenken; dat Hij niets ten halven doet, maar in Zijne godlijke mildheid al de middelen vereenigt, en in Zijne godlijke getrouwheid zoowel voltooit als begint! Ook ons, ook allen, roept Hij toe uit Zijn woord: „Die dorst heeft, kome en neme het water des Levens om niet." Hij heeft den Geest ontfangen zonder mate, opdat Hij dien, altijd te zijner ure en te zijner plaatse, uit zou storten op alle vleesch. Hij kon er vrijelijk over beschikken, en Hij doet het. Dezelfde barmhartigheid, die Hem op aarde drong om niet alleen voor Lydiaas zonden, maar ook voor ònze zonden, en voor de zonden der geheele waereld, Zijn heilig bloed te geven, dringt Hem nu in den hemel, om Zijn heiligen Geest te geven, juist opdat dit bloed niet te vergeefs moge gegeven zijn. Hij wacht maar alleen op uw gebed, op

het ontwaken uwer behoefte aan Zijnen Geest, en Hij geeft wat gij vraagt, Hij vermenigvuldigt wat gij niet missen kunt. Wat zeg ik? Hij komt u voor, menigmalen. Het aanbod gaat vaak de aanvraag vooraf. Zeker, er wordt te meer geschonken, naar mate er te meer was gesmeekt. Maar toch, hadden wij wel altijd vurig om de gave des geestes geroepen, was het ons zelfs wel altijd recht levendig bewust geworden dat wij haar behoefden, eer de Heer met Zijn Geest klopte aan ons geweten, sprak tot ons hart, ingreep in onzen wil? Van waar de ontroering des gemoeds, die onder de prediking des Woords vaak den zondaar aangreep, als deze door een schijnbaar toeval het Bedehuis binnentrad, waar hij anders een vreemdeling was? Van waar het goede besluit: „Ik wil opstaan en tot den Vader gaan," in een uur als dit en aan eene plaats als deze vaak genomen door het pas verbrijzeld hart van een die jaren neêrzat onder de roepstem der bekeering, hoorende doof en ziende blind? Dat is de Geest des Heeren, die blaast waarheen hij wil! Neen, voorwaar, de vraag is niet meer of de Heer ons, gelijk Lydia, Zijn Woord en Geest wel wil schenken: maar de vraag is, of *wij* Zijn woord wel willen verstaan, niet als eens menschen woord maar, gelijk het waarlijk is, als Gods woord; of *wij* Zijn Geest wel willen ontfangen in stede van dien te bedroeven of te blusschen. En zoo iemands geweten getuigenis geeft, dàt hij het wil, voor hem is de vreeze weggenomen: want Lydiaas bemoedigend voorbeeld leert hem, dat ook de Heer zekerlijk wil, dat Zijne wegen zijn geopend, dat Zijne roepstem ernst is: „Komt tot Mij en Ik zal u rust geven: ziet, alle dingen zijn gereed!"

III.

Dat heeft misschien reeds menig uwer ondervonden, M. H., ja, misschien zijn er wel in wier binnenste nog altijd de frissche herinnering leeft aan den onvergetelijken dag, toen ook hùnne ure sloeg, toen hùn Paulus voor hen optrad, en de Heer voor het eerst met beslissende kracht het hart opende, dat van nu voortaan voor Zijne waarheid nimmermeer zou gesloten zijn! In menig opzicht waren zij aan de vrouw van Thyatire gelijk: mochten zij het ook hierin zijn, dat zij anderen niet alleen tot een bemoedigend, maar ook tot een heiligend voorbeeld worden!

Dit toch doet Lydia voor velen die zich Christenen noemen in der daad. O, hoe kort het bericht luidt, dat ons aangaande haar bestaan en gedrag na de opening haars harten gegeven wordt, het dwingt ons om zonder aarzeling uit te roepen: „Voorwaar, het is dezer vrouwe wel aan te zien, haar is genade geschied!" Geloof, Hoop en Liefde, is dat niet de ware driëenheid des Christelijken levens? En merkt nu op, hoe treffend deze drie zich bij deze jonge Christin in het liefelijkst verband openbaren. Zij gelooft. Zij gelooft, dat Jezus is de Christus; dat zij alleen door de verlossing die in Hem is, om niet en enkel uit genade kan zalig worden. Daar verlaat zij op eens, zonder aarzeling, zonder terughouding, het verbond der doode werken. Alles wat zij tot hiertoe meende te bezitten, laat zij varen voor hetgeen Jezus heeft: de verzoening met God en het eeuwige leven. Die heeft zij in Hem gevonden: maar het is haar niet

genoeg dit voor zich-zelve te weten: neen, naar den aart des geloofs voelt zij zich gedrongen, dit openlijk tot 's Heeren eer te belijden, en uit de volheid des harten spreekt de mond. Zij gelooft het, omdat zij het nu weet, zij belijdt het, omdat zij het nu gelooft: eene verloren zondaresse was zij, ook met al haar „Godsdienst" van vroeger; maar zij is afgewasschen, maar zij is geheiligd, maar zij is gerechtvaardigd in den naam des Heeren Jezus en door den Geest onzes Gods. Zij treedt toe tot de Gemeente des Gekruisten. Juist dat laatste leert ons, dat zij ook niet minder h o o p t. Acht het geene geringe zaak, M. H., dat de ijverige Jodengenoote, waarvoor zij tot nu bekend stond, tot het besluit komt en dat besluit terstond ten uitvoer legt, om Mozes' wet en eerdienst te verlaten, en over te gaan tot de „Nieuwe Leer", die op dat oogenblik in haar gantsche waerelddeel door niemand wordt beleden dan door die vreemdelingen daar, die haar verkondigen. Hiermeê doet zij een stap die over haar gantsche volgende leven beslist. Hierdoor breekt zij met het gantsche vleeschlijke Jodendom, dat haar, van der menschen gunst afhankelijke koopvrouw die zij is, op honderde wijzen in haar waereldsch bestaan zal kunnen benadeelen, ja het brood ontstelen. Hierdoor roept zij over haar hoofd, zij zwakke vrouw, die bovendien met de zorgen voor een geheel huisgezin is belast, de volle wraak der jaloersche farizeën, die immers „zee en land omreizen om één Jodengenoot te maken" en bersten zullen van spijt, wanneer deze hunne buit zich voor goed aan hunne dwinglandij onttrekt. Hierdoor sluit zij zich aan bij die kleine, schamele kudde, die als in 't midden der wolven is gelegerd, bij die sekte

die overal weêrsproken wordt; bij de bontgenooten van die twaalf Galileesche visschers, die een gekruisten Jood aanbidden en geacht worden als het afschrapsel der waereld! Straks zal haar misschien smadelijk dat zelfde gebedshuis worden gesloten, waar nu nog aller oogen eerbiedig op haar geslagen zijn: zij zal uit de Synagoge geworpen worden, misschien in boeien gezet, misschien mishandeld; zij niet alleen, maar haar kinderen met haar. Wat moet er van haar-zelve worden? Wie zal zich hunner aantrekken?... M. H., het is niet onwaarschijnlijk, dat deze en dergelijke bezwaren werkelijk der jonge Christin door den geest vlogen: maar dit zien wij, dat niets in staat is haar ook één oogenblik in haar besluit te doen wankelen. Hare hope is op den Heer. Om Zijns naams wil waagt zij alles, en is zij bereid zich alles te getroosten: Hij die geroepen heeft, is getrouw; Hij zal 't maken! Zij staat nu met al wat zij heeft, met haar goed en bloed, voor tijd en eeuwigheid, voor Zijne rekening. De schapen zijn in Zijne hand. „Heer!" is 't, „ziet hier Uwe dienstmaagd, mij geschiede gelijk Gij wilt." En voor de oogen der verbaasde schare treedt zij met al hare kinderen openlijk toe, en het water van den Strymon wijdt hun te saam aan de dienst des Vaders, des Zoons en des heiligen Geestes! — En nu bij dien manlijken moed, ziet wat echt-vrouwelijke maar te gelijk echt-Christelijke liefde! Liefde tot God boven alles en tot den naaste als tot zich-zelven; liefde tot de broeders om des Heeren wil. Ik spreek nu niet van de teedere naauwgezetheid, waarmeê zij al de haren met zich neemt op dien weg, dien zij voor zich-zelven inslaat als den weg des behouds. Ik wijs nu meer be-

paaldelijk op hetgeen de Apostel en de zijnen van haar melden: „En als zij gedoopt was en haar huis, bad zij (ons) zeggende: Indien gij hebt geoordeeld dat ik den Heere getrouw ben, zoo komt in mijn huis, en blijft er! en zij dwong ons." Uit liefde tot den Heer, doet zij des Heeren knechten barmhartigheid. Al haar aardsche goed heeft zij veil voor hen die haar het hemelsche goed hebben aangebracht. Offer om offer, zelfverloochening om zelfverloochening, hart om hart! Hier zien wij het woord van Johannes bevestigd: „Een iegelijk die liefheeft Dengenen die geboren heeft, die heeft ook lief dengenen die uit Hem geboren is." En hoe oodmoedig, hoe dringend, hoe kiesch, hoe echt-evangeliesch, hoe mild, is deze hare liefde! Zij bidt als een voorrecht, dat deze mannen Gods haar de eere mogen bewijzen tot haar in te keeren, die immers een arme zondares was en gaarne ieder uitnemend acht boven zich-zelve. Zij laat niet af, zij dwingt met vriendelijken drang, dat die vrienden als huisgenooten met haar verkeeren; want het is haar wel ernst met haar aanbod, en het geven is haar zaliger dan het ontfangen. Zij stelt de vervulling van hare bede voor als bewijs dat men hare bekeering voor oprecht houde, en zoo maakt zij wat een gunst scheen die zij anderen wilde bewijzen, een gunst die haar bewezen wordt. Om den wille des Heeren, dien zij trouwe zwoer in haar hart, wil zij haar trouw doen blijken door een daad van moed en barmhartigheid beide. En die gezanten des Heeren moeten niet slechts over haar drempel treden, maar onder haar dak verblijven zoolang zij kunnen en willen, want al het hare is het hunne: zij is hunne geestelijke dochter en zuster

geworden voor eeuwig! En zoo zij dan straks een Maria was, die luisterend neêrzat aan hunne voeten, nu wordt zij een Martha, die hen met de teederste zorgen omringt!

Wat dunkt u, G., zeide ik te veel toen ik op Lydia wees, als op een heiligend voorbeeld, dat ons geloof en hoop en liefde predikt? Of hebben niet velen der duizenden die zich in ons waerelddeel Christenen noemen, het noodig, ook uit dit oogpunt, met een leergierig hart op te zien tot deze beminnelijke eerstelinge? Is dat kloekmoedig geloof, dat in haar leefde, zoo alledaagsch, dat men er niet meer op behoeft te wijzen? dat onwankelbaar vertrouwen op den Heer, zoo algemeen, dat het niet meer onder de schitterende uitzonderingen behoeft gerekend te worden? Ach, hoeveel eigenwaan, hoeveel eigenbaat en menschenvrees, maken duizende discipelen des Heeren de minderen van deze vrouw. Wanneer het er op aankomt, als een oodmoedig zondaar Jezus te voet te vallen, wanneer de keuze gedaan moet worden tusschen een onverholen, volstandige belijdenis van den Christus Gods, en het behoud van eigen veiligheid en welvaart en de eere bij menschen: hoe menigmaal wordt er dan niet geaarzeld, onderhandeld met de waereld, gezwegen en geveinsd, waar het kloek besluit, het vurige woord, de geloovige daad plicht en roeping was. Dan heet het verontschuldigend: „Er staat geschreven: Hebt gij geloof, houdt dat bij u-zelven voor God", en met dat willends misverstane Godswoord, wil men het andere Godswoord krachteloos maken, dat eene beschuldiging blijft: „Die mij belijdt, zal ik belijden; die zich mijner schaamt bij de men-

schen, dien zal ik mij schamen voor God en de Engelen!" Hoe weinig moed in de beproeving, hoe weinig vertrouwen in den nood, hoe weinig volharding in den strijd, wordt er nog menigmalen aanschouwd bij hen, die alle dingen moesten vermogen door Dien Wiens de kracht is. Voorwaar, zoo in onze dagen de trouw aan Jezus de vuurproef des brandstapels moest doorstaan, hoe menigeen, die zich nu misschien nog in stilte verhoovaardigt op zijn standvastigheid, zou tot zijn beschaming ontdekken, dat zijn gewaand goud niets anders geweest is dan stroo en stoppelen, die door de vlammen worden verteerd!.. Maar al ware 't ook, dat allen het geloof hadden, zoodat zij bergen verzetteden, en al ware 't dat zij hun lichaam overgaven, zoodat zij verbrand zouden worden, en zij hadden de liefde niet, wat nuttigheid zou het hun geven? Wat dunkt u, T., zouden allen die zich naar Christus noemen, haar, die de meeste is, metterdaad als de meeste erkennen en betrachten? O, ik weet het, er is geen woord dat meer op de lippen zweeft van de kinderen dezer eeuw dan juist datzelfde zoetklinkende woord van liefde. Er wordt geweigerd en voorbijgegaan, veroordeeld en verketterd, verstoten en verworpen, alles in den naam der liefde. Maar als de liefde de trekken draagt van den haat, zou zij dan de hemelsche wel zijn die uit God is, of haar namaaksel en tegenbeeld? En ook dáár zelfs, M. V., waar metterdaad dankbaarheid en weldadigheid worden beoefend, is het wel immer in den geest der nederige zelfverloochening, der godlijke barmhartigheid, die deze Lydia bezielde? Hoe trots vaak en hoe laauw, hoe onkiesch en hoe vleeschelijk, wordt schuld der erken-

tenis betaald, de weldaad aangeboden, de gift geschonken, de dienst bewezen! Hoe dikwerf zijn koud plichtbesef en eigen voordeel of eere bij menschen, de prikkelen die tot het goede drijven, dat juist daarom ophoudt goed te zijn. Hoe dikwerf is de trouw aan den Heer geheel vreemd aan handelingen, die nu beginselloos worden verricht uit aanzien des persoons, in plaats van met opzien tot Hem, Wiens hoogheerlijke persoon alleen gezien moet worden in elken broeder. Ik beschuldig niemand, Gel.; ik zie de ware liefde niet voorbij, die nog soms, ook onder u, wordt betracht: maar ik meen toch wel vrijmoedigheid te mogen nemen, u te vragen: Heeft uwe hand gedaan wat zij vond te doen? heeft uw hart uw hand bestierd, terwijl dat hart omhoog was? zullen uwe werken vol zijn voor God? En is er geen enkele onder u, wiens geweten getuigenis geeft, dat voor hem althands reden bestaat om de oogen niet onverschillig af te wenden van deze eersteling-Christinne onder onzen hemel, die van uit de heerlijkheid daar Boven ons het woord herinnert, dat geschreven is: „Gedenkt uwer voorgangeren, volgt hun geloof, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling!"

IV.

Gel., ik heb niet vele woorden aan het gesprokene toe te voegen. Heet het toepasselijk te spreken, wanneer men zich met elke waarheid zonder omwegen wendt tot het verstand, het hart en de konscientie zijner hoorders, dan meen ik van stonde af aan beproefd te hebben u de toepassing te doen maken. Toen

eenmaal de Apostel Paulus staande was in 't midden van de plaatse genaamd Areopagus, sprak hij dit woord: „Gij mannen van Athene! ik bemerk dat gij allezins gelijk als godsdienstiger zijt." Ik zou bijna in verzoeking geraken dat woord tot u te keeren, M. H., want in uiterlijke godsdienstigheid munt gij zeker boven velen uit. Maar het is niet genoeg. Niet genoeg: want ook hier worden ze nog overvloedig gevonden, die in die eere der Godsdienstigheid niet kunnen deelen, omdat zij, schoon Christenen in naam, noch God noch Christus dienen, maar waereld en zonde en alle heidensche ongerechtigheid. Niet genoeg nog eens: want, gelijk wij heden mochten vernemen, Godsdienstigheid is nog geen Christendom, en alleen een levend Christendom voert tot het Leven van Christus, dat blijft tot in der eeuwigheid. Daarom komt allereerst de roepstem tot u, bekeert u! Bekeert u van uwe onreinheid en waereldsgezindheid tot den heiligen God, gij die uwen doop nog ontheiligt en uwe belijdenis te schande maakt, voorthollende op den weg des verderfs, waar gij eindelijk uwe kostbare ziel zoudt verliezen! Maar gij ook, bekeert u, die wel de gruwelen der heidenen vermijdt en onberispelijk leeft voor de menschen, maar nog niet in der waarheid in Jezus leeft als een vernieuwde naar Zijn beeld! Hebt gij u reeds eenmaal bekeerd van de slavernij des duivels tot de dienst van God, bekeert u dan nog eenmaal van de dienst van God, den verren onbekenden God dien men aanbidt en siddert, tot de liefde des hemelschen Vaders, den God van nabij, tot wien men zegt: Mijn God! dien men bemint en zich verblijdt. Tot Hem leidt — niet de Wet, die u veroordeelt, maar het Evangelie, dat u

vrij spreekt, niet de weg uwer deugden, maar Christus, die de weg is, Wiens beeld in u moet leven! Zijn Woord en Geest zijn u nabij: gij hebt het gehoord. Zijne Voorzienigheid heeft u in dit uur uit uw eigen huis hierheen geleid naar Gods huis, waar de Heer die Paulus riep, ook mij geroepen heeft om het Evangelie te verkondigen. Hebt gij er acht op genomen? Kunt gij ontkennen dat de Heer ook u daartoe het hart heeft willen openen? Of heeft dat hart niet één enkele maal sneller geklopt, terwijl het woord in uwe ooren klonk? Is de kranke plaats in uw geweten niet eenmaal aangeraakt, en hebt gij geen pijn gevoeld? Is hier niemand ontrust, niemand beschaamd, niemand bemoedigd? Wat is dat voor een stem, die tot u roept uit deze heilige bladen: „Ziet, ik sta aan de deur en ik klop: indien iemand mijne stem zal hooren en de deur opendoen, ik zal tot hem inkomen!" Dat is des Heeren stem! Hij doet het hart open, en Hij wil dat gij het zult openen. Zoo is het: Hij wil dat gij Zijn werk niet zult verstoren; dat gij mede zult werken in Zijne kracht, dat gij uws zelfs zaligheid zult werken, juist omdat Hij uw bontgenoot zijn wil, die alleen het willen en het volbrengen werkt naar Zijn welbehagen, dat is: naar Zijne ontferming en barmhartigheid voor u. Zalig gij als gij dit gelooft! Dan zullen al de beloften bij uwen doop u reeds geschonken, voor u in vervulling treden, en de doop met het vuur Zijner liefde en den geest Zijner kracht het bad des waters volgen!

Dat kunt gij uit eigen ervaring getuigen, Broeders en Zusters van Lydia, die den Heere getrouw zijt. Getuigt het dan, met woord en daad, in altijd toene-

mende mate. Zoekt uwe behoudenis in Christus alleen, Wiens bloed reinigt van alle zonden, Wiens geest verpligt tot al wat goed en rechtvaardig is, tot elke deugd! Schaamt u het Evangelie des Gekruisten niet, dat een kracht Gods is tot zaligheid een iegelijken die gelooft. Bidt veel om den geest der vrijmoedigheid en des vertrouwens. Jaagt naar de genade om getroost uw kruis op u te nemen, u-zelven te verloochenen, uwen Heiland te bekennen en in alle droefenissen uwen Heer Jezus Christus uit den hemel te verwachten. Werpt al uwe zorgen op Hem. Vraagt alleen wat uw Christenroeping u voorschrijft, en laat alle andere vragen ter beandwoording over aan Hem die u niet zal begeven, bij Wien uwe toekomst is verzekerd, die de trouw tot in den dood zal beloonen met de kroone des levens. U aangaande en uw huis, het zij uwe keuze den Heere te dienen, met al wat gij zijt en hebt: want door Zijne genade zijt gij wat gij zijt, en wat is er dat gij hebt en het niet hebt ontfangen? Gij ontfingt het om niet, zoo geeft het om niet. Doet de liefde aan, welke is de band der volmaaktheid, de vervulling der wet, het leven der zielen, de gelijkvormigheid aan God. Doet wel allen menschen, allereerst den huisgenooten des geloofs. Gedenkt de lijdenden, als leedt gij zelf, de gevangenen, alsof gij mede gevangen waart, de mishandelden, als waart gij zelf mishandeld. Hebt gij geen plicht der dankbaarheid te vervullen aan dezen of genen? geen schuld van barmhartigheid te betalen, hier of daar? Doet haar af, met de opgehoopte renten. Staat er niet iemand op uwen drempel, die recht heeft op een plaats in uw hart, aan uw disch, onder uw dak? Dat hij

kome in uw huis, en er blijve! Vergeet de herbergzaamheid niet! door haar heeft Lydia een Apostel verkwikt, door haar hebben sommigen onwetend Engelen geherbergd. Aan Jezus-zelven wordt bewezen, wat den minste Zijner kleinen wordt gedaan! O, Gel., gelooft het, des Heeren juk is zacht en Zijne geboden zijn niet zwaar. Beproeft het, meer dan vroeger, vuriger dan immer. De waereld gaat voorbij met hare begeerlijkheid, maar die den wil Gods doet blijft in der eeuwigheid. Wat is het schoonste purper dat ooit door Lydiaas vingeren ging, in vergelijking van het kleed der koninklijke heerlijkheid, waarin zij nu naast Paulus juicht voor den throon van God en het Lam! Dat kleed is ook voor u weggelegd. Als de menschen uw lichaam in het doodskleed winden, slaan de Engelen het lichtkleed om uwe ziel, die naar boven gaat. Daar staat de Heer aan den drempel van het Huis des Vaders, en spreekt: „Daar ik heb geoordeeld dat gij getrouw zijt, zoo komt in mijn huis en blijft er." En als de oodmoed aarzelt, zal Hij dwingen; Hij die nu reeds Zijne knechten gebiedt met het oog op alle armen, verminkten, kreupelen en blinden: „Dwingt ze in te komen, opdat mijn Huis vol worde!"

AMEN.

XII.

HET BEELD DER WARE LIEFDE.

Naar Genes. XLV.

GELEZEN:

1 KOR. XIII.

GEZONGEN:

Ps. 25: 1, 2, 4.

GEZ. 92: 1, 2.

Ps. 133: 1, 3.

GEZ. 69: 5, 7.

Genes. XLV.

Toen kon Jozef zich niet bedwingen voor allen, die bij hem stonden, en hij riep: doet alle man van mij uitgaan, en hij verhief zijne stem met weenen, enz.

Het is een waar woord, dat een beroemd Godgeleerde uitsprak, toen hij zeide: „Is er één onder de zonen van Jakob, die, als voortreflijk en uitmuntend in leven en werken voor God en menschen, maar vooral als kweekeling van Gods bijzondere voorzienigheid, de belangstelling van alle eeuwen tot zich trekt, dan is het wel die afgezonderde onder al zijne broeders, dan is het — Jozef. Wel mag men zijn leven als het bewonderenswaardigste verhaal van geheel de Schrift beschouwen. Geene bladzijde van den Bijbel werd met meer tranen besproeid; op lezers van elken leeftijd maakt het diepen indruk; en wee hem, die hier zonder ontroering lezen kan. 't Evangelie van Jezus Christus levert ongetwijfeld toestanden op van geene mindere aandoenlijkheid; maar juist omdat alles dáár zooveel verhevener, hooger, majestueuzer staat, is de uitwerking op het gemoed eenigzins anders.

Dáár is alles buitengewoon en bijzonder, hier daarentegen alles begrijpelijker en als onder ons bereik. Liefde, aandoening, aanbidding, volgen Jezus tot op het kruis. — Jozef is geheel en al mensch als wij: hem bemint men alleen en stort tranen."

Het gezegde, T., vindt zijne toepassing ook als wij de tegenwoordige bladzijde der Schrift overdenken, waar wij bij de aandoenlijke ontknooping van Jozefs geschiedenis worden bepaald, waar wij getuigen zijn van het herkenningstooneel tusschen hem en zijne broeders, en de blijde boodschap: „Jozef leeft!" tot den ouden vader als in onze tegenwoordigheid wordt overgebracht. Neen, ik behoef uwe aandacht niet met vele woorden in te roepen. Gaarne luistert gij ook nu naar een welbekend verhaal, dat reeds in uwe jeugd uwe innigste deelneming opwekte, en nog, schoon honderdmaal gelezen, u nimmer onverschillig laat. Aan winst voor hart en leven, zal het ons daarbij, onder Gods zegen, niet ontbreken.

Eerst dan het verhaal; daarna eene enkele opmerking voor u en mij-zelven, en bij alles de nabijheid des Heeren, die ons niet ledig zal henenzenden! Amen.

I.

Eerst het verhaal.

Zoo was dan bij het klimmen van den hongersnood een tweede reize naar Egypte noodzakelijk geworden, en was Jakob-zelf de eerste geweest die zijne zonen tot dien tocht had aangespoord. Waren zij weigerachtig gebleven om aan des vaders verlangen te voldoen, zoolang hij er niet toe besluiten kon hun Benjamin mede te geven — welgemoed trekken zij op zoodra

de grijzaard zich eindelijk door Juda heeft laten bewegen, hun zijn geliefd jongste kind toe te vertrouwen. Kostbare geschenken, dubbeld geld en de innigste zegenbeden vergezellen hen. Aanvankelijk laat het zich aanzien dat de laatsten boven verwachting in vervulling zullen treden; want niet alleen komen de broeders weldra voorspoedig aan in Egypte, maar in Jozefs eigen huis valt hun een minzame en eervolle behandeling te beurt. De machtige Onderkoning neemt de kostelijke gaven die zij hem aanbieden, met welgevallen aan, en verwaardigt zich zelfs hen aan zijnen disch te noodigen, waar hij hen met vorstelijke mildheid onthaalt. Hij heeft bevel gegeven, den vreemdelingen ook nu wederom den gevraagden voorraad van koorn toe te meten; maar er heimelijk den last aan toegevoegd, dat men niet slechts, even als vroeger, ieders koopgeld wederom in zijnen zak zal sluiten, maar ook dat in dien van Benjamin 's Vorsten eigen zilveren tafelbeker verborgen worde. De broeders, weinig gissende welke nieuwe en zware beproeving hun boven het hoofd hangt, keeren blijmoedig huiswaards, getroost over de laatst genoten goede ontfangst en verlangende om dit alles te huis met dankbaarheid te vermelden. Maar ziet! daar worden ze plotseling achterhaald en van diefstal beticht. De een is van de onschuld des anderen volkomen overtuigd; en daar zij alzoo in deze zaak een rein geweten hebben, verdedigen zij zich met alle kracht; terwijl zij zich gaarne tot het ondergaan der zwaarste straf bereid verklaren, zoo zij van het hun ten laste gelegde vergrijp overtuigd mochten worden. Het onderzoek heeft plaats, en, ja waarlijk, de beker wordt in Benjamins zak gevonden. De verslagenheid der broeders laat zich beter gevoelen dan beschrijven. In

radeloze droefheid scheuren zij hunne kleederen; maar wel verre van zonder Jakobs lieveling hunne reize voort te zetten, keeren zij allen tot den Onderkoning terug, om zich als slaven aan hem over te geven, alzoo een roerend bewijs leverend van de liefde, die zij thands niet alleen hunnen ouden vader toedragen, maar ook hunnen jongen broeder Benjamin, dien zij zeker nimmermeer, zoo als eenmaal Jozef, verkoopen zouden. Intusschen wordt hun edelmoedig aanbod van de hand gewezen, daar de Landvoogd alléén den schuldige tot zijn knecht begeert, maar de anderen in vrede naar hun vaderland wil doen wederkeeren. Nu treedt Juda, die bij zijnen vader voor Benjamin borg was gebleven, in aller naam op om zijne zaak te bepleiten; en — gelijk men te recht heeft opgemerkt — „hij doet dat zóó warm, zóó liefdevol, zóó welsprekend, dat men hem waarlijk lief krijgt en wezendlijk erkennen moet dat hij een beter mensch geworden is." Hij-zelf heeft vrouw en kinderen te huis, en nochtans wil hij zich vrijwillig in Benjamins plaats een levenslange slavernij getroosten, indien deze maar ongedeerd tot zijn vader mag terugkeeren. Hij erkent — niet Benjamins schuld, want hij weet, zoo iemand rein is van lage oneerlijkheid, dan is het deze: maar de schuld, die zij allen gemeen hadden en die hen in deze angst en verlegenheid gebracht had; ja, hij sluit er zich-zelven in het minste niet van uit, al weet hij, dat *hij* althands Jozefs dood heeft zoeken te voorkomen, waarvan al die anderen niet afkeerig waren geweest. Hij ziet bovendien in den gantschen loop dezer zaak een kastijding van God, die hunne zonden thuis zoekt. Jozefs bedoeling met zijne blijkbaar harde behandeling is ons geen raadsel. Zij is een laatste proef, waarop hij hunne broederliefde

stellen wil. Hij wil weten wat hij aan hen heeft en voortaan hebben zal. Het moet hem blijken of de oude haat en onverschilligheid jegens hun eigen bloed al dan niet uit hun binnenste is uitgeroeid en door ware, zelfverloochenende toegenegenheid vervangen. Hoe zwaar die proef hem-zelven valt, blijkt uit de welwillendheid, waarmede hij haar vergezeld doet gaan; uit de tranen, waarin hij elk oogenblik, in spijt van zijne groote zelfbeheersching, dreigt los te zullen barsten. Maar tot het laatste toe behoudt zijn verstand de overmacht over zijn gevoel. Maar nu ook heeft hij zijn doel, en dat wel op de meest verblijdende wijze, bereikt. Onder den schijn van hardheid heeft hij zijnen broederen de allergrootste weldaad bewezen; want hij heeft hen in staat gesteld van de goede beginselen te doen blijken, die hen thands bezielen. Hunne harten zijn hem openbaar geworden, en hij is volkomen van hen verzekerd. Nu kan en wil hij zich dan ook niet langer vreemd van hen houden. Nu mag en moet het pijnlijk zelfbedwang wijken en het hart zijne rechten doen gelden. Hij verwijdert de lastige toehoorders, want hij gevoelt het, tooneelen als deze dulden geene getuigen. En nu, als hij met de zijnen alléén is, en zijne stem wil verheffen, daar hapert die voor het eerst van aandoening in zijne diep bewogen borst. Daar vindt hij eerst slechts gebroken klanken en luide snikken, die zelfs in het aangrenzend vertrek door de verbaasde hovelingen vernomen worden. Eindelijk gelukt het hem zich in zóó verre te vermannen, dat hij het groote woord kan uitspreken: „Ik ben Jozef!" Hij leest de schrik en ontzetting op het verbleekend aangezicht der broeders, en op zachten, aandoenlijken toon haast hij zich hun te vragen, wat hij trouwends reeds weet: „Leeft vader nog?" een vraag, die hij ten tweedenmale doet,

om daarmede thands te kennen te geven, dat hij weder hun broeder is, en wat hem als zoodanig het innigste ter harte gaat. Maar hij ontfangt geen andwoord. Ditmaal weigert de stem der broeders zich in woorden uit te spreken. De schrik heeft hen verstomd. Als verpletterd staan ze daar; gebogen onder den last hunner schuld; gefolterd door hun wroegend geweten; geslingerd door de doodelijke angst, dat nu de wrake nabij is. Maar de broeder haast zich hun zijn broederhart te toonen. Neen, zij moeten nu ook geen enkel oogenblik daar langer aldus bevende van verre blijven staan. „Nadert toch tot mij!" En schoorvoetende gehoorzamen zij. Als leest hij het in hunne oogen, dat zij naauwelijks de tijding kunnen gelooven die hen verbijstert, zoo herhaalt hij het nu met toenemende kalmte, die ook hen tot kalmte te brengen zoekt: „Ja, het is wel zoo gelijk ik gezegd heb: ik ben wel waarlijk Jozef, uw broeder, dien gij naar Egypte verkocht hebt!" Maar als ducht hij, dat die toespeling op hunne misdaad hunne vreeze zal doen stijgen en verkeerde verwachtingen aangaande zijn voornemen met hen zal doen ontstaan, zoo laat hij er in éénen adem op volgen: „Maar nu, weest niet bekommerd, toornt niet op u-zelven of op elkander over hetgeen gij gedaan hebt! Geen angstgeschrei, en allerminst onbroederlijke verwijtingen, want tot levensbehoud heeft God mij weggezonden voor uw aangezicht!" Hij betuigt hun, dat hij in zijne lotgevallen zóózeer de hand der Goddelijke Voorzienigheid erkent, dat hij daardoor het aandeel vergeet dat de menschen er aan gehad hebben, en het hem gemakkelijk valt hun dat te vergeven. De broeders gevoelden ook naderhand wel, dat hunne zonde daardoor niet werd weggenomen, maar dat Jozef

uit onverdiende liefde hun die niet wilde toerekenen. „Het zijn nu twee jaren des hongers in het midden des lands", gaat deze voort, „en nog vijf jaren dat er geen ploeging noch oogst zal wezen. Maar God heeft mij voor uw aangezicht gezonden om u te doen overblijven op aarde en u bij het leven te bewaren, ja, tot een groote verlossing! Nu dan, zoo hebt *gij* mij niet herwaards gezonden, maar God-zelf! Gij hebt uw doel niet bereikt, maar waart, des onbewust, werktuigen in Gods hand tot vervulling van Zijn raadsbesluit, dat niets anders bedoelde dan de behoudenis van dat zaad, in 't welk, naar Zijne belofte, al de geslachten des aardrijks gezegend zullen worden! Daartoe moest ik het middel zijn; en voorwaar, aan mij heeft de Almachtige zich niet onbetuigd gelaten. Uit het kwade verwekte Hij het goede. Hij heeft mij tot Faraöos vader, tot des Konings oppersten raadsman gesteld, en tot een heer over geheel zijn huis en tot heerscher in gantsch Egypteland!" En wel verre, dat hij die macht zal gebruiken om een onedele wraak te oefenen, geeft zij hem veeleer het middel aan de hand, om van zijne vergevensgezindheid op de meest verrassende wijze te doen blijken. De broeders zullen zich spoeden tot den treurenden vader, hem Jozefs leven en lotwisseling mededeelen, en dan met hem wederkeeren om onder zijne hoede het overige hunner dagen in vrede en welvaart te slijten. Het beste deel des lands zal hun ten geschenke worden gegeven. De geheele vruchtbare landstreek Gozen, die zich van den Tanitischen Nijlarm tot aan de landengte van Suëz, bij de grenzen der Arabische woestijn, uitstrekt, zal hun eigendom zijn, en daar de toenmalige hoofdstad van Egypte, Zoan of Tanis, niet verre van daar lag, zou de wedergevonden zoon steeds

in de nabijheid zijner dierbaarste betrekkingen verkeeren! Als nu de broeders nog altijd aarzelen, alsof zij hunne oogen niet gelooven kunnen, voegt hij er als met een bemoedigenden glimlach bij: „Gij ziet en hoort het, ik spreek immers tot u in onze eigen moedertaal, er is geen misvatting mogelijk, ik ben waarlijk Jozef!" en herhaalt hij nog eens, met vriendelijken drang, de noodiging om tot den vader te gaan en hem herwaards te voeren. Nu eerst, nu hij de laatste vreeze heeft weggenomen bij de ontroerde Elve, acht hij zich gerechtigd aan de inspraak van zijn teeder gevoel geheel en al te voldoen; en volgt er een tooneel, dat niemand koel kan laten, die ooit de kracht heeft ondervonden van den heiligen band des bloeds en der liefde. „En Jozef viel aan den hals van Benjamin zijnen broeder en weende; en Benjamin weende aan zijnen hals". De liefde tot Benjamin ging bij Jozef alles te boven; geen wonder! eene zelfde moeder had hen onder het hart gedragen, en húnne verknochtheid was nooit door eenig vergrijp verbroken! Toch is het Jozef niet genoeg: ook die anderen zijn en blijven hem dierbaar; zijne liefde heeft hunne overtreding voor eeuwig uitgewischt, en onder een stroom van weldadige tranen drukt hij ook hen, zonder ééne enkele uitzondering te maken, in de bevende armen. En als nu de broeders van hunnen schrik en al den geweldigen gemoedsstrijd bekomen zijn, wordt eindelijk de band hunner tonge losgemaakt, en verandert het angstig zwijgen in de blijdste samenspreking, waarvan verleden en toekomst beurtelings het onderwerp uitmaken. Wie ooit na langdurig afzijn en velerlei weêrvaren de zijnen heeft wedergezien, vergeet dat éérste uur der hereeniging nooit. Wat zal het wel zijn op den grooten dag

des wederziens, als wij den meerdere dan Jozef zullen ontmoeten en al de onzen bij Hem?...

Intusschen komt het voorgevallene al spoedig tot Faraöos kennis. Deze haast zich de toezegging van Jozef te bevestigen, wiens bevelen immers als zijne eigene geboden gelden, en die alles tot zijne beschikking gesteld ziet. De broeders van zijn geliefden Staatsdienaar kunnen vrijelijk over de noodige wagenen beschikken; zij behoeven er zich niet over te bekommeren, of zij daar ginds in der haast wat van hunne bezittingen moeten achterlaten, want het zal hun hier overvloedig worden vergoed. Daar trekken zij dan heen, niet alleen rijkelijk voorzien van de noodige teerkost, maar overladen ook met geschenken, zoo voor zich als voor hunnen vader. Nog eens herhaalt Jozef bij het afscheid zijne vriendelijke vermaning: „Verstoort u niet op den weg!" d. i. vertoeft niet, twist niet met elkaâr, of maakt u niet beangstigd, dat u ditmaal iets dergelijks als vroeger zou kunnen overkomen — de proeftijd is nu voorbij en het verledene moet vergeten en vergeven zijn! —

Behouden bereiken zij den vaderlandschen bodem. In hun vrolijk ongeduld kunnen zij niet wachten tot zij het ouderlijk huis hebben bereikt; maar zij zenden, vóór de trage karavane, snelle boden uit tot hunnen dierbaren vader met de boodschap: „Jozef leeft nog, ja, ook is hij regeerder in gantsch Egypteland!" Het hart bezweek den ouden man, want hij geloofde 't niet. De tijding was te onverwacht, was al te heerlijk, dan dat hij haar in het eerst voor waarheid kon houden. Ach, de uitgestelde hoop krenkt immers het hart, en langdurige tegenspoed maakt argwanend en ongeloovig aan het goede. En toch, zoo die mare eens een deugdelijken grond had! Ook honderdmaal teleurgesteld,

zou men toch nog zoo gaarne gelooven wat men wenscht! Spoedig wordt hij uit dien vermoeienden tweestrijd verlost. Daar zijn zijne kinderen terug. Daar liggen ze in zijne armen. Alle, ja, alle! O, hoe wordt nu die murmureering van vroeger beschaamd, toen het heette: „Gij berooft mij van kinderen, Jozef is er niet, en Simeon is er niet, nu zult gij Benjamin wegnemen: al deze dingen zijn tegen mij!" — Want ziet, Benjamin is er, en Simeon is er, en Jozef leeft! Er wordt er niet één gemist! Al deze dingen zijn vóór hem; en nu ondervindt hij 't, dat dien die God liefheeft, alles ten goede medewerkt. Voorwaar, God heeft het wonderlijk met hem gemaakt. „Het is genoeg," roept de ontroerde grijzaard uit, in de overstelping van vreugde en dankbaarheid. „Het is te veel! mijn zoon Jozef leeft nog! ik zal gaan en hem zien eer ik sterve!"

II.

Gel., ik heb er mij met opzet van onthouden vele woorden aan ons Tekstverhaal toe te voegen. Er zijn in de Schrift verhalen, zóó eenvoudig-schoon, zóó aandoenlijk-verheven, zóó geheel waarheid en leven, dat zij door elke bijvoeging of omschrijving niet dan verliezen kunnen. Voorwaar, zoo ergens, dan hebben wij ook hier in de wijze waarop de gebeurtenissen worden voorgesteld en de personen opgevoerd, de onweêrlegbaarste bewijzen, dat wij met feiten te doen hebben, want „zóó verdicht men niet!" — Zelfs de vijanden der openbaring — en onder hen een Voltaire! — hebben meermalen erkend, dat de ongewijde Oudheid niets vergelijkbaars aan te bieden heeft met dit tafereel, dat wij als 't ware met onze oogen aanschouwen en

mede met ons eigen hart doorleven. Komt, doen wij uit den rijkdom van gedachten, die daarbij in ons binnenste oprijzen, een enkelen greep, en beschouwen wij voor ditmaal het aanminnig beeld, dat zich hier wel allereerst aan ons opdoet: Het beeld der Ware Liefde!

Jozef, bij wien zich, op den moeilijken proefweg, langs welken God zijn leven heenleidde, allerlei beminnelijke deugden ontwikkelen of openbaren, toont ons ook bij uitnemendheid het beeld der Ware Liefde, gelijk zijn gantsche gedrag jegens zijnen vader en zijne broederen ons overtuigend leert. Maar hier verwacht ik terstond een oude bedenking, die men nog menigmaal hoort vernieuwen. „Hoe is het mogelijk," vraagt men, „dat Jozef, als hij waarlijk zoo teeder liefhad, zich na zijne verheffing tot den tweede naast Farao, geen moeite gegeven heeft om van zijn grijzen vader eenig bericht te ontfangen, om, vooral, den vader, die hem als verloren beschouwen moest, van zijn leven en standverwisseling te doen kennis dragen?" Ik andwoord, wat het eerste betreft, dat men daarbij van een onderstelling uitgaat, die niet bewezen is en onbewijsbaar blijft. Wie zegt ons, al zwijgt de Schrift in hare soberheid van die bijzonderheid, dat de machtige Vizier, wien duizende middelen ten dienste stonden, zich niet gedurig heeft doen verzekeren van het leven en den welstand zijns vaders? En wat het tweede betreft, onderschrijven wij geheel het andwoord, dat anderen vóór ons reeds op die bedenking hebben gegeven: „Hoe, de man die door zijn God van uit de diepe kuil, van uit de tweejarige gevangenis verheven was geworden ten tweeden Heerscher over het machtigste rijk der toenmalige waereld, die man zou nu het overige dat geschieden moest om de

droomgezichten zijner jeugd te vervullen, niet geheel en onverdeeld hebben overgelaten aan den Heer? Hij zou ontijdig gezorgd, in eigene wijsheid, d. i. voorbarigheid, zelf gehandeld hebben in plaats van geloovig-biddend af te wachten, dat die God Zijn eigen werk voltooide, die alleen in alle dingen de tijden en de gelegenheden kent? Ziet, zoo was dan juist stille zijn, hier geloof, vertrouwen, verheerlijking van God; en hoe zouden dezen beschaamd zijn geworden?" Zij werden boven bidden en denken bekroond, en nu ook, nu de tijd daar is, nu God-zelf hem wenkt te handelen, nu openbaart deze Jozef al de wijsheid, al de kieschheid, al de edelmoedigheid, al de grootheid, al de teederheid, al de mildheid zijner Liefde!

De Ware Liefde is wijs. „De Liefde," heeft een Apostel gezegd, „handelt niet ongeschiktelijk." Jozef maakt zich niet terstond bij de eerste ontmoeting de beste aan zijne broeders bekend. Had hij alleen met vleesch en bloed te rade gegaan, hij had zonder aarzelen dat woord gesproken, dat hem op de tong brandde: „Ik ben Jozef!" Maar hij bedwong zijn kloppend hart, en offerde de toekomst niet op aan het oogenblik. „Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest," dàt was de slotsom ook *zijner* ervaring geweest. En in navolging van zijnen God, beproeft ook hij de harten, opdat hunne overleggingen openbaar, opdat zij-zelven vatbaar mogen worden voor het volle genot zijner liefde.

Mannen broeders! is ook ònze Liefde zulk een heilige en heiligende kracht? Ach, maar al te vaak is zij niets dan een natuurlijke zwakheid. Hoe vaak verspillen we op dwaze wijze onze toegenegenheid, en benadeelen en bederven we hare voorwerpen allermeest juist dan, wanneer wij meenen hun de grootste dienst te bewij-

zen. Toegeeflijke vaders, meêwarige moeders! met wat bittere tranen hebben uwe vertroetelde kinderen u menigmaal in later jaren de lafhartigheid doen betreuren, waardoor gij hun te bekwamer tijd de tuchtroede spaardet, die hen gehoorzaam had moeten maken en opvoeden tot nuttige burgers dezer waereld en tot oodmoedige onderdanen van het Koninkrijk Gods. Gij hadt het rijsjen moeten buigen toen het nog teêr was: het verstokte buigt niet meer — het kan alleen gebroken worden. Weekhartige vrienden! wat al ondank hebt gij geoogst van de onverstandige weldaden, die gij schadelijk maaktet, daar gij de grootste weldaad onthieldt, die van een ernstigen en oprechten omgang, die het kwade bestrafte en tot zelfkennis leidde! Gij had de buile moeten opensnijden, eer de kwade sappen het bloed vergiftigden, dat nu niet meer te reinigen is. O, zoo wij dan waarlijk liefhebben, kastijden wij waar het kastijden plicht is! Kloppen wij aan het geweten der onzen! Doen wij hun kloekmoedig hunne verkeerdheden gevoelen, hunne zonden betreuren, en openen wij hun de gelegenheid om hun berouw te toonen. En kost ons dit ook strijd en verborgen tranen, dit vertrooste ons, dat wij niet plagen uit zucht tot plagen, en dat wij weten dat degeen, die een zondaar van de dwaling zijns wegs bekeert, een ziel van den dood zal behouden!

Maar daarbij moeten wij tevens met omzichtigheid te werk gaan: de Ware Liefde is niet minder kiesch dan zij wijs is. Ziet het in Jozefs voorbeeld. Geen harde woorden, geen ruwe beschuldigingen ontglippen zijn mond. Veel minder nog vernedert hij de schuldigen in tegenwoordigheid van vreemden. Ook dat andere woord: „De Liefde bedekt alle dingen," leeft in zijn binnenste, en daarom haast hij zich, eer hij zich

bekend maakt, de omstanders te verwijderen, daar hij niet wil dat de Egyptenaars het weten zullen dat zijne broeders hem voorheen mishandeld en als slaaf verkocht hebben.

Mijne Vrienden! is ook ònze liefde zoo fijn gevoelend en waarlijk uitgelezen en uitlezend in de keuze van tijden en plaatsen? Ach, maar al te vaak, waar zij het harde te zeggen of te doen heeft, laat zij zich verblinden door plotselinge drift, die zich-zelve en anderen vergeet. De Ware Liefde, ook in haar hoogste ernst, behoeft schandkaak noch palei. Hoe menigmaal hebben wij verbitterd in plaats van verbeterd, omdat wij toeschouwers duldden of (erger nog!) uitnoodigden, waar de schuld zou worden bekend of getuchtigd. Als er zoovele ooren geopend zijn om de belijdenis te hooren, sluit het onrustig geweten het zijne, om in dubbele doofheid terug te zinken. Ook het berouw heeft zijne heilige schaamte; en wee hem, die aan dien sluier een schennende hand slaat! Niet alleen zal zich het naakte vertoonen, maar nu het weet dàt het naakt is, zich alleen door nieuwe smetten bedekken. Menigeen heeft voor immer van zich verwijderd wat hij toch tot zich trekken wilde, omdat hij zich bedroog in zijne middelen en krenkte waar hij oprichten wilde. Vier oogen beneden en het groote goddelijk oog daarboven, zijn genoeg; want men is vaak nooit minder eenzaam dan wanneer men alleen is. Laat ons dan kiesch zijn in onze liefde, mijne Vrienden! en begraven wij de herinnering aan de misstappen der onzen in ons eigen hart. Het is een heilig geheim, heilz a a m zoolang gij het alleen bezit, heill o o s zoodra het gemeengoed wordt der booze waereld, die aan geen berouw gelooft en geen zekerder middel weet om de Sauls uit de Profeten weg te ruk-

ken, dan openbare schandvlekking en verguizenden spot. De heiden, de tollenaar zijn zoo licht verstoten, maar een broeder gewonnen te hebben is uitnemender weg!

Maar daartoe moet onze liefde ook even edelmoedig zijn als kiesch. Niet alleen verwijt Jozef zijne broeders niet in vreemder tegenwoordigheid, maar ook met hen alléén, spreekt hij geen verwijt. Hij ontveinst hunne schuld niet; hij noemt haar met namè: niets minder doet hij, maar ook niets meer. „Ik ben Jozef," zegt hij, „uw broeder, dien gij naar Egypte verkocht hebt." Een bloote herinnering van het feit, anders niet: en wel een herinnering, die niet moet dienen om te verpletteren maar om te bemoedigen, want in den toon der stem en in den blik der oogen ligt wat de mond straks zal uitspreken: „En die u alles vergeven heeft!" Wat zij niet durven zeggen in de schuldbewustheid van hun hart, dat voert hij aan, zoo niet tot hunne ontschuldiging, dan althands tot vertroosting van hun onrustig hart: „Gij hebt mij herwaards niet gezonden, maar God-zelf."

Mijne Vrienden! is ook ònze liefde zoo edelmoedig? Zijn wij ook zoo oprecht, zoowel in de aanwijzing van het vergrijp, als in de openbaring van de wijze waarop de Almachtige het heeft ontzenuwd of ten goede gekeerd? Voorwaar, daar is geen krachtiger drangspoor tot edelaardige vergevensgezindheid, dan de erkentenis van Gods voorzienigheid, die, wat de mensch ook zondige, door alles heenloopt en alles bestuurt. „De drinkbeker dien mij de Vader gegeven heeft, zou ik dien niet drinken?" dat woord deed het hart des Grooten Lijders opklimmen tot de eerste oorzaak van alle lijden, ook van dat, dat ons toekomt uit der menschen hand! Waar eenmaal de schuld is bekend, daar moet de liefde

het verbrijzelde zalven, en in den doolhof der overtredingen een deur openen die op den Hemel uitziet. Weg dan de booze rimpel of de norsche blik, die het grievend verwijt voortzet, dat de mond niet meer uitspreekt! Laat ons vergeten en vergeven, niet ééns, maar zeventigmalen zevenmaal; en zij het onze grootste triomf het gebed om vergeving dat de menschen ons brengen, te veranderen in een aanbidding van dien Eeuwig Goede, in Wiens hand onze paden zijn, en die ons allen vergeeft, opdat wij van Hem zouden leeren wat het beteekent: „Ik wil barmhartigheid en geen offerande!"

Maar groot ook is de Ware Liefde en verheven boven alle bekrompenheid en vooroordeelen der waereld. Nu Jozef zijnen broeders vergeven heeft, meent hij daarom niet, dat hij àlles gedaan heeft. De machtige Regent had zich de verachte veehoeders kunnen schamen, en hen in stilte kunnen wegzenden, met geschenken overladen, zonder zijn geringe afkomst en schamele bloedverwantschap voor Egypte te belijden. Maar hij doet dat niet. Daartoe is zijne liefde te groot. De gantsche waereld mag het weten, dat hij zijne broeders hervonden heeft en zich hunner niet schaamt. O gij die u Christenen noemt, herkent gij in dien trek uwe eigene liefde? Ik zou treurige voorbeelden van het tegendeel kunnen aanwijzen. Ik zou kunnen spreken van menschen, die, tot eer en aanzien, tot macht en rijkdom gekomen, niets vuriger wenschen, dan hun verledene geschiedenis voor aller oog te verbergen. Ik zou van grijze vaders kunnen spreken, voor wier schamele kleeding de aanzienlijke zoon het hoofd verlegen ter zijde wendt. Ik zou op arme bloedverwanten kunnen wijzen, die, hier of daar, in een vergeten wijk,

in een armzalige woning, het schrale brood der barmhartigheid eten, dat hun door den rijken nabestaande ter sluiks wordt toegeworpen, als de prijs hunner stilzwijgendheid en zelfverloochening. O, zoo de Heer in den Hemel hen eenmaal vergold naar hunne valsche schaamte en kleingeestige liefde! Mijne Vrienden, nu de eenig Rijke arm werd voor en met ons, nu de Heer der heerlijkheid onze schande heeft gedragen en veracht, nu Gods Zoon zich niet heeft geschaamd ons broeders te noemen, nu kunnen wij het voorbeeld van Jozef niet afwijzen: want méér dan Jozef is hier! Ja, voorwaar, als wij waarlijk liefhebben, kunnen wij het oordeel der menschen verachten. Geen Farao zóó hoog verheven, die ons onzen Jakob mag doen verloochenen! Wat hebben wij, dat ons niet van Boven gegeven is, gegeven ook hiertoe, dat *wij* het geven zouden? En wat moeten wij eerder geven dan die volle liefde, die, even als de zon, met hare stralen ook het onreine kan aanraken zonder ooit zelf verontreinigd te worden, ja, die adelt wat zij aanraakt, en die dan allereerst zich-zelve verhoogt wanneer zij zich neêrbuigt om ook het verachte te verheffen en het gesmade te verheerlijken!

En zulk een liefde is ook teeder en innig, zij schaamt zich ook zich-zelve niet. Hoe ademt die teederheid ons tegen uit al wat Jozef sprak en deed! Is het niet aandoenlijk te hooren, hoe hij zijne broeders bij hunne tweede aankomst naar hunnen vader vraagt: „Is het wèl met uwen vader, den oude, daar gij van zeidet? leeft hij nog?" En daarop, zijne oogen opheffende en ziende Benjamin zijnen broeder, zijner moeders zoon, hen ondervraagt: „Is dit uw kleinste broeder, daar gij tot mij van zeidet?" En tot Benjamin: „Mijn zoon, God zij u genadig!" Gaat het u

niet door 't hart, als gij hem hoort uitsnikken: „Ik ben Jozef uw broeder," en gij zijne tranen ziet en zijne open armen? Treft u dat woord van teedere vermaning niet: „Verstoort u niet tegen elkander op den weg," en dat herhaalde: „Nadert toch, weest niet bekommerd?"

Ach, wij meenen zoo vaak, dat wij ons verlagen zouden wanneer wij al de teederheid onzer liefde deden blijken. Zoo menigeen, die toch waarlijk een warm hart voor de zijnen in zijn binnenste voelt kloppen, verbergt het hoogmoedig onder een aangenomen onverschilligheid. Niet alzoo, mijne Vrienden! De onzen mogen het wel weten, dat zij ons dierbaar zijn; dat wij innig deelnemen in hun lot en leven; dat hunne angsten en nooden ons ter harte gaan; dat wij niets vuriger wenschen dan dat zij vrede hebben met zich-zelven, vrede onder elkander, vrede bij God. Het is niet genoeg, dat zij ons brood eten en onze kleederen dragen: zij moeten het ook gevoelen, dat wij voor hen waken gelijk we voor hen werken, en voor hen bidden gelijk we voor hen waken. Zij mogen het wel weten, dat wij hen naoogen op den weg dien zij gaan, dat hun geluk het onze is! De Liefde is niet alleen lankmoedig en goedertieren, zij is ook vriendelijk en deelnemend, zich verblijdende in de waarheid, een licht der blijdschap! Uit de volheid des harten spreke de mond, strale het oog, leide en steune en zegene de hand! Dit is het groote geheim der Liefde, te kunnen zwijgen en spreken waar het noodig is, en de kracht en tederheid zóó te vereenigen, dat de eerste nooit gevoelloos en de laatste nooit lafhartig schijne.

Ik voeg nog een laatsten trek tot het beeld der Ware Liefde toe, dat ik aan Jozefs beeld ontleene:

de Ware Liefde is mild en overvloedig. Zij geeft zich-zelve en daarom ook al het hare. Met brood en geschenken overladen, met Gozen begiftigd, ondervinden de broeders, dat de Liefde zich-zelve niet zoekt, maar alles veil heeft voor de geliefden.

Mijne Vrienden! ik weet het, de aardsche vaders, schoon ze boos zijn, geven hun kind geen steen waar hij om brood vraagt: en daar zijn nog altijd Benjamins, wien de wisselkleederen en zilverlingen der Jozefs niet ontbreken. Maar weten wij ook dit, dat die arme Jood, die op den weg van Jericho ligt te bloeden, onze naaste is? Dat ook die hongerende vreemdeling, die voor onzen stoep ligt en verzadigd wenscht te worden met de kruimkens van onzen disch, onze broeder is? Dat ook die arme weduwe, die met haar zes kinderen op een schamele vliering koude en honger lijdt, vleesch is van ons vleesch en been van ons gebeente? Indien nu een broeder of zuster naakt zou zijn en gebrek zou hebben van dagelijksch voedsel, en iemand van u tot hen zou zeggen: „Gaat henen in vrede, wordt warm en wordt verzadigd," en gij zoudt hun niet geven de nooddruft des lichaams, wat nuttigheid is dit? Gij zondert af voor openbare inrichtingen van weldadigheid, voor de mishandelde slaven en blinde heidenen; en gij doet wèl. Jozef ook bouwde zijne graanschuren voor de hem vreemde Egyptenaren en verre volken. Gij en Jozef ontfangt daardoor een goeden naam bij tijdgenoot en nakomelingschap, en een goede naam is beter dan olie. Maar er is nog iets beters dan een goede naam, het is de goede daad, die geen naam maakt bij de menschen, omdat ze in stilte geschiedt. Egypte had geen gebrek, maar Israël en zijn huis hadden toch

van het loffelijkste des lands op hunne ezelen, en zij mochten in het land Gozen wonen en nabij Jozef wezen, zij en hunne zonen en hunne schapen en hunne runderen en al wat zij hadden. Doet dan het eene en laat het andere niet na! Begint in uwen eigen kring met de werkzaamheid uwer liefde. Het verre moet uitgaan van het naaste en het algemeene van het bijzondere. Niet uit den omtrek maar uit het middenpunt moeten de stralen getrokken worden. Voorwaar, voorwaar, zij zijn niet alleen maar van verre, die Christus u naliet in Zijne plaatse, die Christus u toezendt uit het land des gebreks. Hun lange rij begint voor uwe deur, bij den daglooner die geen werk heeft, den blanken slaaf! bij den Christen die geen God heeft, den gedoopten heiden! en eindigt dáár ginds aan de overzij der golven, waar hardere meesters dan Jozef hunne slaven regeeren en de afgoden wel van gedaante maar niet van wezen verschillen. Die ooren heeft om te hooren, die hoore wat de Geest tot de Gemeente zegt! Ter liefde van uwe Jozefs en Benjamins, trekt u der verlorenen en vergetenen aan! Het Geloof is veel, want het is de vatbaarheid voor de zaligheid; de Hoop is meer, want zij is de verwachting der zaligheid; maar de Liefde is de meeste, want zij is de voorsmaak der zaligheid.

AMEN.

